

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

T. VOGEL-JØRGENSEN

PETER LASSEN

AF CALIFORNIA

EN DANSK PIONERS SKÆBNE OG
ÆVENTYR I WILD WEST

KØBENHAVN
BERLINGSKE FORLAG

1937

*Vignetterne i Bogen er Fragmenter af californisk
Indianer-Ornamentik. Herfrå dog undtaget den
til Barndoms-Kapitlet, Side 24, hvor Vignetten er
en Gengivelse af Vejrhanen paa Farum Kirke — i
bvilken Peter Lassens Hjemmedaab blev bekræftet.*

Copyright 1937 by
T. VOGEL-JØRGENSEN

Printed in Denmark
DET BERLINGSCHE BOSTRYKERI A/S

FORORD

Naar denne Bog nu kan se Lyset, skyldes det Hjælp, Svar paa Fore-spørgsler m. m. fra mange Sider, baade i Amerika og her. Forfatteren retter en hjertelig Tak til de ikke faa, der paa forskellig Maade har assisteret.

En særlig Tak bringes den danske Konsul i Los Angeles, California, Ryan A. Grut, Redaktør af det danske Blad *Bien* i San Francisco Chr. Redsted Petersen, Storsekretær for den californiske Frimurer-Storloge John Whicher, San Francisco, Bibliotekar J. Chr. Bay, Chicago, Filmsskuespilleren Jean Hersholt, Hollywood, Redaktør Sofus Hartwick, San Francisco, Redaktør, cand. mag. P. Engelstoft, cand. mag. Niels Haislund, Professor, Dr. phil. Gudmund Hatt, fhu. Kontorchef Høeg Brask og Lederen af Udvandrerarkivet paa Sohngaardsholm, Svend Waendelin, samt til Tjenestemændene i Nationalmuseet, Rigsarkivet, Landsarkivet for Sjælland, Københavns Stadsarkiv og Hærens Arkiv, for den Hjælp, de har ydet ved Undersøgelser til denne Bog — som de med aldrig svigtende Elskværdighed har gjort det ved mange tidligere Undersøgelser.

•

Foruden de Meddelelser af forskellig Art, som jeg gennem en Aar-række har modtaget navnlig fra California, er nærværende Bog for den amerikanske Dels vedkommende nødvendigvis bygget paa en omfattende Gennemgang af den foreliggende, for en stor Del ældre, Litteratur.

Enkelte Værker, som Forfatteren gerne vilde haft til Raadighed, har det ikke været muligt at skaffe tilveje — f. Eks. *Faris & Smiths: History af Plumas County* — og det er ogsaa med Beklagelse, jeg har maattet afstaa fra at benytte den store Samling af Manuskripter, omhand-

lende Californias amerikanske Barndom, som findes paa Bancroft Library i San Francisco. Savnet heraf er dog mindsket ved, at baade den manglende Litteratur og Haandskrifterne er udførligt citeret adskillige Steder — ikke mindst i Bancrofts Kæmpeværk paa 34 store og indholdstætte Bind, der, sammen med Fairfields Pioneer History of Lassen County i mange Tilfælde har været Hovedkilder — saa at det forhaabentlig kun er uvæsentlige Oplysninger, der ikke er kommen med. Hvor Citater i andre Tilfælde har kunnet sammenholdes med Originalerne, har de udmærket sig ved Korrekthed og Udførlighed.

Forfatteren har ønsket i en populær Bog, som denne ifølge sit Emne bør være, at bringe de færrest mulige Fodnote-Henvisninger eller andet Henvisnings-Apparat, som irriterer og afskrækker Flertallet af Læsere. Derfor er i mange Tilfælde saadanne Oplysninger, der ellers vilde være bleven henvist til Sidens Kælderetage, nu føjet ind i Teksten; kun i særlige Tilfælde, f. Eks. naar der er citeret direkte, eller, navnlig, hvor der er taget Afstand fra Oplysninger, som anses for tvivlsomme, er Kilden nævnt i selve Teksten. I Forbindelse hermed og iøvrigt henvises til den Fortegnelse over Kildesteder i Arkiver og over benyttet Litteratur, som findes bag i Bogen. I den sidste er kun de Værker taget med, som har givet direkte og positive Oplysninger — herfra dog undtaget de dansk-amerikanske Arbejder, som er blevet opført i Litteraturlisten, selv om de intet eller intet væsentligt nyt indeholder, og selv om de bærer hyppigt gentagne Fejl og Urigtigheder videre, undertiden ogsaa yderligere forvansker.

I Citater skyldes Bemærkninger, Oplysninger eller Tilføjelser i skarpe Parenteser [] nærværende Bogs Forfatter.

Gengivelsen af Navne paa Personer er saa vidt muligt brugt i den Form, Eftertiden har fastslaaet (f. Eks. Winnemorha som Winnemucca), og for Stednavnes Vedkommende er ligeledes Lokalitetens nuværende Navn anvendt, selv om Stedet paa det paagældende Tidspunkt havde et andet Navn (f. Eks. ikke Yerba Buena men San Francisco), men ofte er dog det gamle Navn anført under en eller anden Form.

Saa vidt muligt er dernæst fulgt den naturlige og tiltalende Bestræbelse, som i Øjeblikket gør sig gældende: At angive Stednavne paa det omhandlede Lands eget Sprog. Ethvert System medfører Inkonsekvenser, ogsaa dette, f. Eks. naar der skrives Mexico*) men meksikansk; og en Undtagelse fra Reglen er gjort med Amerika, der nu engang er gaaet ind i Bevidstheden med k., saa America virker affekteret.

Stednavne som Honey-Lake-Valley, der naturligvis kunde oversættes som Honning-Sø-Dal, er derfor ogsaa bibeholdt i Landets Form, men som Regel er paa en eller anden Maade Navnene nævnt eller forklaret paa Dansk (f. Eks. Creek, der indgaar i mange Navne). Længdeangivelser og Maal er omsat til Metersystemets Enheder, dog er i Citater eller andetsteds, hvor en omsat Form vilde se urimelig ud, beholdt acres, yards, miles m. m. Nedenfor findes derfor en Liste over de forskellige Maal og andre Udtryk med Oversættelse — maaske overflødig, men i hvert Fald ikke til Skade for nogen.

acre — 0,4047 Hektar, ca. $\frac{1}{4}$ Tønde Land.

Arriero — (spansk) egentlig Tjener; Kvæghyrde.

butte — Høj, Højdedrag, fridiggende Bakke.

canyon — Flodkløft.

claim — egentlig Fordring eller Paastand; i U.S.A.: Fordring paa Minefelt; den udvidede Betydning forklaret Side 60.

county — administrativt Distrikt, nærmest Amt.

creek — Aa, mindre Flod; den specielle Betydning forklaret Side 58.

cutoff — Genvej.

digging — Guldminefelt.

Fod — $\frac{1}{3}$ yard.

gold — Guld.

grant — Bevilling, Tilstaaelse, Skøde; den specielle Betydning forklarer Side 60.

lake — Sø.

league — 3 miles.

meadow — Eng, Græsslette.

mile — en amerikansk m er 1,6 Kilometer.

mount — Bjerg.

mountain — Bjerg.

Oro — (spansk) Guld.

ounce — 21,25 Gram.

peak — egentlig Spids; Bjergtop, Højde.

ranch — Kvægfarm, d. v. s. Landbrug, der overvejende lægger Vægt paa Kvægavl.

Rancho — spansk Form for ranch.

river — Flod.

road — Vej.

rush — betegner en Mængdes Fremstormen; *gold-rush* f. Eks. den vilde Halsen til Guldminer.

valley — Dal.

Vaquero — (spansk) bereden Kvæghyrde, Cowboy

yard — 0,9144 Meter.

*) Her anvendes ikke den spansk-meksikanske Form Mejico, men den engelske Form, der blev anvendt i California.

INDHOLD

	Side
Forord	5
Manden	9
Barndom og Ungdom i Danmark	12
Fra Atlanterhav til Stillehav	25
I California	31
Pioneren	57
En Tap paa Verdenshistoriens Tandhjul	75
Den gyldne Drøm	100
Eldorado	118
Pioner igen — Opdagelsesrejsende	143
Præsident for Republikken Nataqua	153
Kvinder savnes	169
Indianernes Ven — Fredsstifteren	178
Død og Eftermæle	193
Efterslet og Tillæg	211
Kildsteder, Litteraturfortegnelse	215

BOGENS KORT

Peter Lassens Rejser	29
Nordlige Del af California	31
Hvor det store Guldfund blev gjort	120
»Republikken Nataqua«s Beliggenhed	162
Lassen Volcanic National Park	206

MANDEN

Den danskfødte Peter Lassen, efter hvem et Amt i California — paa Størrelse med de sjællandske og fynske Øgrupper tilsammen — er opkaldt *Lassen-County*, og som ogsaa har faaet sit Navn knyttet til Nordamerikas eneste virksomme Vulkan: *Mount Lassen* eller *Lassen Peak*, er indtil nu praktisk talt ukendt i Danmark.

I California vidner ikke blot disse Stednavne om Peter Lassens Færd og Gerning. Ogsaa en af U. S. A.s store Nationalparker, Gader i Byer, Bjergpas, en Flod og mangfoldige andre Lokalteter — som end ikke alle nævnes i denne Bog — har faaet hans danske Navn. Rundt om i Staten er rejst Mindesmærker for Peter Lassen, hovedsagelig af Californias Frimurere, som ogsaa har sat den Sten, der staar paa hans Grav. Og selv om intet af de øvrige Monumenter rager op over Mount Lassens 3818 Meter, er de dog alle, sammen med dette, med til at bære Vidnesbyrd om et Levnedsløb af ekstraordinære Former, af usædvanlig Betydning.

Det er ikke den Omstændighed — som ofte er fremhævet i U. S. A. — at Peter Lassen i sine sidste Leveaar blev valgt til Præsident for en som uafhængig proklameret nord-californisk Republik, der gør, at han ogsaa bør kendes og mindes i det Land, hvor han er født, og hvor han levede sin Barndom og Ungdom. Men han var — og betragtes som — den egentlige og utrættelige Kolonisator af hele Nord-California, og han er Gang paa Gang af danskfødte Amerikanere fremhævet som »den Dansker, der har sat dybest Spor i Adoptivlandet Amerika«, som det er udtrykt af Alfred G. Andersen. Han er en af de Danske, døde eller levende, hvis Navn den Dag i Dag nævnes hyppigst udenfor Fædrelandet.

Peter Lassen synes ikke at have været nogen blændende eller lysende Intelligens, blot en Mand med sund Fornuft. Heller ikke nogen fremragende Personlighed — men netop en Personlighed. Det, han virkede, har formodentlig aldrig i hans egen Bevidsthed antaget saadanne Former eller saadant Omfang, at han vilde have fundet det megen Opmærksomhed eller mange Ord værd — om end hans Liv og Æventyr,

allerede mens han levede, blev gjort til Genstand for indgaaende behandling i californiske Magasiner; og journalistisk Berømmelse krævede dengang adskiligt mere end nu til Dags, da Avis-Ry er billigt — til Gengæld ikke holdbart!

Peter Lassen var et uroligt Hoved, modig og indtil det usandsynlige foretagsom, fuld af Planer og hurtig til at udføre dem, begavet med en altid vaagen Evne til at se Muligheder, som ingen anden øjnede, dygtig og snarraadig, for Resten ogsaa stædig, en Mand uden Kundskaber ganske vist, men med et sjældent praktisk Greb paa Tingene.

Alle disse Egenskaber var væsentlige Bestanddele af det, der skabte Pioneren.

Men dertil kom en ubetvingelig Udmarks-Længsel, den mærkelige Karakter-Ingrediens, som hyppigt frembringer Æventyrere, men som, hvis den ikke er parret med Soliditet, let fører til blot et forfløjent og mere eller mindre forspildt Liv. Hos Lassen var denne Drift bort fra Civilisationen blandet med en paradoksal Længsel efter at skabe ny Form for Liv, netop Civilisation, i Ødemarken, og det er denne særlige Blanding af Karakter-Egenskaber, der formede Lassen et Levnedsløb, som blev højt usædvanligt, stærkt bevæget, skarpt facetteret, rigt paa brogede Hændelser, spændende Oplevelser og dramatiske Optrin, der i Genfortælling maa danne et mangeartet og afvekslende Stof, som vel end ikke selv den tørreste Behandling helt kan tage Livet af.

Saa skete det endda, at netop de Aar, da Lassen slog Rod i California, blev den mest bevægede Periode, dette Land nogensinde har oplevet. Verdenshistoriske Begivenheder udspillede paa dets Jord: Landet løstes gennem en Række urolige Tildragelser fra Mexico og knyttes til U. S. A., optoges som en af Staterne i Unionen. Umiddelbart derefter kom de store Guld-Fund, som i en Aarrække gjorde California til det mest omtalte Land i Verden og mangedoblede dets Befolkning — førte op mod 100,000 Mennesker dertil paa faa Aar, for en stor Del vel den Art Sammenløbs-Typer, som altid optræder, hvor noget sker, men ogsaa Mænd med Stof i sig til Førere og Ledere, med Stof til Skæbner af sjældent Format.

Lassen var aldrig Medløber. Han var altid i Spidsen, og som Pioneren fortjener han at blive husket i det Land, hvor hans fattige Vugge stod, og hvorfra saa mange sidenhen drog ud — ofte maaske Mænd med mange tilsvarende Egenskaber, der blot ikke fik en saadan Sam-

menknytning med Tid og Omstændigheder, at de bragte dem andet end just en ukendt Grav.

Peter Lassen havde sin lille meget beskedne Andel i Udviklingen og Afviklingen af Forholdet mellem Mexico og U. S. A., og selv om han ikke var Kapløber i den store Skare fra alle Klodens Egne, der halsede af Sted i det vanvittige *gold-rush*, saa spiller dog ogsaa dette ind i hans Skæbne paa en saa afgørende Maade, at Omtalen deraf hører med i Billedet af Peter Lassens Liv, som det udfolder sig i Indianer-Kampe, paa lange Rejser og træls men begivenhedsrig Opdagerfærd i ukendte og vildsomme Egne, i asende Slid, i tjenstvillig Omsorg for andre, i storslaaet forbilledligt Opdykningsarbejde og møjsommeligt Kolonisation paa en af det amerikanske Kontinentets og Verdens Yderkanter.

Ind mellem Lassens bugtede Skæbnetraade snor sig andres, der hver for sig har sære Farver og lunefulde Slyngninger — blandt dem ogsaa den Mands, hvis Navn litterært er det mest kendte af Pionerernes, *John A. Sutter*, om hvis Liv der i den allerseneste Tid er optaget en Film — naturligvis i California, hvor Filmens Æventyr i senere Aar har været det foreløbig sidste i Rækken af mange, som dette Land har dannet Rammen om.

Sammen med Peter Lassens Æventyr fortælles paa disse Sider ogsaa nogle af de øvrige, som hører med til og belyser hans.

BARNDOM OG UNGDOM I DANMARK

Det var i sin Tid Mundheld i Amerika — gentaget ofte og ikke uden Stolthed i California — at den, der var svag af Karakter eller svag af Legeme, blev aldrig Nybygger i California. De første skulde nok lade være med at drage dertil. De sidste døde allerede paa Vejen derud.

Men Peter Lassen, hvis Saga her skal fortælles, synes at have været i alle Henseender stærk og sund, af en kraftig dansk Bondeslægt.

Det var meget usikre Spor af hans Oprindelse, der forelaa oplyst fra Amerika, hvad der var rimeligt. Under sit omtumlede Liv har Peter Lassen sat alle Papirer og lignende overstyr. Hvad man vidste om hans Fødsel, beroede paa tilfældige Meddelelser, der er husket, og som let kan have antaget en temmelig forvrænget Skikkelse hos de Mennesker, som omgav ham, og af hvilke ingen kendte nogetsomhelst til Danmark. Da han døde 1859, rejstes paa hans Grav et Mindesmærke, hvorpaa der stod, at han det paagældende Aar var 66 Aar gammel. Det vilde sige, at han skulde være født 1793. Andre Meddelelser, i hvilke hans Levnedsløb er fortalt, angiver, at han var født 1800. Hans Fødselsdag angives i alle Kilderne overensstemmende til 7. August, og det siges overalt om ham, at han er født i København. Den eneste Oplysning om hans Barndom, der stereotypet gentages i samtlige dansk-amerikanske Beretninger, er den, at han »altsaa«
slap helskindet gennem Københavns Bombardement.

Denne sidste Oplysning er det eneste rigtige i det alt sammen. Men Peter Lassen havde let ved at slippe fra Bomberegningen — fordi han paa den Tid slet ikke opholdt sig i København, hvor han ikke er født, og hvor han først tog Ophold, da han var 23 Aar.

Det er lykkedes at finde Peter Lassens Herkomst, og derefter har det vist sig, at der om ham, som om de allerfleste af de Mennesker, der har levet i dette Land i de sidste Par Hundrede Aar, i Arkiverne kan findes saa mange Oplysninger, at i hvert Fald de ydre Linier af Levnedsløbet formes. De Oplysninger, der foreligger om Peter Lassen, tillader at følge ham fra Aar til Aar og giver endda allerede hist og her

et Glimt af Mandens Karakter — som siden saa udpræget manifesterer sig paa den anden Side af Atlanterhavet.

Under Eftersøgningen efter Lassens Oprindelse laa det af mange Grunde nær som Arbejdsgrundlag at gaa ud fra, at han hørte til en af de Slægter Lassen, som har fostret adskillige og meget betydelige Landmænd, der, navnlig i en Periode fra omkring 1760 til et Stykke ind i det nittende Aarhundrede, sad paa mangfoldige af de store Hartkorn rundt i Landet, specielt i Midtsjælland og i Midtjylland. Mange Træk baade i Karakter og af ydre Art førte ham naturligt her hen. Men den Slags Analogier er altid farlige at bygge paa og slog ikke til i dette Tilfælde.

Peter Lassen hørte ikke til nogen af de kendte Slægter Lassen. Han hørte end ikke til nogen *Slægt* Lassen. Hans Fader hed *Lars Nielsen*, og det Efternavn, California-Pioneren bar, var altsaa et Patronymikon — Faderens Fornavn baaret videre af Sønnen som Efternavn, som det var almindelig dansk Skik, navnlig blandt Bønder.

Caspar Johannes Boye begynder sit Digt *Kirkeklokken i Farum* saadan:

*Hvor Farumsøens blanke, dybe Vande,
Med Krat og Skovhegn om den høje Bred,
Med større Nabosø sig kjærligt blande,
En venlig Landsby ligger smukt i Fred.
Rundt om den Vaar og Sommer blomstervirke
De agergrønne Marker; over dem
Sig hæver fredeligt den røde Kirke
Imellem Piil og Hylde om Bondens Hjem.
Paa Høien der, med nære Sø fortrolig,
Staaer Sjølehyrdens straabedækte Bolig.*

I et af de nævnte Bondehjem mellem Pil og Hylde er Peter Lassen født 31. Oktober 1800.

I Farum Kirkebog noteres under *Domenica 2 Adv.* — det var Søndag 7. December — 1800, at Husmand i Farum Lars Nielsen fik sin hjemmedøbte Søn Peters Daab bekræftet i Farum Kirke. Fødselsdagen er ikke angivet i Kirkebogen, men Lægdsrullen oplyser, at den var 31. Oktober samme Aar. Moderens Navn er heller ikke nævnt, men det

kendes fra mange andre Kilder. Hun hed *Johanne Sophie* og var født *Westergaard*, en Datter af Skoleholder i Herløv (Herlev) i Lyng-Frederiksborg Herred *Peder Oluf Westergaard*, efter hvem Peter Lassen altsaa er opkaldt.

Det er, naar denne Oplysning foreligger, ikke svært at se, hvordan den amerikanske Overlevering om Fødsel i København er opstaaet — Lassen har formodentlig flot sagt, at han var fra København, hvis Eksistens muligt en Del af hans Fæller i Amerika kan have hørt om.

Faderen var ca. 25 Aar og Moderen ca. 24, da Peter blev født. De var bleven viet i Herløv 24. Februar 1799, og velsagtens har Skoleholderen ikke været helt tilfreds med Partiet. En Degnedatter kunde efter Tidens og Standens Fordringer nok sigte lidt højere end til en Arbejdsmand, Daglejer og Indsidder, som Lars Nielsen forskelligt betegnes; og Skoleholder Westergaard havde da ogsaa en anden Datter pænt for-tøjet i et solidt Ægteskab med en velstillet københavnsk Haandværker, Skrædermester Chr. Iser. Men Johanne Sophie havde valgt selv og valgt grundigt, saa der ikke har været noget at stille op — som det fremgaar af Kirkebogen i Herløv, har Lars og Johanne Sophie allerede 22. Maj 1799 faaet døbt en Søn, Johan, der iøvrigt døde 1811.

Tilværelsen gik slideligt for det unge Husmandspar og med kun smaa økonomiske Resultater. Hvor Hjemmets finansielle Tilstand nævnes eller antydes, tales om Fattigdom. Lars Nielsen prøvede sig frem forskellige Steder. Nogle Aar efter Peters Fødsel boede Parret i det nære Herløv, et Par Aar senere igen i Farum. Der opholdt Forældrene sig saa til 1808 eller 1809, da de flyttede til Hillerød, hvor Faderen aabenbart er død — han er formodentlig identisk med »Arbejdsmand og Almissem« Lars Nielsen, som ifølge Kirkebogen døde 14. Juni 1827. I hvert Fald var Moderen Enke i 1829, og hun boede da i Hillerød. 30. Marts 1829 døde nemlig Skoleholderen i Herløv, og da oplyser Skifteprotokollen, at hans Datter, »Enken Johanne Sophie Westergaard« med sine Medarvingers Samtykke fik en særlig stor Del af Arven udlagt, fordi »hendes Kaar er saa trange«. Ved denne Lejlighed optræder Sønnen Peter som hendes Lavvæрге — Kvinder blev dengang ikke myndige. Moderen døde først 1857, 81 Aar gammel. Hun var da Lem i Hillerød Hospital, hvor hun opholdt sig fra 1845. (Se iøvrigt Oplysninger i »Efterslet«.)

Yderligere vides intet om Peter Lassens Liv i Barndommen..

Til Farum er foruden Boyes Digternavn knyttet H. V. Kaalunds,

og til denne Digter kan Peter Lassen maaske have en lille Tilknytning. Omkring 1838—43 boede Kaalund hvert Aar fra før Løvspring til efter, at Bladene var faldet, i Bagsværds og Farums Idyl, og han glædede sig derude navnlig over Farums stilfærdige Skønhed. Har han paa dette Tidspunkt hørt Beretninger om Peter Lassens Færd i Amerika, som den da formede sig, vil Fortællingerne i hvert Fald have interesseret Digteren levende og have nærret hans Dagdrømme. Hvor underligt det end kan forekomme, var dog den blege og elegiske Kaalunds Sind opfyldt af Længsel efter Amerika for at leve en spændende Tilværelse mellem Indianere, hvis vilde Liv og uforfærdede Bedrifter da stod i deres højeste litterære Glans og havde henrevet ham. Det er ikke helt utænkeligt, at Genklang af Peter Lassens Indianer-Kampe kan være naaet Fødebyen og der fortalt fra Mund til Mund. Det var ikke dengang Hverdagsbegivenhed at rejse til Amerika. Men har Farum kendt Lassens Oplevelser, vil Kaalund ogsaa have hørt om dem, da han altid lejede sig ind hos saadanne Smaakaarsfolk, som navnlig kan have kendt Peter Lassens Paarørende. Og Kaalund samtalede ofte, længe og gerne med den jævne Mand i Farum.

Mulighedernes Gyngegrund bør imidlertid forlades til Fordel for Kendsgerningernes sikre Vej:

Peter Lassen opholdt sig paafaldende længe i sit Hjem. Velsagtens har han kunnet hjælpe paa Hjemmets smaa Indkomster. Først da han var 17 Aar, forlod han Hjemmet og samtidig Hillerød for at komme i Lære hos sin Farbror, Smedemester Christen Nielsen i Kalundborg. Der blev Peter Lassen, til han 23 Aar gammel var bleven Svend. Saa snørede han sin Randsel og begav sig til København.

Vi ved om Peter Lassen, at han var meget lille af Vækst — ja, endog nøjagtigt, *hvor* lille han var. Som 19-aarig var han vokset til 61½ Tomme, og da han var 23 Aar, var han udvokset: 62½ Tomme, hvilket svarer til 163½ cm. Oplysningerne stammer fra Lægdsrullen, hvor Maal ofte omhyggeligt noteres. Han blev da ogsaa »dels formedelst Undermaal, dels ved Lædtrækning«, som han selv oplyser i 1827, forbi-gaaet ved Udskrivning til Linietropperne.

Men allerede som Dreng maa han have været stærk: Det var ikke Svæklinge, man satte til Grovsmedeprofessionen. Sidenhen berømmes Peter Lassens Kræfter, mens der aldrig i de amerikanske Skildringer tales om hans Lidenhed.

Efter 1823 at være kommen til København tog Peter Lassen Tjene-

ste hos forskellige Mestre, og 1825 gjorde han et lille Trin op ad Rangstigen til Mestersvend. Det var han i to Aar. Saa vilde han have Borgerskab. Der var Fremdrift i ham allerede dengang. Her mødte der ham imidlertid en Vanskelighed — som det oplyses i en Ansøgning, der er dateret 21. Marts 1827, og som lyder:

Peter Larsen Farum, Grovsmedsvend og Soldat af 1ste Livregiments Forstærkningsbataillon samt, som Værnepligtig, indført i Kiøbenhavns Amts Lægdsrulle No. 3181, ansøger allerunderdanigst om at bevilges Udslettelse af bemelte Lægdsrulle mod at indtræde under Kiøbenhavns Borgervæbning for at kunne vinde Borgerskab som Smedemester her i Staden.

Allerunderdanigst conciperet af

C. Dencher,

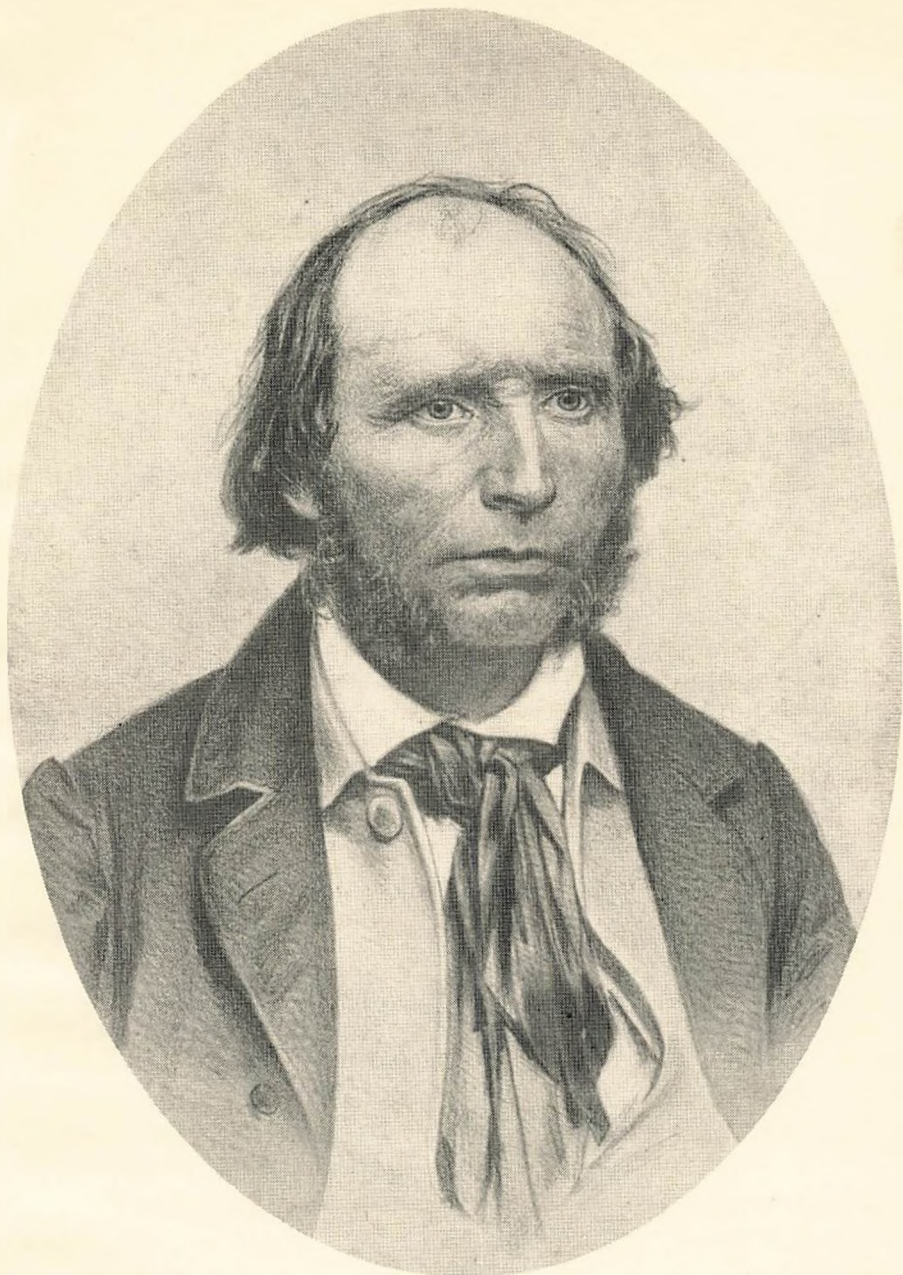
Copilist, boende i Holmensgade

No. 184, 1ste Sal.

Til Kongen!

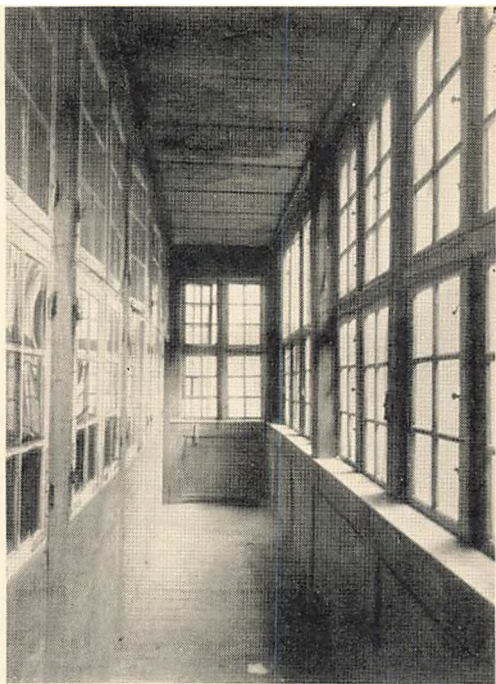
Undertegnede, der er fød i Farum paa Kiøbenhavns Amt, og som Værnepligtig indført i dette Aars Lægdsrulle No. 3181, har fra sin tidligste Ungdom opholdt mig i Kallundborg, hvor jeg hos min Farbroder har lært Smedeprofessionen, i hvilken jeg i Aaret 1823 blev Svend, og har jeg siden den Tid med lovligt Amtspas opholdt mig her i Kiøbenhavn hvor jeg som Grovsmedsvend har arbeidet for Stadens Smedestre og senest 2de Aar som Mestersvend hos Grovsmedmester Sigersted hersteds, i hvilken Tieneste jeg, som denne min Mesters bilagde Attest omforklarer, har viist Duelighed i Professionen og stedse opført mig vel. Jeg er nu 27de Aar gammel og er sindet endnu i indeværende Aar at gjøre Mesterstykke og etablere mig som Borger og Grovsmedmester her i Staden, men heri møder mig den Hindring, at jeg er Værnepligtig og altsaa ei kan admittere[s] til Borgerskab.

Vel er jeg, dels formedelst Undermaal, dels ved Lodtrækning, bleven forbigaaet ved Udskrivning til Linietropperne men er nu med Hensyn til min Alder, saaledes som det i Copie bilagde Indrulleringsbevis omforklarer, ansat ved Forstærkningsbataillonerne, nemlig 1ste Livregiments 3die Bataillon, men da jeg er vaabenuøvet, vil jeg vorde kaldet til at giennemgaa Kiøbenhavns Garnisons Exerceerskole, hvorved jeg gandske kommer ud af min iværende Stilling og maae see mine blide Udsigter i Fremtiden tilintetgiorte.

PETER LASSEN

Ovenstaaende Portræt er det eneste kendte af Peter Lassen. Det er udført af Chas Fendrick til *The Hesperian Magazine*, San Francisco, hvorefter det gengives. Tegningen angives at være udført efter et Fotografi, som nu synes forsvundet. Baade at dømme efter den Alder hos Manden, som Billedet taler om, og af andre Forhold maa Fotografiet været taget i Aarene i Susanville, d. v. s. mellem 1854-59. Peter Lassen var da 54-59 Aar gammel. I forskellige Skrifter findes Portrætter, som blot er Tegninger udført efter nærværende. I Grand Lodge of Free and Accepted Masons — Frimurer-Storlogen — i San Francisco findes et legemsstort Maleri af Peter Lassen, udført efter hans Død efter nærværende Tegning.

To Interiører fra Ejendommen Gammel Mønt 150 (scenere 22), hvor Peter Lassen som Smedemester boede paa første Sidesal. Peter Lassens Vinduer ses paa Gaardinteriøret. Det andet Billede er et Interiør fra Svalen, som ses udefra paa første Billede. Billederne er fotograferet 1898, kort før Ejendommen blev revet ned. Bortset fra Skiltet om Viceværtten er alt paa Billederne sikkert uforandret fra Peter Lassens Tid. — Gengivet efter Fotografier paa *Københavns Bymuseum*.

Scene af Det Borgerlige Artilleris Øvelser. I en Uniform som den Artilleristerne her bærer, har Peter Lassen optraadt, efter at han af Kongen fik Tilladelse til at aftjene sin Værnepligt i Det Borgerlige Artilleri. — Gengivet efter Akvarel i *Københavns Bymuseum*.

Deres Maiestæt har haft den Naade at tillade flere af mine Jævn-
lige at overgaae til Borgervæbningen, og da jeg har lært en nyttig og
gavnlig Profession, hvori jeg kan vorde Mester og Borger her i Staden,
og min hele timelige Lykke saaledes beror paa, at jeg kan vorde fritag-
en for at opfylde Værnepligten paa sædvanlig Maade, samt, da jeg
som allerunderdanigst anført, henhører under Forstærkningsbataillo-
nerne, vover jeg allerunderdanigst at forvente en allernaadigst Bønhø-
relse, naar jeg herved i allerdybeste Underdanighed anholder om ved
Deres Maiestæts allernaadigste Resolution at bevilges Udslettelse af
Lægdsrullen og Fritagelse for Værnepligten mod, at jeg strax indtræder
under Kiøbenhavns Befæstning og anskaffer den dertil reglementerede
Uniform.

Allerunderdanigst

Peter Larssen Farrum,

Dronningens Tvergade No. 335
hos Grovsmedemester Sigersted.

Det i Ansøgningen omtalte Indrulleringsbevis findes stadig sammen
med Ansøgningen og giver ogsaa et Par Oplysninger af Interesse, nem-
lig om Lassens Udseende. Det siges, at han har blaa Øjne, brunt Haar
og var »midel af Skuldre, ligesaa af Been«, og endelig aflægger Me-
ster dette Vidnesbyrd om Peter Lassen:

At Smedesvend Peter Larsen Farum, der Arbejder hos mig som Mester-
svend, i henved 2 Aar har været i min Condition, og er en særdeles duelig
Arbejder i sin Profetion, samt at tillige stedse har opført sig udmærket
godt, det bevidnes her efter for Forlangende.

Kiøbenhavn den 15 Marts 1827.

P. Sigersted,

Grovsmed Mester.

Boende i Dronningens Tvergade 335.

I April faar Peter Lassen da Majestæts Tilladelse til at blive ud-
slettet af Lægdsrullen og til at indtræde i Kiøbenhavns Borgervæbning.
Herefter maa man saa forestille sig den lille, blaaøjede unge Mand
med den kraftige Næse i en flunkende Mundring: En karmoisinrød
Kjole, besat med mørkeblaa Krave, Rabatter og Opslag og med gule

Kanter og Knapper. Ogsaa Foret var gult. Benklæderne var blaa. Til denne Stads bar han en rund Hat med hvid Fjer.

•

Det vil ses, at Peter Lassen i Ansøgningen kalder sig *Peter Larssen Farrum*, mens hans Navn samtidig af andre skrives *Larsen* eller *Larsen Farum*. I Vekslingen mellem *Larsen* — eller, som han altsaa da skrev sig *Larssen* — og *Lassen* er imidlertid intet mærkeligt: Datiden saa med mindre Respekt paa Navne, end Nutiden hyppigt gør det — endda i vor Tid lægger saamænd de fleste Mennesker ringe Vægt paa, hvordan *andres* Navne staves. Men Navnene *Larsen* og *Lassen* var begge *Lars' Søn*. *Lars* blev i daglig Tale udtalt *Las*. Selv er Peter Lassen for Resten paa ingen Maade konsekvent med den Form, han giver sit Navn. Han skriver sig f. Eks. kun i Forbindelse med Militærvæsenet med Stednavn — en naturlig Følge af, at man ogsaa dengang, da alle Værnepligtige var Bønder, tit gav de mange sen-Navne et Stednavn som Tilføjelse for lettere at kunne skelne Personerne fra hinanden. Privat kalder han sig i Flæng *P. Larsen*, *P. Larssen* (med to s) og *P. Lassen*. Underskrifterne kendes fra Smedelaugets Protokol*) og ved Skiftet efter Bedstefaderen. — Der var lidt mere Klang i Navnet *Lassen* end i *Larsen*, og der kendes fra Datiden mange Eksempler paa, at Mennesker med Fornemmelser foretog Forskydningen. Blot undrer det at træffe saadant Udræk for Ambition hos Peter Lassen, der sidenhen lagde ringe Vægt paa ydre Ting — men naturligvis kan det netop ogsaa være, fordi han heller ikke dengang tillagde sligt nogen Betydning, at han skriver sig saa forskelligt. I Underskriften 1827 skriver Peter Lassen ogsaa *Farrum* (med to r) men siden *Farum*. De forskellige Underskrifter, som kendes fra Peter Lassen, gengives Side 35. Sammenligner man Underskriften fra Ansøgningen 1827 med Underskriften fra den — i det følgende omtalte — Ansøgning fra 1830, viser der sig en betydelig Forskel. Ansøgningen 1827 er ikke blot konciperet af Kopisten men ogsaa skrevet af denne, og kun Navnet, Underskriften, prentede Peter Lassen selv. Det var en uøvet Haand, der her førte Pennen. Helt anderledes i 1830. Man bliver forbavset ved at se Underskriften, og da er tillige

*) Der fandtes i hvert Fald nogle Aar forinden endnu i København en P. Lassen, der kaldte sig Smedemester, men han ses ikke at have faaet Borgerskab eller paa anden Maade at have været i Forbindelse med Lauget. Hans videre Skæbne kendes ikke.

hele Dokumentet skrevet med samme Haandskrift; og det bemærkes udtrykkeligt i Indledningen »skreven af Sublicanten selv«. Man maa da gaa ud fra, at Peter Lassen efter at være bleven Mester har sat en Ære i ogsaa at lære sig at skrive ordentligt. Det maa have krævet en betydelig Energiudfoldelse at faa Smede-Næverne saadan opdraget. Men som man siden lærer denne Smed at kende, forbavser det ikke at finde dette Udtryk for Viljeanspændelse hos ham. Han var fuld af Vilje. For Resten er ikke alle Underskrifter fra 1830 lige skønskrævne.

Sammenlignes Underskriften fra Ansøgningen 1830 med den i Smedelaugets Protokol 1830 — Peter Larssen Farum med P. Lassen — viser det sig dog ogsaa, at der er Fællestræk, selv om saadanne naturligvis altid er sjældnere i tillært Skønskrift end i egentlig Haandskrift.

Den eneste — endda ikke absolut sikre — Underskrift af Lassen, som kendes fra Amerika-Perioden, gengives ogsaa Side 35 og omtales nærmere Side 192.

•

Da Peter Lassen var kommen i den karmoisinrøde Trøje, tog han fat paa Forberedelserne til at faa Borgerskab og at blive Medlem af det ærværdige Smedelaug — et Laug er altid ærværdigt! 10. Maj attesterer Forstanderen for Veterinærskolen, E. N. Viborg, at Peter Lassen »her ved Stiftelsen har aflagt antagelige Prøver paa at kunne smede Hesteskoe og Hestekoese samt paa at kunne beslaae en Hest«.

15. Juni indfandt Lassen sig hos Smedelaugets Oldemand, Søeborg, og denne noterer i Laugets Hovedprotokol:

»Aar 1827 den 15. Juni meldte sig Grovsmedsvend Peter Lassen, som har lært i Kalundborg, hvorfra han har fremlagt Lærebrev, han begierer at forferdige Mesterstykke, som skal bestaa af en Fier til en Viner Vogn og 2de Brugelige Hesteskoe efter en af ham fremlagt Teining; da han ligeledes foreviste sit Thestamonia fra Veterinair Skolen og betalte de sædvanlige Udgifter med 15 Rbd. 5 Mk. Sølv eller 17 Rbd. 2 Mk. 10 Sk. Sedler og Tegn, saa blev hans Begiering ham bevilget.«

Han betaler 6. August 5 Rigsdaler til Laugets Fattige og kommer 24. August med Attest for ikke at have »været i Tiltale eller lidt nogen Straf«, og næste Dag noteres saa endelig, at »Peter Larsen, fød i Sieland og døbt den 7. Decbr. 1800, vandt Borgerskab som Grovsmedmester i Lauget«.

Han bosætter sig i Gl. Mønt Nr. 150, der svarer til det, der senere hed Gl. Mønt Nr. 22 — Huset blev revet ned omkring Aarhundredskiftet. Det laa mellem nuværende Chr. IXs Gade og Møntergade.

Saa var Lassen da Mester, og nu skulde det, han i 1827 kaldte sine »blide Udsigter i Fremtiden« virkeliggøres. Men det gik ikke saa straalende — og Aarsagen faar man at vide i den Ansøgning, han skrev i 1830. Den giver i det Hele adskillige Oplysninger:

Kiøbenhavn den 17 Sept. 1830.

Peter Larsen Farum, Grovsmedmester, borgerlig Artillerist af 4de Compn. No. 126, ansøger allerunderdanigst om allernaadigst Tildelse til at reise til den nye danske Colonie i America uagtet han har været Værnepligtig i Kiøbenhavns Amts 1ste Lægd No. 3181, da han ei kan finde Udkomme her i Staden.

Allerunderdanigst

Peter Larsen Farum
skreven af Sublicanten selv.

Til Kongen.

Ved Deres Majestæts allerhøieste Resolution af 4de April 1827 blev det mig som Værnepligtig af Kiøbenhavns Amts 1ste Lægd No. 3181 tilladt at udtiæne den Tid, jeg ellers skulde staae ved Forstærknings-Bataillonerne, ved det borgerlige Artilleriecorps og blev jeg derpaa den 10de Mai samme Aar ansat ved bemeldte borgerlige Artilleriekorpsets 4de Compagnie Nr. 126, i hvilken Stilling jeg tør formene at have opfyldt mine Pligter.

Under 25de August 1827 vandt jeg derpaa Borgerskab som Grovsmedmester her i Staden, men Erfarenhed har desværre overbeviist mig om, at jeg ei herved kan finde mit Udkomme, da jeg med al muelig Flid og Sparsommelighed uagtet nu er gaaet saaledes tilbage, at jeg paa ingen Maade kan soutenere mig hersteds, og Nøden har tvungen mig til den Beslutning at lade mig indskrive til den nye etablerede danske Colonie i America, hvorhen mit Tøj allerede er indskibet, da jeg i min Uvidenhed troede, at intet ville være til Hinder for min Afgang fra Corpset.

Da jeg imidlertid erfahrer det modsatte, nemlig, at jeg formedelst den mig i sin Tid paahvilende Værnepligt ei uden høiere Resolution

kan afgaa fra Corpset, maa min sande Lykke ganske beroe paa, at jeg nu kan afreise herfra Byen, hvor jeg ikkun ville blive en Byrde for Fatigvæsenet, saa vover jeg allerunderdanigst at bønfulde Deres Majestæt om ved egen allerhøjeste Resolution at tillade min Afgang fra det borgerlige Artilleriecorps og Afrejse til America for der at bosætte mig.

Allerunderdanigst

Peter Larsen Farum

Grovsmedmester og Borgerlig Artillerist, boende paa gammel Mønt
150, 1ste Sidesal.

Stadshauptmanden, som var Den Borgerlige Væbnings Øverstbefalende, gav Ansøgningen sin Anbefaling, og Kompagnichefen, Kaptajn Chr. Westergaard, attesterede, at »Peter Larsen Farum stedse med Lyst og Iver har forrættet sin Tieneste« i Korpset og anbefalede ligeledes Ansøgningen, der tiltraadtes af Korpskommandøren, I. P. Weilbach, og som Kongen derefter bevilgede 22. September, hvorpaa der ved Parolbefaling i Det borgerlige Artilleri blev givet Lassen Meddelelse derom 23. September.

Det har været meget hurtig Ekspedition. Kompagnichefen, Kaptajn Westergaard kan have været en Slægtning af Moderen, saa Peter Lassen har haft en Fortaler, men en Slægtsforbindelse er, saa vidt det har kunnet ses, ikke meget sandsynlig. Hurtigheden *kan* ogsaa være et Udtryk for Velvilje, maaske blot for naturlig Imødekommenhed. Det hastede jo af Hensyn til Skibet.

I Pas-Regnskaberne er det noteret, at *P. L. Farum* faar Pas til Amerika. Der er ikke Dato ved Udstedelsen, men det kan ses, at Udfærdigelsen maa være sket ca. 23.—25. September. Peter Lassen har virkelig haft travlt — hans Tøj var jo ogsaa indskibet. Men det synes alligevel, som om han er bleven forsinket en Postgang. Fra Helsingør udpasseredes 25. September to Rejsende til Amerika. Da er det Skib aabenbart gaaet, som Peter Lassen skulde have været med, men som han ikke naaede, fordi han havde overset, at han skulde have Tilladelse til at forlade Korpset. Hans Tøj er bragt i Land igen. Han har maattet vente paa senere Skibslejlighed, som først kom 14 Dage senere. *Helsingørs Avis* for 12. Oktober 1830 indeholder under *Udpasserede* for

10. Oktober: Smedemester Larsen, Snedkersvend Olsen og Snedkermester Holst, alle til Boston.

Samme Dag noteres det, at den engelske Kaptajn Wilson er afgaaet med sit Skib — hvis Navn ikke nævnes — lastet med Hvede og Tælle til London. Det Skib maa ogsaa have haft Peter Lassen med. Der afgik i lang Tid deromkring ikke andre Skibe, han kan være taget med. Vejen over England var ogsaa almindelig dengang, naar det gjaldt Amerika — en Tur, der jo iøvrigt ikke var almindelig.

I London har Peter Lassen da set det første Glimt af *Verden*.

FRA ATLANTERHAV TIL STILLEHAV

Alle amerikanske Beretninger om Peter Lassen siger, at han ankom til Boston, og hans Pas lød altsaa ogsaa til denne By. Han maa være naaet dertil i Begyndelsen af 1831.

Men en Undersøgelse af, hvad det har været for en »ny dansk Koloni« i Amerika, som nævnes i hans Ansøgning, har givet negativt Resultat. Det er i hvert Fald intet større Foretagende; det har ikke været omtalt dengang. Sandsynligvis har der været Tale om et lignende Arrangement, som kendes fra flere senere Lejligheder:

En eller anden Dansk, som var rejst til Amerika, fik derovre Agentur-Virksomhed for et Udstyknings-Selskab, hyppigt ogsaa for en Kommune eller anden officiel Institution, der da gav Manden en Attest for pletfri Vandel. Kunde denne Erklæring herhjemme yderligere pyntes med et vedføjte Præste-Vidnesbyrd, øgede det selvsagt den Tillid, som Manden havde Brug for. — I de Dage var Amerika meget ivrigt efter at faa Indvandrere, og der lovedes dem, som vilde indfinde sig, om ikke just Guld saa dog billig Jord og ofte grønne Skove. Det maa forøvrigt erkendes, at mange Indvandrere fik alle tre Dele. — Agenten virkede da i en større eller mindre Kreds gennem Annoncer, Brochurer eller gennem veltalende Underagenter. Et Rejse-Selskab dannedes, Rejsen blev af Underagenten ordnet under eet som Fællesrejse med reducerede Billetpriser o. s. v., omtrent som Nutidens Selskabsrejser — dog knap saa komfortabelt. De, hvem Livet hjemme havde skuffet enten i økonomisk Henseende eller i Kærlighed, drog da af Sted i Flok og Følge. I det foreliggende Tilfælde synes Følget dog altsaa ikke at have været stort — een Gang Smed og to Gange Snedker!

Forøvrigt ankom de fleste af de Danske, som da rejste til Amerika, til Boston, der overhovedet altid i tidligere Tid var en af de betydeligste Indvandringshavne. Dengang boede ogsaa mange Danske i Boston, hvor de bl. a. fandt Virksomhed i de store Handelshuse, hvis Skibe for over hele Verden.

Lassen fik Arbejde ved sit Fag, men Livet i Boston havde ikke megen Tiltrækning for ham. Det siges, at han fandt det for roligt, for gen-

nemstyret af den europæiske Civilisation: Boston var paa det Tidspunkt allerede en Storby med moderne Indretninger. Han blev der kun nogle Maaneder. Da han havde lært at klare sig en Smule paa Engelsk, rejste han til andre Byer, endnu stadig i Østen og stadig som Smed.

Men naar Peter Lassen nu begyndte at forstaa, hvad de andre talte om, kunde han ikke undgaa at høre om det ganske anderledes tiltalende, uhæmmede og frie, Liv, som levedes mod Vest, hvor de aabne Prærier bød sig til for den driftige Mand; hvor der maatte kæmpes med Indianere om Overherredømmet; hvor Byer og andre Værdier skabtes. Saa forlod Peter Lassen Massachusetts og drog vestpaa og havnede i Missouri, i de store Floders frugtbare Land, hvis Jord blot ventede paa sin Dyrker for at vise, hvad den duede til.

Peter Lassen slog sig ned i en nyanlagt By, Keytesville, der ligger i Chariton-County, og her tog han først fat som Smed, men snart efter gjorde det danske Bondeblod i ham sig gældende: Han begyndte at købe Jord og dyrke den.

Med den Evne til at hævde sig, som Peter Lassen havde, blev han i Keytesville en kendt Mand. Han var bleven Frimurer, og her viser sig et ejendommeligt og gennemgaaende Træk i Lassens Karakter, et Træk, som muligvis allerede kan skimtes i Danmark og i Boston, men som i hvert Fald sidenhen Gang paa Gang markerer sig med stor Klarhed. Han blev optaget i Frimurerordenen — i *Warren Lodge Nr. 74*, Keytesville — og af den Iver, hvormed han sidenhen virkede for Oprettelse af nye Loger, og hvormed han overhovedet tjente Broderskabets Idé, fremgaar det med al Tydelighed, hvor højt han vurderede Frimureriets Betydning, dets samlende Værdi, den Styrkelse, det kan give den Enkelte. Men samtidig var Peter Lassen selv, efter hvad der siges i John Whichers historiske Frimurerskrift, ikke nogensinde i større Grad aktiv i Broderskabets Arbejde. Det er dette, der er betegnende for ham hele hans Liv: Han skaber Samfund og Sammenhold omkring sig og for andre, og saa bliver han ved at være en Ener — maaske blot i Følelsen af, at hans Mission er endt, men med en Konsekvens, der langt snarere tyder paa, at der et Sted i ham sidder en Angst for Fællesskabet. Det er formodentlig en Følelse, han slet ikke er sig bevidst. Han er samtidig passiv og aktiv i Fællesskabet, flygter derpaa hyppigt paany ud i Ødemark — men samler her atter hurtigt en Kreds om sig og ofrer sig for den — — indtil han tilsidst igen søger bort, videre ud.

En saadan Forening af paa den ene Side Skabeevne og Skabetrang, paa den anden Side Frygt for det skabte, paa den ene Side aktiv Kraft, paa den anden Side vigende Vedhold er næppe sjælden, men ikke ofte er den saa udtalt som hos denne Mand. Og denne Dualisme i hans Sind forklarer maaske mere end noget andet Karaktertræk, hvad han blev — som det vil ses, var ogsaa netop det, han blev, et Paradoks: Stadig den lille Mand uden noget Spor af ydre Glorie — og dog den store Mand, der mindes stærkere og stærkere, jo mere Aarene faar givet hans Gerning Perspektiv.

Allerede i Keytesville var Peter Lassen en initiativrig og energisk Mand i Foretagender til Samfundets og Medborgernes Bedste. Gang paa Gang blev f. Eks. de Hvides Liv forstyrret af Sioux-Indianerne, en af de talrigeste af alle amerikanske Indianer-Stammer, en af de vildeste og en af dem, det var vanskeligt for de Hvide at have med at gøre — — hvorfor det da ogsaa er denne Stamme, der hyppigst optræder i Indianer-Romaner. — Lassen havde Gang paa Gang været med til at bekriige dem, da han udkastede en Plan til at faa dem rationelt bekæmpet. Ikke for intet havde han tjent i Københavns Borgervæbning. Han fik 1838 dannet et Borgerkorps i Keytesville, og blev selv dets Fører, dets *Captain*. Og her er da forøvrigt allerede igen et betegnende Træk: Skønt Lassen paa denne Vis havde faaet den dengang meget efterstræbte Titel *Captain* og altsaa kunde have kaldt sig med den Resten af sit Liv — som mange andre i lignende Tilfælde — har han aldrig gjort det. Faa var saa lidt interesseret i udvortes Glans og Herlighed som Peter Lassen. Sidenhen i Livet saa han alle sine Omgivelser pynte sig med Kaptajns- og andre klingende Titler, stræbe efter dem og opnaa dem. Han vedblev at være Peter Lassen og ikke mere. Det var ogsaa nok.

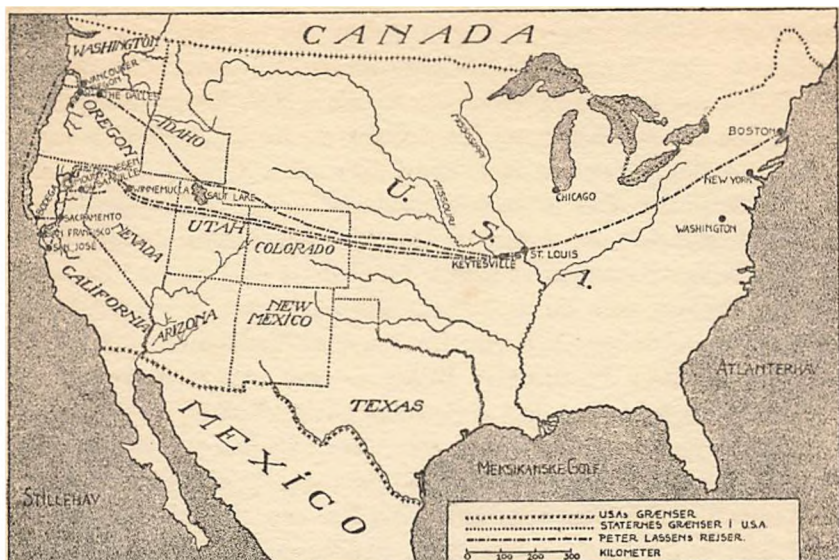
En af de Mænd, Peter Lassen traf i Missouri, og som netop var en af dem, der samlede paa ydre Attributer, var *John A. Sutter*, en Mand hvem Lassen sidenhen paa forskellige Maader fik Forbindelse med, og som der derfor er Grund til allerede her at præsentere. John A. Sutter var i mange Henseender en Modsætning til Lassen. Han, der var Schweizer af Fødsel, havde forladt sit Land, fordi han, mens han var ansat i en Bank, havde haft et uberigtiget Mellemværende — som Banken havde bedt Politiet om at faa klaret. Sutter flygtede til Frankrig,

derfra rejste han til Amerika, mens hans Familie, Ægtefælle og tre Børn, blev tilbage i Schweiz. Sutter havde Fornemmelser. Mens Lassen vedblev at være den jævne Mand, elskede Sutter at omgive sig med en *air* af Fornemhed — som dog næppe har imponeret Lassen. Men hvad der har knyttet de to Mænd sammen, var den Lighed imellem dem, som en ualmindelig Foretagsomhed hos begge dannede. I Foraaret 1838 havde Sutter forladt Missouri for at rejse til California, og der var vistnok allerede paa dette Tidspunkt Aftale om, at Peter Lassen skulde følge efter.

Meget karakteristisk siges der om Missouri paa det Tidspunkt, at det længe havde været Opsamlingssted for urolige Hoveder, hvis Blod brændte. Ja, Lassen havde Uro i Blodet. Ogsaa han havde hørt om, at der endnu længere mod Vest, helt ude ved Stillehavet, oplevedes nye og sælsomme Æventyr. Der aabnede sig nyt Land, som ingen hidtil havde ejet. Der var noget at gøre for en Mand, der vilde tage fat. Skove og Sletter vrimgledede med Vildt, Floder og Søer med Fisk, og paa de fleste Steder, hvor hvide Mænd nu søgte hen derude, var de de første, der trængte ind paa Indianernes Territorier. Landet derude ventede blot paa den, der vilde tage det i Besiddelse. For en meget stor Del var det forøvrigt netop de urolige Hoveder fra Missouri, der siden kom til California og gjorde en Indsats. Foruden de to nævnte skal her endnu anføres Navnene paa den tyskfødtte Carl Weber — som i U. S. A. hed Charles — og paa John Bidwell, der siden fik et stort Navn. Lassen havde truffet dem begge inde ved de store Floder.

En skønne Dag havde Peter Lassen da afviklet sine Forretninger i Keytesville, og han vendte sig vestpaa. Dog ikke alene. Der var i Missouri altid nogen, som vilde af Sted. Han fik samlet et Rejseselskab paa 12 Personer, saa han selv blev Numer 13 — men Peter Lassen var ikke overtroisk. Rejsen var vel forberedt, som det var nødvendigt, da en saadan Tur over flere Tusinde Kilometer kunde tage Maaneder, og da man paa Vejen ofte maatte slaas med baade Indianere, vilde Dyr — Puma, Bison, Bjørn, Klapperslanger og endnu flere — med Sult, Tørst, Oversvømmelser og andre Alvorligheder. Floder og Bjerge skulde passeres, og Veje eksisterede ikke. Kort heller ikke. Kompas og Himlens Stjerner var det eneste, man havde at rette sig efter.

I Rejseselskabet var foruden Lassen bl. a. seks Mænd, der kun havde været et lille Aars Tid i Missouri, idet de Aaret forud var ankommen fra Boston. De havde gjort Turen til Missouri sammen med John A.

Kort, der viser Peter Lassens Rejser i Amerika. U. S. A.s vestlige Stater, som særlig omtales i Bogen, er angivet med Grænser og Navn.

Sutter. Desuden var der to Missionærer og deres Ægtefæller. De skulde til Fort Vancouver, hvor Metodisterne da havde en betydelig Missionsstation; de søgte derfra til alle Sider, ikke mindst sydpaa til California, hvor det hidtil havde været de spansk-katolske Missionsstationer, der var Kristendommens Forposter og Pionerer.

Rejsen blev tiltraadt i det tidlige Foraar, og den bød i rigt Maal paa alle de Besværligheder og Farer, som nu engang hørte sammen med Datids Langfærd over Prærierne. Men den blev gennemført uden reelle Uheld. Dog var de to Kvinder hen paa Efteraaret, da man var naaet Nord for Salt Lake — midt i Mormonernes senere Land, som da hørte til Oregon — saa trætte og medtagne, at det blev besluttet, at de skulde efterlades i Fort Hall — nu i Idaho — en af de smaa Militærstationer, hvorfra de Hvide søgte at holde Indianerne i Ave. Til Gengæld fik Rejseselskabet her en Tilvækst af 27 Pelsjægere, der tilhørte *American Fur Company*, det store Pelsvareselskab, som havde Jægere spredt over alt i de vestlige Distrikter.

Det var for Lassen et værdifuldt Rejseselskab, fordi Jægerne kunde give ham flere Oplysninger om Forholdene i de vestlige Egne mod

Nord og Syd, end nogen anden hidtil havde været i Stand til. I September eller Oktober naaede Rejseselskabet, der bevægede sig med den Sindighed, som svarede til Okseforspandets Ydeevne, frem til Byen The Dalles, der ligger paa Columbia-Rivers sydlige Bred, i Fugleflugtslinie endnu ca. 200 Kilometer fra Stillehavets Bred. The Dalles var en Emigrantstation, hvor der som Regel blev gjort Ophold for at restituere de Rejsende efter udstaaede Strabadser, men inden længe kunde en Del af Selskabet dog fortsætte. Nogle af Jægerne havde sagt Farvel for i forskellige Retninger at begive sig til deres Jagtmarker. De øvrige genoptog Rejsen, men nu med Baad ned ad Floden til det Sted, hvor denne optager Willamette-River. Der laa Fort Vancouver — lidt Nord for, hvor nu Byen Portland er anlagt — som var en American Fur Co.s Stationer, hvortil en Del af Jægerne havde Ærinde.

Man var paa dette Tidspunkt, selv om California var det egentlige Maal — parat til at slaa sig ned, hvor der var gode Muligheder. Lassen saa paa Jord ved Willamette, men hvad han saa, tiltalte ham ikke. Videre! Seks andre fulgte ham sydpaa, ned langs Willamettes Løb. Floden gennemstrømmer den store Længdedal mellem de lave Kystbjerge og de vældige Cascade-Mountains længere inde i Landet. Her naaede de den lille By Camponit, der siden kendes som Oregon City. Det var Meningen at søge endnu videre mod Syd, over Bjergene til California, men fra alle Sider blev det fortalt de Rejsende, at Turen over Bjergene maatte betragtes som et ligefrem livsfarligt Foretagende. Et større Selskab Rejsende kom omtrent samtidig fra California efter lige at have gjort Turen over Sierra Nevada, og de oplyste, at Sneen var begyndt at falde i Bjergene. Deres Beskrivelser gjorde det endelig klart, at Vinterturen maatte opgives. Man besluttede da at overvintre ved Oregon City, hvor ogsaa California-Selskabet gjorde Holdt i Vintertiden.

Der laa Peter Lassen da fast i nogle Maaneder.

Det havde taget ham 10 Aar at naa fra Atlanterhav til Stillehav, men Aarene var ikke spildt. Han havde samlet Erfaring, var bleven en moden Mand, der kendte sine Evner og sin Styrke — maaske ogsaa sit Sind.

Nu skulde han til at bruge sin Viden.

I CALIFORNIA

Saa endelig 1840 naaede Peter Lassen California, Landet med Mælk og Honning. Ankomsten blev ikke alt for lovende.

Han og seks Ledsagere søgte Skibslejlighed til en Havn paa Californias Kyst. De var ikke alle Missouri-Folk, for nogle af disse var sammen med en Del af California-Mændene rejst videre nordpaa, hvorefter andre af California-Holdet sluttede sig til Lassens Selskab. Af Lassens Ledsagere kendes Navnene paa fire fra Underskrifterne paa et Brev, som aftrykkes nogle Sider fremme. De vidste, at der nu og da gik Skib til og fra Fort Vancouver: Missionærerne ankom dertil fra Europa, og ligeledes Skibe med forskellige Varer, navnlig Landbrugsredskaber, til Missionærenes Brug. Paa et saadant Skib, en lille Dampers *Lausanne*, der ejedes af et Rederi i New York, fik de Plads. Det skulde paa Tilbagevejen til Europa anløbe Yerba Buena — som San Francisco dengang hed — og Honolulu, men Lassen fik Kaptajnen til ogsaa at løbe ind til Fort Ross, som var den Station, hvorfra de formodentlig lettest vilde kunne naa til Sutters Farm i Sacramento-Valley — det var deres foreløbige Maal. De fleste af de 7 Mand kendte Sutter fra Missouri.

Sejlturen blev begivenhedsrig og dannede paa den Maade en passende Indledning til Peter Lassens California-Aar. Endnu før Skibet forlod Oregons Omraade, havde de Ombordværendes Liv to Gange været i Fare, første Gang ved Tongue-Point, en klippefyldt Grund paa Columbia-Rivers sydlige Bred, hvor Skibet var ved at forlise under Storm; anden Gang ved Columbia-Rivers Udløb, hvor det løb paa et lavt Klippeskær.

Med adskillige og betydelige Forsinkelser ankom *Lausanne* til Fort Ross. Russere, der tidligere residerede nordligere, havde i 1812 paa en 35 Meter høj, fremspringende Klippeknude ud mod Oceanet anlagt denne Handelsstation, der, som Navnet antyder, var befæstet: Den havde 10 Kanoner. De fleste af den Art Stationer havde Militær-Styrke og Befæstning, fordi Overfaldene var hyppige: Baade Indianere og hvide Røvere angreb, saa snart de havde Indtryk af, at der var Mulig-

Kort over den nordlige Del af California.

hed for Bytte, og den meksikanske Justits ydede ikke megen Beskyttelse. Det bør paa dette Sted nævnes, at California dengang var en Del af Mexico, som 1822 havde taget Landet fra Spanien, hvis Evne til at behandle Kolonier altid var omtrent lige saa ringe som Mexicos Evne til at regere sig selv. Den meksikanske Administration i California var da heller ikke i nogen Henseende fremragende, og forøvrigt var Landet saa vidtstrakt — California rækker fra Nord til Syd ca. 1100 km. — saa vanskeligt farbart og saa spredt beboet, at det i alle Tilfælde vilde være svært for Justitsens Haandhævere at være allevegne. Men for Resten var Anlæggelsen af Russernes Fort ogsaa vendt mod Mexico. Der bestod fra gammel Tid et spændt Forhold mellem de russiske Kolonister og Handelsfolk og Meksikanerne, og nogle Kanoner var en udmærket Sikkerhedsforanstaltning over for meksikanske Overgreb. Kanonerne skabte Respekt, og blot deres Tilstedeværelse gjorde Forhandlinger lettere.

I Fort Ross, som havde 300 Indbyggere, fik *Lausanne* Lods og sejlede saa videre til det nærliggende og med Fort Ross forbundne Bodega — Punta Russe de la Bodega, som det dengang hed. Det er en Station, som nu er kendt af mange Danske, fordi et særlig stort Antal danske Udvandrede har slaet sig ned i det nærliggende Peteluma, hvor de Danske navnlig driver store Hønserier. Ogsaa ved Bodega boede en Del Russere; der residerede tillige lokale meksikanske Myndigheder, som skulde godkende Passene, naar Immigranterne vilde i Land. Men de meksikanske Autoriteter saa ikke med blide Øjne paa amerikanske Indvandrere, og de forbød simpelthen Peter Lassens Selskab at betræde californisk Jord.

Det skal dog erkendes, at det var med god Grund, Mexico stillede sig mindre velvilligt over for amerikanske Indvandrere. Den Skepsis, Mexico nærede over for dem, var endda ikke saa meget begrundet deri, at det næppe altid var Blomsten af andre Landes Befolkning, som søgte derud, og at mange af disse Mænd var uregerlige Krabater, som havde kort fra Tanke til Handling — for Livet i det yderste Vesten var saadan, at et Temperament af denne Art kunde være om ikke just paakrævet saa dog ganske nyttigt. Men Meksikanerne havde, som det bl. a. vil blive omtalt flere Gange senere i anden Forbindelse — haft de smerteligste Erfaringer med de Nybyggere, som kom fra Amerika, fordi disse altid følte sig hørende til U. S. A. og var interesserede i at

faa den Jord, de erhvervede i et fremmed Land, knyttet til deres gamle Hjemland.

Nu havde den Omstændighed, at Russerne i Fort Ross og i Bodega havde taget sig af de syv Mand med stor Venlighed, heller ikke gjort Meksikanerne blidere stemt, og da der nægtedes Lassen og hans Fæller Landgang, gik Russerne et Skridt videre, tog positivt Immigranternes Parti og lovede paa alle Maader at hjælpe dem. Kontroversen mellem Russere og Meksikanere truede endog et Øjeblik med at antage en alvorlig Karakter.

Det oplyses et Sted, at mens de af Passagererne paa *Lausanne*, der havde Penge nok, paa Grund af disse Landgangsbesværligheder besluttede sig til at drage videre med Skibet til Honolulu, saa gik andre, som manglede Penge, men som til Gengæld havde Mod nok, i Land, skønt den mexikanske Øverstbefalende i California, General Mariano Guadalupe Vallejo, var bleven tilkaldt fra sit Kvarter i Sonoma og havde nedlagt Forbud mod Landgang. — Det er muligt, at Peter Lassen ikke var nogen meget velstillet Mand, men alt tyder dog paa, at han havde nok til at starte en Virksomhed i California, og han kunde da sikkert ogsaa, hvis han havde ønsket det, have betalt en Billet videre. Men han og hans seks Fæller havde jo ganske sikkert slet ingen Trang til at komme til Honolulu. De havde den særlige Hensigt at komme i Land, at de vilde ind i Æventyrlandet California — og specielt vilde de i Land paa dette Sted, fordi de herfra havde den letteste Rejse ind til Sutters Farm.

Fra *Lausses* Ophold i Bodega kendes følgende Brev:

Bodega Havn, 25. Juli 1840.

Til den amerikanske Konsul
i California.

Kære Herre.

Vi undertegnede Borgere i U. S. A. ønsker at gaa fra Borde i dette Land, og da der er nægtet os Pas, og vi er bleven modarbejdet af Guvernøren, skriver vi til Dem for at faa Raad og for at paakalde Deres Beskyttelse. Vi har besluttet os til at gaa i Land under Værn af Russerne. Vi vil bliver der i 15 Dage, eller indtil vi modtager et Svar fra Dem, som vi haaber at erholde, saa snart Sagens Omstæn-

Allerhøiesterbedring
Peter Lassen i Farum

Ansøgning 1827

Allerhøiesterbedring
Peter Lassen i Farum
Kommune af Publica i den følgende

Ansøgning 1830

P. Lassen

Smedelaugets Protokol 19. Januar 1829

P. Lassen

Skifteprotokol 1. Maj 1829

P. Lassen Peter Lassen

Smedelaugets Protokol 20. Juli 1829

Skifteprotokol 31. Marts 1830

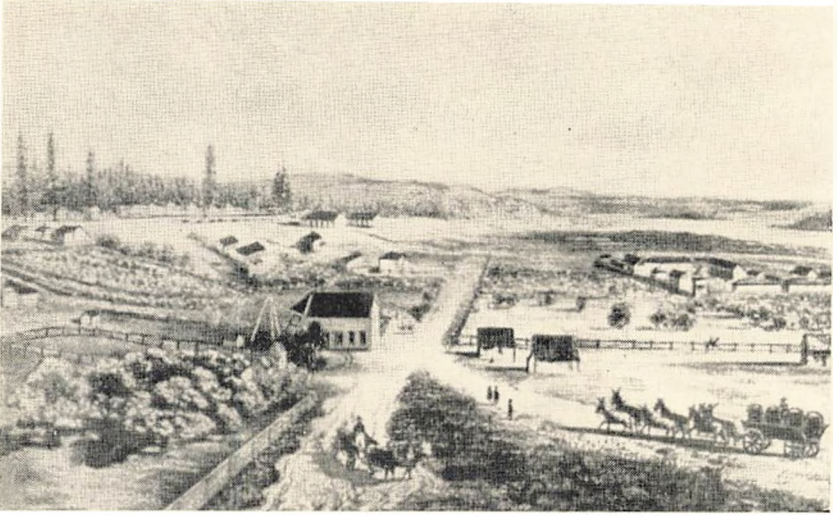
P. Lassen

Smedelaugets Protokol 19. Oktober 1829

P. Lassen

Fredstraktat, U. S. A. 1858

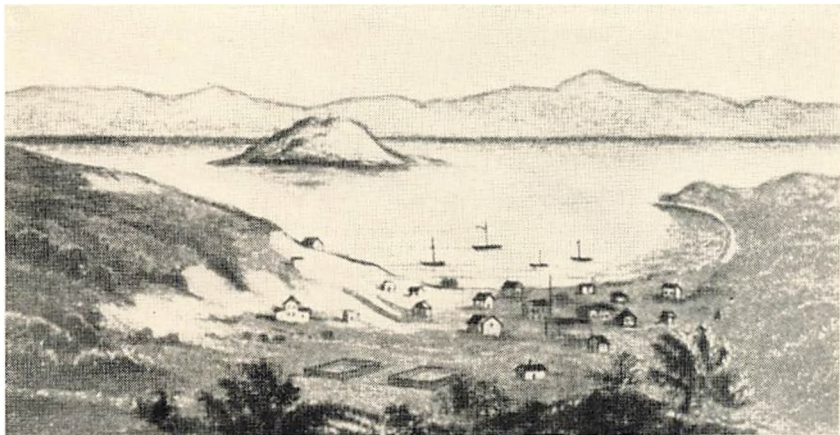
Gengivelse af de kendte Underskrifter af Peter Lassen — hvoraf den fra 1858 dog ikke med absolut Sikkerhed kan tillægges ham. At denne sidste Underskrift er federe i Skriftrækkene, er iøvrigt lidt af en Forvanskning: Det skyldes, at Gengivelsen her er opforstørret fra et meget lille Fotografi (Side 181). — Man lægger Mærke til den forbausende Fremgang i Skriveevne fra 1827 til 1830 og til, at Peter Lassen paa den Tid snart kaldte sig Larsen, snart Larssen, snart Lassen, i de militære Ansøgninger med tilføjet Stednavn, der i det ene Tilfælde skrives Farrum, i det andet Farum.

Fort Vancouver. — Gengivet efter (Sutter:) *Neu Helvetien*.

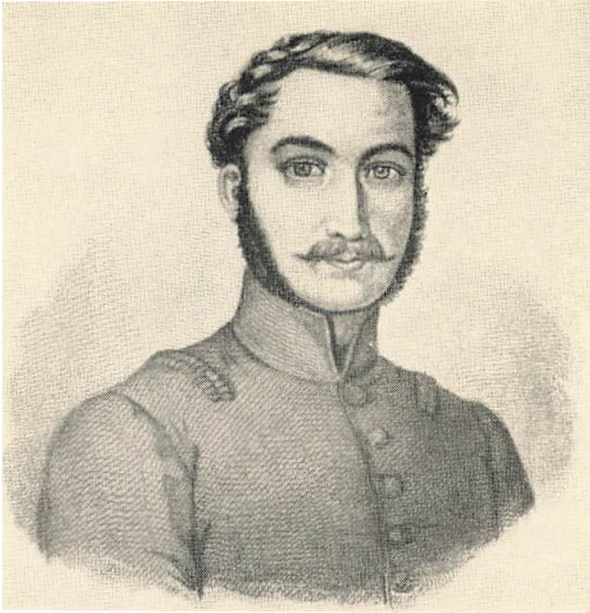
Fort Ross. — Gengivet efter (Sutter:) *Neu Helvetien*.

San Francisco, som Byen præsenterede sig, da Peter Lassen saa den første Gang i 1840 — Gengivet efter Coy: *Pictorial History of California*.

Hovedgaden i San Francisco 1850. Sammenlignes de to Billeder paa denne Side, ses det, hvilken stærk Vækst Byen havde i de 10 Aar. — Gengivet efter Soulé m. fl.: *The Annals of San Francisco*.

John August Sutter.
Gengivet efter
Neu Helvetien.

Begyndelsen til Sutters Fort. — Gengivet efter Soulé m. fl.: *The Annals* etc.

digheder tillader det. General Vallejo har nægtet os Pas. Vor Hensigt er at faa Opholdstilladelse eller at faa et Pas, der tillader os at vende tilbage til vort eget Land. Skulde vi ikke modtage nogen Assistance, vil vi tage vore Vaaben til Hjælp og drage af Sted, betragte os som værende i Fjendens Land og forsvare os med vore Bøsser.

Vi underskriver os mest respektfuldt

David Dutton

John Stevens

Peter Lassen

Wm. Wiggins

J. Wright

Som det ses af Brevet, er dette skrevet, før de fem Mand gik fra Borde, men Landgangen maa senest være sket næste Dag, for da sejlede *Lausanne* videre til Honolulu og San Francisco. Det har altsaa været 25. eller 26. Juli 1840, at Peter Lassen for første Gang satte sin Fod paa Californias Jord — paa Trods af Forbud!

Russerne stillede, meget dramatisk, væbnet Magt op omkring Skibet, og saa marcherede Peter Lassen og hans fire Ledsagere i Land — mens Meksikanerne satte Kikkerten for et blindt Øje, idet de holdt sig borte. Senere — men ganske vist efter, at de fem Mand var draget ind i Landet — ankom der fra General Vallejo Tilladelse til, at de maatte opholde sig i California. Peter Lassen — som var valgt til de fem Mænds Anfører — *kan* dog forinden Afrejsen have modtaget Svar fra den amerikanske Konsul, som kan have ordnet Sagen. Endda var det et Held, at det var General Vallejo, de fem Mænd havde med at gøre, idet han personlig saa med megen Sympati paa amerikansk Indvandring og altsaa paa dette Punkt havde en Opfattelse, som divergerede fra den Stats, han tjente. Vallejo var klar over, at mange af de amerikanske Indvandrere var driftige og dygtige Folk, der som Regel bragte Egnen økonomisk Fremgang.

Saa vidt det kan ses, blev Peter Lassen og hans Venner kun 10 Dage i Bodega. De rejste den første Del af Vejen med russisk Eskorte, og da denne snart vendte tilbage, var Peter Lassens Selskab saa rigeligt udrustet med russiske Vaaben, at det formodentlig vilde kunne klare sig, hvis noget skulde ske. Der skete intet. Hos Russerne var de fem Mænd ogsaa bleven forsynet med Proviant og Heste, paa hvis Rygge de altsaa krydsede Kystbjergene for at naa de fede Dale bagved.

California er fra Nord til Syd sribet af to Hoved-Bjergkæder, som

igen har forskellige Udløbere. Nærmest Kysten fortsætter *Coast-Range* sig ned fra Oregon. Længere inde krummer *Sierra Nevada* (Snebjergene) sig som en stor Højre-Klamme af en Parentes uden om det meste af California. Nordspidsen af Parentesen stritter helt op mod Ore-gons Grænse, Sydspidsen rækker hen mod Los Angeles. Og mellem disse to Bjergkæder løber to store Floder, Sacramento og San Joaquin, henholdsvis nordfra og sydfra, indtil de begge vender mod Vest og har næsten fælles Udløb i Bugten, der skærer sig ind bag San Francisco. Langs disse to Floder var og er der meget frugtbart Land. Begge de store Strømme har Bifloder, som dels kommer fra Vest, fra Kystbjergene, dels fra Øst, fra Sierra Nevada, og ogsaa i Biflodernes Dale er der rig Jord og mildt Klima — naturligvis mildere og mildere, jo læn-gere man kommer mod Syd: Californias nordlige Grænse ligger om-trent paa Breddegrad med Paris, San Francisco med Sicilien, Los An-geles med den sydlige Del af Landene Marocco, Algerie og Tunis, hvor disse gaar over i Sahara.

— — Turen tog 12 Dage. 17. August naaede de fem Mand Sutters Farm, hvor i hvert Fald Lassen vistnok havde tænkt at slaa sig ned. Opholdet blev dog kun af kort Varighed.

SUTTERS RANCH

Der stod allerede fra Begyndelsen meget Ry om Sutters Farm — el-ler rettere: Sutters Ranch. Det var kun, indtil de østfra kommende Rejsende naaede Besiddelsen, de betegnede den som *Farm*. I Califor-nia, hvor det meste Landbrug bestod i Kvægavl, brugte man oftest Be-tegnelsen *Ranch*, der specielt betyder Kvægfarm. Sutter — der for-øvrigt oprindeligt havde kaldt Besiddelsen *New Helvetia* efter sit Hjem-land — var et af de Mennesker, som har Evne til altid at rejse ydre Glans om deres Foretagender. Han var til det Yderste selvbevidst, hvad der navnlig Gang paa Gang falder i Øjnene, naar man læser hans Op-tegnelser fra Tiden i California eller hans mange Aar senere dikterede Erindringer.

Kort efter, at han Aaret forud var kommen til California, havde han faaet Statsskøde paa et meget stort Stykke Land oppe i Nord-Calif-ornia, ved Sacramento-River, hvor dennes Øst-Biflod, American-Ri-ver, falder ud i Hovedstrømmen.

Sutter var den første hvide Mand, der slog sig ned heroppe. Han

havde Kapital til at starte under temmelig store Forhold. Det første Aar byggede han vel blot et lille Hus med 3 Værelser, og saadan fandt Lassen Situationen, men det var dog adskilligt mere, end de fleste Nybyggere kunde begynde med. Og saa havde Sutter yderligere Tanker om et storstilet Foretagende, som snart skulde paabegyndes — dels et fæstningsagtigt Anlæg, hvor han selv vilde bo, dels, nogle Kilometer derfra men stadig paa Sutters egen Jord, en By, hvor han vilde samle Nybyggere, som altsaa skulde købe Jord af ham.

Selv om Sutters Hus var lille, havde det straks noget over sig, som skabte Respekt og Anseelse. Det var omgivet af en Mur, og Murværk var i de Dages California næsten ukendt. Sutter engagerede mange Folk til at passe den store Kvæghjord, han straks havde købt. Da Lassen kom til New Helvetia, havde Sutter 500 Stykker Kvæg og 50 Heste, og samme Sommer købte han yderligere 1000 Stykker Kvæg.

Sutter, som havde Brug for megen Arbejdskraft, anmodede straks Peter Lassen om at træde i Tjeneste hos sig. Men Peter Lassen vilde være sin egen Mand og sagde Nej. Paa den anden Side var han saa husholderisk, at han ikke sagde Nej til, nu mens han var der, at udføre det Smedearbejde, som laa for. Han glemte ikke nogensinde det »nyttige og gavnlige« Haandværk, som han hjemmefra var Mester i. Men skulde han starte paa dette Sted, maatte han enten blive i Sutters Tjeneste, eller han var nødt til at købe Jord af Sutter. Hvorfor ikke straks begynde for sig selv.

DATIDENS BABYLON

Lassen brød derfor op, da han havde været nogle Uger paa New Helvetia, og han trak foreløbig sydpaa. Han maatte lære Landet at kende, finde sin Chance, og det var rimeligt, at han vendte sig mod San Francisco, der selv om Byen endnu kun bestod af 13 eller 15 Træhuse — og selv om Monterey, der ogsaa laa ud mod Havet, var Hovedstaden — dog var som prædestineret til at blive en af Fremtidens Byer. — San Franciscos Navn var da Yerba Buena — det er spansk og betyder *Den gode Urt*. Syd for denne lille Flække laa den katolske Missionsstation *de los Dolores de San Francisco de Assisi*, og det var da efterhaanden en Stump af Missionsstationens spanske Navn, eller rettere, blot Assisi-Helgenens Navn, der blev det herskende og blivende. Noget tilsvarende skete mange Steder, navnlig i Syd-California.

Men forøvrigt herskede der baade med Navne og paa anden Maade en saadan Sprog-Forvirring og saa mange Sprog-Vanskeligheder i California, at det maa have voldt en Mand som Peter Lassen mange Bryderier. Ikke paa noget Tidspunkt i Verdens Historie er der paa relativt begrænset Terræn talt saa mange forskellige Sprog, som Tilfældet var dengang i California.

I den sydlige Del var Sproget overvejende Spansk, og det var ogsaa vedvarende det officielle Sprog, fordi Styret var meksikansk. Men Størstedelen af Befolkningen mod Syd og hele Befolkningen mod Nord bestod af Indianere, som talte mangfoldige Tungemaal. Det er højst ejendommeligt, at der i California alene fandtes flere indianske Sprogstammer, end i hele det øvrige Nordamerika tilsammen. Der var ialt i California 21 stærkt adskilte Hoved-Sprogstammer, men adskillige af disse var yderligere delt i et ikke helt ringe Antal Dialekter, og Forskellene i disse kunde være saa betydelige, at selv Folk indenfor den samme Sprogstamme ikke forstod hinanden. Det var f. Eks. Tilfældet med to Folk som Achomawi og Atsugewi, der begge hører til den store Familie af Shasta-Indianere, og som endda var Nabo-Folk — med dem fik Peter Lassen sidenhen meget at gøre, om end just ikke paa den fredeligste Maade!

Mens Missionsstationerne tidligere havde været Centrere for spansk Sprogkultur, blev der efterhaanden oprettet adskillige engelske Missioner, navnlig metodistiske fra det engelsk-amerikansk styrede Oregon. Fra disse Missioner udgik nu ogsaa engelsk Sprogpaavirkning. Og der kom flere og flere Indvandrere af forskellige Nationaliteter, som lidt efter lidt begyndte at præge Liv og Sprog. Indvandringen kan regnes rigtig at være begyndt 1836, og tager man blot en Opgørelse over de 5 første Aar, 1836—40, da der endnu kun indtraf faa Nybyggere, nemlig 150 — af hvilke dog 140 blev i Landet, og af hvilke 30 fik mere eller mindre kendte Navne blandt Pionererne — saa kan der allerede her konstateres adskillige Nationaliteter. Navnlig findes udpræget tyske, franske og engelske Navne. De fleste Indvandrere kom tværs over det amerikanske Kontinent. Ligesom Peter Lassen havde de forsogt Lykken andre Steder, før de havnede helt herude mod Vest. Enkelte ankom dog ogsaa med Skib til Kysthavnene. Imidlertid er Navnene ofte senere bleven saa forvanskede, at det er svært at finde ud af deres oprindelige Form, og denne tillader jo endda ikke altid at drage Slutninger om den nationale Oprindelse. John A. Sutter, hvis Navn

dog lyder amerikansk, var, som nævnt, født tysk Schweizer og hed i sit Hjemland Johann August Suter. For mange af de Indvandrede Vedkommende foreligger slet ingen Oplysninger om deres oprindelige Hjemland, andres kender man derimod. *Francis Mellus* var i Boston bleven naturaliseret, men man ved ikke, hvor han kom fra, blot, at han var Europæer. Det samme gælder Brødrene *Henry* og *John Paty*, som var kommet via Boston fra den gamle Verden, vistnok fra Frankrig, hvorfra i hvert Fald *Robidoux* stammede — han var forøvrigt en af de mange, der arriverede via Missouri. Adskillige med franske Navne hidrørte naturligvis ogsaa fra de tidligere franske Dele af U. S. A. Om *Sebastian Keyser* vides, at han var østrigsk Tyroler, *Charles Weber* var Tysker. At en Mand som *Peter Scherrebach* var dansk, kan man heller ikke umiddelbart slutte sig til. Han hed, før han udvandrede, Peter Skjærbæk. Bancroft kalder ham Scherrebach. Peter Skjærbæk bar sit sønderjydske Stednavn (se iøvrigt om ham nærmere i Tillæget, Side 214).

A. M. Fairfield, der har skrevet *Lassen-Countys Historie*, en Bog paa over 500 Sider, siger: »I den tidligste Tid blev [i California] Lassens Navn udtalt *Lawson* og undertiden ogsaa stavet saadan. De første Nybyggere udtalte ogsaa Navnet paa Amtet *Lawson*. Mennesker, der kendte Lassen godt, siger, at han selv udtalte sit Navn *Lässen*, Danskerne siger i Dag *Lässen* — saa det synes, at man nærmest maa gisne sig til Amtets Navn.« Flere af de ældre Tidens Rejsende i California, der i Skildringer, som foreligger trykt, omtaler Besøg hos Peter Lassen, kalder ham da ogsaa Peter Lawson, og paa nogle af de ældre Kort over Landet findes den Ranch, han nogle Aar efter anlagde, og som blev et meget søgt Sted under Rejser paa langs gennem California, anført *Lawsons Ranch*, mens den paa senere Kort betegnes som *Lassens Ranch*.

Foruden de Nationaliteter, der allerede er omtalt, fandtes altsaa den russiske Koloni i Fort Ross, hvis Navn jo netop angiver Nationaliteten.

Sprogforvirringen maatte blive understreget derved, at mange af de Indvandrede var jævne Folk, hvis Skoleuddannelse ikke var grundig. Paa den anden Side gør den Omstændighed, at en ung Udvandrer ikke er alt for filologisk oplært eller paa anden Maade ved højere Uddannelse forankret i sit eget Sprog, det ofte lettere for ham helt at akceptere det fremmede Sprog som sit eget. Det er et Fænomen, som ogsaa kendes fra Nutiden.

Alle de Indvandrede synes at have talt — mere eller mindre godt — Engelsk, faa af dem derimod Spansk, mens nogle lærte sig indianske Dialekter. Det var navnlig Tilfældet med Peter Lassen, som kunde tale flere Stammers Sprog — der er dog ingen Oplysning om, hvor grundigt han har kunnet dem; formodentlig har han blot været i Stand til at gøre sig forstaaelig om dagligdags Begreber og beherske daglige Vendinger.

CALIFORNIA'S FØRSTE SAVMØLLE

Men i alle Tilfælde synes ingen Art af Vanskeligheder, heller ikke Sprogenes, nogensinde at have skræmt Peter Lassen, og nu rejste han altsaa sydpaa og oplevede San Francisco. De Huse, som fandtes der, var af Træ — som næsten alle Huse i California. Stenhusene var overalt saa sjældne, at det omhyggeligt noteres, hvis nogen byggede et saadant Fænomen. Til Gengæld var der allerede Vækst i Byen, hvortil Indvandringen var begyndt. Og adskillige af de omliggende *Ranchos* begyndte at udvide sig til *Settlements*, til Kolonier. Mange havde opdaget den californiske Frugtbarhed og Klimaets Behagelighed. Det ene Hjem rejste sig efter det andet. Og dét lærte Peter Lassen af — men andet fik han heller ikke ud af San Francisco. Han gik endnu længere mod Syd, til San José, som ligger ca. 80 km borte, og som dengang var en relativt stor By paa ca. 500 Indbyggere. Den blev hans første egentlige Station i California. Her virkede han fra Efteraaret 1840 til næste Foraar. Med sit Smedeværktøj paa Hesteryggen eller paa en Kærre drog han — ganske som adskillige Haandværkere endnu paa det Tidspunkt gjorde det hjemme i Danmark — rundt fra Sted til Sted, skoede Heste, lavede Vognfjedre, smedede Bidsler, beslog Vognhjul, reparerede Agerbrugsredskaber.

Men Indtryk fra Rejserne og fra Opholdet i San Francisco havde nedfældet en Erfaring, der affødte en Idé: Der var Brug for Tømmer til de mange nye Huse: Maaske laa der meget større Muligheder i Tømmeret end i at bearbejde Jernet, og de Penge, han nu allerede havde tjent, satte han da i Jord med Skov paa. Det blev den første af de mange Ejendomme, han efterhaanden kom til at besidde. Mellem San José og Kysten laa Bjergene, der var skovklædte. Træerne var bedst og størst paa Kystsiden, hvor der ogsaa var Udskibningsmuligheder. Der slog Peter Lassen sig saa ned i den lille By *Santa Cruz*, der,

San José ca. 1840. — Gengivet efter Ryan: *Personal Adventures* etc.

som det fremgaar af Navnet, (Det hellige Kors), oprindelig var vokset op om en katolsk Missionsstation.

Her købte Peter Lassen i Maj en halv Kvadrat-League Land. Det var dog et Areal paa 9 Kvadratkilometer — nøjagtig saa meget, som Dyrehaven spænder over. Han søgte samtidig om at blive mexikansk Borger, men fik ikke ved den Lejlighed Ansøgningen bevilget. Paa sin Jord oprettede Peter Lassen derpaa en Savmølle. Det var den første, der kom i Gang i California. Russerne havde nogle Aar forud prøvet at anlægge en Savmølle ved Fort Ross, men Stormflod skyllede den overende, før den blev færdigbygget, og nu blev Lassen for første Gang Foregangsmand: Snart efter rejste Savmøllerne sig hastigt over hele California. Deres snurrende og hvæsende Save, som overdøvede Bruset af det opstemte Flodvand, der drev dem, fulgte i Emigranternes Spor, for naar Nybyggerne en Tid lang havde levet i Hytter, bygget af hele Stammer, fik de Trang til Bræddehuse, som var tættere, og da var Savmøllen en Nødvendighed. Man lægger forøvrigt Mærke til, at mens saa mange — ogsaa blandt de danske — Indvandrere i U. S. A. endnu flere Menneskealdre senere begyndte med Jordhytter, naar de slog sig ned paa Prærien, saa høres der aldrig i California om disse elendige Boliger, som blev gravet ind i et Bakkehæld, og hvor Beboerne ofte samlede megen Sygdom, først og fremmest Tuberkulose. I California

begyndte de alle med en Blokhytte, selv om nok saa lille og nok saa primitiv. Forklaringen paa Forskellen er netop den, at California blandt al sin øvrige naturlige Velstand ogsaa bød paa en Rigdom af Skov, der blot ventede paa at blive udnyttet: Eg, Fyr og navnlig de kæmpemæssige, berømte *Sequoia*, californisk Kæmpefyr, *Redwood*, som de kaldtes paa Stedet, var de Træer, som først og fremmest bød sig til.

Inden længe havde Lassen en blomstrende Virksomhed i Gang. Han var Initiativets Mand, han satte i Værk, men han var ikke den Mand, som derpaa slog sig til Ro og lod Mulighederne sætte moden Frugt. At det virkelig gik godt for Peter Lassen paa Savmøllen i Santa Cruz, er der tydelige Vidnesbyrd om, idet han paa de to første Aar allerede havde savet og solgt op mod 50,000 Fod Tømmer, en efter Datidens Forhold meget betydelig Mængde.

Men saa solgte han Savmøllen — og det var en afgørende Værdi, den indbragte ham.

ISAAC GRAHAM

Den Mand, som købte Savmøllen, hed Isaac Graham og var Kaptein — d. v. s. han havde været Leder af et Korps af Friskytter og Jægere, og han havde forøvrigt med dette paa en vis Maade været med til at gøre det svært for Peter Lassen i 1840 at faa Tilladelse til at gaa i Land i California.

Graham var Jæger af Profession og var ankommen til California 1833. Han opdagede, at den unge Slægt — i dette Tilfælde altsaa Meksikanerne — i California, var inderligt misfornøjede med Myndighederne, hvis Styrelse man fandt taabelig. Selv blev Graham paa mange Maader generet af de mexikanske Embedsmænd, og han dannede saa sammen med sine Kammerater blandt Jægere, der var stillet som han selv, med unge Oprørere og med sammenløbne Sømænd af forskellige Nationaliteter et Korps, der skulde optræde i Fællesskab, naar Myndighederne blev for ubehagelige. Graham og en Del af hans uregerlige Fæller havde ikke Opholdstilladelse, og Myndighederne var forbitrede over, at de drev en alt for kraftig Jagt og derved mindskede Skindjagten for andre. Efterhaanden blev der regulær Krigstilstand mellem Korpsset og den mexikanske Hærstyrke paa Stedet, og en Nat i Foraaret 1840 overrumplede General *José Castro* alle Korpssets 60 Mand, da de havde Møde; een for een blev de fanget og ført til Fængsel, 45 af dem til det egentlige Mexico, Resten til Monterey, Californias Ho-

vedstad og Militærmyndighedernes Hovedsæde. Deres Ejendom blev konfiskeret — det lykkedes dog siden ved Intervention fra Amerikas Side at faa Graham og de fleste af Folkene frigivet. — Affæren med Graham var altsaa udspillet ganske kort før, Peter Lassen gik i Land.

PAA VANDRING MED KVÆGHJORD

Nu i 1843 var Isaac Graham imidlertid falden til Ro og købte altsaa Peter Lassens Savmølle, for hvilken Lassen foruden Kontanter fik 100 Mulæsler. Kreaturer, Heste og Muldyr var i Datiden Værdimaalere og blev ofte, fordi rede Penge var sjældne, direkte brugt til Betaling. Det var i hvert Fald en Form for Kapital, der havde det for den urolige Peter Lassen væsentlige Fortrin for Savmøllen, at den var bevægelig. Mulæslerne kunde endda gaa selv, og det var endnu paa dette Tidspunkt ikke Lassens Hensigt at slaa sig fast ned i California. Han vilde atter østpaa, ind i U. S. A. igen, og straks efter, at Savmøllen var solgt, brød han op fra Santa Cruz og drev mod Øst og Nord, først over Bjergene til San José, saa videre til Sacramento.

Men det gik langsomt frem. Lassen medførte ikke blot sine Mulæsler, men ogsaa det Kvæg, han i Tidens Løb havde erhvervet sig — ikke saa ganske lidt — og Dyrene skulde græsse undervejs. En Transport med saa mange Dyr var besværlig, men tillige fuld af Spænding. Dyrene maatte naturligvis gaa løse, og de enkelte Dyr løb langt omkring, ofte ind i Krat og Vildnis, hvor det var Mennesker umuligt at følge, og selv om man nu og da lod Hunde hjælpe med at holde sammen paa Flokken, var en saadan Transport et omstændeligt Foretagende. Den Vej, der her skulde tilbagelægges, var i lige Linje ca. 175 Kilometer, men Terrænet var uvejsomt, og Bjerge og Floder nødvendiggjorde Omveje.

Mødte den, der drev sin Flok, en anden Kvægejer paa Vandring, eller passerede han beboede Steder, hvor Kvæget græssede løsgaaende, maatte Flokkene skilles ud fra hinanden: Hver Kvægejer havde sine Ejermærker indbrændt i Kvæget. Ved den Slags Lejligheder udspandt der sig saadanne Scener, som ellers mest forekom Foraar og Efteraar, naar der var Kvægtælling omkring paa de store Ranches, og som man ogsaa sidenhen maa forestille sig udspillet paa Peter Lassens Besiddelse:

Kvæget gik oftest løst omkring. Bredne Hyrder, *Vaqueros* eller *Arietos*, havde Opsyn med Flokkene, der hyppigt var spredt over milevide Strækninger, rundt paa Bjerge og i Kløfter, i snævre Dale, ud over vide

Enge. Malkning var der som Regel intet, der hed; endog Kødet blev kun nu og da anvendt. Værdien laa udelukkende i Skindene. Ofte drev flere Besiddelsers Kvæg afsted sammen, og naar et Halvaar var gaaet, fik man samlet, hvad der kunde faas Hold paa, og der blev foretaget Tælling. De nye Individuer, der var født til Flokken, fik da indbrændt Ejermærke fra den Ranch, hvor de hørte til — den, der har oplevet Sæterliv i Nutiden, har en svag Forestilling om det Liv, der her udfoldedes.

Ved Kvægtællingerne maatte man ofte indfange de genstridige Dyr med Lasso, undertiden maatte man slaas med Indianere om Dyrene. De spændende Scener var mange. Deres Hovedpersoner, Vaqueros i Skinddragter og med Pistol i Bæltet, har da ogsaa, navnlig i det øvrige Amerika, hvor de kaldtes *Cowboys*, faaet et saa romantisk Ry som ikke mange af Verdens Professioner. Men Peter Lassen havde den Skæbne under Størstedelen af sin Amerika-Tid at færdes imellem Folk af alle de Typer, som til forskellige Tider har faaet Ungdoms Øjne til at straale: Vaqueros, Guldgravere, Pelsjægere, Opadgelsesrejsende, — ja, Peter Lassen har endda selv været det altsammen!

Foruden at Kvæget gjorde Fremgangen langsom for Peter Lassen, havde han imidlertid ogsaa selv en Tilbøjelighed til at stoppe op. Lassen var en sparsommelig Mand. Han skulde ikke gerne for at leve tære paa Kapitalen. Kunde han tværtimod forøge den paa Vejen, var det godt. Saa virkede han da paa Vejen som Smed. Hvor han kom frem, klang Hammeren. Maaske har den ogsaa gjort det lettere for Lassen end for andre at holde Kvæghjorden samlet. I hvert Fald berettes det om ham, at hans Kreaturer kendte ham saa godt og hans Hammers Lyd, at de kom løbende langvejs fra, naar han med den slog et bestemt Signal paa Ambolten.

Hvad han tjente paa Vejen, omsatte han stadig i den bevægelige Formue. Han fik foruden Kvæg og Muldyr ogsaa Heste, og det var efterhaanden med en hel Karavane, han naaede frem til Sutters Besiddelse.

I SUTTERS FORT

Dér var Planerne om Bygning af et Fort nu bleven realiseret. Fortet blev færdigt 1844, og det har altsaa været langt fremme, da Peter Lassen naaede dertil i Efteraaret 1843, efter at Opførelsen havde staaet paa i næsten 3 Aar.

Det lille Hus, hvori Sutter oprindeligt boede, var i Mellemtiden

brændt, men et nyt og stort Beboelseshus var rejst, og der var desuden bygget mange andre Huse, bl. a. hvad Sutter selv kalder »Kaserne til Soldaterne«. Sutters Sans for ydre Arrangement viste sig overalt. Navnlig elskede han at optræde med militært Tilsnit. Han kaldte sig »Kaptajn Sutter« — oprindelig vistnok en Reminiscens af, at han havde tjent som Schweizergarder i Frankrig — adskillige Aar senere opnaaede han at faa Charge som Kaptajn i den californiske Milit. Hans Besiddelsers Hovedpart var da endelig ogsaa en Fæstning: Den 166 Meter lange og 50 Meter brede Plads, hvorpaa Bygningerne laa, var omgivet af en 6 Meter høj Mur, der var 1 Meter tyk (alle Angivelser nævner dette Maal, idet de siger 3 Fod. Kun i Sutters Erindringer, hvor alt, hvad Sutter har haft med at gøre, antager noget overnaturlige Dimensioner, angives Muren til 5 Fod! Ligegyldig Bagatel — men karakteristisk). I Murens sydøstlige og nordvestlige Hjørne var der rejst Taarne — under hvilke der var Fangehuller! — og fra deres Top pegede Kanoner gennem Skydehuller ud over det omliggende Landskab. Paa den ene Side afgav Floden den øvrige Beskyttelse. Sutter havde købt gamle Skibskanoner, og han havde yderligere faaet Skydere af stor Kaliber fra Fort Ross, som han overhovedet stod i livlig Handelsforbindelse med — og som han sidenhen købte. Ogsaa af Geværer var der rigelig Forsyning i Fortet. Sutter siger selv i sine Erindringer, at naar han anlagde dette befæstede Sted, var det mindre af Hensyn til Indianerne, end fordi han nærede Mistillid til Meksikanerne. Han havde da ogsaa et betydeligt Antal Indianere i sin Tjeneste. De havde udført meget af Arbejdet ved Fortets Anlæggelse, og Sutter fortæller selv om sin Besiddelse følgende — som i et kort Begreb giver et lille Billede af Manden:

»I Fortet herskede militær Disciplin. Min Vagt bestod af 12—15 beredne Indianere under Kommando af en meget intelligent Sergeant. Mit Arbejdsværelse befandt sig nær ved Vagtstuen, saa jeg i Nødsfald straks kunde holdes underrettet. Til Vagtposterne havde jeg anbragt et Sandur. Hver halve Time, naar Sandet løb ud, slog Vagten en Klokke an og raabte: Alt vel!«.

Sutter fortæller videre, at der var alle Arter af Værksteder — Smedje og Garveri, Bageri og Tømrerværksted m. m. m. — paa Fortet, hvor egentlig kun Kirke og Gejstlighed manglede. »Ved Begravelser og Bryllupper fungerede jeg selv. Jeg var alt, Patriark, Præst, Fader, Dommer«. I sine senere Aar, da Sutter levede i Pennsylvania, betragtedes han som saa meget af en Særling, at han i den almindelig Bevidsthed gjaldt

for halvt sindssyg. Stærke Skuffelser havde bidraget dertil — de gav, som det ofte sker, Næring til Storhedsvandvids-Tilbøjelighederne. Det Vrangsyn, som da besjælede ham, giver sig tydelige Udtryk i de Erin-dringer, han i disse Aar dikterede. I dem fortæller han, at han paa sit Fort udstedte Pas, uden hvilke man ikke kunde færdes i disse Egne. Det er en Oplysning, som overhovedet kun kendes netop fra Sutter. Han siger ogsaa, at selv om han i 1841 endnu ikke havde kunnet udvirke, at han fik meksikansk Militær-Titel »havde jeg fra 1841 Magt over den hvide og indianske Befolknings Liv og Død i Dalen om Sacramento«. Det tør vistnok uden Overdrivelse betegnes som fri Fantasi. Derimod kan det naturligvis være rigtigt, hvad han fortæller, at han forbød Indianerne at have flere Hustruer. Noget andet er, om Indianerne tog Sutters Forbud til Følge.

Med alle sine meget aabenbare Svagheder var Sutter, saa længe alt gik godt, absolut en Mand af ikke ringe Format, og hidtil havde Svag-hederne givet sig mindre Udtryk end hans betydelige Sider. Sutter havde Kundskaber. Oprindelig var han Boghandler, siden var han ansat i en Bank. Han havde altsaa i hvert Fald noget Indblik i Forretnings- og Pengevirksomhed. Han talte allerede ved sin Ankomst til California perfekt Engelsk, Fransk og Tysk, og han lærte sig snart lige saa godt Spansk. Mange af hans Dispositioner i de første Aar bærer Vidne om klog Beregning og Forudseenhed, Evne til at lægge en Plan, til at organisere dens Udførelse, til at føle den Glæde over Væksten, som giver ny Udvikling. Af Ydre var han som Peter Lassen lavstammet og blaaøjet, af Væsen jovial, dog med udtalt Præg af Selvfølelse. Overfor de meksi-kanske Myndigheder optraadte han hovent. De skulde føle, at han var noget. Men som det allerede fremgaar af det anførte, var det da heller ikke nogen ringe Virksomhed, han havde faaet paa Benene. Og han var allerede en holden Mand.

Andres Oplysninger angiver, at Sutter, da Fortet var færdigt, havde 1700 Stykker Kvæg og 900 Heste samt 900 Faar. I Sutters Erindringer er Tallene vokset til 12,000 Stykker Kvæg, 2000 Heste og 10—15,000 Faar. Men uanset alle hans Overdrivelser var der nu betydelig og hastig Vækst omkring ham. Ogsaa Byen, der skød op paa hans Jord, havde hurtigt taget Form. Den havde en halv Snes Huse, opført af Nybyg-gere, som hellere vilde købe Jord af Sutter og bo i Samfund med andre, end de vilde begynde for sig selv ude i Udmarken. Oprindelig kaldtes Byen *Suttersville*; sidenhen fik den Navnet *Sacramento City*, og den er

nu Californias Hovedstad. Er den end langt mindre end andre Byer i Staten — San Francisco, Los Angeles m. fl. — har de dog 94,000 Indbyggere.

Sutter var altsaa den første Nybygger i Nord-California, og indtil 1850 var han uden Sammenligning den, der indtog den mest fremtrædende Stilling; hans Station var den, der havde mest Betydning. Naar hans Navn, skønt det figurerer paa hver Side af Californias Historie fra Aarene 1840—50, i Tidens Løb fik en langt ringere Klang end den beskedne Peter Lassens, skyldes det vel nok i høj Grad den Omstændighed, at alt, hvad den selvoptagne og ærgerrige Sutter udførte, var gjort for ham selv, mens f. Eks. Peter Lassens i det Ydre langt mere uanselige Virke havde en samfundsmæssig Baggrund: Lassens Sind var stadig vendt mod andre; han var indstillet paa at tjene og hjælpe dem. Endelig var Sutter kun i ringe Grad elastisk. Han forstod ikke at rette sig efter Forholdene. Da han var naaet langt frem og højt op, var han derfor ikke, dengang Korthuset faldt sammen, i Stand til at begynde forfra, nedefra, igen.

Men foreløbig var Peter Lassen den lille og fordringsløse Mand, der smedede for Folk. Nu tog han fat hos Sutter, hvor der var nok at gøre. Foruden Smedehammeren var Peter Lassen ogsaa begyndt at haandtere Snedkerværktøj. Han udstyrede Sutters Kontor og Lejlighed med de Møbler, som blev brugt her, saa længe Fortet bestod, og Sutter tog ogsaa fra andre imod Bestillinger paa Møbler, som Lassen udførte. Bl. a. vides det, at han helt forsynede en Don Antonio Suñols Ejendom med Bohave. Mens Lassen arbejdede som Haandværker, passede Indianerne som Vaqueros hans Dyr, der græssede i Omegnen. Lassen stod sig godt med Indianerne der omkring — for Resten med de fleste af de Stammer, han i Tidens Løb kom i Forbindelse med — og inden længe var det saadan, at Indianerne forgudede ham. Naar han var færdig i Smedjen, der snart blev Samlingssted for alle, baade Hvide og Farvede, satte han sig paa Hesteryggen og drog ud paa Jagt. Indianerne fulgte ham. De vidste, at han var en god Skytte, og de vidste, at havde han nedlagt en Hjort eller en Antilope, fik de Kødet for at flaa Dyret og transportere Skindet til Sacramento City. Peter Lassen var Stedets Altmuligmand. Han fik Tid til alt. Han var oppe før alle andre om Morgenens, og han holdt ud sidst om Aftenen. Selv i Fritiden fik han altsaa Udbytte: Han solgte Jagtexpeditionernes Skind, fik Kvæg i Stedet. Hans Dyreflok voksede. Forøvrigt ogsaa paa anden Maade. Peter Lassen var en dygtig

Hestefanger: Overalt i Omegnen vrimlede det med vilde Heste, som var Efterkommere af Dyr, Indianerne i sin Tid havde stjaalet fra Hvide, og som saa var stukket af fra Indianerne. Hestene havde formeret sig meget stærkt, og selv om Arbejdet med at fange Dyrene og navnlig med at bringe dem under Trense og Sadel var betydeligt, manglede det heller ikke Peter Lassen paa Tid eller Lyst til det Stykke Besvær.

DEN FØRSTE BY GRUNDLAGT

Men Peter Lassen trængte nu til at faa Foden under eget californisk Bord. Han maa paa det Tidspunkt helt have opgivet at vende tilbage til de østligere Egne af Amerika. Jo mere han har set af California, desto mere maa han have erkendt, at alle Chancer og Muligheder herude var saa meget større end paa noget andet Sted, han havde set paa Amerikas Fastland, at han ikke kunde forsvare at drage herfra igen.

Han havde da ogsaa allerede fattet store Planer, men da han ikke vidste, hvor hurtigt de kunde realiseres — for det ahang ikke af ham selv — besluttede han at bygge sig en foreløbig Hytte. Det fik han gjort i Løbet af Sommeren og Efteraaret — naar der i det følgende fortælles om Realisationen af de store Planer, vil det ses, at han foruden alt det allerede nævnte og foruden Bygningen af Hytten, ogsaa i denne Periode overkom en lang Rejse nordpaa — og Hytten var færdig i November, hvorpaa Lassen flyttede ind. Hytten var af Bjælker, et Blokhus, fordi Lassen ikke her som ved Santa Cruz skar Tømmer eller havde Mulighed for at faa det skaaret. Hytten laa ved den lille østlige Bliflod til San Joaquin-River, Cosumnes-River, der, som mangfoldige andre af Floderne bar Navn efter en Indianerstamme, der havde Tilhold i Nærheden.

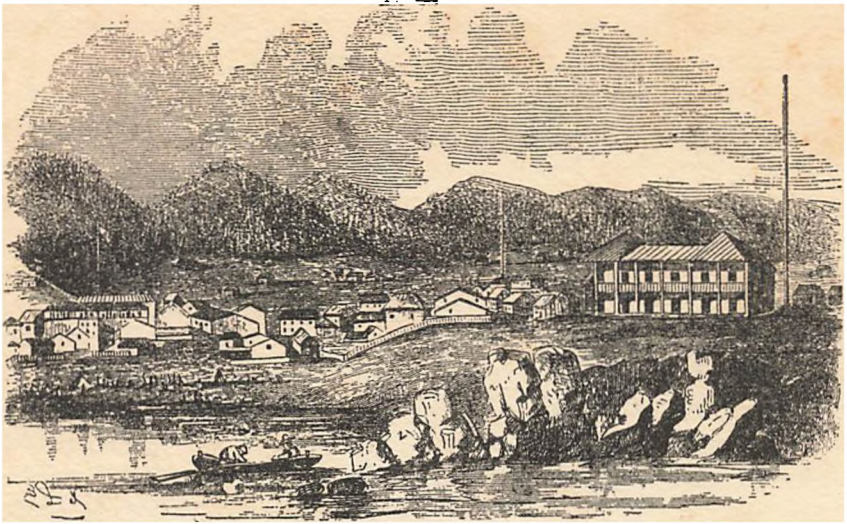
En ugift Hollænder, Sargent, som Lassen havde truffet i Sacramento City, tog Ophold hos ham og fungerede som Husholder. Han lavede Smør og Ost — Mælk kunde jo sagtens skaffes! — og han bagte Brød. For Resten havde de to Ungkarle hver sin *Squaw*, d. v. s. en Indianerkvinde, som holdt Hus for dem. Disse Kvinder boede i Lejren hos deres Stamme, men kom hver Morgen og udrettede deres Gerning.

Kvægflommen og Hestene var naturligvis bragt med til Cosumnes-River. Indianerne var Vaqueros. Selv om Hytten var lille, var det dog altsaa noget af et Foretagende — men Peter Lassen vilde ikke ligne sig

selv, hvis han ikke alligevel, straks efter, at han var bleven installeret, havde været parat til at tage andre Opgaver op.

Fra Missouri kendte Peter Lassen Charles Weber. Ham havde han truffet igen i San José, hvor Weber havde slaet sig ned og etableret en lille Købmandshandel, som han drev sammen med sin Ranch. Han havde imidlertid søgt Staten om Skøde paa Jord i San Joaquin-Valley, og han fik det bevilget. Saa skulde han have sine Heste og Kreaturer derop, men han var ikke uforfærdet som Peter Lassen. Han vidste, hvad det var for et omfattende Forehavende, og ængstedes for, at Indianere skulde røve Flokken paa Vejen, og derfor rejste han først nordpaa for at faa sluttet et Forhaandsforlig med den kristne Indianerhøvding José Jesus, som han ventede at kunne finde i Sacramento-Valley. Da Charles Weber naaede Sutters Fort, fik han Kundskab om, hvor José Jesus var at træffe. Han fandt ham og fik Løfte fra ham om, at i José Jesus' Levetid skulde Weber og hans Hjord være sikret mod Overfald. Men Weber erfarede i Sacramento City ogsaa, at Peter Lassen ikke, som det havde været hans Hensigt, da han forlod de sydlige Egne, var taget tilbage til Østen, men at han tværtimod havde slaet sig ned ca. 25 Kilometer sydligere, ved Cosumnes River, og Charles Weber opsøgte da paa Vejen til San José Peter Lassen paa dennes Ranch.

Peter Lassen tilbød straks at rejse med til San José for at hente Webers Besætning. De gjorde da Rejsen i Fællesskab med Webers Søn, Joseph, og to Spaniere, og Turen gik godt. Da de vendte tilbage til San Joaquin-Valley, hjalp Lassen yderligere Weber med at finde god og godt beliggende Jord og med at bygge Hus og anlægge Ranch. Udenom denne Besiddelse voksede siden en By op: Hvor Lassen havde fundet et egnet Sted, slog altid flere sig ned! Paa dette Sted henledte Weber iøvrigt paa en særlig Maade Omverdenens Opmærksomhed paa sin Ranch; Af Sutter havde Weber faaet foræret en af de gamle Messing-Skibskanoner fra Fortet. Den blev opstillet paa den nye Ranch, og med den skød Weber hver Aften et Skud, der gav rungende Ekko mellem de mange Bjerge. Saadan vilde Weber holde Indianerne paa respektfuld Afstand — han synes at have lidt af gennemført Frygt for de Farvede. Maaske lokkede Skudene derimod Hvide til og gjorde dem trygge. Inden længe kom i hvert Fald flere Emigranter til Stedet, fik Jord, byggede Huse — og efterhaanden laa en hel By udenom Webers Ranch. Den ligger der endnu. Dens Navn er Stockton, opkaldt efter den amerikanske Søofficer Kommandør S., der siden kom til at spille en Rolle

Monterey, Californias daværende Hovedstød, ca. 1850 — Gengivet efter Soulé m. fl.:
The Annals of San Francisco.

i Californias Historie — paa et Tidspunkt, da Peter Lassen havde adskillig Forbindelse med ham.

Derimod kom der ikke til at ligge nogen By omkring Lassens Ranch ved Cosumnes-River, for han blev der ikke saa længe, at andre kunde faa Tid til ogsaa at slaa sig ned. Den store Plan, han havde arbejdet med, kunde nu en skønne Dag realiseres. Forberedelsernes Tid var forbi. Lassen var ved at faa Luft under Vingerne, og saa strakte han dem til Flugt.

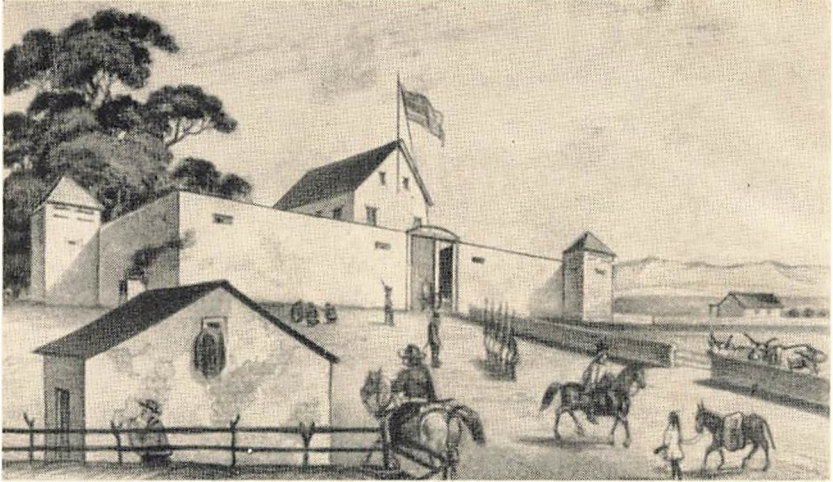

Halvaarlig Kvægtælling i California. — Maleri af Hilton.
gengivet efter (Sutter:) *Neu Helvetien*.

Vilde Heste indfanges med Lasso i California. — Maleri af Hilton,
gengivet efter (Sutter:) *Neu Helvetien*.

Sutters Fort i dets Glanstid. — Tegning af J. Reve.
Gengivet efter (Sutter:) *Neu Helvetien*.

Californias Guvernør Micheltorena paa Inspektionsrejse rundt i Landet —
Gengivet efter Coys: *Pictorial History of California*.

PIONEREN

Den ydre Anledning, som rejser en Bevægelse, er tit kun ringe. Det, som udløste Bevægelsen i Peter Lassen, var ogsaa blot en Smaating.

EFTER HESTETYVE

Endnu i 1843, mens Peter Lassen arbejdede paa Sutters Fort, og altsaa endnu inden han havde slaaet sig ned ved Cosumnes, skete det, at nogle hvide Indvandrere, der en Nat passerede Egnen paa Vej nordpaa til Oregon, stjal en Hest og et Mulæsel, som tilhørte Lassen. Disse to Dyr's Værdi var 75 Dollars, en stor Sum i de Dage. Lassen havde en hvid Mand til at føre Overopsyn med sine Dyr, og Manden skulde efter den trufne Aftale erstatte Lassen det tabte Beløb. Det var for Resten ikke nogen ringe Opsynshavende. Han hed John Bidwell og blev siden kendt som Generalen af dette Navn — en Rang han fik 1863. Han blev paa mange Maader en fremtrædende Skikkelse, var 1865—67 Medlem af U. S. A.s Kongres og 1875 Guvernør-Kandidat i California, dog uden at blive valgt. Han var født 1819, døde 1900.

John Bidwell, der har udgivet forskellige Skrifter, har heri bl. a. karakteriseret Peter Lassen, hvem han skildrer som en Mand med en god Karakter, men uden Lærdom (B. havde selv fra han var Dreng med Udfoldelse af megen Energi og Udholdenhed skaffet sig betydelige Kundskaber). Lassen var, siger Bidwell videre, en Mand, der befandt sig bedst uden for Civilisationens Grænser, en rigtig Pioner.

Det var netop under Forhold som de saaledes nævnte, den senere General i 1843 fik Lassen at se, da de drog af Sted efter Tyvene. Foruden Amerikaneren og Danskeren deltog i den lille Ekspedition ogsaa en Tysker, James Bruheim, hvis Navn iøvrigt ikke er kendt. De søgte langs Sacramentos Løb mod Nord — ad en Rute, hvor der normalt ikke kom andre Hvide end de faa, som fra Oregon rejste sydpaa for at blive Nybyggere i California. Ellers var Egnen Indianernes. Forskellige Stammer drev her deres Smaa-Jagt og Stor-Fiskeri ved og i Sacramento og dens Bifloder.

Kort over Egnen eksisterede ikke, men efterhaanden som Lassen og Bidwell naaede frem, tegnede de Kort, saa godt de var i Stand til det. De angav Bjerger og Floder, og de gav Stederne Navne. Den første Nat tilbragte de i Nærheden af en isoleret Bjergtop — *Butte* kaldes Toppene ofte i California, og Floden kaldtes af dem og hedder den Dag i Dag *Butte-Creek* — — Creek kan betyde baade Aa, mindre Flod, tillige Vadested, men betød i California oftest Flod, dog saaledes at en stor Del af Floddalen med flade Enge ogsaa omfattedes af Begrebet Creek.

Der vil i det følgende Gang paa Gang blive nævnt Floder, Bjerger, Veje og andre Lokaliteter, som Lassen har givet Navn. Han fungerede som et komplet Stednavne-Udvalg, hvis Beslutninger stadig havde Lovkraft og blev fulgt.

Allerede paa denne Turs første Dage fik Lassen og hans Fæller et stærkt Indtryk af, at de var kommen i Vildmarken. De mødte f. Eks. den første Grizzly-Bjørn — den store, graa, amerikanske Bjørn, som dengang var meget almindelig i de vestlige Stater og navnlig i disses Bjergegne. Om disse store Dyr fortæller en iøvrigt troværdig Rejseberetning fra California 1850, at man ofte traf dem siddende i Egetræerne, hvorfa de kastede Agern ned til deres Unger. — Paa de følgende Dages Færd stødte Lassen paa mange Grizzlys, en Dag paa en Flok, der var 15—16 Stykker stor — ingen af disse Dyr sad dog i Egetræerne.

Den næste Flod, der passeredes, kaldtes *Deer-Creek*, for omkring den var der meget rigt Hjorteliv. Her fandtes Raadyr og den store amerikanske Kronhjort, der kaldes Elk (ikke at forveksle med den nordiske Elg) samt Antiloper i Mængde. Egnen var fredelig for de store Dyr. Indianerne i disse Egne løftede sjældent deres Øjne, endsige rettede deres Pile, mod Storsvildt. Kaninerne tilfredsstillede deres væsentligste Behov, naar det gjaldt Kød. Derudover ernærede de sig for en stor Del ved Rødder og ved det Mel, de malede af Frøene fra det høje Græs paa Sletterne og Flodengene. For Resten var meget af det Græs, der groede her, vildt Korn, navnlig vildt Havre. — De eneste Skabninger, der forstyrrede Hjortene i dette Paradis, var Bjørnene, som de lette og hurtige Dyr imidlertid uden Vanskelighed kunde slippe fra.

Dette Sted fik særlig Betydning for Peter Lassen, men foreløbig havde han ikke Tid til at lade sin Begejstring løbe af med sig. Han skulde videre, for Heste-Tyvene, som han forfulgte, var stadigt forude. Det varede endnu adskillige Dagsrejser, før Sporene stoppede op paa Bredden af Sacramento. Tyvene havde passeret Floden. Paa den anden Side

af denne saas Mennesker, hvide Mænd, sandsynligvis Heste-Tyvene! Men Floden var bred og dyb og Strømmen strid. Saa byggede de tre Mænd af Stammer og Grene en Flaade og gav sig til at stage over. Den haarde Strøm førte imidlertid deres Fartøj, som jo ikke var helt let at navigere, langt ned ad Floden. Da de naaede den anden Bred, var de to miles fra det Sted, hvor de havde set de Rejsende. De naaede dem dog — og saa fik de Forfulgte at vide, hvorfor de kom. Bidwell kendte de tre af Mændene, som 1841 var ankommen til California sammen med ham.

Det nyttede dem ikke at nægte Tyveriet, for de stjaalne Dyr var til Stede — og Tyvene maatte aflevere deres Rov. Saa kunde Danskeren, Tyskeren og Amerikaneren vende om og paany sætte Kursen mod American-River.

Oplysningerne om denne Tur skyldes Bidwell, som i sin *Journey in California* bl. a. ogsaa giver disse Smaatræk om Hjemturen og til en Karakteristik af Peter Lassen:

»Han er en meget ensom Mand, tillige en stræbende Mand, lidt af et Geni og meget interesseret i Pioner-Livet — næsten for meget!

Han stolede usvigeligt paa sig selv, naar det gjaldt at finde Vej igennem Vildnisset, men paa Hjemvejen tog han dog for en Gangs Skyld fejl. Da vi passerede Mount Butte, paastod Lassen, at vi skulde vende mod Syd, mens jeg hævdede, at vi skulde mod Øst. Enden paa vor Drøftelse blev, at vi gik hver sin Vej, og at jeg naaede tilbage en Dag før Lassen, der forvildede sig ud i en Sumpegn, fuld af Myg, hvor han var nødt til at overnatte.

Jeg tror, at han aldrig tilgav os.

Men han var en Mand med mange gode Sider. Han var en fortræffelig Kok, naar man laa i Lejr, og han sparede ingen Ulejlighed, naar han følte, at ogsaa andre var villige til at hjælpe ham. Men syntes han, at nogen skulkede, blev han saa gnaven og var saa sur, som en Dansker kan blive. Men dette medførte, at vi alle var parate til at tage fat, og mere var ikke nødvendigt. Saa jog Lassen os andre bort og gjorde hele Arbejdet alene. Selv Teltene satte han op for os.«

At Lassen var gnaven af Natur, nævnes af en nutidig Forfatter, der skildrer Datidens California. Karakteristiken hos ham kan dog have sin Oprindelse netop i det ovenanførte Citat.

STOR PLAN OG STOR BESLUTNING

Da Lassen var kommen tilbage fra denne Tur, var han saa begejstret over den Egn, han havde set, saa betaget af dens Frugtbarhed og andre rige Løfter, at han besluttede at slaa sig ned deroppe. Formodentlig var det paa den Tur, han som omtalt forlod Tanken om at vende tilbage til Østamerika. Det var navnlig Stedet ved Floden med Hjortene, Deer-Creek, der havde betaget ham, og han ansøgte straks Guvernøren over California — det var 1842—45 General *Manuel Micheltorena* — om Skøde paa en Landstrækning deroppe.

Lassens Ansøgning blev indgivet 1843, men at han ventede, det skulde tage Tid med at faa den bevilget, viser den Omstændighed, at han derefter byggede Hus andetsteds. Han vidste, at Vejene var lange, baade paa den ene og paa den anden Maade. Guvernøren boede i Monterey. Ekspeditionen af Sagerne var ikke heller alt for adræt, og foruden Papirer paa Jorden skulde Lassen ogsaa have Indfødsret — det var en Bestemmelse, som Meksikanerne i den seneste Tid havde praktiseret: Skulde man have Statsskøde, maatte man være Meksikaner, mens man stadig kunde købe Jord af andre uden at være naturaliseret. Bestemmelsen om Indfødsretten var naturligvis affødt af Frygten for de bosatte Amerikaneres Trang til Uafhængighed af Mexico. — Det varede et Aar, til Efteraaret 1844, før alle Formaliteter var i Orden, og Lassen fik *grant* paa den Jord, han ønskede.

grant, der i Almindelighed betyder Skøde, var i California paa dette Tidspunkt specielt Betegnelsen for Statsskøde paa Jord, der som Regel tildeltes i store Arealer, hvoraf der siden kunde udsælges Parceller. Til lige bruges Betegnelsen for den Jord, hvorpaa der var erhvervet Statsskøde, saaledes at en *grant* var en Besiddelse, og f. Eks. Lassens Ejendom ved Deer-Creek kaldtes hyppigt for *Lassen-Grant*. Modsætningen til *grant* i Betydningen tilskødet Jord var *claim*, en Besiddelse, der var taget, hvilket i denne Forbindelse vil sige, at der var lagt Haand paa den, at den var bragt under Plov eller paa anden Maade bearbejdedes — f. Eks. kaldtes i Guldgravertiden et Areal, som en Mand gav sig til at grave i, en *claim* — det var som Regel kun smaa, bittesmaa *claims*, nemlig paa 16 Kvadrat-Alen —. Lassens Hus ved Cosumnes-River havde f. Eks. været en *claim*, et Stykke Jord, han fandt egnet, hvor han slog sig ned, som han udnyttede, men som han ikke havde oprindelig juridisk Adkomst til, men vel efterhaanden kunde have erhvervet sig Ret til gennem Udnyttelse.

I December brød Lassen nu op fra Cosumnes-River og begav sig paa Vej med sin efterhaanden store Kvægflod, sine Heste og Muldyr. Han var bleven en holden Mand. Han blev fulgt af een hvid Mand, vistnok Hollænderen, men det varede længe, før den store Karavane naaede frem til Bestemmelsesstedet. Taalmodighed var i de Tider en Vare, der helst skulde være for Haanden i stort Maal. Da Lassen naaede til Cordua, som laa, hvor nu Byen Marysville er bygget, var Floden gaaet over sine Bredder, og det blev nødvendigt at stoppe op. Lassen blev der til Begyndelsen af Februar 1845. Da kunde han fortsætte, og snart efter kom han til Deer-Creek og Stedet for den nye Boplads.

Det varede for Resten ikke længe, før Livet i denne Udmark blev for ensomt for Lassens Ledsager, som stille forsvandt, og saa levede Peter Lassen — hvad der sikkert har passet ham storartet — ene mellem de Indianerstammer, som talrigt boede i Egnen om hans nye Besiddelse og inde paa hans Ejendom. Der var Plads til mange Indfødte paa Lassens Jord, for det var, hvad Størrelsen angaar, et helt Gods, han havde faaet af den meksikanske Stat, selv om Besiddelsen kun var knap halvt saa stor som den, Sutter 5 Aar tidligere havde faaet. Siden da var Staten bleven meget mere tilbageholdende.

Besiddelsen var paa 5 Kvadrat-League. Det svarer til 22,000 acres — omsat i Nutids danske Maal ca. 8900 Hektarer eller 89 Kvadratkilometer — godt 20 Kvadratkilometer større end Amager eller Taasinge. — Navnene paa Lassens Besiddelse er i den samtidige Litteratur mange: Det nylig nævnte *Lassen-Grant* eller *Lassen-Ranch* — ogsaa ofte i den spanske Form *Lassen-Rancho* — er de almindeligste Benævnelser. Den kaldtes ogsaa for *Deer-Creek-Ranch*, men Lassen, som, da han et Aar forinden havde givet Floder og Højder Navne, havde valgt engelske Betegnelser, tog aabenbart nu Konsekvensen af at være bleven meksikansk Statsborger. Han gav sin Ejendom et spansk Navn, nemlig *Bosquejo-Rancho*, der betyder *Den skovbevoksede Ejendom*. — Her var altsaa Skov, hvor Lassen kunde hente Tømmer til Husene, som skulde bygges; her var paa store Sletter og navnlig paa frodige Flodenge rigelig Græsning til de 2—300 Kreaturer og til Hestene; her var Masser af Vildt, Fisk i Floden, navnlig Laks — og en jomfruelig Jord.

Der blev straks taget fat. Lassen havde fra den første Dag taget mange Indianere i sin Tjeneste. De byggede, og de hegnede. Det var allerede fra Begyndelsen Lassens Tanke, at her skulde opstaa en stor Koloni: Landet var vidtstrakt, Klimaet behageligt, Mulighederne tilsyne-

Typisk Ranch i Nord-California. Saadan omtrent har Peter Lassens Ranch ved Deer-Creek formodentlig set ud, da den blev anlagt — efterhaanden voksede den betydeligt, flere Huse blev bygget, nogle af Mursten o. s. v. — Gengivet efter Ryan: *Personal Adventures* etc.

ladende udtømmelige, og Lassens Samtidige, som har efterladt sig Beretninger fra denne Periode, véd at fortælle, at han tog sin Jord i Besiddelse med den Tanke, at her skulde bygges en stor og straalende By i amerikansk Stil. Han tænkte sig den efter Philadelphia-Mønster med brede, lige Gader, som skar Byen af i Rektangler. Saadan havde han ogsaa i de foregaaende Aar set den nye By San Francisco anlagt. Den var der netop i Begyndelsen af Fyrreerne saa smaat begyndt at komme Façon paa. Han forestillede sig, at han skulde faa amerikanske Nybyggere til at slaa sig ned i hans By — det er ikke vanskeligt at følge den Tanke hos Peter Lassen, som laa bag Planen: Paa sine lange Rejser tværs gennem det amerikanske Fastland havde han — fra Nordøst til Sydvest — set, hvor fattige de Kaar ofte var, som Nybyggerne drog ud til, og hvor de med sejt Flid fravristede de vidtstrakte, ofte sandede, hyppigt stiv-lerede Prærier ikke blot Levemuligheder, men mangen Gang endog Rigdomme. Hvor ganske anderledes var da ikke alt det, som her bød sig til: Et Land, hvis naturlige Frodighed endog langt overgik den nordsjællandske, som hans Barndom havde været omgivet af. Mens man paa Prærierne maatte slaas med alle Fastlandsklimaets

Ubehageligheder i meget udpræget Form, var Klimaet her mildt og sydlandsk, Temperaturen saa ensartet Aaret rundt, at mange Kulturplanter, som ikke kunde trives mod Nord og inde i Landet, vilde kunne udvikle sig her, og Flodernes Vand kunde hjælpe paa den meget lange og tørre Sommer. Blandt de mange Fordele, denne Egn rummede frem for Prærierne, var endnu een: Mens de fleste Indianere, der befolkede de store Slettestrækninger i det indre Amerika, var udpræget krigerske og dannede et i mange Tilfælde temmelig ubehageligt Naboskab, var Indianerne i California gennemgaaende fredelige.

INDIANERNE

De Indianerstammer, Peter Lassen mest fik at gøre med heroppe, har først og fremmest været *Miwok*, hvis Omraade var paafaldende stort, dernæst *Wintun* og endelig *Maidu*. Bosquejo-Rancho, som strakte sig mod Syd og Øst fra Deer-Creeks sydlige og fra Sacramento-Rivers østlige Bred, laa i den allerøstligste Del af Wintuns Omraade, og han fik derfor ogsaa meget at gøre med de østligere boende Maidu. Desuden havde *Yana* deres sydligste Tilholdssted ikke langt Nord for Deer-Creek.

Den senere Forskning har delt Indianerne i Sprog-Stammer, og det samme maa Peter Lassen nødvendigvis have gjort i Praksis, da Sprogene, som omtalt, var indbyrdes meget forskellige; men i de samtidige Beretninger skelnes der meget sjældent mellem Stammerne. Da opfattede man i det daglige blot en Indianer som en Indianer, selv om Navnene har været kendt og benyttet, for det er i stor Udstrækning dem, der har givet baade de californiske Amter og, navnlig, ogsaa Floderne Navne — det var ikke mindst i Dalene langs Floderne, Indianerne holdt til; der kunde de lettest skaffe sig det, de skulde bruge til Livets Ophold.

Men alle de Indianere, Lassen hidtil var kommen i Berøring med i California, var af Karakter og Væsen lige saa forskellige fra deres Fæller og Blodsbeslægtede hinsides Rocky Mountains, som de allerede af Ydre adskilte sig fra dem: California-Indianerne var først og fremmest lavstammede og de var mørkere i Løden end Prærie-Folkene. De var dernæst relativt venlige over for Hvide. De drog sjældent paa Krigssti. Endelig havde de californiske Indfødte det for Lassen — og for en fremtidig Koloni — meget betydningsfulde Fortrin frem for næsten alle andre Indianer-Stammer, at de var flittige og gerne tog fat paa legem-

ligt Arbejde. For de farvede Folk i Amerika var ellers al anden Form for legemlig Virksomhed end Jagt og Krigsførelse Kvindearbejde, men i California var de indfødte Mænd agerdyrkende. At disse californiske Stammer intelligensmæssigt var de fleste andre amerikanske underlegne, har næppe kunnet genere hverken Peter Lassen eller andre Nybyggere, og at deres hele kulturelle Stade var det ringeste blandt alle Nordamerikas Indianeres, har vel heller ikke spillet nogen Rolle for ham. Deres Dragter, som gennemgaaende forfærdiges af Dyrehuder, var sjældent forsynet med malerisk Udstyr — de farvede Folk her synes ikke at have megen Sans for Farver. Haandarbejder dyrkede de meget lidt, Pottemagerarbejde og Træskæreri praktisk talt slet ikke, og Kurvemagerarbejde meget mindre end andre. Men da Indianere har en fint nuanceret Formsans og en stærkt udviklet Sans for det ornamentale, undgik de naturligvis trods alt ikke ved deres Kurvefletning at frembringe adskillige af de virkningsfulde og særprægede Mønstre, som senere Tiders hvide Kunstnere Verden over har lært meget af.

Indianernes Boliger var forholdsvis primitive Jordhytter, der tit var gravet lidt ned i Jordsmonnet, eller meget simple Skindtelte. — I de første Aar, da Peter Lassen levede ved Deer-Creek, var Indianernes Vaaben sjældent andre end Bue og Pil samt de smalbladede Tomahawk'er. Efterhaanden fik de nu og da tiltusket sig Bøsser, eller de erobrede dem undertiden fra de Hvide i de Kampe, som selvfølgelig, al Omgængelighed tiltrods, fandt Sted — endda ikke helt sjældent. Forøvrigt er næsten alle Forfattere enige om, at naar der i disse Egne opstod Kontroverser mellem Indianere og Hvide, saa var det som Regel de Sidstes Skyld. De angreb i mange Tilfælde uden Grund de farvede Folk, fordi deres Færden i det øvrige Amerika havde belært dem om, at det gjaldt at være først til Angreb.

Efter at Peter Lassens hvide Medhjælper havde gjort sig usynlig, var den blonde og blaaøjede Sjællænder ene mellem Indianerne, og han levede den første Sommer i næsten 7 Maaneder kun omgivet af dem og altsaa med dem som Hjælper ivrigt optaget af at bringe sin Besiddelse i Form.

Han begyndte med at bygge et Blokhus, et lille Bjælkehus, som de var almindelige, en Hytte med blot en Dør som Luft- og Røghul og til at give Lys, med stampet Ler til Gulv og et Fletværk af Grene, dækket med Blade, som Tag. Senere blev Huset afløst af et solidere — endda et Murstenshus, som bedre kunde modstaa Vintertidens Regnskyl.

Da Huset var beboeligt, blev store Arealer indhegnet med nedrammede Pæle. Det var Vænger til Kreaturerne, og Peter Lassen brød paa denne Maade med sædvanlig californisk Skik. Det var ikke for at spare Arbejdskraft til Opsyn, for der maatte i Stedet sættes Mandskab til at skaffe Græs og andet Grøntfoder slaaet. Det var simpelt hen, fordi Lassen vilde bruge Gødningen. Almindeligvis drev man herude Rovdrift med Jorden, tog af den, hvad den kunde yde men gav den intet igen — der var jo Jord nok! Men Lassen havde hos Sutter lagt Mærke til, at alt voksede særlig godt paa en Eng, hvor der gik Faar, og dette har vel opfrisket Erindringer om dansk Landbrug, som han nu udnyttede. Han var den første, der gødede sin Jord.

Han fik megen Jord ryddet og lagt under Plov, han saaede og plantede. Der var Grøde og hurtig Vækst.

MANGE JERN I ILDEN

Man skulde tro, at Peter Lassen som ene hvid Mand og Iværksætter af alt dette havde nok at gøre, da han yderligere ofte var paa Jagt og selv garvede Skindene af de nedlagte Dyr — Elk og Antilope. Men han udvidede tværtimod paa alle Kanter Omraaderne for sin Virksomhed. Han begyndte f. Eks. nu ogsaa at sætte Fælder for Bæver og Odder, som var de bedste Pelsdyr: Bæverskind blev betalt med 4 Dollars pr. Pund, Odderbælgene med 3. Det var de omrejsende Pelsjægere, der opkøbte dem, men for Resten blev Skindene, da rede Penge var en sjælden forekommende Vare, ofte direkte brugt som Betalingsmiddel, og de vandrede paa den Maade fra Haand til Haand. Det har aabenbart været en god og hensigtsmæssig Form for Penge, ellers havde Lassen udnyttet en gammel Erfaring fra Sutters Fort, hvis Herre havde ladet Lassen fremstille Blikmønter i Smedjen.

Men heller ikke med Jagt og Garveri var hans Kræfter udtømt. Han maatte bl. a. yderligere lejlighedsvis herbergere Rejsende, som passerede forbi. Som den nordligste i Landet var Lassens Ranch den første, de Emigranter naaede til, som gennem Floddalen kom ned fra Oregon — og hvor der i de Dage laa et beboet Sted, slog de Rejsende sig tit ned. Selv om Antallet af Vejfarende vel ikke var stort, var Besøgene af saa meget længere Varighed — der var 100 Kilometer til den næste Ranch mod Syd. Men Lassen havde den foretagsomme og flittige Mands Evne til at kunne overkomme alt. Han havde mere for endnu:

Den lille Mand havde gennemstrejft sit store Omraade paa Kryds og tværs, og ved en Biflod til Bifloden Deer-Creek fandt Peter Lassen Klipper, som egnede sig til Slibesten. Floden, hvor disse Sten fandtes, kaldte han Stone-Creek. Et Par Mand fra Sutter-Kolonien kom en Dag — det maa have været hen i August — til Deer Creek. Det var William C. Moon, hvis Navn iøvrigt ikke er kendt, og Ezekiel Merritt, som siden paa forskellig Maade indskrev sit Navn i Californias Nybyggerhistorie. Lassen viste dem sine Slibesten og fik dem med til at starte et helt industrielt Foretagende: De gav sig til at forarbejde Klippematerialet og havde snart en stor Produktion, læssede denne tunge Last paa Muldyr og begav sig med en hel Karavane langs Sacramento. 32 Kilometer Syd for Bosquejo Rancho læssede de Slibestenen i en Pram og i den stagede de tre Mænd sig af Sted til Sutters Fort. Paa Vejen dertil solgte de af deres Fabrikat, hvis de fandt Nybyggerhytter, og Resten af Produktionen afhændede de til de mange, der nu boede omkring Fortet — hvortil de naaede 29. Oktober — og til Sutter selv. Foretagendet maa have vist sig indbringende, for da Lassen 31. Oktober paany forlod Sutters Fort, medbragte han som sit Udbytte deraf 100 Faar, som han havde købt af Sutter, og med hvilke han satte over American-River og vandrede nordpaa til Bosquejo-Rancho, der saaledes fik en betydelig forøget Besætning.

Man faar da Indtrykket af, at Lassen i en ualmindelig Grad havde faaet Gang i Tingene. Andre har aabenbart faaet det samme Indtryk, for flere Nybyggere, som besøgte ham i Vinteren 1845—46, fattede, da de saa Lassens Resultater, Mod til at slaa sig ned i Omegnen. Der blev i Løbet af Vinteren bygget flere Hytter længere oppe ad Sacramento-Floden. Enkelte, som blev paa Stedet, købte en Smule Jord af Lassen og tog fat der. Peter Lassen begyndte at se sin Drøm gaa i Opfyldelse, Han saa, at alt voksede under hans skabende Hænder, og han har vel drømt om at blive en rig Mand paa denne Kolonisation. To Omstændigheder kan tyde derpaa: 1845 søgte han om at faa mere Land, end han allerede havde, og 1846, endnu før han havde faaet Svar paa Andragendet, solgte han under eet en Femtedel af al den Jord, han allerede ejede, og han fik den godt betalt.

At Peter Lassen søgte om mere Jord, var ikke urimeligt. De Regler for Tildeling af Jord, som den mexikanske Regering havde fastlagt i 1828, og som var gældende, saa længe California tilhørte Mexico, bestemte, at det største Maal, som kunde tilskødes en enkelt Mand, var 11

Kvadrat-League — netop saa meget som Sutter i sin Tid havde faaet — der skulde fordele sig med een Kvadrat-League Land, som kunde overrisles i den tørre Tid, saa Jorden lod sig anvende til Dyrkning Aaret rundt og i de fleste Tilfælde kunde give i hvert Fald to Afgrøder aarlig, 4 Kvadrat-League Land, hvor Dyrkningen kun var mulig i Vinter-tiden, naar der faldt Regn — Saaningen foregik normalt om Efteraaret, og der høstedes tidligt om Foraaret, paa Overgangen til den tørre Tid — samt 6 Kvadrat-League Land, væsentligst egnet til Kvæggræsning. Da Lassen første Gang kun havde faaet 5 Kvadrat-League, og da han kunde henvise til, at han allerede havde nedlagt et betydeligt Arbejde i Jorden og bragt den godt frem, var hans Forventninger naturlige. Men Ansøgningen blev afslaaet — det hang sammen med de politiske Forhold, navnlig med Meksikanernes skærpede Mistænk-somhed overfor Amerikanerne.

Om det var i Forventning om mere Jord, eller det blot var for at bringe synlige økonomiske Resultater ud af sin allerede erhvervede Jord, at Lassen begyndte at sælge, vides ikke. Men 1846 mageskiftede han yderligere en Kvadrat-League af sin Jord med en Byggegrund i San Francisco, dog saadan, at han ogsaa fik en Sum Penge i Bytte. Det var en amerikansk Nybygger, Peter Lassen handlede med, og denne, Daniel Sill, byggede straks en Hytte og solgte senere Parceller af sin Jord, saa der omkring Hytten voksede en lille By op. Den blev døbt *Danville* — en Opmærksomhed mod Danskeren; det var vistnok den første Lokalitet, som paa en eller anden Maade blev opkaldt efter Peter Lassen. Byen forsvandt forøvrigt senere.

•

Det er nævnt, at det var de politiske Omstændigheder, navnlig i Forhold til Amerikanerne i Landet, som medførte Afslaget til Peter Lassen, da han søgte om mere Jord.

I mange Kredse herskede i California drøj og stigende Misfornøjelse med det mexikanske Styre. Utilfredsheden samlede sig naturligt om den øverste mexikanske Embedsmand — til Trods for, at han personlig var meget populær. Ikke blot Amerikanerne knurrede over forskellige Urimeligheder, Sendrægtigheder m. m. Meksikanske Købmænd var forbitrede over stærke Indskrænkninger i fremmede Skibes Ret til at handle paa de californiske Kysthavne. Og Amerikanerne pustede til den ulmende mexikanske Irritation — undtagen John A. Sutter, som menes

at have set sin Regning ved at støtte Meksikanerne. Det gjorde han i hvert Fald — og fik da ogsaa sidenhen baade Titel og andre Begunstigelser.

Der var dog endnu ikke blandt Amerikanerne nogensomhelst Tanke om at faa frigjort California fra Mexico. Revolten fik blot det i og for sig urimelige Resultat, at den populære Micheltorena maatte forlade California, hvor en ny meksikansk Guvernør og andre nye meksikanske Embedsmænd holdt Indtog, og hvor alt iøvrigt blev som før — eller værre.

Oprøret har ikke herudover Interesse for vort Emne, men Amerikanernes aktive Deltagelse i Uroen medvirkede naturligt til at skærpe Meksikanernes allerede kendelige Agtpaagivenhed overfor de Indvandrede — derunder til at standse Tildelingen af Jord til Amerikanerne. Lassen var den sidste Amerikaner, der fik *grant* mod Nord.

ET LANDBRUG MED BOMULD OG VIN

Der findes fra 1846 en udmærket Skildring af Bosquejo-Rancho og af hele den Egn, hvor Peter Lassen havde slaaet sig ned, en Skildring, som giver et levende Indtryk af, hvad der allerede efter et Aars Forløb var kommen ud af Peter Lassens Flid og af den fede Jord. Den skyldes en af Amerikas fremragende Mænd, daværende Kaptajn, senere Oberst *John Charles Frémont*, om hvem der i det følgende Kapitel vil blive talt mere. Han foretog for U. S. A.s Regering en Ekspedition gennem en stor Del af de vestlige Egne af Staterne, der nu hører til U. S. A., og 30. Marts ankom han til Lassens Ranch. Peter Lassen kendte ham i Forvejen, bl. a. fra 1843, da denne havde hjulpet Frémont med at faa samlet 100 Heste, han skulde bruge til sin Ekspedition. Adskillige af Hestene var Lassens egne, som han altsaa solgte Frémont. Lassen forsynede endvidere Frémont med Sadler, Bidsler og øvrige Rideudstyr. Nu blev Bekendtskabet uddybet, og det skal være blevet til et varmt Venskab. Den kultiverede og veluddannede Ingeniør-Officer forstod i fuldt Maal at vurdere den jævne Mands Karakter og mange værdifulde Egenskaber, hvad Frémont giver Udtryk for i sine Erindringer. — At Frémont i sine forskellige Skrifter omtaler Lassen som født Tysker, er uvæsentligt. — I den Beretning om sin Ekspedition, som Frémont siden indgav til Senatet, og som er udgivet under Titelen *Geographical Memoir upon Upper California*, skildrer han sit Besøg saadan:

»30. Marts [1846]: Solen steg op i Skymasser over de østlige Bjerge. En behagelig Morgen med Solopgangs-Temperatur paa $46^{\circ} 5$ og nogle Myg — aldrig set, siges det, i Kystland; men naar det er Højvande, findes de i Mængde, og de er giftige — i Bunden af Sacramento- og San Joaquin-Valleys. Ved Bifloderne nærmere Bjergene ses kun faa, og de forsvinder, naar Solen staar op. Fortsatte op ad Dalen, passerede i kort Afstand en stor, skovomgivet Flod, der nu var omtrent 35 Fod bred. Vor Vej gik over en højtliggende Prærie ved Sacramento. Sletten havde gullig, gruset Jord, som er almindelig 2—3 miles fra Floden (og 12—15 Fod fra Foden af de østlige Bjerge. Mod Vest var der 25—30 miles til Foden af Bjergene, som her skaber en Flod-Seng med forrevne Strækninger. Om Eftermiddagen, ca. $\frac{1}{2}$ mile fra dens Munding, lejrede vi os ved Deer-Creek, en anden af de smukke Bifloder til Sacramento. Den har en oftest bred og frugtbar Dal, som det er almindeligt ved disse Strømme, der er klædt med Skove af Eg og store *sycamore* (*platanus occidentalis*), som kendes paa, at de bærer deres Løvmasser i Strenges [*strings*] paa 3—5 Fod, og som er ejendommelige for California. Hr. Lassen, Tysker af Fødsel, har anlagt en Rancho her, som han har fyldt med Kreaturer, og som han efterhaanden bringer under Kultur: Hvede, som i den nordlige Del af Landet almindeligvis giver stort Udbytte [Frémont maa her tale om Erfaringer fra Oregon eller fra Californias Kystland, da Lassen dels var den nordligst boende, bortset fra de faa, der nogle Maaneder forud havde slaet sig ned nordligere, dels var den første, der i Nord-Californias Indre begyndte saadan Avl]; Bomuld, plantet som Forsøg, tog ikke Skade af Frost og lykkedes godt, og Lassen har senest plantet en Vingaard, for hvilken Dalen om Sacramento maa anses for at være særlig velegnet. Sæsonerne kendes dog endnu ikke tilstrækkeligt, og der er udført for kort Tids Agerbrug til, at det kan byde fornødent Kendskab til Stedets Muligheder. Denne Ranch er beliggende paa 40. Breddegrad. Vor Position paa Floden er $30^{\circ} 57' 10''$ og Længde $121^{\circ} 56' 44''$ Vest for Greenwich og 560 Fod over Havet. Omtrent 3 miles overfor denne Flods Munding findes de første Strømfald — det nordligste Sted, hvortil der kan sejles — i Sacramento-River, som fra Strømfaldet til dens Udløb i Bugten er mere end 200 miles lang og paa den nedre Del af sit Løb har en Bredde af 150—160 yards.

I de 6 Dage, vi blev her, fra 30. Marts til 5. April, var Gennemsnits-Temperaturen 40° ved Solopgang, $52^{\circ} 5$ Kl. 9 Morgen, $57^{\circ} 2$ ved Middag, $59^{\circ} 4$ Kl. 2 Eftermiddag, $58^{\circ} 8$ Kl. 4, og 52° ved Solned-

gang. Det var meget skyet, og nogle Regnbyger satte Temperaturen betydeligt ned. Den steg ved fint Vejr 5. April. — Laks var der i Overflod i Sacramento, 3—4 Fod lange, i to Sorter. Til forskellige Tider skal her være 4 Arter i Floden. Den Mængde, hvori disse Fisk optræder, giver dem en fremtrædende Plads blandt Stedets Hjælpekilder . . .

5. April drog vi nordpaa til en lille Flod, hvor en Emigrant fra Statterne har slaet sig ned og allerede har bygget et Hus . . .

9. April. Bjergene omkring har Sneteppe. Iøvrigt er det koldt. Vi vendte mod Syd og naaede 11. April Hr. Lassens Ranch. Dalen om Sacramento mellem Antelope- og Deer-River er dækket med Havre, der naar fuld Højde, som om den var saet. Landet viste Foraarets Frodighed. Mange Planter i Blomst og med Frø samtidig. Nogle Arter af Kløver var netop begyndt at blomstre. Californisk Poppel og andre Træer havde modne — men stadig grønne — Frø i Mængde. Temperaturen viste store Udsving — tætte Skyer kunde hurtigt faa den til at falde 15—20 Grader.«

»25. Maj vendte vi tilbage til dette Sted (Lassen's) fra en Ekskursion til Øvre Sacramento. Planterne, vi havde forladt i Blomst, var nu almindeligvis i Frø. Mange, derunder de mest almindelige Planter, var modne.«

Foruden disse mere almindelige Oplysninger meddeler Frémont ogsaa en Række Temperaturmaalinger paa alle Dagens Tider.

INDIANEROVERFALD. — »FULDSTÆNDIGT MYRDERI«

Det var et stort Gæsteri, Lassen havde paa dette Tidspunkt. Frémonts Ekspedition bestod af 50 Mand og medførte naturligvis lige saa mange Heste og mangfoldige Mulæsler, der var Pakdyr. Som alle andre blev ogsaa disse mange Mennesker modtaget og behandlet med stor Hjertelighed og Gæstfrihed — hvorom flere af Ekspeditionens Medlemmer i Dagbøger og Erindringer giver Udtalelser nok. Men i en given Situation fik den store Invasion ogsaa overordentlig Betydning for Peter Lassen.

Fra alle Sider siges det, at denne Mand i en ualmindelig Grad levede i Fred med sine Naboer Indianerne. Men der har været et enkelt, alvorligt Brud paa denne Idyl, mens Peter Lassen boede paa Bosquejo-Rancho. Formodentlig har det dog ikke været de nærmestboende men de nordligere, mere krigerske Yana-Indianere, der har været paa Spil. — I sine Erindringer fortæller John A. Sutter:

»Da Peter Lassen, som havde en Ranch i den øvre Del af Dalen, engang blev angreben af Indianere og anmodede om Bistand, kunde jeg ile ham til Hjælp med 35 hvide Mænd og 300 Indianere. Da Fjenden var paa den anden Side af Floden, satte mine indianske Jægere om Natten over Strømmen paa Tømmerflaader, omgik Angriberne, dræbte et Antal og tog Resten til Fange.«

Der er forskelligt i Sutters Meddelelse, som snart vækker Skepsis, men Oplysningen faar maaske sit Korrektiv, naar man læser, hvad to af Frémonts Følgesvende, og navnlig den i det følgende ofte omtalte *Kit Carson*, meddeler i deres Dagbøger fra Opholdet hos Lassen. Det fremgaar af Kit Carsons Dagbog, at hvad han omtaler, skete under det første Ophold, nemlig mellem 30. Marts og 5. April. Han skriver dernæst:

»Mens vi var der, kom Nybyggere med Meddelelse om, at 1000 Indianere forberedte Angreb paa Beboelserne [d. v. s. Lassens og de øvrige, som var opført i Byen paa hans Jord] og anmodede om Frémonts Assistance. Vi startede til [Indianer-] Lejren med nogle af Amerikanerne [fra Nybyggerbyen]. Indianerne var, som meddelt, mange. Jeg ved ikke, hvor mange vi dræbte. Det var et fuldstændigt Myrderi. De Overlevende flygtede til alle Sider, og vi kunde vende tilbage til Lassens Ranch.«

Det falder straks i Øjnene, at der er Afvigelser i de to Beretninger. Sutter taler om et Overfald, mens der hos Carson er Tale om et truende Overfald. Der kunde da maaske være Tale om to forskellige Begivenheder, idet den Hændelse, Sutter omtaler, ikke er tidsfæstet. Men det er ikke blot rimeligt men utvivlsomt, at det er samme Begivenhed, der her omtales forskelligt — Forklaringen ligger ikke fjernere, end at det er let at finde den, og man tør fæste Lid til, at Carson, som plejer at være til at stole paa, har Ret — samt, at Sutter overhovedet ikke nogensinde er kommen Lassen til Hjælp. Der var mellem Sutters Fort og Bosquejo-Rancho i Fugleflugtslinie 160 Kilometer. Det er ikke blot ganske usandsynligt men overhovedet utænkeligt, at der, naar et Indianeroverfald truede, nogensinde skulde blive Tid til at sende et ridende Bud 160 Kilometer bort og Tid til, at 335 Mand skulde naa rettidigt den samme Vej tilbage. Med Kendskab til Sutters ikke helt første Klasses Paalidelighed er det næppe betænkeligt at fastslaa, at han her har smykket sig med laante Fjer. Han har hørt om Kampen med Indianerne, hørt, at der var Fremmede med i Kampen — og i Aarens Løb har Fantasien placeret ham i Rollen som den, der kom, saa og sejrede.

Den anden af Frémont-Ekspeditionens Deltagere, som har efterladt en Beretning om Kampen, hedder Martin. Han taler kun om, at Medlemmer af Ekspeditionen blev kaldt til Hjælp. Han siger videre, at Indianerne overraskedes, mens de var optagne af en vild Krigsdans. Han opgiver endelig Kampens Varighed til 3 Timer og Antallet af dræbte Indianere til 175.

At Lassen følte sig i særlig Taknemmelighedsgæld til Frémont for ydet Bistand overfor Bosquejo-Rancho og den omkringliggende By, faar man iøvrigt ogsaa Indtrykket af i den Omstændighed, at Lassen nu opkaldte sin By efter Fru Frémont, der var Datter af James H. Benton, Medlem af det amerikanske Senat. Byen blev kaldt og hed siden Benton-City.

Iøvrigt vedblev Venskabet mellem Frémont og Lassen at bestaa, og det varede ikke længe, før Peter Lassen kunde yde Obersten og hans Regering en betydelig Gentjeneste — der førte Lassen ind i en Hvirvel af Begivenheder, som Verdenshistorien beskæftiger sig med.

Oberst John Charles Frémont.
Gengivet efter Colton: *Three years in California.*

Kit Carson.
Gengivet efter *The Autobiography of Kit Carson.*

Parade i Sonoma foran Kastellet, hvis Garnison de 34 californiske Oprørere overrumplede. — Gengivet efter Coy: *Pictorial History* etc.

Bjørneflaget, der blev hejst i Sonoma Juni 1846. Flaget opbevaredes til 1905 i San Francisco. Da blev det ødelagt ved det store Jordskælv. — Gengivet efter *The California Blue Book* 1903.

EN TAP PAA VERDENSHISTORIENS TANDHJUL

DEN INVALIDE KØBMAND

En invalid Købmand, der hed *Archibald H. Gillespie*, ankom en Foraarsdag i 1845 til Monterey, Hovedstaden i California. Købmand Gillespie var syg. Han var Amerikaner, og det blev fortalt, at han i Californias milde Klima søgte Helbredelse for sine Lidelser.

Købmand Gillespie vakte Opmærksomhed. Det var dengang ikke almindeligt, at man kom til California for at genvinde Sundheden. Man vidste, at Købmand Gillespie var ankommen om Bord paa en amerikansk Krydser *Cyane*. Det var heller ikke almindeligt, at private Rejsende brugte saadan Befordring. Den syge Købmand havde hjemme i Washington — siden 1800 Hovedstaden og Regeringens Sæde i U. S. A. — som han havde forladt tidligt i November. *Cyane* anløb Honolulu og kom en Maaned senere end beregnet til Monterey. Det var 17. April. Købmand Gillespie blev kun to Dage i denne By. Man vidste intet om, hvad han foretog sig der, for han var stadig kun sammen med den amerikanske Konsul, *Thomas O. Larkin*, og det var ganske privat. 19. November drog han videre til San Francisco. Opmærksomheden fulgte ham. Enhver Amerikaner var paa Forhaand suspekt i Mexico, og der syntes at hvile Mystik om denne syge, unge Købmand — som aabenbart skaffede sig forskellige Oplysninger. Man vidste fra Monterey officielt, at Købmand Gillespie kun talte Engelsk og ikke Spansk. Af det sidste Sprog kunde han kun enkelte Brokker og løsrevne Ord. Men det viste sig, at han i nogle Tilfælde i San Francisco talte med Mennesker, som kun kunde Spansk, og med hvem han underholdt sig flydende. Mystikken om ham fortættede sig. Han blev udspioneret, og det blev snart sagt om ham, at han slet ikke var Invalid. Han var overhovedet ikke syg. Altsaa var han næppe i California for at pleje sit Helbred.

25. April forlod han San Francisco med en Flodbaad, som gik op ad Sacramento-River. Det vilde have været højst ejendommeligt, om han, hvis han havde været syg, rejste Nord paa til de Egne, hvor kun Nybyggere og Indianere boede, og hvor Tilværelsen ikke var alt for bekvem.

Det vidstes, at Konsul *William Alexander Leidesdorff* i San Francisco havde været meget sammen med Købmand Gillespie. Konsulen var den eneste, der vidste Besked — sagde man! — om Gillespie, men han oplyste intet. Konsul Leidesdorff var dengang en kendt Mand i San Francisco. Han var oprindelig dansk Undersaat, idet han var født paa de nuværende *Virgin Islands*, daværende Dansk Vestindiske Øer. Hans Far var dansk, hans Mor Mulat — om Konsul Leidesdorff fortælles iøvrigt nærmere i Tillæget til nærværende Bog.

Nu var det ikke Leidesdorffs danske Afstamning, som gjorde det bemærkelsesværdigt, at Gillespie omgikkes ham fortroligt, men den Omstændighed, at Leidesdorff siden Oktober Aaret forud havde været amerikansk Vicekonsul (igen en amerikansk Konsul!) i San Francisco. Det var ogsaa Leidesdorff, som havde skaffet den mystiske Købmand Skibslejlighed op ad Sacramento-River.

Gillespie ankom til Sutters Fort 28. April, men her gjorde han ikke Ophold, hastede tværtimod videre, og 1. Maj ankom han til Lassens Grant, hvor han blev modtaget med stor Hjertelighed. — Det var den danskfødte Leidesdorff, der havde henvist Gillespie til den danskfødte Peter Lassen. De to Danske kendte hinanden godt og havde paa forskellig Maade haft Forbindelse.

Af den invalide Købmand Archibald H. Gillespie var der ved Ankomsten til Bosquejo-Rancho kun Navnet tilbage. Det blev baaret af en ung og frisk Løjtnant i den amerikanske Flaade, og han anmodede Lassen om at oplyse, hvor og hvordan det vilde være muligt for ham hurtigst gørligt at træffe Oberst Frémont.

Lassen, som altid var parat til Udfærd, som aldrig betænkte sig et Minut, naar nogen trængte til hans Hjælp, tilbød straks Gillespie at ledsage ham nordpaa for at finde Frémont — som kunde være langt borte, da han havde forladt Lassens Ranch allerede 14. April.

Men før Læseren følger de to Mænd nordpaa, maa han orienteres i de skjulte Forudsætninger for deres Rejse. Det vil ogsaa give Forklaringen paa Gillespies Optræden. Lassens og Gillespies Færd blev i sig selv effektiv nok — men Baggrunden for den var et storpolitisk Drama, som længe havde været under Udvikling, hvis anden Akt nu begyndte paa meget virksomfuld Maade, og hvori Lassen efterhaanden kom til at spille en om end beskednen Rolle.

DET STORPOLITISKE DRAMA

Oberst John Charles Frémont, hvis Dagbogsblade fra Lassens Ranch er gengivet i det foregaaende Kapitel, var Officer i U. S. A.s topografiske Ingeniørkorps, og naar han rejste i det amerikanske Kontinents vestlige Distrikter, var det officielt for at kortlægge dem og for at indsamle Oplysninger om disse Egne i topografisk, klimatisk-meteorologisk, geologisk, zoologisk, botanisk, etnografisk Henseende, ligesom der under hans Ekspeditioner blev anstillet astronomiske og andre Observationer. Videnskabsmænd paa forskellige Omraader deltog i de Undersøgelsesrejser, han ledede, og hans Resultater paa de forskellige Felter var overordentlig smukke. De mindes endnu paa forskellig Maade. Flere Planter, som blev fundet paa Ekspeditionerne, er opkaldt efter Frémont (*Gentiana Fremontii*, *Fremontia vermicularis* m. fl.) og det samme er Byer i det nuværende Idaho og Ohio, der dengang hørte til Oregon-Distriktet, som Frémont gennemrejste.

Men den Interesse, som U. S. A. havde vist de vestlige Distrikter, havde en særlig Aarsag. For at klarlægge den maa der gaas et Par Skridt baglæns i Tid og i Rummet mod Øst.

Texas — der, ligesom California, tilhørte Mexico — havde gennem lang Tid haft stærk Indvandring af Amerikanere, endnu stærkere end California havde faaet i de sidste Aar. Mexico saa i Texas første Gang den Fare, en saadan Indvandring betød, fordi Borgerne fra U. S. A. stadig følte sig som Amerikanere, dannede en Stat i Staten — som blev særlig farlig fordi Mexico som Stat var yderst svagt organiseret — og stod i Opposition til Mexicos Administration. Det førte, som det er set tidligere, til Forsøg paa Begrænsning af Indvandring til Mexico.

Alvorlige Stridigheder i Mexico gav de i Texas indvandrede, som efterhaanden ganske havde Overtaget her, en kærkommen Anledning og temmelig let Spil til at løsrive Texas fra Moderlandet. 1836 gjorde de Oprør. Begivenhederne var blodige. Det endte med, at Texas erklærede sig selvstændigt.

Politikere i U. S. A. havde længe interesseret sig for at faa Texas indlemmet, bl. a. fordi Landet var det rigeste af alle de amerikanske Bomuldsdistrikter. Men først efter, at den annektionsivrige James K. Polk 1844 var valgt til U. S. A.s Præsident — for en stor Del var Valgkampagnen netop ført paa dette Spørgsmaal — og 1845 havde tiltraadt sit Embede, blev Texas sidstnævnte Aar optaget som Stat i Unionen. En Afstemning i Texas gav Flertal for U. S. A., der samtidig lod General

Zachary Taylor besættede Texas militært, hvilket førte til Krig mellem U. S. A. og Mexico.

I U. S. A. var der heller ikke nu paa nogen Maade Enighed om Optagelse af denne Stat. Et nyt Distrikts Indlemmelse var altid et sikkert Stridsemne. I Staterne herskede der — til trods for, at den nationale Følelse i Forholdet til Udlandet havde vokset sig stærk nok i den endnu unge (kun godt 60-aarige) Union — bitter indre Strid om Slavespørgsmaalet. Forholdet i U. S. A. var det, at Nordstaterne var imod Slaveri og havde ophævet og forbudt det, mens Sydstaterne, hvor Plantageejerne herskede, var Tilhængere af Slaveriet og havde bibeholdt det. 1820 var der fastlagt en Linie, saaledes at Stater Syd for den havde Slaveri, Nord derfor var slavefri, og der var i Unionen lige mange Stater for og imod. Blev der Tale om at optage en Slavestat (som f. Eks. Texas), vilde Nordstaterne samtidig have optaget en slavefri Stat for ved fremtidige Afstemninger i Senatet, hvor hver Stat havde lige mange Repræsentanter, at bevare Ligevægten. — Meksikanerne var nu bange for, at U. S. A. *ogsaa* vilde prøve at erobre California, der — skønt det laa Syd for Slavelinien — maatte blive en slavefri Stat, da Begrebet Slaveri var komplet ukendt i California.

Og her var den nyvalgte Præsident Polk en yderligere Fare for Mexico, fordi han var interesseret i Ekspansion under enhver Form, da han indsaa, at den størst mulige Udvidelse af U. S. A.s Omraade paa Nordamerikas Kontinent vilde øge Unionens Magt overfor Omverdenen, i første Række overfor England, som mange af Staterne før havde tilhørt, og som stadig i Canada og flere nordlige Distrikter var en mægtig og truende Nabo. Mexico havde længe haabet paa en Krig mellem England og U. S. A., og det diplomatiske Spil mellem Mexico og England havde været livligt — men det blev ved Spillet. Foruden i Texas var Polk imidlertid i ganske særlig Grad interesseret i de vestlige Kystdistrikter: California og det senere Oregon og Washington, fordi der her fandtes — og yderligere kunde bygges — udmærkede Havne mod Oceanet. Men en eventuel Indlemmelse af California maatte naturligt begynde med Texas — og *saa* langt havde Polk nu naaet sit Maal. — Derimod naaedes Maalet ikke paa et andet Omraade: U. S. A. ønskede Veststaterne, men det ønskede ikke Krig, hvis den paa nogen Maade kunde undgaas. Nu *var* Krigen der.

I meget korte Træk giver dette den komplicerede Baggrund for Frémonts Rejse i den Række vestlige Distrikter, hvoraf nogle tilhørte

Mexico, (nemlig foruden California: de nuværende Stater Nevada, Utah, Arizona, New Mexico, Colorado og en Del af Wyoming), mens andre, de nordvestlige, var under engelsk-amerikansk Styrelse (nemlig nuværende Oregon, Washington, Idaho og Resten af Wyoming). Siden 1842 havde Frémont været paa videnskabelige Rejser i disse Egne. I hvert Fald fra 1845 fik Rejserne positivt ogsaa et andet Formaal, nemlig et politisk-militært: Det blev efterhaanden klart, at Krigen med Mexico maaske ikke kunde undgaas, altsaa maatte den forberedes.

Frémont havde da til Opgave at undersøge Befolknings-Sindelag ikke mindre end Muligheder og Betingelser for Krigsførelse m. m. i disse Egne, og heri maa man bl. a. se Forklaringen paa, at Frémont virksomt — men bag Kulisserne — havde understøttet Oprørerne, der konspirede mod General Micheltorena.

Hele denne Frémonts Virksomhed var selvfølgelig ikke de mexikanske Myndigheder ubekendt, og at der havde samlet sig stor Mistillid om ham, var selvfølgelig. Det var efter direkte meget alvorlig Henstilling fra den mexikanske Regering, at Frémont var rejst nordpaa, da han forlod Lassens Ranch 14. April — ja, det var ikke langt fra, at der kunde tales om en Udvisningsordre, og der truedes med Arrestation. Meksikanerne ansaa Løjtnant Gillespie for at være Konspirator eller Spion — — han var blot Kurér, men ganske vist Overbringer af endog meget betydningsfulde Meddelelser: Frémont skulde gennem Løjtnant Gillespie modtage Budskab om Texas' Indlemmelse og om den stærke Irritation, dette Skridt rejste i Mexico. Konsul Larkin havde Instruktioner af senere Dato fra De Forenede Staters Regering, hvori det bl. a. siges, at han i Amerikanernes Hjerter stadig skal vække den Kærlighed til Frihed og Uafhængighed, der saa naturligt trives paa det amerikanske Kontinent — — i saa diplomatiske Vendinger var alle Skrivelser affattet, fordi man maatte frygte, at de kunde blive opsnapet af Meksikanere, og i saa Fald maatte de ikke kompromittere. Men det givne var, at Krigen med Mexico ogsaa paa californisk Omraade for Alvor maatte forberedes. Den var formodentlig uafvendelig og umiddelbart forestaaende.

Gillespie var altsaa endnu farligere end en Spion, og havde Meksikanerne vidst det, var han næppe nogensinde naaet af Sted op i Landet, hvor han nu drog frem sammen med Peter Lassen.

HAARDE KAMPE MED INDIANERNE

Peter Lassen og Gillespie forlod Lassens Ranch 2. Maj om Morgen. De var ikke alene. Lassen havde samlet nogle særlig forfarne Mænd. Den ene var Samuel Neal, der af Uddannelse var Grovsmed ligesom Lassen, og forøvrigt en Tid hjalp Lassen med at snedkerere Møbler, og som tidligere havde deltaget i nogle af Frémonts Rejser. Frémont omtaler ham som en forvoven Rytter og en særlig paalidelig Mand. Nu havde han en Ranch nær Peter Lassens. Den anden hed William Sigler, den tredie Stepp. Til Opvartning medtog de en Neger-tjener, Ben.

Turen gik op gennem den store Dal omkring Sacramento og derpaa videre mod Nord. Det var en besværlig Rejse. Selv om den blev foretaget paa Hesteryg, bød den paa store Vanskeligheder, og Dagsrejserne maatte, da Sagen hastede, gøres længere, end det uvejsomme Terræn ellers tillod: Urskov vekslede med tæt og frodig Lavvækst, som snart atter afløstes af Klippestrækninger, der var vanskelige at forcere. Efter 6 Dages Ridt var den Proviant, som de medbragte Muldyr havde baa-ret, omtrent brugt op, og Rejsen er aabenbart gaaet saa hurtigt, at der ikke har været Tid til i det meget vildtrige Terræn at skaffe ny Fouragering.

Det voldsomme Ridt havde da ogsaa udmattet Lassens og Gillespies Heste i den Grad, at disse to Mænd ikke straks kunde drage videre — saa meget mere, som man nu stod overfor paa Hesteryg at skulle forcere Overgangen over den stride og i Foraarstiden meget vandrige Klamath-River. Man enedes da om, at foreløbig kun to Mand skulde fortsætte. 7. Maj red da Samuel Neal og William Sigler videre, mens de andre slog Lejr. Den laa paa Sydsiden af Klamath-River, netop paa det Sted, hvor Floden danner Afløb fra Klamath-Lake. Paa fem Dage havde man da hidtil tilbagelagt en Strækning paa ca. 300 km. — i Betragtning af det vejløse og vanskelige Terræn en meget betydelig Præstation.

Efter at de to Mænd var draget videre, havde Lassen, Gillespie, Stepp og Negeren opholdt sig i Lejren 40 Timer uden at faa nogen Art af Føde — da, den 9. Maj om Morgen, en Flok Indianere nærmede sig Lejren. De var under Ledelse af en Høvding og tilsyneladende meget venlige. Det har efter al Sandsynlighed været *Lutuani*-Indianere, eller de denne Stamme nærstaaende *Modoc*-Indianere. *Lutuani*-Folkene havde deres faste Bopladser rundt langs Klamath-Søen. Stammen adskilte

sig i kulturel Henseende ikke fra de øvrige California-Indfødte. Karakteristisk for den var blot, at den under Kampe med omkringboende Indianere navnlig lagde Vægt paa at tage Fanger, som blev gjort til Slaver. Lutuani var oprindeligt ikke meget krigerske, men efter, at de først havde haft nogle Sammenstød med de Hvide, da disse siden 1840 begyndte at trænge frem gennem denne Egn, blev deres Vildskab betydeligt større end de fleste andre Stammers, deres Had til de Hvide meget indædt. Lutuani-Indianerne var, som de nærboende Shasta-Indianere, kendt som Laks-Fiskere, og de brede, lidt klodsede Kanoer, hvormed de befor Sø og Floder, er særlig noteret af Etnograferne. De to eneste Ting, der oplyses om Indianerne ved denne Lejlighed, angaar snurrligt nok netop Laks og Kano. Da Høvdingen kom og fandt den sultende Lejr med de hvide Mænd, gav han dem en Laks, som blev fortæret, og derpaa satte Indianerne de hvide Mænd og deres Heste over Floden i deres store Kanoer. Alt synes altsaa lutter Vennesælhed. Lassen, Løjtnanten og deres to Ledsagere drog derpaa endnu en Dagsrejse nordpaa, langs Klamath-Lakes nordvestlige Bred. Om Aftenen slog de Lejr ved en lille Flod eller Aa, som havde sit Udløb i Søen.

8. Maj om Morgenen havde Neal og Sigler truffet Oberst Frémont og hans store Ekspedition, som ogsaa var naaet til Klamath-Lake, ved dennes nordvestlige Hjørne. Saa snart Frémont modtog de to Udsendinge, samlede han nogle af sine Mænd — Ekspeditionen var stadig paa ialt 50 Mand — brød op og vendte øjeblikkelig sydpaa med dem. Dels var Frémont klar over, at det maatte være paatrængende vigtige Meddelelser, han skulde modtage af Gillespie, naar denne var specielt udsendt af U. S. A.s Regering. Dels vidste han, at Indianerne i disse Egne ikke var sikre, og at det lille Selskab, der ventede ham sydpaa, kunde komme i en vanskelig Situation, hvis Indianerne gik aggressivt til Værks. Det var nogle af sine bedste Mænd, Frémont tog med. Tre af dem havde fulgt ham paa alle de Rejser, han overhovedet havde foretaget i Vestamerika, blandt disse den sidenhen saa berømte Kit Carson (hans Døbenavn var Christopher — se nærmere om ham i Tillæget) og Basil Lajeunesse, desuden tre Jægere, L. Maxwell, Godey og Owens og endelig fire af de Delaware-Indianere, der ledsagede Ekspeditionen i temmelig stort Tal.

Sammen med Neal og Sigler drog de ti Mand da af Sted, og det blev, hvad der i Datiden betegnedes som Ilmarsch: De tilbagelagde den Dag

25 miles — men havde ogsaa den Glæde, at de allerede ved Solnedgang naaede den Flodmunding, hvor Gillespie og Lassen holdt Rast.

Her gik alle til Ro. Undtagen Frémont, som arbejdede med sine Brevskaber. Han fik Depecherne fra Regeringen — deres Ordlyd er ukendt til denne Dag, men Hovedsummen af deres Indhold er allerede nævnt. Blot er man endnu ikke klar over, om Regeringen allerede har givet positiv Ordre til Frémont om at begynde Krigsførelsen, eller blot beordret ham til med alle Midler at forberede Felttog. Det sidste er det sandsynligste. Foruden Regeringsmeddelelserne bragte Gillespie Frémont Breve fra dennes Hjem og navnlig fra hans Svigerfader, Jams H. Benton, der som Senator kunde give vigtige Underhaands-Oplysninger. Hans Brev, som kendes, er dog affattet i forsigtige Vendinger, da ogsaa det kunde falde i Meksikaner-Hænder — men Gillespie har sikkert suppleret Brevet med mundtlige Meddelelser.

Der skal ikke megen Fantasi til for at udmale Billedet, saa at det kunde passere i en Roman: Lejrbaalet har givet Frémont Lys til i den dybblaa californiske Nat at læse de mange Skrivelser, mens ellers Urskovs-Nattens Lyde, Aaens Rislen, Baalets Knitren og — for at gøre Roman-Sceneriet komplet — de Sovendes rolige Aandedrag har fremhævet den store Stilhed.

Fantasien brydes dog brutalt af Virkeligheden, som Stilheden blev brudt af Larm. Den kom ganske pludseligt Klokken 12 Nat. Kit Carson og Owens vaagnede først. De blev øjeblikkelig klar over, at der var Tale om et Indianer-Overfald paa Lejren — og for den følgende Skildrings Vedkommende er det Kit Carson, der fører Ordet, da han i en Dagbog — udgivet for kun faa Aar siden — har skildret Begivenhederne indgaaende:

»Owens og jeg laa nærmest Ilden, rullet i vore Saddeltæpper. Natten var kold. Kort efter lagde Frémont sig. Jeg hørte som Slag af en Økse. Da jeg sprang op, saa jeg, at der var Indianere i Lejren og gav Alarm. Indianerne havde allerede med deres Tomahawker slaet to Mand ned, nemlig Basil Lajeunesse og en Delaware-Indianer, og de var nu paa Vej hen mod Ilden, hvor fire Delaware-Indianere sov. En af disse, Crane, greb en Bøsse — uheldigvis ikke hans egen og ikke ladet. Han forsøgte — staaende — at skyde. Han faldt med 5 Pile i Brystet, fire af Saarene var dødelige. Pilene ved med Staal-Spidser, og 6 Tommer af Spidsen var forgiftet. Det var saa stærke Pile, at de med Lethed kunde drives gennem en Mand eller 6 Tommer ind i et Fyrretræ.

Inden vi lagde os, havde jeg rensset min Bøsse og brækket Fængrøret. Jeg havde nu kun min Pistol. Sigtede paa Høvdingen, skød, overskar med Kuglen den Snor, som holdt hans Pistol. Da jeg ikke havde andre Vaaben, maatte jeg trække mig tilbage. Maxwell skød paa ham, saarede ham i Benet. Da han styrtede om, skød Stepp. Kuglen ramte Høvdingen i Ryggen nær Hjertet, og han døde. Saa mistede hans Folk Fatningen. Han var den tapreste Indianer, jeg nogensinde har set. Hvis hans Mænd havde været lige saa tapre, vilde vi sikkert alle være bleven dræbt. Vi havde to Mænd dræbt og een ubetydeligt saaret. Var vi ikke kommen Gillespies Selskab til Undsætning, vilde de alle være bleven dræbt.

Da alle havde været meget trætte, havde vi ingen Vagtpost sat ud — det var første og eneste Gang, vi undlod at sætte Vagtpost!

Af de Mænd, der faldt, blev Lajeunesse's Død særlig beklaget. Den eneste Trøst var, at hvis vi ikke var kommen, vilde et Selskab paa 5 Mand være blevet dræbt. Nu mistede vi tre.«

Her er lidt Uorden i Kit Carsons Regnestykke. Han har lige forud sagt, at kun to Mand blev dræbt, og det er rigtigt. Men hans Facit paa det en Smule kynisk opstillede Regnestykke: 2 Liv reddet, er ogsaa rigtigt. Selskabet, der blev tilbage, bestod jo af 4 og ikke af 5 Mand, nemlig af Gillespie, Lassen, Stepp og Negeren Ben.

Skærmydslen er for Resten bevaret i Erindringen gennem det Navn, som den lille Flod siden da har baaret: Den hedder *Ambusade-River*, Bagholds-Floden.

Da Kampen var til Ende, og der blev Tid til at se paa den døde Høvding, opdagede Lassen og Gillespie, at det var den samme Høvding, der om Morgenen havde foræret dem en Laks og færget dem over Klamath-River. Høvdingen har aabenbart regnet med, at de fire Mænd ikke nærrede Frygt, efter at han havde vist dem Venlighed, og at de derfor vilde være et let Bytte for ham og hans Folk. Han havde derimod ikke regnet med, at de fire Mand, inden de gik til Ro, havde faaet en Forstærkning paa tre Gange saa mange.

Frémont oplyser, at der i Høvdingens Bælte sad en engelsk Økse, og i hans Kogger var der 40 Pile. Om dem siger Carson, der aabenbart har været stærkt betaget af samme Høvding, at det var de smukkeste Pile, han nogensinde havde set. Men Kit Carson var en haard Hund, og hans Beundring forhindrede ham ikke i at knuse Høvdingens Hoved

— endda med hans egen Økse fra Bæltet — efter at en af Delaware-Indianerne havde skalperet det.

Kit Carson oplyser videre, at man bar de døde Kammeraters Lig 10 miles bort fra Skuepladsen for Kampen, og derefter gik man $\frac{1}{2}$ mile bort fra den Sti, man fulgte, og begravede Ligene, hvorpaa Gravene blev dækket med Træstammer og Kvas — altsammen for at de ikke skulde blive opdaget. Hvis Indianerne havde fundet de døde Mænd, vilde de uvægerligt skalpere dem.

De Tilbageblevne fortsatte nu nordpaa til det Sted, hvor Frémont havde forladt sin Hovedlejr, ved Klamath-Lakes Nordspids, og saa gik det for Alvor og i lange Dagsmarscher til sydligere Egne — dog med visse smaa Standsninger undervejs.

Allerede en halv Times Marsch fra Lejren traf man to Indianere, og Kit Carson noterer med Fryd: »Dræbt paa Stedet. Deres Skalpe taget.«

Turen gik langs Klamath-Lakes østlige Bred. 10 miles fremme stod Ekspeditionens Fortrop, som blev ledet af Kit Carson, pludselig overfor en hel Indianer-By, og nu blev paany de dræbte Kammerater hævnnet. — Kit Carson fortæller:

»Byen var paa 50 Hytter. Paa Bevægelsen i Lejren saa jeg, at de havde opdaget os. Ansaar det for ugørligt at vente paa Hjælp, besluttede at angribe. Kæmpede en Tid. En Del af dem faldt. Resten flygtede.«

Naar det fra andre troværdige Kilder oplyses, at Størsteparten eller ihvert Fald Halvdelen af de ca. 100 Indianere, som her var samlet, faldt i Kampen, og at praktisk talt kun Kvinder og Børn undslap, maa det erkendes, at Carsons Udtryk: »En Del af dem faldt,« er bramfrit. Hans følgende Skildring er ogsaa temmelig ligefrem:

»Hytterne af Sejldug, smukt vævet. De [altsaa Indianerne] havde været ved at fiske. Der var 10 Vognladninger Fisk i Hytterne. Alt deres Fiskeredskab var ogsaa der. — Jeg ønskede at gøre dem saa megen Skade som muligt og fik sat Ild paa Hytterne. Lærredet var tørt. Ilden saa pragtfuld ud. — Indianerne havde begyndt Krigen mod os uden Grund, og de blev straffet haardt.

Frémont saa paa Afstand Ilden og skyndte sig. — Drog saa videre. Owens sendt tilbage for at se efter Indianerne. Meddelte, 50 var vendt tilbage, aabenbart for at begrave deres Døde. Vi vendte om. Jeg i Forvejen. Saa en Indianer; vilde skyde; min Bøsse klikkede. Frémont saa Faren, red ham overende. Før han kunde rejse sig, var han skudt. Frémont frelste mit Liv ved den Lejlighed.

Paa Vej mod Floden passerede vi en dyb Kløft. Indianerne havde placeret sig paa begge Sider af den for at angribe, men vi gik over Floden og gik ikke gennem denne Kløft.

En Indianer, skjult bag store Sten, gav sig til at fyre med Pile, meget hastigt. Vi flygtede udenfor hans Piles Rækkevidde, skød ham, skalpede ham.

Vi havde intet at leve af, var halvt døde. Stepp og en anden gik paa Jagt. En Indianer iagttog vor Lejr — vel for at stjæle et Muldyr. Dræbt, skalperet! Men andet Vildt fik de ikke.«

— — Sulten maa dog være bleven stillet, for Frémont, Gillespie, Kit Carson, Peter Lassen og de Folk, der var taget ud med ham, naaede Bosquejo-Rancho 24. Maj, efter at de, 50 Kilometer Nord for denne, var skiltes fra Frémonts øvrige Ekspedition, som slog Lejr heroppe. Da Frémont jo — endda under Trusel om at blive arresteret — af den mexikanske Regering havde faaet Tilhold om at forlade Landet, har han paa dette Tidspunkt ikke ønsket, ved at møde med stort Følge, at henlede Opmærksomheden paa, at han var vendt tilbage. Men Samuel Neal, Smeden, der var Lassens Nabo, paatog sig at være Budbringer for Frémont, som da kunde holde sig i Ro paa Bosquejo-Rancho. Neal satte sig straks paa sin Hest og red med Brev til den amerikanske Konsul Thomas O. Larkin i Monterey — et Brev, hvori Frémont meddelte, at han nu var parat til at følge Udviklingens Gang paa nærmere Hold. Samuel Neal har utvivlsomt faaet Brev med tilbage, og heri har Larkin da sikkert meddelt, — hvad man nu ved, er en Kendsgerning — at han havde faaet en ny Instruks fra den amerikanske Regering om, at nu gjaldt det at handle hurtigt og kraftigt. Krigen uundgaaelig!

Efter en Raadslagning paa Lassens Ranch blev det yderligere 28. Maj besluttet at sende Løjtnant Gillespie med vigtigt Budskab til San Francisco.

Frémont havde travlt. Han sendte Opkøbere ud, som hos Indianere og andre skulde købe Heste til hans Udrustning. Da Sutter erfarede dette, sendte han Frémont et Brev, hvori Herren til New Helvetia temmelig nærgaaende beskyldte Frémont for tidligere — i 1843, da Frémont, som omtalt, bl. a. ogsaa havde købt Heste og Rideudstyr af Peter Lassen — at have snydt ham og at have stjaalet Heste fra Indianerne. Sutter siger i sine Erindringer, at Frémont ikke tilgav ham dette Brev. Det lyder ikke urimeligt, men da Frémont ogsaa kendte Sutters Stilling i Forbund med Meksikanerne ved Oprøret i 1845, kan Erindringen

herom have bidraget til at fremkalde en naturlig Kølighed fra Frémonts Side overfor Sutter. — Opkøberne, som Frémont havde sendt ud, kom iøvrigt hjem til Lassens Ranch med mange Heste og andet Udstyr.

Disse og de følgende Dage blev overhovedet i alle Maader rige paa Spænding paa Lassens Ranch, som var Centret i alt, hvad der forbedtes.

DET STORE OPRØR PAA VEJ

Mens Frémont—Gillespie—Lassen kæmpede med Indianerne, havde Udviklingen taget Fart, ikke blot i Texas men — tildels som Følge af Texas-Begivenhederne — ogsaa i California.

I Texas var amerikanske Officerer bleven myrdet af Meksikanerne 26. April. Meddelelsen herom naaede Washington City 9. Maj, 11. Maj erklærede Præsident Polk i Kongressen, at Krigen med Mexico var brudt ud, 13. Maj bemyndigedes Præsidenten til at hverve Tropper. Men Forholdene var primitive og Afstandene lange. Man kunde ikke afvente formelle Vedtagelser og Budstikker. Allerede 2. Maj havde General Zachary Taylor i Realiteten begyndt Krigsførelsen i Texas, og 8. og 9. Maj vandt han de to første Slag — de skabte ham saadan Berømmelse og Popularitet, at de i Virkeligheden dannede Grundlaget for hans Valg til U. S. A.s Præsident 1848.

Texas er imidlertid i Forhold til Skildringen her blot det første Urocenter. Det næste og det afgørende er California. Da de Rejsende fra Klamath-Lake vendte tilbage til Lassens Ranch, var hele California i Oprør — endnu var der ikke Krig men Bevægelse, Nervøsitet og uheldsvanger Spænding.

Der var tidligere set Skærmydsler mellem Mexikanere og Amerikanere — Graham-Affæren 1840 er f. Eks. nævnt. Nu og da havde Irritationen mellem de Spanske og Amerikanske givet sig Udslag i Slagsmaal, og Amerikanerne havde altid haft saa megen Fornemmelse af gyngende Grund, at de havde været forberedt paa alt muligt — mere endnu end man altid var det i de Tider og de Egne. Bøssen stod bestandig ladt ved Stuedøren. I de sidste Aar var Amerikanerne ligefrem begyndt at organisere Frikorps, men det var saa lokale Fænomener, at det næppe var bleven bemærket af Meksikanerne, eller at de i hvert Fald ikke havde følt det nødvendigt direkte at skride ind. Der foreligger ingen Oplysninger om, hvem der organiserede Bevægelsen, men naar vi har set den forhenværende Artillerist i den københavnske Borgervæb-

ning organisere en Borgergarde i Missouri, og han efter Hjemkomsten fra Klamath-Lake befinder sig midt i den rejste Bevægelse, faar man i hvert Fald en Anelse om, at den lille Mand ogsaa nok tidligere har været en drivende Kraft i alt dette.

— — Indtil 1835 havde der praktisk talt ingen Fremmede været i California. Landet var uanfægtet spansk-mexikansk, for en stor Del præget af de spanske Missionsstationer. Saa kom Indvandrerne, først i de sydlige Kystbyer, San Barbara, San José, San Francisco, Monterey o. s. v. De tog hurtigt til i Mængde: 1836 ankom 29 — det var det Aar, Mexico i Texas fik et kraftigt Varsko om at passe paa! 1837 ankom 25 Indvandrere, 1838 kun 20 — men saa blev Antallet Aar for Aar større. 1839 paany 25, 1840 ialt 44.

Hidtil var Indvandrerne kommen fra Søen, men nu begyndte Rygterne om det rige Land at flyve mod Øst over Sierra Nevades og Rocky Mountains snedækte Tinder — og Indvandrerne kom tilbage ad de samme Veje, som Rygterne fløj ud; det er ikke mere muligt at holde Mandtal over de Nyankomne. Men de dannede en stadig Strøm, om end ikke nær saa mange, som havde haft til Hensigt at komme, for Vejene over Bjergene var vildsomme og farlige, og Hundreder og atter Hundreder af Emigranter omkom i disse Aar under Rejserne: De styrtede ned, de frøs og sultede ihjel paa Vejen, de blev Ofre for Indianeres Pile og Økser, de blev overfaldet af vilde Dyr. Ofte var de amerikanske Nybyggeres Karavaner kun halvt saa store, naar de kom til Bestemmelsesstedet, som da de forlod deres østlige Hjemsted.

Men foruden disse Indvandrere, som straks havde den Hensigt at slaa sig ned, arriverede i disse Aar mangfoldige andre: Amerikanske Trappere, Jægere, der drog ud for at fange Vildt, hvis Skind de beredte, førte bort og solgte, kom ofte over Bjergene, efterhaanden som Staterne Øst for Bjergene blev befolkede med Nybyggere. De vilde købe Skind af de californiske Jægere — men var de først i California, blev de i mange Tilfælde boende der. Landet tiltalte dem. Levevilkaarene var lettere end mod Øst paa Prærien. Der var nok at bygge Hus af, og Spi-sekamrene blev hurtigt og godt fyldt, Pelsmagasinerne ogsaa.

At Amerikanerne ved saadan uden videre at slaa sig ned krænkede de mexikanske Love, vidste de maaske i mange Tilfælde ikke — i andre Tilfælde regnede de med, at det nordlige California var saa langt uden for Lov og Ret, at den mexikanske Regerings slet organiserede Oplysningsvæsen ikke havde mange Chancer for at finde dem.

Den Enkelte blev heller ikke funden af Meksikanerne. Saa længe Amerikanerne kun var faa, gik alt godt — selv om den mexikanske Regering ivrigt drøftede, hvad der kunde gøres for at dæmme op mod Strømmen, og selv om de mexikanske Embedsmænd indsendte Forslag og modtog Instrukser, der dog snart efter blev kuldkastede af nye Ordre.

Men efterhaanden som Amerikanerne blev mange, var de lette at faa Øje paa. Det aarlige Antal Indvandrere mellem 1836 og 1840 er nævnt foran, og det er før oplyst, at der indtil 1840 ialt var kommen 150 Indvandrere. En Opgørelse fra 1846, som anslaaer Antallet af alle Hvide i California til 15,000, angiver, at af disse var ca. 1000 Fremmede, d. v. s. Indvandrere.*) Af disse Tusinde boede en Del, navnlig af de først ankomne, i de sydlige Byer, men flere og flere havde bosat sig nordpaa, fra San Francisco op gennem Sacramento-Valley og i de øvrige frugtbare Dale. Flest boede omkring Sutters Fort, altsaa i Sacramento-City, og omkring Lassens Bosquejo-Rancho, altsaa i den nye Benton-City, som efterhaanden var bleven en helt respektabel By — Lassens Drøm var ved at antage Virkeligheds Form.

Men at meget faa af de sidst ankomne havde legitimt Ophold fremgaar bl. a. af den Omstændighed, at Lassen var den sidste Amerikaner, der fik mexikansk Skøde Nord for Sutters Fort. Han var tillige den første hvide Mand, der havde bosat sig Nord for det nuværende Marysville (Cordua). Af de øvrige Amerikanere var kun de ganske faa lovligt boddende, som havde købt en Parcel af de tidligere Jordejere.

Alligevel var de helt menneskeøde Strækninger navnlig efter 1844 bleven levende Land, hvor Nybygger efter Nybygger rejste Hytte og Blokhuis, Jord blev taget under Plov, nye Menneskespirer kom til Verden, Velstand voksede.

Men det var et udpræget *amerikansk* Land. Af Nybyggere var kun relativt faa tyske eller engelske, alle de andre var praktisk talt amerikanske af Nationalitet om end maaske ikke af Fødsel. Men Oprindelsen betød intet. Allerede fra sine Barneaar har den nordamerikanske Republik haft en enestaaende Evne til at absorbere de allerfleste Nationaliteter. Og ikke blot var Befolkningen amerikansk. Ogsaa geografisk

*) Indianernes Antal fra dette Aar kendes ikke, men en Opgørelse fra 1849 angiver deres Antal til 50—100,000 — mod knap 5000 i 1900 og langt færre nu: I California findes kun faa og smaa Reservater, hvor de sidste lever. Derimod findes her som andre Steder i Amerika mange Halvblodsfolk, Kvadroner o.s.v., Resultater af blandede Forbindelser.

hørte California til Nordamerika. Tillige økonomisk. Den finansielle Forbindelse med Staterne var — trods Bjergene, der skilte — i mange Maader stærkere end med det daarligt styrede, af Revolutioner svækkede, Mexico.

I Foraaret 1846 var der truffet Foranstaltninger til at faa alle de Amerikanere, som uden Tilladelse boede i Californias nordlige Egne, fjernet — paa hvad Maade det nu i hvert enkelt Tilfælde vilde vise sig opportunt eller paakrævet.

Men Meddelelserne om, hvad der forestod, løb i Forvejen. De skabte Ængstelse — til Tider Panik — blandt Amerikanerne. Fra Hytte til Hytte løb Rygterne og skabte Rædsel, men ogsaa Sammenhold.

Det hed sig, at der fra meksikansk Side var forberedt en formelig Udryddelseskrig mod alle Amerikanere, ja, mod alle Fremmede uden Undtagelse. De skulde tages til Fange og føres bort, maaske sendes ud af Landet, maaske dræbes — mens det Arbejde, de havde nedlagt i deres Besiddelser, skulde komme dovne Meksikanere til gode. Ogsaa de, der havde lovlig Boret, følte sig truede og allerede derved opfordrede til at gøre fælles Sag med deres mindre heldigt stillede Landsmænd.

Under General José Castros Ledelse samlede Meksikanerne Kræfter, det vil i første Række sige Heste, til en Nord-Ekspedition — men Castros Aktionsevne svækkedes ved, at han og Guvernøren i California, Pio Pico, var uenige. Naar den ene vilde eet, syntes den anden altid noget andet — Folk og Stater vier ofte sig selv til Undergang eller Ødelæggelse ved Mangel paa Evne til Enighed. Castros Fremrykning var dog begyndt, men han tøvede. Vistnok ogsaa tildels fordi Meksikanerne paa dette Tidspunkt — sidst i Maj — haabede paa, at England vilde gøre fælles Sag med dem. Men som før omtalt, England betakkede sig. Det havde i de samme Dage tværtimod besluttet at udsone sig med U. S. A., og Præsident Polk fik 15. Juni den Ordning med Storbritannien, at Oregon og flere Landstrækninger blev helt overdraget til U. S. A., saa den nuværende Grænse mellem De Forenede Stater og Canada — 49. Breddegrad — blev fastlagt. Følgelig maatte Mexico klare Ærterne alene.

BJØRNE-FLAG-REVOLUTIONEN

Det var altsaa denne Situation: Forberedelse til Udryddelseskrig fra den ene Side, Modforholdsregler fra den anden, Frémont og Lassen stod midt i.

De amerikanske Nybyggere havde samlet sig om nogle af de mest aktive — William B. Ide, Henry L. Ford og Ezekiel Merritt. De havde sørget for rigelig Udrustning med Heste, Skydevaaben og Ammunition, saa de havde Udsigt til med noget Held at kunne møde Castros Straffe-Ekspedition, naar den rykkede frem. De sidste Meddelelser gik ud paa, at Castro hidtil havde samlet 200 Heste men stadig skaffede flere tilveje.

Man kunde vente, at Frémont under disse Omstændigheder vilde stille sig i Spidsen for Amerikanerne. Men det kunde han ikke officielt. I samme Nu, en amerikansk Officer deltog i Urolighederne, kunde disse fra meksikansk Side betragtes som Krig med U. S. A., og selv om Frémont havde Instrukser, der sagde, at Krigen var sandsynlig, var det stadig den amerikanske Opfattelse, at i hvert Fald skulde det være Meksikanerne, der begyndte — at Krigen allerede i høj Grad var brudt ud i Texas, anede man jo endnu ikke i California. Altsaa trak Frémont sig tværtimod hurtigt tilbage fra Hovedkvarteret paa Lassens Ranch.

Frémont fik samtidig kaldt den Del af Ekspeditionen sydpaa, som var efterladt 50 Kilometer Nord for Bosquejo Rancho. Lidt Syd for Bear-River, nær ved dennes Udløb i Sacramento-River, ligger en isole-ret Bjerg-Formation, *The Buttes* (Højene, Højdedragene), der er ca. 10 Kilometer lang og 845 Meter høj. Dette Sted havde Frémont valgt til sin Lejr, og den blev anlagt i en Højde af 265 Meter, hvorfra der var et ypperligt Overblik over hele det omliggende Land, hvorimod de deroppe næppe vilde blive opdaget af Meksikanerne. Her etableredes Lejren da 27. Maj. Frémont selv kom senere — der var en Rejse paa 125 Kilometer fra Lassens Ranch til *The Buttes*. Men inden Frémont forlod Bosquejo-Rancho, havde han ført Underhandlinger med de ledende Mænd blandt Nybyggerne op langs Sacramento-River. Han havde givet dem Raad og havde lovet i paakommende Tilfælde at være dem behjælpelig — nemlig hvis der skete Amerikanerne nogen Art af Overlast. Det var netop for at være saa nær som muligt ved de Steder, hvor Begivenhederne først kunde tænkes at ville udvikle sig, at Frémont tog den Risiko, det for ham var at drage saa langt sydpaa. Men han var dér ikke længere borte, end at der hastigt kunde opnaas Forbindelse med ham. En Del af Amerikanernes Kvinder søgte straks Tilflugt i Lejren paa *The Buttes* — og under den følgende Tids Begivenheder stod Frémont stadig bag alt, hvad der skete, vejledede med Planernes Til-

Sacramento-City kort efter, at de første Huse var anlagt. — Gengivet efter (Sutter): *Neu Helvetien*.

Sacramento-City ca. 1850. Husene i Forgrunden til venstre er de samme, der ses paa Billedet øverst paa Siden. — Damperen paa Floden er af samme Type som alle de Damperc, der da gik Flodfart i California — saadan har ogsaa Peter Lassens Dampskib *Lady Washington* set ud — Gengivet efter Ryan: *Personal adventures etc.*

Saadan formede Lejrliv sig omkring Aar 1850 i Sacramentodalen, og saadan har Peter Lassen ogsaa ofte slaet Lejr og holdt Rast paa sine mange og lange Rejser. — Samtidig Tegning, gengivet efter: *California, its Past History, its Present Position* etc.

rettelæggelse — med andre Ord støbte han i Virkeligheden alle de Kugler, som de andre skød ud.

Frémont har sidenhen selv erkendt dette — og det virker derfor pudsig, naar han i sin til Senatet indgivne officielle Beretning ikke alene ikke omtaler Begivenhederne ved Klamath-Lake — han taler blot meget *en passant* om en Ekspedition til Øvre Sacramento — men om den Tid, da Lejren laa paa *The Buttes*, intet andet noterer end sine Iagttagelser over Morgenduggens Rigelighed, Mængden af Vildt og Foldudbyttet paa den vilde Hvede! — — Først i sine Erindringer omtaler han de virkelige Begivenheder.

Men var Frémont rejst sydpaa, blev Lassen tilbage i Nord-Egnene, og han fortsatte med Liv og Sjæl Forberedelserne i sin Egn. Den lille Mand, som elskede Æventyret, Bevægelsen, Uroen, overhovedet at der skete noget, blev snart et Midtpunkt for Raadslagning og Planlæggelse mod Nord. Derfra afgik stadig Indianer-Bud til Frémont, og dertil kom Frémonts Sendebud sydfra. Derfra blev Amerikanernes Spioner sendt ud for at skaffe Oplysninger om Meksikanernes Forhavender. Dertil ankom de indianske Løbere, som ofte blev anvendt til Budbringere, naar vigtigt Nyt trængte til hastig Spredning i Nybyggernes Kreds.

Sandsynligheden taler for, at der ikke paa Forhaand var lagt detaljerede Planer for hele den kommende Periode, men at man Dag for Dag overlagde, hvad det var praktisk at gøre, og at man indrettede Bevægelserne derefter.

— — —

5. Juni var General Castro paa Besøg hos General Vallejo i Sonoma, hvor den sidstnævnte stadig residerede. Sonoma ligger lidt Nord for den lille, tvedelt indskaarne Bugt, paa hvis sydlige Bred San Francisco var vokset frem. Castro, der vilde træffe Aftaler om Straffe-Ekspeditionen, tog med Baad over den lille Bugt. Han var ledsaget af flere Officerer, bl. a. af Løjtnant Frederico Arce, der fungerede som hans Adjutant. Castro fik heroppe samlet 170 Heste og fik en Del Vaaben, Ammunition m. m., som det blev bestemt, at Arce sammen med 11 Mand skulde føre af Sted, mens Castro fra Sonoma skulde gaa lidt længere nordpaa for at rekognoscere. Hestene og Vaabnene til den kommende Aktion skulde over Land — uden om Bugten — føres mod Syd til Castros Hovedkvarter. — Arce og hans Mænd forlod Sonoma 7. Juni. Afrejsen blev rapporteret til Amerikanernes Hovedkvarter, og straks blev en lille Trop paa 12 unge, forvovne Mænd sendt ud under Le-

delse af Ezekiel Merritt. De red Dag og Nat, og 10. Juni naaede de Frederico Arces Lejr, overrumplede Løjtnanten og hans Mænd og erobrede — røvede kan man ogsaa sige! — Heste og øvrige Udrustning, hvorefter de forlod Lejren med Byttet og bad Frederico Arce hilse Castro, at hvis han vilde have Hestene igen, maatte han komme og hente dem!

Nu var det klart, at der vilde ske noget. Det har Frémont indset allerede tidligt, for samme Dag, som Arce forlod Sonoma, brød han op med sin Lejr og flyttede denne nærmere ned ved Alfarvej — i Plumas-Valley, som ligger mellem The Buttes og American-River.

12. Juni kom Løjtnant Gillespie tilbage fra San Francisco og havde flere amerikanske Sø-Officerer med sig, og endelig drog et helt Regiment af Sted fra Sacramento-Valley.

Ezekiel Merritt var i Løbet af den samme Dag vendt tilbage fra Heste-Rovet, men paa Vejen havde han lagt endnu større Planer, og han samlede saa mange Nybyggere, han i Hast kunde faa trommet sammen. De mødtes paa en Ranch i Sacramento-Valley. Alt tyder paa, at det ikke var langt fra Frémonts Kvarter.

Her talte Ezekiel Merritt til de Forsamlede. Han forelagde dem i færrest mulige Ord sin Plan, skjulte ikke, at det var et voveligt Foretagende, han foreslog dem at indlade sig paa, men understregede paa den anden Side, at hvis denne Plan lykkedes, vilde Amerikanerne være naaet et stort Skridt frem mod det, som nu efterhaanden aabent blev fremhævet som Bevægelsens Endemaal: Californias Løsrivelse fra Mexico.

Ezekiel Merritt var en god Mand til at forelægge en farlig Plan: Han var modig, beslutsom, en høj og rank Førerskikkelse, der havde let ved at skare Tihængere om sig. Ved denne Lejlighed omtalte han endda ikke, hvad han kun havde meddelt nogle ganske faa, at han paa Vejen havde aflagt Besøg hos Frémont og havde forelagt ham sin Plan, som Frémont havde yderligere udbygget men iøvrigt godkendt.

Om Natten forlod da ca. 35 Mand til Hest Ranchen i Sacramento-Valley. Nu havde Merritt altsaa faaet sat Ryttere paa de røvede Heste. — Der er ikke Klarhed over, om Peter Lassen var med. Flere senere Beretninger nævner ham som Deltager — uden at det kan ses, at Oplysningen er hjemlet i de samtidige Kilder; den synes at bero paa Gætværk — mens f. Eks. Bancroft, der over Deltagernes Navne har en Liste, som han dog kun udgiver for at være omtrentlig, ikke har Las-

sen med. Sandsynligheden taler for, at han ikke var med: Naar Ezekiel Merritt kun var een Dag ved Sacramento — fra Morgen til Nat — kan han kun have faaet samlet de nærmest boende. Og da Ezekiel Merritt før Mødet havde konfereret med Frémont, har det Sted, hvor det hastigt sammenkaldte Møde blev afholdt, sandsynligvis ligget forholdsvis nær ved Frémonts Lejr, altsaa meget langt — ca. 125 km. — fra Lassens Ranch; og kun hvis Lassen tilfældigvis har været paa Stedet, kan han altsaa have deltaget i Mødet og i det paafølgende vilde Ridt. Af Deltagernes Navne oplyses overhovedet kun et mindre Antal med Sikkerhed: Foruden Ezekiel Merritt var den bestandig kamplystne Kit Carson med, en norsk Nybygger Peter Storm, hvis Navn ved den Lejlighed nævnes for første Gang i den californiske Histories Annaler, og de to Mænd, som navnlig havde taget Ledelsen under Amerikanernes Forberedelser, mens Frémont og Lassen var borte: William B. Ide og Henry L. Ford. Desuden R. Semple, William Fallon og Samuel Kelsay.

14. Juni ved Daggry vaagnede General Vallejo i Sonoma ved en stærk og usædvanlig Støj udenfor Kastellet, hvor han boede. Da han saa ud ad Vinduerne, fandt han Huset omgivet af bevæbnede Mænd. De saa vilde ud, fortæller han. Det er troligt, at de ikke var bleven barberet hver Dag i den sidste Tid, formodentlig heller ikke vasket. De var klædt i Læderdragter — Skindet havde de billigt derude; det kostede blot et Skud Krudt, en Kugle og Ulejligheden med at flaa Dyret og med Garvningen; og andre Klæder var sjældne.

Fru Vallejo var meget forskrækket. Hun foreslog, at Vallejo skulde flygte ud ad en Bagdør, hvad Generalen dog afslog — den vilde formentlig ogsaa have vist sig spærret. Generalen gik ned, aabnede Døren for de Fremmede, som uden at møde nogen Modstand var trængt midt ind i Sonoma, der dog delvis var indrettet som en befæstet By. Den temmelig store Samling af Militærbygninger — Kommandantbolig, Kaserne o. s. v. — var blevet erobret i en Haandevending. Vagtmandskabet var straks og uden væsentlig Modstand bleven afvæbnet, den øvrige Del af Garnisonens Soldater blev overrumplet sovende — og nu stod General Vallejo der i en aaben Dør og spurgte d'Herrer, hvad de ønskede, og hvem af dem han kunde forhandle med. Det vidste Mændene ikke. Det havde der ikke været Tid til eller Tanke for at aftale. Men Ezekiel Merritt og de tre Mænd, der stod nærmest, optog Drøftelserne — og det gik stadig glat. (Ogsaa et Vidnesbyrd om, at Peter Lassen ikke var med, saa havde han sikkert været mellem Forhandlerne!) General Val-

lejo var meget føjelig. Generalens Søn, Kaptajn Salvador Vallejo og Oberstløjtnant Prudon, der begge tilhørte den lille Garnison i Sonoma, kom ogsaa til Stede, og de tre Officerer og de fire Amerikanere enedes snart om, hvad der skulde ske. Der blev oprettet en formelig Traktat derom. I denne betegner Amerikanerne sig som »Vi undertegnede Medlemmer af det republikanske Parti i California«, og de fastslaar, at de har besluttet at etablere en republikansk Regering. I Traktaten lover Amerikanerne iøvrigt, at de ud over at tage de tre Officerer som Fanger ikke paa nogen Maade vil gribe ind i Byens Liv eller anrette nogen Ødelæggelse. De vil beskytte Borgerne, disses Familier, deres Ejendom. Aktionen har blot til Formaal, at Byen ikke skal medvirke til at forhindre Amerikanernes Virksomhed for at befri California. Der loves ogsaa de tre Officerer fuld Sikkerhed — og Officererne paa deres Side lover, at efter at de bevæbnede Mænd har sat sig i Besiddelse af Garnisonen, »som de fandt absolut forsvarsløs«, vil de »idet de er under Sikkerhed som Krigsfanger, ikke gribe til Vaaben, hverken for eller imod den nævnte væbnede Styrke.«

De tre Officerer blev saa — under en Hensynsfuldhed, som i hvert Fald næppe har tiltalt Kit Carson — ført fra Sonoma til Sutters Fort, det eneste befæstede Sted, de amerikanske Oprørere raadede over. Sutter havde altsaa siden Oprøret mod Micheltorena skiftet Sindelag og gik ikke mere imod Amerikanerne. Han har aabenbart mærket, hvem der nu havde Medvind. Paa Fortet blev General Vallejo og de to andre Officerer behandlet paa det nydeligste. De fik Sutters bedste Stuer til Ophold, de spiste ved hans Bord, gik frit omkring inden for Fortets Mure og Volde. — Alle Forhold ved Aktionen gør det Rygte forstaaeligt, som ofte blev gentaget, og som siden bl. a. er bevaret paa Tryk, at Vallejos velkendte Sympati med de flittige Amerikanere var saa stor, at Tilfangetagelsen i Sonoma blot var et stort Bluff, en arrangeret Forestilling. — Det var den sandsynligvis næppe. Men en Kendsgerning er det, at Vallejo blev boende i California, efter at Landet var afstaaet af Mexico, at han blev Medlem af den konstituerende Forsamling, som ordnede Californias formelle Tilknytning til U. S. A., at han blev amerikansk Borger og siden endog af California valgt til Medlem af U. S. A.s Kongres.

Da Vallejo var ført bort fra Sonoma, hejste Oprørerne deres Fane over Garnisonens firkantede Taarn. Som alt andet under denne Ekspedition gik tilfældigt, var Fanen ogsaa et Resultat af øjeblikkelig Fore-

tagsomhed. Man fandt en Las hvidt Bomuldsstof, som kunde faa Form af et Flag. Af en rød Flonelsskjorte klippedes et Dyr ud i Form af en Bjørn, den blev anbragt paa den hvide Flagdug, og paa denne blev endvidere med brun Maling — fremskaffet fra et Værksted i Kommandantboligen — fremtryllet en femtakket Stjerne: Den, der siden skulde rykke ind i *Stars and Stripes* som Stjerne Nr. 31, California.

Revoluten var forbi. Foretagendet, der af Ezekiel Merritt var skildret som farligt, havde faaet et nærmest operetteagtigt Forløb, og dog var dette Verdenshistorie: Bjørneflaget blev hængende en Maaned, saa blev det erstattet med *Stars and Stripes* — og det var det ydre Tegn til, at Krigen var brudt ud, ogsaa i California. Hidtil havde det været et lokalt Oprør. Nu blev det en Del af den amerikansk-meksikanske Krig, der tidligere havde farvet Jorden i Texas rød, og som nu bredte sig til California.

KRIGEN

Chefen for den amerikanske Flaade, Kommandør, senere Admiral John Drake Sloat, gik i Land i Monterey 2. Juli og konfererede her med Konsul Larkin, der viste Sloat sine Instruktioner fra Præsident Polk og søgte at overbevise Flaadeflæfen om, at det, der nu skete rundt om i California, var Skridt paa Vej mod Landets Løsrivelse fra Mexico og Indlemmelse i U. S. A. Efter 5 Dages Forløb lykkedes det at overbevise Sloat: 7. Juli gik han i Land med en mindre Styrke og hejste det amerikanske Flag over Monterey og erklærede Hovedstaden og Landet for et U. S. A.-Territorium — — før de enkelte Stater af U. S. A. blev anerkendt som og optaget som *Stat*, var de i Regelen for en Periode *Territorium* — hvilket altsaa betegner et forberedende Stadium.

Krigen, som nu var en Kendsgerning, fik et meget spredt Forløb, og af en Krig at være var den temmelig ublodig i California. Amerikanerne rykkede ind i den ene By efter den anden — General Kearney 10. Januar 1847 i Los Angeles, som Løjtnant Gillespie havde belejret i nogen Tid. Saa gav Meksikanerne op. 14. Januar ankom Frémont — der var aktiv overalt, saa snart Krigen var officiel — til Los Angeles med den glædelige Efterretning, at der den foregaaende Dag mellem ham, der nu havde 400 Mand i Ryggen, og General Andrés Pico, Chefen for den meksikanske nationale Styrke i California, var sluttet en Vaabenstilstand, hvori Mexico anerkendte California som tabt.

Amerikanske Soldater rykker frem i uvejsomt Terræn under den amerikansk-meksikanske Krig i California. Tegnet paa Stedet af W. R. Ryan. — Gengivet efter dennes *Personal Adventures* etc.

Kommandør Stockton kom kort efter, om Bord paa Krydseren *Congress* til Monterey, direkte fra U. S. A. med friske Aktionsordrer. Han skulde tage Overledelsen, som Sloat nølende overgav ham i Monterey. Det var i Virkeligheden Meningen, at Stockton skulde komme og erobre California — men det var allerede besørget!

Ialt varede Krigen et Aars Tid.

Da der ikke mere var Tvivl om Resultatet, vendte Peter Lassen, som hidtil »virksomt og levende havde taget Del i den amerikansk-meksikanske Krig« (det er alt, hvad man ved — ingen Kilder har Detailler om ham i denne Forbindelse) tilbage til sin Ranch.

Nu, da California skulde blive amerikansk, var Lassens gyldne Drøm om den store By, Benton-City, paa Lassens Jord ved for Alvor at kunne blive til Virkelighed.

DEN GYLDNE DRØM

Benton-City, Peter Lassens By, var vokset. Han var begyndt at bygge og at lade bygge Huse, som blev købt af Emigranter, og hvor Hjem indrettedes. Der blev solgt Parceller, hvor Huse ogsaa rejste sig. Og efterhaanden, som Mennesker flyttede sammen, var der mange Dagligdagens Nødvendighedskrav, som skulde honoreres, og som gav Mulighed for flere Menneskers Trivsel paa Stedet: Haandværkere og Handlende.

ALTMULIGMANDEN

Til at begynde med havde Peter Lassen dog overkommet en hel Del af Fornødenhedernes Opfyldelse: Han ikke blot dyrkede Jorden og avlede Kornet, men han byggede en Mølle, hvor det kunde blive malet. Møllestenene kunde han fremstille i sit Stenbrud ved Stone-Creek. Men Melet skulde ogsaa sælges. Han byggede et nyt Hus — af ubrændte Mursten og vistnok yderst primitivt — ved Siden af Møllen og Beboelsen, og deri indrettede han Købmandshandel. Hans lille Butik indeholdt, hvad der navnlig kunde blive Brug for i en Nybyggerby: Mel og Whisky først og fremmest — for Spiritus var omtrent lige saa nødvendigt som Brød! — Fedevarer, Kogekar, Klæder og meget andet.

Men Peter Lassen var jo først og egentlig Haandværker, og af Haandens Arbejdere var Smeden den vigtigste her: Var Byen end kun en ringe Flække og Menneskene faa, saa var Hestene dog mange, og de skulde skos; Vognhjulene skulde beslaas; Plovjern smedes. Lassen var ogsaa her Manden, der kunde selv. Han havde naturligvis anlagt en Smedje til eget Brug; den blev efterhaanden for lille, og der blev bygget en ny. Men før at faa bragt de Varer, som skulde hentes langvejs fra, krævedes megen Kørsel. Heste havde Peter Lassen nok af. Vogne blev bygget. Og skulde Lassen alligevel køre for sig selv, kunde han da tage det med, andre havde Brug for — saa blev det snart til regulær Vognmands- og Fragtkørsel.

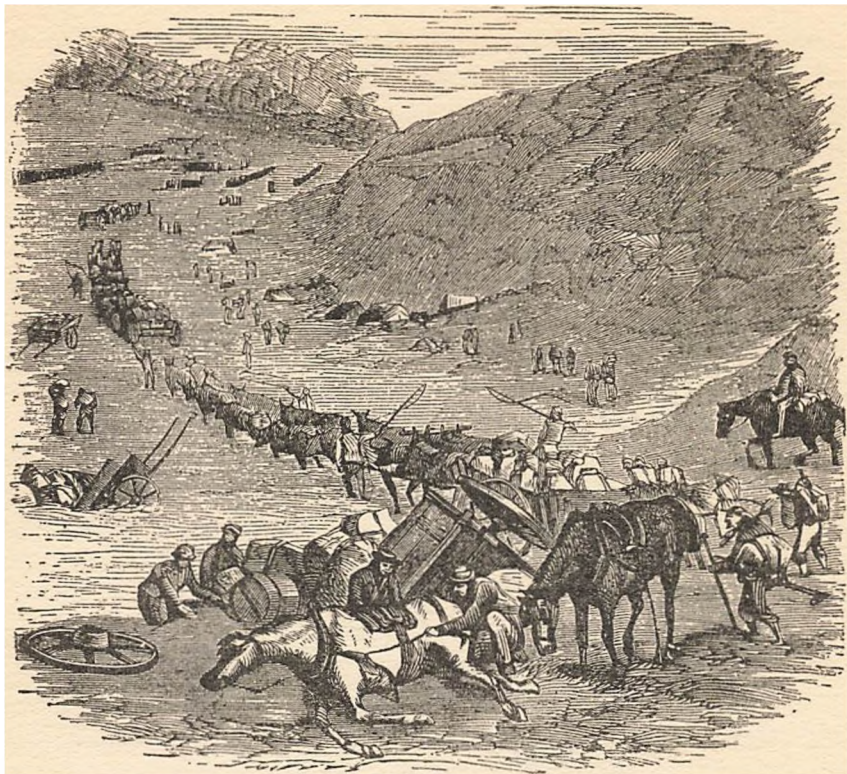
Der kom mange Mennesker, som gjorde Ophold i Benton-City. Op-

rindelig husede Lassen dem som Gæster, men det kunde ikke blive ved i Længden: Sacramento-Valley var ved at blive en søgt Karavanevej, og mange af de Vejfarende vilde gerne gøre Ophold for at puste lidt og se paa Forholdene: Lassen, der havde Jord at sælge, og som var interesseret i at faa nye Borgere til sin By, for at hans Virksomheder kunde faa flere Kunder, for at hans Drøm overhovedet skulde folde sig ud, kunde nok lide at beholde de Vejfarende saa længe, at de kunde faa Blik for Stedets Muligheder: Et Herberg var en selvfølgelig, en nødvendig, Indretning, og Lassen byggede det. Han havde tjent saa mange Penge, at han havde Driftskapital til de mange forskelligartede nye Foretagender — først og fremmest den bedste af al Driftskapital, sin levende udtømmelige Foretagsomhed, sin aldrig hvilende Energi.

Naar de Rejsende nu kom til Lassens Ranch eller til Benton-City, kunde de efterhaanden faa de fleste af de Behov stillet, som de lange Rejser havde understreget, og de kunde desuden faa den Oplysning, at nu var Chancerne her store, for California var ved at glide ind under betryggede Forhold, under amerikansk Styre.

Lassen gjorde selvfølgelig ikke alt Arbejde selv. Han havde mange Folk i sin Tjeneste. Han satte dem gerne i Vej, naar de vilde være selvstændige, og alle de mange Virksomheder, han havde startet, lod han lidt efter lidt glide over til Bestyrerne eller til andre Lysthavende. Han har næppe været ublu i sine Fordringer, for han blev ved at være populær. Alle kunde lide ham. Han skildres fortsat som mild, elskelig og hjælpsom. Han var ikke blot for Indianerne, men for hele det lille Samfund, der var vokset op omkring ham, *Uncle Pete*, den rare Onkel, som vidste Raad for alt, og som kunde bringe de fleste Sager i Leje.

Selvsagt var alle disse Foretagender baade smaa og primitive. Der findes vistnok intet Billede af Benton-City, men ser man paa Fotografiet af Susanville omtrent 20 Aar senere (Side 164) da denne By har været paa et lignende Udviklingstrin — maaske endda længere — som Benton-City nu, giver det Indtrykket af, at man ikke levede under Storstadsforhold. Alligevel kunde man tro, at den forskelligartede Virksomhed nok kunde optage hvert Sekund af Lassens Tid. Men det vides fra tidligere, at han midt i Opløbsstrømmen af Byen drog nordpaa til Klamath-Søen, at han deltog i de politiserende Raadslagninger, var med i selve Krigsførelsen, og han havde Tid til mere endnu. Stadig var han en stor Omstrejfer, Jægeren, der bjergede Skind, Føreren, der paa de lange Ture, han gjorde i Sierre Nevada, traf vildfarne Emigranter, hvis Vog-

Karavane, der har lidt Havari i Bjergene — en daglig Hændelse i Californias vildsomme og vanskeligt tilgængelige Bjerge. — Gengivet efter Soulé m. fl.: *The Annals of San Francisco*.

ne var brudt sammen, hvis Træk-Okser var døde, som selv var halvdøde af Mangel paa Proviant, eller som paa anden Maade var ilde farne — hvorpaa Lassen fik travlt med at hjælpe dem, med at bringe dem til Vejs Ende. Det Kendskab, Beskæftigelsen med Peter Lassens bevægede Liv giver til hans Karakter, gør det rimeligt at formode, at det var hans stille, men utæmmelige Vildmarks-Trang, som spillede med ind, naar han drog op i Sierra Nevada. Han drømte om den civiliserede By, om at kolonisere, men efterhaanden som Opfyldelsen begyndte at antage Form, sejrede den anden Side af hans Natur. Han søgte ud i det uberørte, i det primitive Liv, hvor de uventede Situationer appellerede til hans Snarraadighed, hvor det regelrette og overskuelige var afløst af den Uberegnelighed, som vild Natur skaber, og som for Æventyren er en af dens Tilløkkelser.

RYSTENDE TRAGEDIE

Det største af de Karavane-Selskaber, som 1846—47 krydsede Sierra Nevada, var det, der er knyttet til Navnet *Donner*, og som i amerikanske historiske Fremstillinger betegnes *Donner-Party*. Peter Lassen kom, saa vidt det kan ses, til at hjælpe nogle af den store Karavanes Medlemmer i Hus — for Resten er Oplysningerne herom ikke alt for sikre. Men det er ogsaa mindre denne Mulighed, der aabner en Skildring i hastige Træk af Donner-Partys Lidelser Plads paa disse Sider, end den Omstændighed, at den i Relation til Peter Lassens mange Rejser, ene og som Fører for Emigranter, er baade Baggrund og Maalestok. Den alt for store Donner-Karavanes Tragedie samler som i en Brændlinse alle de Rædsler, som Emigranter maatte udstaa paa saadanne Rejser:

En Foraarsdag 1846 startede 29 Mennesker fra Springfield i Illinois for at søge ud til Californias rigt besungne Herligheder. Den mest kendte iblandt dem var *James Frazier Reed* med Kone og fire Børn; dernæst Brødrene *George* og *Jacob Donner*, begge med Familier. De drog af Sted med Oksekærrer. Paa Vejen tværs over Amerika kom mange flere til: Allerede i Illinois et Selskab paa 13 Personer, i Independence i Missouri 10 Irere fra Iowa, 13 Personer fra Tennessee, og endelig kom i Fort Bridger, den sidst beboede Station paa Vejen — beliggende i det daværende Oregon, nu i Utah — ialt 22 Mennesker til, saa Selskabet var paa 87 Personer, deraf 36 Mænd, 21 Kvinder og 30 Børn, af hvilke 5 spæde.

Fort Bridger blev forladt 28. Juli. Ved den store Saltø fulgte 3 Mand af Selskabet den gamle Vej, mens de øvrige 84 valgte en ny Vej, der skulde være 480 Kilometer kortere. Allerede paa Saltsøstepperne gik det galt: Mange Stykker Kvæg af de store Flokke, der fulgte med Vognene, blev komplet uregerlige af Tørst, maatte slaas ned, rev sig løs, flygtede. Af det tilbageværende Kvæg røvedes det meste under Indianeroverfald. 3. September indtraf det første Dødsfald blandt Menneskene. Straks derefter et andet — men under særlige Omstændigheder: Karavanen var naaet til Sierra Nevada. Det var svært at faa Vognene op. Vej eller Sti fandtes ikke. En Kusk, John Snyder, piskede paa Okserne. James Reed bebrejdede ham hans Haardhed; Snyder vilde sla ham. Fru Reed kom til. Snyder vendte sig med Pисken mod hende. Saa trak Reed en Kniv og stak Snyder ned. Selskabet konstituerede sig derefter som Domstol — det var Skik under saadanne Omstændigheder — og dømte

Reed fredløs. Han skulde straks forlade Selskabet, uden Vaaben, uden Hest. Til sidst fik han dog Lov til at tage en Hest med. Om Aftenen derefter fik den 12-aarige Virginia Reed af sin Moder Liv til i al Hemmelighed, sammen med en Mand fra Springfield, Milton Elliott, at drage ud for at finde Faderen. De fandt Sporet af Reeds Hest, naaede endelig et Sted, hvor han havde tændt Baal og lagt sig for at overnatte. Mødet var gribende. Han fik Føde og Vaaben. Den nye Afsked var endnu mere gribende end Mødet. Saa drog Virginia af Sted med Elliott. Faderen ønskede sin Datter et »Paa Gensyn i California!«

De var, som om alt gik galt for Selskabet fra det Øjeblik, da Reed var stødt ud i Ørkenen. 19. September var en stor Del af Provianten opbrugt. Sneen begyndte at falde. To Mand, Charles T. Stanton og Wm. McCutchen, blev sendt forud over Bjergene for at skaffe Hjælp fra California. For den øvrige Karavane gik det langsommere og langsommere frem. Sneen blev dybere. Okserne kunde ikke slæbe Vognene. Flere og flere af disse blev ladet tilbage. Mændene bar møjsomt, hvad de kunde, af den alt for store Udrustning — i hvert Fald alle Illinois-Familierne var velstaaende. To Mænd var saa svage, at de maatte efterlades i Sneen, hvor Døden senere fandt dem. En gammel Mand døde under Strabadserne.

19. Oktober kom den udsendte Charles T. Stanton tilbage. McCutchen var bleven syg og havde maattet blive paa Sutters Fort, hvorfra Stanton medbragte Indianere og Fødemidler læsset paa Muldyr. Dagen efter omkom en af Mændene, William Pike, ved et Vaadeskud, da hans unge Svoger, John L. Murphy, var ved at rense en Pistol.

28. Oktober ankom de nu resterende til Tahoe-Lake (dengang oftest kaldet Truckee-Lake, siden undertiden betegnet Donner-Lake). Sneen faldt voldsomt, synes at ville hindre al videre Fremfærd. De, der endnu havde Trækdyr, søgte at forcere Bjergene for at bringe Hjælp; men intet Pas blev fundet. De vendte tilbage. Ved Søen fandtes Rester af en gammel Hytte. Et Par andre blev i Hast tømret op og gav nødtørfigt Ly for Snestormen, som blev vildere, og som snart fik dækket de lave Hytter. Provianten var sluppet helt op. Et Par af Trækdyrene slagtedes. Der var alligevel ikke Foder til dem. De var magre og udslidte, Kødudbyttet næsten værdiløst. Et Par af Trækokserne løb bort i Snetykningen og omkom. Det var umuligt at faa Brændsel. Den ene efter den anden af Hytternes Beboere døde af Kulde og af Sult.

16. December indsaa de alle, at det var sikker Død at blive her uden

Udsigt til Hjælp. 9 Mænd, 5 Kvinder og en 13-aarig Dreng drog af Sted, udrustede med Snesko, som de lige havde forarbejdet. 2 Indianere, som havde sluttet sig til Selskabet i Bjergene, drog med for at hjælpe. Før de drog af Sted, blev de sidste Trækokser slagtet, og af dem fik de Kød-Rationer med, tilstrækkelige til 5—6 Dage. De skulde søge at naa frem for at tilkalde Hjælp — der var kun 150 Kilometer til de første beboede Steder i California. Blandt de 9 Mænd var Charles T. Stanton, som allerede havde været paa den første Hjelpeekspedition, hvorfra han var vendt tilbage med Undsætning. Nu blev han, efter 4 Dages Vandring, sneblind og maatte ledes. Det sinkede Fremmarchen. Snefoget vedvarede og vanskeliggjorde Turen. Efter yderligere to Dages Forløb maatte man efterlade Stanton, som snart blev dækket af Sneen, indhentet af Døden.

De 8 hvide Mænd, 5 Kvinder, Drengen og de to Indianere blev 23. December overfaldne af en ny, hæftig Snestorm. I Hast tømredes en Hytte. Allerede i to Dage havde de ingen Føde haft. Efter to Dages Ophold i denne Hytte blev det besluttet, at en af Selskabet skulde ofre Livet, saa de andre ved at spise hans Lig kunde friste Tilværelsen videre. Loddet traf Patrick Doland, men ingen vilde dræbe ham. Han blev den følgende Nat sindssyg og døde. Derefter blev han fortæret. Alligevel døde den næste Nat endnu to Mænd og Drengen. Opholdet i Hytten varede en Uge. Saa forsvandt de to Indianere — bange for at blive de næste Spiseofre. 4. Januar 1847 skød man et Dyr og fik endelig frisk Føde af anden Art end Menneskekød. Samme Dag indhentede man de to Indianere. De blev skudt til Straf for Flugten.

5 Mand og 5 Kvinder naaede 26. Januar en Indianerlejr, hvor de fik Agernbrød, Kød og anden Føde. En af Mændene, Wm. E. Eddy, var særlig svag. Indianerne bar ham i 7 Dage, mens en anden Mand, han, der havde flest Kræfter, fulgte med for at tilkalde Hjælp. De tre andre Mænd og de 5 Kvinder blev tilbage. Da Indianerne og de to Mand naaede bebocde Egne, blev en Hjelpeekspedition sendt af Sted. Den fandt de 5 Kvinder levende men de 3 Mænd døde. Af 9 Mænd overlevede altsaa kun to Færden, mens alle 5 Kvinder levede. — Siden de forlod Tahoe-Lake, var der gaaet 32 Dage.

5. Februar blev nu afsendt en Hjelpeekspedition til Tahoe-Lake, hvor den største Del af Selskabet var efterladt i de tilsneede, usle Hytter. 15 Mand startede med Proviant paa Muldyr. Ved Snegrænsen vendte 5 Mand om, 10 Mand drog videre. De bar Proviant paa Ryggen, saa

meget de kunde slæbe. To Dage efter vendte to af dem om. De kunde ikke mere. De 8 Mænd, som banede sig Vej frem, lagde undertiden Proviandt ud i Varder til Hjemturen. — 19. Februar naaedes Tahoe-Lake. Hytterne laa begravede under 7 Meter Sne.

Da de 8 Mand fik gravet sig ind til Hytterne, viste det sig, at mange af de efterladte var døde. De var fortæret af de overlevende. Disse havde forud kun ernæret sig af Suppe, kogt paa Strimler af de tidligere fortærede Oksers Skind.

21 overlevende havde saa mange Kræfter, at de kunde følge med. Blandt dem var Fru Reed, den 12-aarige Virginia og en 5-aarig Søn. Reeds mindre Børn blev endnu engang ladet tilbage, sammen med flere Voksne. Børnene vilde i hvert Fald ikke kunne klare Turen. Paa Tilbagevejen viste det sig, at vilde Dyr havde fortæret Proviandten, der var lagt i Varder.

Efter 5 Dages Forløb naaede en ny Hjælpeekspedition frem til de 21 Reddede. Leder for denne Hjælpeekspedition var — James F. Reed, som tidligt i Efteraaret var erklæret fredløs. Nu bragte han Brød og blev modtaget med stor Begejstring, ikke blot af Fru Reed og deres to Børn. De 21 naaede frelst til beboede Egne. Reed drog videre til Hytterne ved Tahoe-Lake for at finde sine to yngste Børn. Hvis Peter Lassen, som det fortælles i nogle af de amerikanske Skildringer af hans Liv — men ikke i de større Værker om Donner-Party — har været med i en af Hjælpeekspeditionerne, maa det vistnok have været Reeds. Det siges videre, at nogle af de Reddede en Tid fandt Husly hos Lassen. Formodentlig har det da været Fru Reed og hendes Børn, som han traf heroppe, og som han vel saa var bedt tage ind i hans Hus, naar hun og Børnene, som fortsatte sydpaa, naaede saa langt. — Reed fandt sine to Børn i Live i Hytten, hvor de laa. Baade de og de andre tilbageblevne fik Føde — men nogle af dem var saa svage, at de ikke kunde flytte sig eller flyttes. De blev liggende for at vente paa den nære Død. Tre Mand af Hjælpeekspeditionen blev hos dem — men mens den ene var paa Jagt, flygtede de to andre. Blandt de døde i Hytterne var George Donner, hans Kone og fire af deres fem Børn.

Af de 87, der drog ud fra Fort Bridger, kom kun 42 levende til California. Af samtlige Familier var der kun een, hvis Medlemmer alle frelstes. Det var James F. Reed-Familien, der maaske var samlet paa Bosquejo-Rancho. Senere blev Reed en velstaaende Mand i San José, hvor han bosatte sig.

En af de overlevende, Keseberg, født Hollænder, havde i Løbet af de mange Maaneder været med til at fortære ialt 6 Mennesker. Han blev en gammel Mand og levede til sin Død i California, men han var altid omgivet med Foragt, kaldtes offentligt Morder og var Aarene igenem, naar Tragedien blev opfrisket, hyppigt Genstand for voldsomme Angreb — der blev særlig hæftige, da han oplyste, at han som Regel havde kogt Menneskekødet, før han spiste det.

AF STED EFTER NYE BORGERE TIL BENTON-CITY

Saadan var Vilkaarene for Rejser i Bjergene, og ikke mange kendte dem bedre end Peter Lassen; men han frygtede dem ikke. Han havde planlagt en stor Rejse mod Øst, hvor han vilde søge at finde nye Emigranter, der vilde nedsætte sig i California, blive Borgere i hans voksende By. I den og paa sin Ranch havde Peter Lassen arbejdet i Foraaret og Sommeren 1847 da Krigsbegivenhederne var forbi — og en skønne Dag fik han saa det mest straalende Rejseselskab østpaa og blev én af en Skare paa 49. Han vilde til Missouri — en Tur paa 17—1800 Kilometer i Fugleflugtslinie. De fleste af de andre skulde videre til Washington.

I Rejseselskabet var bl. a. Kommandør Stockton, Frémont, Gillespie, Kit Carson og mange andre, som havde indlagt sig Fortjeneste i Krigen. Naar de drog af Sted, skyldtes det en Strid, der var opstaaet i den nye amerikanske Militærstyrelse i California, der efter Krigen betragtedes som amerikansk Territorium. Frémont, der var i høj Grad selvbevidst, havde nægtet at adlyde den amerikanske Militær-Guvernør, General Kearneys Ordre, og Kearney havde erklæret Frémont for Arrestant. Det blev Krigsretssag, og Frémont tabte — men for Kearney var det en Pyrrhusejrr. Han blev kaldt hjem til Washington, og General Riley blev hans Efterfølger. En Maaned efter rejste Stockton, Frémont og de andre ogsaa hjem til Washington, hvor Sagen videre skulde behandles.

Og her tager denne Bog da Afsked med Frémont. Han blev, trods Krigsretssagen, modtaget med stor Anerkendelse af Præsident Polk, som ikke glemte, at Frémont var den, hvem Amerika egentlig skyldte California. Han kunde, som Forholdene laa, ikke hædres, men Polk fulgte bl. a. straks Frémonts Indstilling om at gøre Kit Carson til Løjtnant i Hæren. — For sin Færd i California i Aarene forud for Krigen og i

dennes første Tid har Frémont, baade mens han levede og sidenhen, fra mange Historikeres Side været Genstand for haarde Angreb, men efterhaanden som Dokumenterne er kommen frem, og Tiden er bleven virkelig belyst, synes hans Optræden dog at blive retfærdiggjort: Han har handlet ifølge Ordre og efter Konduite fulgt Instrukser. — Siden blev Frémonts Navn indblandet i en Spekulationsaffære. Han vendte 1849 tilbage til California, blev denne Stats Senator og blev Stor-Grund-ejer, baade forskellige Steder ude i Landet, hvis Muligheder han kendte saa godt, og i San Francisco, under hvis Opblomstring han blev en meget velstaaende Mand.

Stockton, Frémont, Gillespie, Lassen og de øvrige forlod det sidste beboede Sted i Sacramento-Valley, Johnsons Ranch, 19. eller 20. Juli. Om Turen vides ikke meget ud over, at Selskabet Gang paa Gang var Genstand for Indianeroverfald, men den veludrustede Ekspedition af-slog dem hurtigt og uden Tab af Menneskeliv.

For Lassen fik Turen en speciel Betydning. Blandt de forskellige Rejsende, som paa Vejen sluttede sig til den store Skare, var ogsaa en Mand, Sarshel Woods, der havde hjemme i Missouri. Han var paa en tidligere Rejse bleven overfaldet og taget til Fange af Indianere, og om disse Oplevelser fortalte Sarshel Woods nu Peter Lassen. Indianerne havde bundet Sarshel Woods og hans Fæller til Stammer og lagt Baal tilrette ved disse Fod for at brænde Ofrene levende. I sin Vaande ud-stødte Sarshel Woods et Raab, og øjeblikkelig kom Høvdingen og løste hans Baand. Det var Frimurerens Tegn for Nødstilstand, Sarshel Woods her havde benyttet sig af, og Høvdingen havde paa en eller anden Maade kendt Tegnet og respekterede det. Woods havde derpaa ogsaa faaet frelst sine Fæller.

Peter Lassen, der selv var gammel Missouri-Frimurer og hørte til samme Loge som Sarshel Woods, indvævede alt, hvad han hørte og saa, i sine Planer om Fremtidsbyen. Det skal have været ham, der nu und-fangede Tanken om af sin gamle Loge i Missouri at faa Tilladelse til at stifte en ny Loge i Benton-City. Lassen har vidst, hvad Frimureriet betød for mange af Brødrene, og han har ønsket at give sine Medbor-gere Mulighed for ogsaa denne Støtte i Tilværelsen.

Hen paa Efteraaret 1847 ankom Peter Lassen til Missouri, og han fik snart aftalt med en Mængde af sine Bekendte og Bekendtes Bekendte der, at de skulde drage med ud til California. Det var ikke svært at faa dem til at tro paa Æventyrerne i det yderste Vesten, hvis Ry alle-

Mount Lassen, Nordamerikas eneste virksomme Vulkan, 3818 Meter højt. — Fotografi.

Emigranttog ankommer til California. — Tegning fra ca. 1850, gengivet efter *California, its Past History, its Present Position, etc.*

rede var faret vidt. Men der var meget at forberede til de mange Familers Afrejse, og Lassen slog sig da til Ro i Missouri Vinteren over.

Da alt andet iøvrigt var i Orden, ansøgte Sarshel Woods, Lucien E. Stewart og Peter Lassen om Tilladelse til at stifte en Loge i California. Ansøgningen er noteret i Protokollen i Missouris Storloge og dateret Fredag Eftermiddag 5. Maj 1848. En særlig Komité blev nedsat til at behandle Sagen, og allerede Lørdag Morgen, 6. Maj, foreslog den, at Ansøgningen blev bevilget, og det vedtoges: »At Storsekretæren anmodes om at udfærdige et Stiftelsesbrev i Overensstemmelse med Ansøgnernes Ønske, underskrevet af Stor-Logens Embedsmænd og overleveret Ansøjerne saa snart som muligt.«

Stiftelsesbrevet blev udfærdiget 10. Maj. Det gengives i Facsimile Side 127 og her med en Oversættelse af den knudrede Formular:

Bliv Lys, og det blev Lys.

Den højvelbaarne Hr. Joseph Foster, Stormester for det gamle og højærværdige Selskab af anerkendte Frimurere i Staten Missouri, kundgør med Hilsen til en og hver af vore højærværdige og elskede Brødre:

I skal vide, at vi i Henhold til Ansøgning fra vore tro og elskede Brødre, Sarshel Woods, Lucien E. Stewart, Peter Lassen og adskillige andre, der bor i eller nær Benton-City, Nord-California, ved de nævnte Brødre har oprettet en reglementeret Loge af anerkendte Frimurere, som skal have Hjemsted i fornævnte Benton-City og hedde Vestens Stjerne [*Western Star*] Nr. 98.

Og videre, i Henhold til bemeldte Brødres Ansøgning og ud fra den Tro og Tillid, vi nærer til de tre nævnte Brødre, bemyndiger vi herved Sarshel Woods som ordførende Mester, Lucien E. Stewart som første bevogtende Broder og Peter Lassen som anden bevogtende Broder til at aabne den omtalte Loge og fremdeles fungere i denne, som Brødrene finder paakrævet. Vi autoriserer da herved de nævnte, ordførende Mester, bevogtende Brødre, forannævnte Brødre og andre, som de efterhaanden maatte optage paa det angivne Sted, til der, som en reglementeret Loge at udøve de Pligter og glæde sig over de Privilegier i de mange Grader som Lærlinge, Svende og Mester-Frimurere paa regulær og lovfæstet Vis i Henhold til vore gamle Broderskabs-Forordninger og -Skikke samt Forordningen, interne Love, Regler og Regulatorer for Storlogen af Frimurere i Staten Missouri, men ikke anderledes, idet den forannævnte Loge herved kræver, at de lagttager og holder alle Reglerne og Bestemmelserne, indeholdt i fornævnte Forordning, interne Love, Regler og Regulatorer og saadanne som, fra Tid til anden, maatte blive oversendt dem af os.

Og endelig forlanger vi af dig, nævnte Sarshel Woods, saa snart Omstændighederne tillader det, en skreven Redegørelse for, hvad der foretages i Kraft af de Nærværende. Givet i St. Louis, i nævnte Stat Missouri, under vor Haand og nævnte Storloges Segl, denne tiende Dag i Maj A. D. [det Herrens Aar] 1848, A. L. [Logeaaret] 5848.

Bekræfter

Mitchell, Storsekretær.

Jos. Foster, Stormester,
m. fl.

I Stor-Sekretærens Regnskabsbog for 10. Maj er noteret: »Betalt 10 Dollars af Western Star-Loge for Udstedelse af Stiftelsesbrev.«

DEN STORE REJSE

Den Rejse, Peter Lassen med sine mange Ledsagere gav sig ud paa, var vanskelig. Allerede Længden imponerer: Som sagt 17—1800 Kilometer. I Bilernes Tid vil det gøre Indtryk, at en saadan Rejse blev foretaget med 12 store stive Vogne, som blev trukket af Okser. Og Rejsen blev endda meget længere, fordi den angivne Længde er Fugleflugtslinien mellem de to Steder, men Ruten var fuld af Slynger og Buer: Der maatte tages Hensyn til Floder og Bjerge. Der var i disse ubeboede Egne aldrig Broer over Floderne. Vadesteder maatte findes. Og Rocky Mountains og Sierra Nevada, som skulde passeres, var uden Veje, Højderne store, og selv Bjergpassene var ofte temmelig haabløse at forcere. De Vanskeligheder, Pionerne overvandt, er saa usædvanlige, at Nutids Mennesker overhovedet vanskeligt kan forestille sig dem. De Kort, som dengang fandtes, er — hvad man navnlig nu er i Stand til at konstatere ved at sammenligne dem med de nyere, præcise Kort — baade mangelfulde og unøjagtige, oftest mere vild- end vejledende.

De første 7—800 Kilometer gik over Højslette, Prærie, hvor det langtvoksne Præriegræs tit kunde skjule de Vejfarende — men mangan Gang ogsaa skjulte de Indianere, som her færdedes mere hjemmevant end Emigranterne nogensinde kom til det.

Der eksisterer adskillige Skildringer af saadanne Rejser over Prærien. De maanedlange Ture formede sig i Hovedtræk næsten altid ens, og endnu i det følgende halve Aarhundrede vedblev Rejseformen paa lange Stræk at være den samme — trods alle Jernbaner. Tusinder og atter Tusinder af danske Udvandrere har siden ladet deres Vogne følge de samme Veje, som Peter Lassen fulgte, og ladet deres Vogne skære hans Spor dybere.

Køretøjerne var de store Ladvogne, som var overspændt med Lærred, lagt over 4—5 halvcirkelformede Buer, der dannede et Tunnel-Telt hen over Fadingen. Det er disse *prairie-schooners* (Prærie-Skonnerter), som optræder i enhver Beretning om Nybyggerliv paa Amerikas Sletter. Under deres Tag er næret mange angstblandede Forventninger. Okserne blev brugt, fordi de er sejge, og fordi de kunde ernæres med Præriens mere eller mindre soltørrede Vækster, mens der skulde medbringes Kærnefoder, hvis det var Heste, der trak. Derfor: Saa faa Heste med paa Rejsen som muligt. Men Trækdyrene bevægede sig langsomt. Dagsrejserne blev korte, selv under de gunstigste Forhold.

Prærien var tør, Jorden ofte løs og støvet, Vognhjul skar dybt, og

baade de og Okseklove sendte tætte Støvskyer op omkring de Rejsende, der skumpledtes rundt under Teltdækket, hvor ogsaa de faa og fattige Møbler og andre Ejendele, som medbragtes, havde Plads — mellem Kasser med Høns og andet Fjerkræ, Kasser, hvori Børnene sov, og Sengklæder, der som Regel var anbragt helt oppe under Taget, for at de ikke skulde lide Skade, naar Vognene blev trukket gennem Floderne, og alt det øvrige Bohave og Gods blev gennemvædet. Efter saadan en Flodovergang drev det tit af Væde inde i Vognen — mens Støvet drev udenfor, og Solen bagte. — Omkring Vognene fulgte Kvæghjorde, som udgjorde Emigranternes egentlige jordiske Ejendom. Ryttere holdt Flok-kene sammen om Vognene og maatte nu og da beskytte baade dem og de Rejsende i Vognene, naar Indianerne nærmede sig.

Naar saa Mørket sænkede sig over den træløse og troløse Slette, rullede den Slange, som Vogntoget dannede, sig sammen i en Ring — ligesom naar Præriens talrige Klapperslanger rullede sig sammen, var det til Værn og Værg. Inde i Ringen samlede Kvæg og Heste. I Vognene sov Børnene, naar der var kogt Mad over et Baal, som ofte maatte tændes af sammenknippet Prærie-Hø, hvis fede Røgskyer drev langt og kunde lokke Indianerne til. Overfald paa Vognborgen var hyppige, derfor blev den værget af nogle af Mændene, som Natten igennem gik Vagt med Bøsse i Arm og Hanen paa Bøssen spændt.

Var saa Steppen passeret, forestod Turen over Rocky Mountains, Amerikas lange, skæve Rygsøjle der fra Nordvest i Alaska rækker sig hele Kontinentet igennem ned til den store meksikanske Bugt. Paa en eneste Strækning nær løber denne massive, af voldsomme Eruptioner dannede Bjergkæde i en saa lige Linie, som var den af Ingeniører anlagt efter lange Linealer. Det Sted, hvor den med en østlig Pukkel fraviger den lige Linie udgøres af det Højdeplateau, hvor Peter Lassens Selskab passerede den. Det er der, hvor det store Vandskel, som Bjergkæden danner, er gennemskaaret af Missouri-Bifloderne South Platte og North Platte, der altsaa vender sig mod Øst, og af Colorado-River, som ender i Stillehavet, altsaa har en vestlig Retning. Det er den laveste Del af Rocky Mountains; Toppene ligger enligere paa det vældige Højland — hvor, da Lassens Selskab passerede det, de hvide Nybyggere til Oregon, navnlig Mormonernes Skarer, var begyndt at drage talrigt frem. Naar saa Højdepartiet, hvis geografiske Navn er Colorado-Plateau, var besejret, krummede sig endnu Øst om Saltsøen, som efterhaanden blev Mormonernes Hjemsted, en ny snetandet Bjergkæde,

Samtidig Tegning af *prairie-schooners*. — Gengivet efter Soulé m. fl.:
The Annals of San Francisco.

Wahsatch Mountains, en af Hovedkædens Udløbere. Og saa fulgte Saltsøstepperne, ofte med Bjergformationer, den store Højslette *Great Basin*, uendelig og øde, og endelig kom da den halvmaaneformede Krampetrækning, som Sierra Nevada danner omkring Vestens frugtbare Dale, nordligst den allerede hyppigt omtalte Del langs Sacramento og sydligst dens Fortsættelse, Dalen med San Joaquin, — og om alle Sidedalene, hele Californias frugtbare Herlighed, det forjættede Land.

Men før Peter Lassen kom saa langt, havde han gjort en kæmpemæssig Omvej. Da han forlod den By, der nu hedder Winnemucca — dengang eksisterede kun Indianerhøvdingen, den er opkaldt efter — og drog mod Vest, tog han til en Begyndelse den Vej, som *Southern Pacific Railway* nu følger — Jernbaner plejer jo at blive anlagt i lige Linier, naar det er muligt. Men længere fremme skærer Jernbanen nu Sierra Nevada direkte Øst-Vest, og en saadan Tur ansaas da for komplet umulig. Sierra Nevada havde Ord for at være impassable paa denne Led. Bjergene rejser sig for den, der kommer fra Øst, som en Mur, der staar stejl, stiger lodret og højt, mens de skraaner blidere mod Califor-

nia-Dalene. Nordligere derimod, hvor Sierra Nevada løber ud, taber sig op mod Oregons Grænse og ender i Bjerget Mount Shasta, er der lavere Partier. De kan være drøje nok, som det er set i Skildringen af Donner-Selskabets Færd over dem, men de er dog langt fremkommeligere end ud mod Great Basin. Lassen førte da sin Karavane mod Nord for at komme den Vej ind i California, og allerede den Vej, Lassen her fulgte med sine Emigranter, var langt, langt kortere end de Veje, der hidtil var benyttet, og som gik højt oppe i det nuværende Oregon. Paa sin Tur nu naaede Lassen overhovedet ikke op til Oregon-Grænsen. Den Rute, han havde opdaget og fulgte, vakte, da den blev bekendt, stor Opsigt, og den blev allerede kort efter benyttet af et nyt Rejseselskab, da det rygtedes, at Lassen var kommen lykkeligt igennem. Den blev ogsaa benyttet mange Gange senere i de følgende Aar, hvorom der er Vidnesbyrd nok i den ikke ringe Rejselitteratur fra California, som fulgte netop i den Periode, da Sluserne ind mod California aabnedes for Guldsøgernes Skarer. Lassens Passage fandt Sted ganske kort Tid før, Mennesketilstrømningen til California blev almægtig — den Tid, da der kom Titusinder for tidligere hver ti.

Efter at være naaet Syd om Goose-Lake, drejede Lassen direkte Syd paa, og Turen over Sierra Nevada gik uden Uheld. Saa trængte han med sine mange Rejsende videre frem gennem Floddalene. For den, der vil beskæftige sig med Californias Topografi, er Stederne, han passerede, af Betydning. For den, der følger Peter Lassens Liv, bliver de blot som Navne, Konduktøren raaber ved Stationerne, naar man rejser i et fremmed Land. Kun hvis tilfældigt Navnet har en Rytme, der passer i Øret, eller en Bølgelængde, som passer til Erindring, lytter man. — Her sparer Konduktøren da Navnene.

Men et Sted heroppe i de Egne, der var relativt velkendte for Peter Lassen, tog han afgørende fejl. Hvor det var, og hvornaar det var, kan Kildeskrifterne ikke helt enes om. Men givet er det, at han for vild. Han skred ud fra den Rute, som nu paa Kortet (Side 29) er angivet som hans. Omtrent hvor Pit-River knækker sydligt i sit Løb, har Peter Lassen til en Begyndelse ført sine Fæller alt for langt mod Vest. Da han derefter i den yderste vestlige Horisont skimtede et Bjerg, et højt Bjerg, blev han sikrere i sin Sag og førte dem videre. Indtil han opdagede sin Fejltagelse. Han troede, at den Bjergtop, der dukkede frem i Fjernheden, var den, der nu bærer hans Navn, Mount Lassen — men det var Mount Shasta, der ligger ca. 80 Kilometer nordvestligere.

Han havde fra Begyndelsen ikke lagt Skjul paa, at der var noget galt. Nervøsiteten steg omkring ham. Men man drog endnu frem med ham. Disse 12 Oksevognes Beboere havde været paa Rejse fra Begyndelsen af Maj, og nu var Efteraaret ved at holde Indtog. De havde døjet mange Slags Kvaler. Intet Under, at de nu var umedgørlige, og Provianten kunde man se Bund i. Der lød Trusler mod Peter Lassen. Men den lille Mand var ivrig, og hans Selvsikkerhed fornægtede sig, trods alt, ikke, for saa vidt som han endnu stolede paa, at han skulde føre dem helt igennem til Endemaalet. Tilsidst blev det dog disse udasede Mennesker for meget. De gav ham to Dage til at finde den rette Vej — og fandt han den ikke, vilde de tage Sagen i egen Haand og efterlade Lassen klynget op i et Træ.

Peter Lassen maa have taget sig denne Situation uhyre nær. Han var som ingen andre omsorgsfuld — ja, i en saadan Grad, at da han f. Eks. sidenhen fandt endnu kortere Veje gennem Sierra Nevada end dem, han havde fulgt paa denne Tur, opsatte han rundt i de vildsomme Bjerge store Skilte, som oplyste, hvor den bedste Vej førte videre frem, hvor den nyopdagede Rute var at finde, hvor der var Vand, og hvor langt der var til det næste Græsningssted. I de Tider tænkte man ellers ikke paa andre end sig selv.

Men Peter Lassen fandt frem! Han drejede mod Syd, og da han endelig øjnede Vulkanen, har hans Hjerter været lettet. Da var han sikker paa, at ikke flere Vanskeligheder kunde indtræffe. Nu kunde man med stærke Skridt nærme sig Endemaalet — Fremtidsbyen midt i det forjættede Land.

Endnu en Gang opstod dog Vanskeligheder: Da Lassen havde ført sin Karavane til Udspringet af Deer-Creek, var Provianten sluppet helt op. Det var i November — da rejste disse Mennesker paa syvende Maaned.

Men ogsaa denne Trusel mod Selskabet blev afværget. Føde blev skaffet. Vildt var der nok af.

Det maa have jublet i Peter Lassen. Om faa Dage skulde han føre disse Mennesker ind i Benton-City, hvor deres fremtidige Liv vilde udfolde sig, Byen med eet Slag tage et stort Opsving, den nye Frimurerloge skulde grundlægges, hvor alle Muligheder kunde udnyttes ganske anderledes end før.

DEN GYLDNE VIRKELIGHED

Og saa naaedes Benton-City!

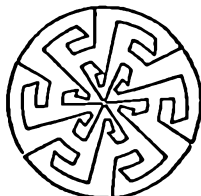
Der var stille. Ingen Mennesker. Husene var lukkede. Mange stod tomme. Rundt paa Dørene var slaaet Papirlapper op, hvorpaa det blev meddelt, at Beboerne var draget til American-River. Alt tydede paa, at der næsten var Tale om Flugt. Der var hændt noget mærkeligt.

Peter Lassen anede ikke, at mens han havde ført sine Rejsende Skridt for Skridt mod California, var der i dette Land sket noget, som fuldkommen væltede alt over Ende, alle Beregninger, alle Forudsætninger.

Han havde nok i Oregon hørt, at der var fundet Guld i California, og at mange var interesserede. Men mere vidste han ikke, og det kunde jo kun øge hans Forventning til Benton-Citys Fremtidsmuligheder.

Men han vidste ikke, at der var fundet Guld i Mængde, at alle strømmede til med udstrakte Hænder, først fra den nærmeste Omegn, fra Nord og Syd, hvor Byer tømtes, saa fra de omliggende Distrikter, snart fra hele Amerika, inden længe fra alle Verdens Egne. I Løbet af 1849 kom over 100,000 Mennesker til California, der pludselig blev tætbeholdet — i hvert Fald for nogle Egenes Vedkommende — hvor der som med Tryllestav skabtes Værdier af Øde og Intet, og Grundlaget blev skabt for de Kæmpebyer, som voksede frem i det følgende Aarhundrede. — Men Benton-City var øde og forladt.

Virkeligheden blev langt mere gylden, end Lassen havde kunnet drømme sig til — men for ham den store, bristede Illusion.

ELDORADO

Det er som en Spot fra Skæbnens Side, at det første Guld, der kendes fra Nord-California, blev fundet paa Peter Lassens Ejendom, Bosquejo-Rancho.

Det var sket allerede 1845. Men det vakte ingen Opmærksomhed dengang — først de senere Fund satte den gamle Hændelse i Relief.

Nogle hvide Mænd var i Efteraaret 1845 paa Bæver-Jagt i Egnen omkring Bosquejo-Rancho, og de lejrede sig ved Floden paa Lassens Grund. I deres Følge var en Halvblods-Indianer fra Oregon, Baptiste Chereux, som, da han rodede i Flodsandet, fandt en lille Klump gult Metal. Han blev ikke ør af Henrykkelse, for han troede, det var Messing, men han stak dog Klumpen i sin Læderpung. Og saa glemte han den.

I 1848, da der blev gjort det Guldfund, hvorom nu skal fortælles, kom Baptiste Chereux i Tanker om sin Messing-Klump. Han fandt den frem. Den blev undersøgt. Det *var* Guld! Klumpen blev vejlet — $\frac{1}{2}$ Unze, d. v. s. ca. 10 Gram, omtrent 25 Kroners Værdi til pari Kronekurs. Prisen var omtrent den samme dengang. Da betaltes Guld med 16 Dollars pr. Unze, kort Tid senere med 17.

Men saa kom 1848, et Aarstal, der er bleven det mest straalende i Californias Historie, ogsaa maaske det største i Verdens-Guld-Produktionens. Guldlejerne som da blev fundet, var uden Sammenligning de rigeste, der hidtil var opdaget.

Denne Gang skete det ikke paa Peter Lassens Ejendom men i Ingenmandsland — — desværre for John A. Sutter netop paa et Sted, hvor han havde foretaget et relativt stort Anlæg. Paa sine store Arealer omkring Fortet og Sacramento City havde Sutter ingen Skov. Men han trængte til en Savmølle for at kunne levere Tømmer til de mange Nybyggere, der slog sig ned i Sacramento-City. Det var svært at faa Tømmeret op fra San Francisco, bekesteligt tillige. Hvorfor skulde han ikke tage Fortjenesten. Sutter var, ligesom Lassen, en Mand, der saa Chancerne og udnyttede dem. American-River, Hovedstrømmen forbi Sutters Fort, deler sig mod Øst i to Floder. Eller rettere, to Floder, *Ame-*

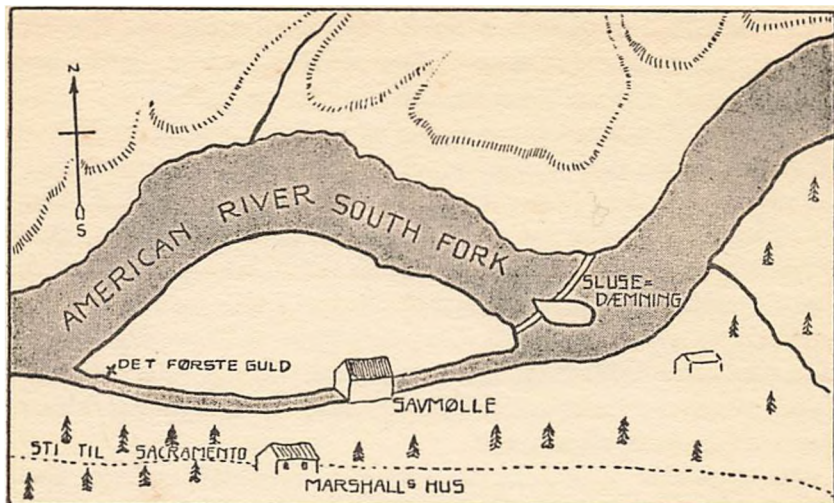
rican North Fork og American South Fork, der kommer fra Øst, løber sammen, og omtrent der, hvor Gaffens to Grene mødes, havde Sutter fundet et Sted, som var egnet til Anlæg af Savmøllen. Det var et skovrigt Terræn, Vandkraften var rigelig til at drive Møllen, og Tømmer kunde let flaadet ned ad Floden, til det naaede Sacramento-City.

I nogle Aar havde Sutter kendt James W. Marshall og haft ham i sin Tjeneste. Nu havde han gjort ham til sin Kompagnon, saa vidt det gjaldt Møllen, hvis Opførelse Marshall havde ledet, og hvis Drift han skulde forestaa. Anlægget var færdigt. Møllen skulde nu sættes i Drift. Indretningen var meget ligetil. Der var bygget en Dæmning med Frivandssluse over South Fork, og dennes Vand blev da ledet gennem en Kanal, tværs over hvilken den lille Savmølle var anlagt. Her blev det opstemte Vands Kraft anvendt.

Morgenen efter, at Vandet første Dag var strømmet igennem Kanalen, gik Marshall ud for at inspicere Anlægget, og da han kom ned til Kanalens Munding, hvor Vandet atter løb ud i Floden, saa han, at i det opskyllede Sandslam laa skinnende og glimtende Smaaesten. Han gik videre, saa flere, blev til sidst nysgerrig, bøjede sig ned og samlede dem op. Det var da tydeligt, at det ikke var Sten men Metal — men var det Guld? Tanken slog straks Marshall. Sagnet om Guld var gammelt i disse Egne. Han raabte til nogle af Arbejderne, at han fundet Guld. Men de svarede, at den gik de ikke paa. Saadan noget havde de hørt saa tit. Det vilde være for stor en Lykke.

Jo, det maatte være Guld! Marshall tænkte, om det maaske var Guldklumper, Indianerne havde tabt — muligvis Skatte fra et gammelt, glemt indiansk Tempel. Nej, Vandet havde jo lige skyllet dette frem af Jorden og Sandet. Saa begyndte han at tro paa, at han havde faaet fat paa det Sierra Nevada-Guld, som der altid havde været fabled om, men som aldrig var fundet. Han fandt mere Metal, samlede det op. Det var efterhaanden slet ikke Smaating — *hvis* det virkelig var Guld, var det lidt af en Formue.

Dette skete 24. Januar 1848. 28. Januar satte Marshall sig paa sin Hest og red ned til Sutters Fort, gik, pjaskvaad af Regn, ind til Sutter, som sad og skrev i sit Kontor. Marshall vilde gerne have en privat Samtale, sagde han. Sutter formodede, at der maatte være sket noget alvorligt med Sluseværkerne. Det var kun faa Dage siden, han selv havde været deroppe, og da havde alt været i Orden. De gik ind i hans private Værelse.

Kortskitse over Stedet ved Savmøllen i Coloma-Valley,
hvor det store Guldfund blev gjort.

- Er du alene? spurgte Marshall.
- Ja.
- Laasede du Døren?
- Nej, men jeg kan gøre det, hvis du ønsker.
- Jeg ønsker to Skaale Vand, sagde Marshall.
- Sutter ringede, og Skaalene kom.
- Og saa et Stykke Træ, Sejlgarn og et Par Kobberplader . . .
- Til hvad?
- Jeg vil have en Vægt.
- Dem har jeg nok af i Apoteket, svarede Sutter, og han bragte et Par Stykker.

Saa tog Marshall sin Pung frem, tømte den i Haanden og holdt denne frem foran Sutter.

- Jeg tror, det er Guld, sagde Marshall.
- Det kunde se saadan ud — men lad os nu prøve.

Metalstykkerne blev prøvet med Kongevand, og de stod for Prøven.

Saa blev tre Sølvdollars lagt paa den ene Vægtskaal, Metalstykkerne paa den anden, til der var Balance. Derpaa blev Vægten sænket ned i en af Vandskaalene — Sølvmonterne gik i Vejret! Et simpelt Ekspe-

riment, der viste, at det gule Metal havde endnu større Vægtfylde end Sølvet. — De fik et Bind af *American Encyclopædia* frem; Artiklen om Guld blev omhyggeligt studeret.

De aftalte at mødes næste Morgen ved Møllen. Sutter spurgte, om Arbejderne vidste noget. Nej, ikke andet, end hvad Marshall havde sagt straks. Men det troede de ikke paa. Siden havde han intet nævnt.

Paa et Øjeblik havde Sutter, da han kom til Kanalbredden, samlet en Unze rent Guld. Der var Guld overalt, ikke blot ved Kanalen men i Sandbræmmen langs Hovedstrømmen, langs Bredderne af Smaabække, som faldt ud i Floden.

De gik langt. Guld overalt.

Det glimtede i Bjerget, da Sutter passerede en tør Slugt. Det var Guld. Med en Lommekniv brød Sutter en lille Klump løs, som vejede $1\frac{1}{2}$ Unze.

Sutter og Marshall vendte om, gik tilbage. Sutter bad Marshall om ikke foreløbig at fortælle om denne Opdagelse til nogen. Sutter sagde, at han nødigt saa, at et stort Arbejde, som skulde gøres nu, blev forsumt, som det sikkert vilde blive, hvis Arbejderne hørte, der var fundet Guld. Dette kan udmærket ogsaa have været et Motiv for Sutter til at tie: Savmøllen var en Værdi, og den vilde kunne indbringe betydelige Beløb.

Men da man kom ned i Nærheden af det Sted, hvor det første Guld var fundet, gik alle Arbejderne der med Bagdelene i Vejret. De samlede Guld. Mange af dem var Indianere, som tidligere havde arbejdet i en Guldmine i Syd-California. De mødte Sutter med spanske Jubelraab:

— Oro! Oro! — — Guld! Guld!

En Mand fra Kentucky havde lagt Mærke til, at Sutter og Marshall gik og var stærkt interesserede i Sandet. Han sagde det til de andre. De var nysgerrige. Saa var det opdaget.

Alligevel har Sutter som det synes haabet paa, at han kunde hindre, at et Guldraseri rejste sig — af den Art, som der er Beretninger nok om, allerede fra den klassiske Oldtids Dage. Et saadant Guldraseri kunde jo hurtigt oversvømme hele Egnen med Mennesker. — Først 10. Februar sendte Sutter et Brev til Oberst R. B. Mason, som nu var U. S. A.s øverste Embedsmand i California. Han boede i Monterey. Sutter traf omfattende Forholdsregler for at intet skulde blive røbet. En Mand, der hed Charles Bennett, blev sendt af Sted med Brevet til Mason med

Prøver paa Guldet — og med Besked om at holde tæt! Det gjorde han ogsaa — til han et Sted paa Vejen i en Købmandshandel traf en Mand, der pralede af, at han havde fundet Kul ved Monte del Diabolo, et Bjerg lidt Syd for Sacramentos og San Joaquins fælles Udløb i Suisun Bay.

— Kul, skreg Charles Bennett, hvad betyder Kul!? Nej, jeg har noget her, som er bedre end Kul, og som vil gøre California til det rigeste Land i Verden! — Og saa viste han sin Taske frem til de forbavsedede.

Mens Charles Bennett drog videre, gjorde alle de andre sig klar til Coloma — saadan hed den Dal langs South Fork, hvor Guldet var fundet. De styrtede af Sted, og som om en Radioavis havde spredt Meddelelsen, bredte den sig over store Strækninger. *Guld* har altid været det Ord, der kunde opfattes paa størst Afstand.

Men California var tyndt befolket. Selv om Tilstrømningen allerede var stor, var Afstandene det ogsaa. De, der boede paa Vejen, da Mændene, som havde hørt Charles Bennetts Kundgørelse, drog frem, sluttede sig til dem, ogsaa Indianere, som de traf undervejs, og da de havde passeret Sutters Fort, sukkede dettes Indehaver:

— Jeg skulde have sendt en af mine trofaste Indianere med Brevet!

Men nu var det for sent. Der blev i Løbet af Februar ved at komme Mennesker til. Tallet opgøres til 800 — foruden 300, som var draget videre op ad Floden.

Et Rejseselskab Mormoner, som var kommen til San Francisco med Skib for gennem California at naa op til Oregon, hørte, da de naaede op til Sacramento, om Guldet, og de lod deres eget Lands*) gyldne Muligheder uønsede for at tage, hvad der laa for Haanden.

Mange af de Ankomne havde straks Held med sig. 1, 2, 3, 4 Unzer om Dagen var ikke nogen Sjældenhed. Disse Mennesker blev svimle af Rigdom. 50 Dollars om Dagen blot for at bukke sig. Ganske vist fik de som Regel intet at spise ud over lidt Rødder, som de kunde finde rundt om. Men de blev rige. En Mand havde fundet nogle Sænkninger, som Strømhvirvler havde dannet i Sandet. Der laa fuldt af Guldstøv. Han samlede 400 Unzer. Der kom stadig nye Mennesker til. Endnu var det store *rush* ikke begyndt. Afstandene forhindrede, at det gik

*) Mormonerne samlede sig i hele Oregon, hvorfra Utah først efter 1850 blev udskilt som et særligt Distrikt — der saa sent som 1896 blev optaget blandt De Forenede Stater.

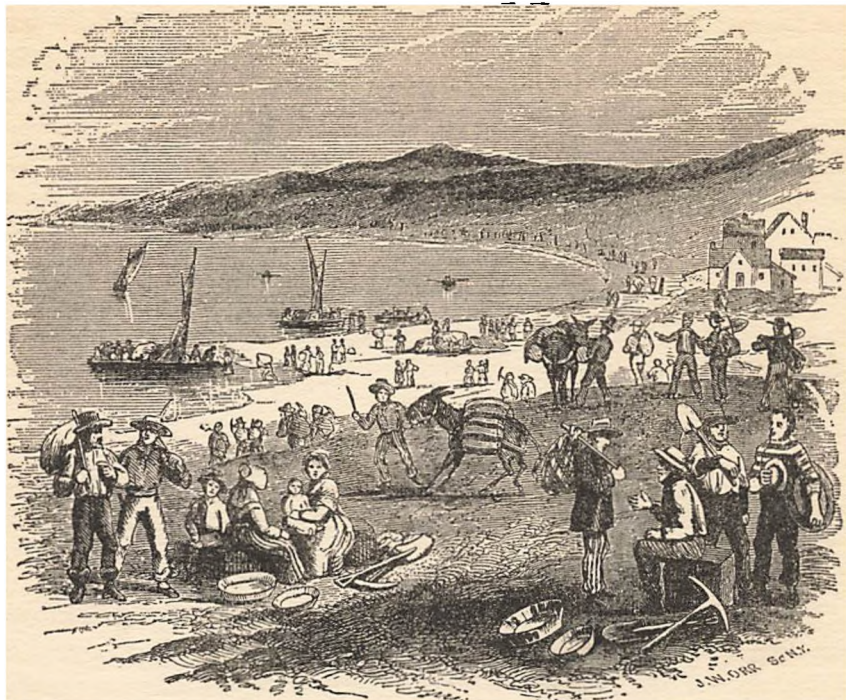
saa hurtigt. Men hver Gang Nybyggerne et eller andet Sted hørte om Guld, stod de op og drog af Sted. De havde intet at tabe, alt at vinde. — Først 15. Marts bragte det ene af San Francisco's smaa Ugeblade, *The Californian*, en Meddelelse om, at der var fundet Guld i Coloma-Valley. Reportagen har ikke været amerikansk i Tempo dengang! Næste Uge kom et andet Blad, *The California Star*, med samme Meddelelse — men da var der ingen til at læse den! San Francisco var tomt. Husene var forladt, Butikker lukkede, Kontorerne uddøde. Bevares, det drejede sig om 18 Huse i San Francisco, men det var et meget stort Procenttal. En af dem, der drog af Sted, var Udgiveren af *Star*. Han skrev i sit Blad for 6. Maj en Artikel fra Guldegnen ved Coloma. Den fortjener at citeres i Helhed:

Stort Land, behageligt Klima; besøg denne store Dæl! Det raader vi alle til, som ikke allerede har gjort det. Se det nu! Svulmende Floder, Masser af Tømmer, rig Afgrøde, overdaadig Kløver, sødt duftende Blomster, Guld og Sølv.

Man maa erkende, at det var en lyrisk Behandling af Kendsgerninger. Og kortfattet! Men Manden har vel ikke haft Tid til ogsaa at skrive. Da var San Francisco imidlertid forvandlet til en Gennemgangsstation for Folk paa Vej til Guldstederne.

De første Rejsende var draget af Sted i al Stilhed. De havde ikke fortalt deres Omgivelser, at de drog bort, end sige, hvor de agtede sig hen. Højest to-tre Stykker var de sammen. Nu udrustedes hele Ekspeditioner. De, der var kommen tilbage, havde oplyst, at skulde man have Held med sig, maatte man have en ordentlig Udrustning. Der var intet at faa paa Stedet — foruden Savmøllen laa der blot et Par smaa Bygninger, som Marshall beboede og et Hus til, hvor Savbrugets Arbejdere havde Tag over Hovedet. Nu drog da Ekspeditioner af Sted med Heste og Muldyr, der var belæssede med alt, fra Telte til Spiseredskaber, fra Tobak til Mel, fra Brændevin til Kaffe. Spader og Hakker var efterhaanden ikke nemme at opdrive i San Francisco, skønt der kom store Forsyninger.

De faa, der var blevet tilbage i San Francisco, i Monterey, i alle de øvrige Kystbyer, gjorde store Forretninger med Udstyr til Guldgravning, og alle Priser var steget til det usandsynlige. Det var jo ligegyldigt, hvad man betalte for Redskaberne. De var Nøglen, der skulde lukke Guldbjerget op. Kunde man betale for meget for den? Den, der

Kysten ved San Francisco var altid levende, fordi der stadig ankom nye Guldgravere. — Samtidig Tegning gengivet efter Soulé m. fl.: *The Annals of San Francisco*.

havde to Heste men ingen Spade, byttede glad en Hest bort for en Spade . . . og saa af Sted op ad Floden !

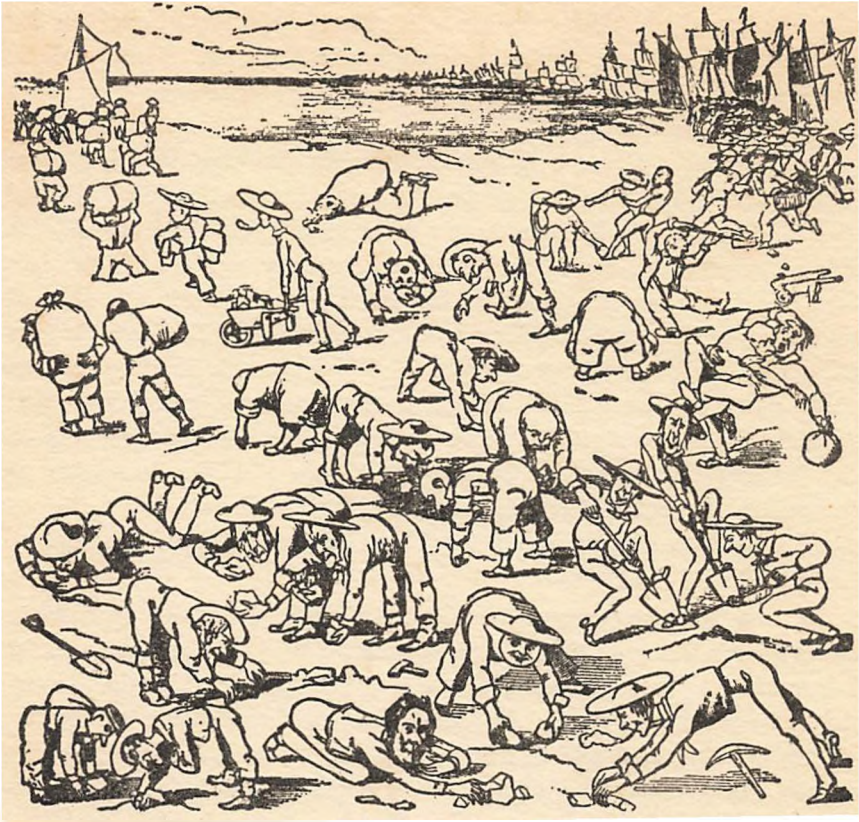
Selv om mange Huse var tomme i San Francisco, havde dog en vis Skepsis bredt sig. Det var ikke ualmindeligt, at man paa Dørene fandt Plakater slaaet op, som meddelte: *Gone to the diggings* — det sidste Ord var Betegnelsen for Guldgraversteder, men Sætningen var et Ordspil. Den kunde ogsaa betyde: Gaaet ad Helvede til! — Ingen af Byerne var store. Saa meget hurtigere blev de tømt. Haandværkere, Handlende, Sagførere, Præster, Læger og Lærere drog af Sted. Skibe tømtes for Sømænd, saa de ikke kunde forlade Kystbyerne. Hotelejerne havde stort Rykind af Folk, som boede der en Nat, før de startede til Minerne. En Restauratør i Monterey maatte betale sin Tjener 10 Dollars om Dagen for at han skulde blive og servere. Men Gæsterne maatte naturligvis undgælde: Værten skulde dog have Pengene ind igen. De Strømme af Mennesker, der i store Træk drog gennem Kystbyerne, var

ofte blanket af til Skindet, før de kom videre. Men hvad betød det for dem, naar de var paa Vej op, hvor de kunde klæde sig i Guld, hvis de lystede. Om faa Dage vilde Rigdommens Skred være over dem. Man bøjede sig — og var rig!

Enhver kunde jo blot se og høre omkring sig. Der begyndte at komme Mennesker tilbage fra *the diggings*. De havde Lommerne fulde af Guld eller af Dollars. Og ikke en Cent havde de ejet, da de rejste ud. De købte op, graadigt, umaadeholdent, navnlig Huse og Grunde, særlig i San Francisco. Guldet skulde jo bruges. De Nyankomne saa til med maabende og frydblandet Misundelse, med overstadig Forventning. Endelig engang Æventyret paa Jorden! — Nogle af de Heldige tav om deres Fund og Fangst! *Saa* maatte Summerne være helt fantastiske! Andre pralede løs. Det blev Beløbene heller ikke smaa af. Mennesker, der før havde været fattige og nøjsomme, som altid havde spinket og sparet for i Løbet af Maaneder at faa en Dollar tilovers, tog nu Munden fuld af 100-Dollars daglig. Og Haanden med! Begge Hænder!

Af Sted! Af Sted!

Som en Kæmpestøvsuger laa Guldet derinde i Landet og trak de menneskelige Fnug til sig fra hele Verden. I Maj var, som nævnt, det lokale *run* begyndt efter en Notits i et lokalt Blad. Californias Guvernør, Oberst Mason, sendte det Guld, han havde modtaget fra Sutter, videre, og aflagde senere et Besøg ved Coloma for at inspicere. Guldet ankom i September til Washington, og Regeringen lod det derpaa undersøge. Men Meddelelsen om Modtagelsen kom ud, blev bekendt i Washington og de øvrige Byer mod Øst — Tusinder rejste til California. Skibe var i Løbet af kort Tid ikke til at købe i de østlige Byer, fordi Passager-Farten blev saa voldsom, at alle, som ikke drog af Sted, i hvert Fald vilde købe Skibe eller Skibsandele for dog at være med i den store Leg. 5. December havde Regeringen sine Undersøgelser færdige, og da forelagde Præsident Polk i Kongressen et Budskab om Guld-fundet. Saa blev det rent galt. Mellem 14. December 1848 og 18. Januar 1849 afsejlede fra Boston, New York, Philadelphia, Salem, Norfolk og Baltimore ialt 61 Skibe. Det var enorme Tal dengang. Og alle Skibe havde Passagerer saa tæt sammenstuede, at de knap kunde trække Vejret — alle til California. Og det var en Rejse dengang: Rundt om Kap Horn. Panama-Kanalen eksisterede ikke. I Februar 1849 kom endelig Meddelelsen om Guldet til Europa. Det var *Revue des deux Mondes*, som først bragte den — saa begyndte Kapløbet over Atlanten.

Saadan forestillede man sig i Europa Guldrigdommen i California. —
Samtidig Tegning i *Punch*, London.

Naturligvis kom i de Aar ogsaa adskillige Danske til California. Blandt dem var en Styrmand Peter Justesen, som 1863 udgav et lille Skrift om sine Oplevelser derude. Han og en Kammerat, Hendriksen, havde opsparret en lille Kapital, købte sammen med flere et Skib, lejede Pladser ud, sejlede til California. De samlede sig en Formue. Justesen giver ikke nogen rosenrød Skildring af Forholdene, fortæller om, hvordan Spillelidenskabten florerer vildt overalt, hvordan Mord er almindelige, hvordan Sygdom hærger: Tyfus, Kolera og navnlig Dysenteri; hvordan Dagene tilbringes med Benene i Vand under Jagten efter Guldstøv i Flodbundens Sandgruber eller Arbejdet med at øse Vand op i Undersøgelseskarrerne — og Hovedet oppe i den ulidelige Hede. Iøvrigt

SIT LUX ET LUX FULL.

THE MOST WORSHIPFUL *Joseph Foster* ESQ., GRAND MASTER,

OF THE MOST ANCIENT AND HONORABLE SOCIETY OF

FREE AND ACCEPTED MASONS IN THE STATE OF MISSOURI,

To all and every our worthy and well beloved Brethren, **SEND GREETING:**

Know Ye, That We, at the petition of our steady and well beloved Brethren *Larschel Woods, Lucien E. Stewart, Peter Lassen* and several others, residing at or near *Benton City, Upper California* do hereby constitute the said Brethren into a regular LODGE OF FREE AND ACCEPTED MASONS, to be held at the aforesaid *Benton City* by the name of *Western Stars No. 98*. And further, at the petition of the Brethren aforesaid, and of the great trust and confidence reposed in the above named three Brethren, do hereby appoint *Larschel Woods* Master, *Lassen E. Stewart* Senior Warden, and *Peter Lassen* Junior Warden, for opening the said Lodge, and for such further time as may be thought proper by the Brethren thereof. Fully authorizing them, the said Master, Wardens and Brethren aforesaid, and such others as they may from time to time admit, to assemble at the *place* aforesaid, and there as a regular Lodge discharge their duties and enjoy the privileges of Masonry in the several degrees of Entered Apprentice, Fellow Craft, and Master Mason, in a regular and Constitutional manner, according to the ancient Constitutions and forms of the Fraternity, and the Constitution, By-Laws, Rules, and Edicts of the Grand Lodge of Masons of the State of Missouri, but not otherwise, hereby requiring the said Lodge, that they observe and keep all the rules and orders contained in the Constitution, By-Laws, Rules and Edicts aforesaid, and such as may, from time to time, be transmitted to them by us.

And moreover, we require of you the said *Larschel Woods* as soon as convenience permits, to send an account in writing of what shall be done by virtue of these presents.

Given at St. Louis, in said State of Missouri, under our hand and seal of said GREAT LODGE, this *twelfth* day of *May* A. D. 1848. S. L. 5848

Witness,

J. M. Mitchell GRAND SECRETARY.

J. Foster GRAND MASTER.
E. S. Ruggles D. G. M.
J. A. Storer S. G. W.
John Mcguire J. G. W.

Stiftelsesbrev, udstedt af Frimurer-Storlogen i St. Louis, Missouri, hvorved Sarshel Wood, Lucien E. Stewart og Peter Lassen bemyndiges til at stifte en Frimurer-Loge i Peter Lassens By, Benton-City i California. Oversættelse af Teksten findes Side 111. — Gengivet efter Fotograf af Originalen, elskværdigt stillet til Raadighed af Storsekretæren for Storlogen i San Francisco John Whicher. Dokumenter er nu i sidstnævnte Loges Besiddelse.

Sutters Savmølle ved American River South Fork i California — det Sted, hvor det store Guldfund blev gjort. Møllen ses mellem Træerne til venstre. Husene til højre er Marshalls og Arbejdernes Boliger. — Gengivet efter Soulé m. fl.: *The Annals of San Francisco*.

James W. Marshall. — Gengivet efter Soulé m. fl.: *The Annals of San Francisco*.

fortæller han væsentligt det samme som de mange fra andre Lande, der har givet deres Oplevelser til bedste. Men gennemgaaende synes han, hans Venner og andre, han traf, at have været heldige — maaske kom det af, at de var energiske!

Fra Kystbyerne i California blev det i 1849 en fuldkommen Folkevandring ind i Landet. Til Fods, til Hest, i Oksekærrer drog Horder af Sted. Op ad Sacramento-River kom den ene Baad efter den anden, Robaade, Pramme, Dampere imellem hinanden. Der var Hundreder af Mennesker om Bord paa de smaa Skibe. Billetprisen mellem San Francisco og Sacramento-City var 10 Dollars. Der var ikke megen Plads til Passagererne, for den meste Plads baade paa og under Dækket var optaget af Vareballer, Kister og Kasser, Tønder og Fade — Forsyninger til Sutters Købmandshandel og til nyankomne driftige Folk, som oppe ved Amerikan-River slog Mønt af, hvad der var sket og slog primitive Boder op ved Gravstederne. Menneskene sloges for at komme først i Land fra Skibene, og mange af dem havde til Gravningen og hvad der ellers forestod, ikke andet Værktøj end netop de bare Næver, hvormed de nu kæmpede ved Rælingen.

Naar de kom i Land, hørte de kun om Guld. En Mand havde paa een Dag fundet 40 Unzer Guld. En anden blev vanvittig i det Øjeblik, han fandt den første Klump.

Ned ad Gaden i Sacramento-City kom en Mand med en Flaske i Armen. Han knugede den ind til Brystet som en Abe sin Unge.

— Hvad er der i Flasken?

— Guld!

En gammel Mand sad paa en Sten med en Vægt og vejede Guldklumper og Guldstøv og gav rigtige Dollars for dem.

Lommerne struttede paa Guldsøgerne, snart af Guld, snart af Dollarsedler. Saa blev Lommerne tømte. Man fik Brændevin i Stedet — og naar Rusen var forbi, saa af Sted igen, ud for at finde mere Guld.

Sacramento-City var bleven en Handelsplads af uanede Dimensioner: Hoteller, der udlejede Gulvplads udmaalt i Kvadrattommer, var indrettet i hver anden Hytte, adskillige Købmandsforretninger aabnedes. De havde hver Krog i hvert skrøbeligt og sølle Udhus fyldt op med Melfade og Vareballer. Smeden i Byen havde saa meget at gøre, at hvis han arbejdede Dag og Nat i en Maaned, vilde han ikke kunne overkomme det Arbejde, som allerede var bestilt. Blot de mest dagligdags Ting som

Rundt i Californias Guld-Egne slog driftige Folk saadanne primitive Boder op, hvorfra de forsynede Guldgraverne med de vigtigste Livsfornødenheder. Samtidig Tegning af W. R. Ryan i dennes: *Personal Adventures* etc.

Hestesko kunde sælges til Fantasipriser. Lagrene var sluppet op, og ingen vilde lave nye. Alle var ved Minerne.

Nye Dampere ankom. Nye Hundreder, nye Tusinder Mennesker paa faa Dage. Hele Egnen var som en kæmpemæssig Markedsplads. Alverdens Tungemaal hørtes. Kinesere var særlig talrige. De blev hentet over Stillehavet, fordi de repræsenterede billig Arbejdskraft. De mest forskelligartede Dragter saas: Elegante Klæder mellem Laser, et helt etnografisk Museum af Alverdens Paaklædninger og en Farvelade af Kulører: Kinesiske Kimonos, Sømandsbluser, tyrkiske Fez og Pludderhoser, europæiske gule Nankinsbenklæder og grønne og blaa Frakker, høje Hatte og arabiske Burnus, Indianerprydelser med og uden Fjer og først og fremmest spansk-meksikanske brogede Boleros, højpuledede, bredskyggede Hatte og stærktfarvede Skærf. En engelsk Forfatter gør om Folkelivet en enkelt lille Bemærkning, som vil kunne gouteres i Nutiden: »Det skønneste paa Kvinderne er deres Øjne. Iøvrigt gør det mig ondt at maatte sige om dem, at de californiske Skønne ødelægger deres Tænder ved at ryge Cigaretter.«

Alverdens Raps i Menneskeform skyllede hurtigt op paa Californias Kyster. Alle de, der Verden over havde næret Trang til at vinde Penge

Saa primitive var *gold-rush*-Tidens Logihuse. Langs Væggene var slaaet Hylder op, hvor Gæsterne sov i lange Rækker, og hver Plet paa Gulvet var optaget af Logerende, som sov med deres umistelige Redskaber, Spade og Hakke, ved Siden af sig. Samtidig Tegning, gengivet efter Soulé m. fl.: *The Annals of San Francisco*.

uden Arbejde, strømmede til. Næppe nogensinde har Verden set saa mange Aars Tugthus — sonet eller fortjent — samlet paa eet Sted som da mellem Sacramento-City og Coloma-Valley. — Der skulde sendes Soldater til at holde Justits. De kom fra Garnisoner i California — Soldaterne deserterede i Flokke for at søge efter Guld.

Der blev spillet, og der blev drukket. Lidenskaberne gik højt. Slagsmaal var almindelige. Men den nye Befolkning, som havde erobret California, holdt selv Justits. Det gik ganske modsat Ordsproget. Her lod man de smaa Tyve løbe — ud af Landet! De blev forvist. Men de store Tyve blev hængt. Kort Proces uden større Formaliteter. I det første Aar under det mægtige *gold-rush* blev ifølge halvofficielle Kilder ialt 12—

Instruktiv Tegning fra 1856, der skal vise de forskellige Maader at udvinde Guld paa. Forskellige Udvaskningsmetoder ses anvendt. I Forgrunden til højre fyldes Jord op i den opgravede Metalrende, hvorigennem der er ledet rindende Vand. I Forgrunden til venstre ledes efter Guld paa Bredden af Floden. I Baggrunden til højre en lang Vandlednings-Rende. Midt i Baggrunden Minegange, hugget ind i Bjergene.

Gengivet efter *Hutchings California Magazine*, 1856.

15 Mennesker hængt, Halvdelen for Tyverier, Halvdelen for Mord. En af de mange Forfattere, der har skildret denne Tid i California, konstaterer: »Iøvrigt var der Ro!« Andre Forfattere giver mange og detaljerede Meddelelser om Mord. Og Retsplejens Udøvere var haardhændet. Ved Cache-Creek blev f. Eks. en Mand ved Navn Dunn, arresteret for et Tyveri paa 20,000 Dollars. Han blev, fordi man vilde fremkalde en Tilstaaelse, tre Gange hængt op i et Træ. Sidste Gang var han ved at dø. Saa blev han hejset ned, og da han stadig nægtede, blev han derpaa uden videre — løsladt!

Nogle af de guldtørstende begyndte allerede ved Sacramento-City at grave — det viste sig efterhaanden, at der var Guld at finde overalt — men de fleste tog stadig op til Coloma-Valley og begyndte der. Der var dog nu saa afgræsset, saa gennemsøgt, at der ikke var et Guldgran tilbage. Derimod blev der arbejdet mange andre Steder, næsten alle vegne med samme Held. Til at begynde med var det langs Floderne, man søgte. Breddernes Sand blev sigtet mellem Fingrene eller vugget i store Dejgtrug og lange, flade Blikkskaale, hvor Vandet skulpede, og Guldstøvet sank tilbunds. Det var de allerprimitiveste Metoder, der blev brugt. Men det kunde ikke nægtes, at Resultaterne ofte var gode. Kunde

man faa rindende Vand ledet ind i Bliktruget, hvori Sand og Jord østes op, gik det glat med Udvaskningen, derfor var Floddalene særlig gode. Alle Sacramentos og San Joaquins Bifloder fra Øst førte Guld med og lejrede det langs Bredderne. Fra Tuolumne-River i Syd — langs Stanislaus-River, Mokelumne-River, Dry-Creek, Cosumnes-River, Feather-River, Bear-River, Parks-River og mange, mange flere, store og smaa Floder — op til Trinity-River i Nord var det egentlige Guld-Territorium. Langt oppe i Bjergene, hvor Smaabække udsprang, begyndte man at søge. Det var jo derfra, Guldet oprindeligt blev ført ud. Og var Floderne afsøgt, begyndte man at grave — naturligvis uden Anelse af geologisk Viden. Men de, der havde faaet en vis praktisk Erfaring, kunde stadig finde nogenlunde regelmæssigt 1—4 Unzer Guld om Dagen. Det var dog en Dagløn. Og under 5 Dollars om Dagen havde ingen, der vilde bestille noget, for det var den Betaling, man kunde faa for at arbejde for andre. De omvandrende Veksellerere — blandt andet Agenter fra Rotschild — der købte Guldet op, gav stadig 16 Dollars pr. Unze.

Mange havde dog kun Uheld. De fandt intet. De sultede. Mange døde rundt i ensomme Bjergkløfter, hvor de prøvede at sove Skuffelserne og Trætheden bort, maaske i en elendig Rus, som de aldrig vaagne af. Men man hørte ikke meget til de Mennesker. De luskede stille bort, og var de døde, blev de snart ædt af Bjørnene, af den amerikanske Løve, Pumaen, af Ræve og Rovfugle, som der ingen Mangel var paa. Der er mange gribende Tragedier mellem de Skæbner, som afsluttedes i *gold-rush*-Dagene. Men hørte man nede i Byerne om saadanne Tilfælde, skoggerlo man ad den Slags Taaber: Naar Guldet deroppe laa saa tæt, at det kunde skovles op, maatte de Mennesker jo være Idioter eller luddovne, hvis det gik dem saadan. Hvad vilde de deroppe, naar de ingenting vilde bestille?

Mange, der ikke havde fundet Guld, gjorde sig en nem og bekvem Indtægt ved at sælge paabegyndte Miner — en Mine blev sjældent mere end nogle faa Meter dyb. De tog en *claim*, et Stykke Jord paa 16 Kvadratalen, som de omgav med Pæle, stukket i Jorden. Saa gravede de et Hul, maaske blot en halv Meter dyb. Naar nogen kom forbi med Hakke og Spade, havde de altid — skønt det stod dem frit for i milevide Omraader at begynde, hvor de havde Lyst — en uovervindelig Trang til at tage fat netop der, hvor en anden var i Gang. De købte det halvmeterdybe Hul og gravede videre i det. Saadan et Hul kunde let koste 100

Dollars. Og de, der havde gjort de første Spadestik, gik maaske blot 200 Meter videre frem og gravede et nyt Hul, som blev solgt til den næste, der kom forbi.

Meget begyndte at tage Form i denne Periode. Flere Forfattere, som 1849 ankom til San Francisco, forudsiger allerede da, at denne By vil blive et Verdenscentrum — selv om det endnu var en yderst *ärmlich* By. Det er en af de berømteste Gründerperioder, Verdenshistorien kender, som begyndte i disse Aar.

Selv om der ogsaa blev dreven nok saa megen Svindel med Guld-distrikter — det er der bleven og bliver der stadig overalt i Verden, hvor der findes Guld! — ændrer det intet i den Kendsgerning, at mangfoldige Mennesker blev hovedrige, og at Guldfundene i California satte Verdens-Guld-Produktionen op til en uanet Højde, saa Nationaløkonomer, som det altid var deres Skik, spaaede, at dette vilde gaa galt — hvad det da heller ikke gjorde!

Allerede efter 1830 bevirkede den stærkt øgede Guld-Udvinde i Sibirien en brat Stigning i den aarlige Guldmængde, men alligevel er Aarsproduktionen mellem 1830—40 kun gennemsnitlig 20,000 Kilo mod 200,000 Kilo aarlig 1851—60. I dette Tiaar spiller dog ogsaa Opdagelsen af australske Guldlejer en Rolle. Naturligvis opstod der fuldkommen vild Spekulation i californiske Guldmine-Aktier, og her, som overalt, hvor der spekuleres, narrede de Faa de Mange, saa de Mange satte Penge overstyr, og Formuerne efterhaanden samlede hos ganske enkelte. Men de californiske Miner gav i de bedste Aar 1851—53 meget store Udbytter, i et enkelt af Aarene endog 65 Millioner Dollars — hvortil kommer alt det, som gik direkte ned i Lommerne uden nogen sinde at tjene Statistiken. Den amerikanske Stats Minebureau har opgjort det samlede Guld-Udbytte i California i Aarene 1848—1903 til 1,379,275,408 Dollars.

SUTTERS SAMMENBRUD

Som altid i Overflodstider var det kun faa af de Mennesker, der deltog fra Begyndelsen, som beholdt Pengene eller fik varig Glæde af dem. De fleste af de Rige var hurtigt ribbede igen. Det gælder ikke mindst John. A. Sutter, som paa faa Aar blev ruineret. Han ansaas i den første Guld-Tid for at maatte være Verdens rigeste Mand. Han kunde sælge hver Tomme Jord, han ejede, men hans ivrige Foretagsomhed

holdt kun ud, saa længe han selv kunde sætte i Værk. Nu blev han kørt overende af Udviklingen. Der foreligger Vidnesbyrd nok om, hvordan Pengene bogstavelig talt flød ind til ham i disse Aar. Han havde f. Eks. en Indtægt af 100 Dollars om Maaneden for hvert Rum, han overhovedet vilde leje ud i Fortet — og der var mange Rum! Et lillebitte to-etages Hus i Fortet lejede han ud for 500 Dollars om Maaneden. Det blev, som mange af de udlejede Værelser, brugt til Hotel — de, der lejede et helt Værelse, stykkede det ud i Sengepladser og tjente endda yderligere rundeligt derpaa. Men Pengene smuldrede væk for Sutter. Det, at det Hele gik af sig selv, demoraliserede ham; han blev vænnet af med at bestille noget, og i denne Forbindelse kan man vistnok ikke lade være med at lytte til, hvad der almindeligvis siges, at hans Liv i de Aar var i høj Grad præget af Drik og Spil. Han maa — hvad der var rimeligt — i Begyndelsen af Guld-Perioden have tænkt sig, at han vilde blive Velhaver for Livstid, for nu sendte han endelig Bud efter Kone og Børn, som han 1834 havde forladt i Europa, og som han i de mellemliggende Aar kun havde været i sparsom Brev-Forbindelse med. De kom — men altsaa til en snart forholdsvis kummerlig Tilværelse. Sutter havde altid haft Fornemmelser af Storhed. De voksede stadig, og samtidig begyndte Skredet omkring ham. Selv forklarer Sutter det saadan, at alt blev stjaalet fra ham. Andre siger, at han nu til Stadighed opførte sig som en Taabe. Hans Selvovervurdering havde antaget storslaaede Former, og han var ikke mere i Stand til med sund Fornuft at kontrollere sine Idéer. Han maatte i Løbet af faa Aar helt forlade Fortet — der allerede sidst i 1850'erne var en sørgelig Ruin, hvor kun et Par Rønner var tilbage og en Stump Mur vidnede om fordums Herlighed. I nogle Aar opholdt han sig paa en Ejendom, *Hock-Farm*, som han i den gode Tid havde ladet bygge længere oppe mod Nord i Sacramento-Valley, men heller ikke den kunde han holde, og senere levede han en stille og tilbagetrukket Tilværelse i den tysk-herrnhutiske Koloni Lititz i Pennsylvania. En Proces gik ham imod i California, og den storfølende Mands Selvbevidsthed søgte da Skjul og Værn i Bitterhed over Miskendelse og Kverulantens evige Trøst i Troen paa at være bleven forurettet. Han modtog ingen, levede her af en Statsunderstøttelse paa 3000 Dollars aarlig, som den amerikanske Stat tildelte ham, arbejdede iøvrigt — som en vis Type Kverulanter, paa at faa sin »Ret«. Sutter vilde maaske af en moderne Sindssygelæge blive opført under flere af Sindslidelsernes Rubrikker, men naar han af nyere Forfattere er frem-

stillet som en halvskør Olding, der, klædt i Pjalter, opholdt sig paa Capitols Trappe i Washington og hjemsøgte Senatorerne med Petitioner, er dette en Forvrængning af det virkelige Forhold, at han 16 Gange til Kongressen indgav Petitioner om reel Erstatning, og at Kongressen lige saa mange Gange ved Afstemninger forkastede hans Henvendelse. Han døde 1880 i Washington, mens hans sekstende Andragende blev forkastet af Kongressen. Den nævnte Aarpenge, som Sutter modtog fra 1864, betragtedes som en Understøttelse i Erkendelse af, at han paa mange Maader havde betydet meget for Californias Udvikling i den første Tid; men han selv siger, at Pengene var et Forsøg paa at give ham en Art ringe Erstatning for al den Uret, der var tilføjet ham. Selvrespekten hos ham gjorde hans Livsløgn til en uangribelig Helligdom, som gav ham indre Styrke til at leve paa.

— — Den, der maaske fik det varigste ud af Æventyret, var James W. Marshall, for hvem der blev rejst et Monument paa det Sted, hvor han fandt det første Guld. Monumentet blev rejst 1885 — efter hans Død.

LASSEN OG GULD-TIDEN

Denne uventede Omskabelse af California til Eldorado, Guldland, *par excellence* var ikke det eneste, der skete, mens Peter Lassen var i Missouri. Den endelige Besegling af Freden mellem U. S. A. og Mexico fandt Sted 2. Februar 1848 i Goudaloupe Hidalgo, og Amerikas derpaa følgende endelige Overtagelse af California betød overmaade meget for Statens Fremtid. Ogsaa den gav Vækst og Liv. Men Lassen holdt sig, selv da han var vendt tilbage til Benton-City, paa en næsten paafaldende Maade tilbage fra al den Virksomhed, hvortil Californias andre Indbyggere nu hengav sig til. Han drog ikke til de Guldmarker, hvor de andre gravede i Jorden, og han kom naturligvis navnlig ikke til Monterey, hvor den nye Stat konstitueredes. Velsagens er han gaaet til Valg i August 1849, da der over hele Staten blev stemt paa Medlemmer til en konstituerende Forsamling, men Lassen, som paa saa mange Maader havde spillet en Rolle, var ikke blandt de Mænd, der nævnes noget Sted, endsige blandt dem, der valgtes. Det vilde ogsaa have været mærkeligt at træffe ham, hvem alt konventionelt og officielt var fremmed, ved noget af de højtidelige Foretagender eller som Deltager i Ceremoniel.

Han har da sikkert end ikke været til Stede, da California blev pro-

klameret som hørende til U. S. A., da Kanonerne tordnede, og Jubelen lød, idet det 31te Skud drønedede — det var det, der betød California. Forud var der 30 Stater i Unionen. California var Nr. 31, og det fik Stjerne Nr. 31 — den fra Bjørneflaget i Sonoma — i *Stars and Stripes*.

Peter Lassen havde, trods Skuffelsen, paany slaaet sig ned i Benton-City. Han fik enkelte Missouri-Nybyggere til at blive tilbage i Byen — selvom de fleste naturligvis forsvandt af Sted til Guldlejerne og gav sig til at vugge Sand fra Flodbredderne og Jord fra Bjergene. Peter Lassens Natur kan minde om Gummiboldens. Han rettede sig hurtigt og spændstigt ud, bevarede sin Elasticitet, selv om han havde været ude for en haard Medfart.

Han søgte at sætte lidt Skik paa sin Ranch, paa Byen, paa sin Jord, sin Bestand. Da Guldgraverne begyndte at spredes over en større Del af California end den første begrænsede Egn, saa det en Tid ud, som om det skulde lykkes ham at oparbejde en vis Velstand ogsaa i Benton-City. Guldgraverne kom med Penge paa Lommen. De købte, hvad der var for Haanden. Lassen fik lidt af Glansen fra Sacramento-City at se oppe hos sig og fik ogsaa lidt af det, der fulgte med. Han købte mange Varer, og han solgte. Men det har næppe været nogen behagelig Tid. Intet lod sig beregne, alt var flydende. A. Delano, en af de mange Rejsende, som paa dette Tidspunkt gennemkrydsede California, giver i sin Bog et lille Billede af Livet i Benton-City og af Lassens blandede Virksomhed.

Delano kom nordfra og naaede paa den nordre Bred af Deer-Creek ind i de Egne, som nu var præget — ja, behersket — af Guldgravernes Mangfoldighed. Han skriver 17. September 1849:

»Fandt Teltplads med Hundreder af hvide Telte og Vogne med Mængder af Kvæg, der gnavede Græsset. Følte mig med eet hjemme.

Lassens [Ranch] var paa den anden Side af Floden. Lidt før Aften gik jeg derover og fandt to eller tre smaa Murstensbygninger, af hvilke den ene af Høflighed kaldes for en Butik. Den havde lidt Mel, Whisky og lidt Fødevarer til Salg. Rundt om Forretningen var der slentrende Klynger af nøgne Indianere af begge Køn, drukne Meksikanere og trætte Emigranter, som i den bølgende Dalsænkning glædede sig over en Hviletid midt i deres overvældende Træthed. Taget under eet gav det [jeg saa], mig ikke noget flatterende Indtryk af Moralen blandt Indbyggerne i de første Bygder. Jeg sørgede først for Dyrene, købte lidt Sukker, Kød, Brød og Ost, vendte derpaa tilbage til Lejren for at

glæde mig ved en Nydelse, der længe havde været uvant. De følgende er de Priser paa Levnedsmidler, som blev taget paa den Tid paa Lassens [Ranch] : Mel pr. 100 Pund 50 Dollars, frisk Kød 35 Doll., Flæsk 75 Doll., Sukker 50 Dollars, Ost 1½ Doll. pr. Pund«.

Denne Skildring staar, hvor den angaar Lassens Ranch, i betydelig Modsætning til andre Oplysninger om denne. Ved Frémonts Besøg nogle Aar i Forvejen tales der f. Eks. udtrykkelig om, at Lassens store Besiddelse er særlig *comfortable* — et Udtryk, man dog naturligvis maa forestille sig anvendt i Forhold til Tiden og til, hvad man ellers fandt.

Men hvad Stedet angaar, falder Delanos Rids meget vel sammen med andre Oplysninger. Alt var demoraliseret af Guldet. Det hele har utvivlsomt passet Lassen meget slet, og forskellige Smaatræk viser da ogsaa, at han med eet er bleven rodløs paa det Sted, som han hidtil havde sat sin Lid til. Han fortsatte ganske vist med, hvad der var i Gang, men hans Sind var aabenbart indstillet paa Opbrud.

Han fik forinden stiftet Frimurerlogen i Benton-City. Den blev grundlagt 30. Oktober 1849 og fik Navnet *Western Star No. 98* — det var den første Loge i California, og det er ikke mindst dens Anlæggelse, der er Skyld i, at Lassen nu mindes med megen Veneration af Californias Frimurere.

Peter Lassen var ogsaa stadig hjælpsom, naar nogen trængte til hans Assistance. 1. December 1849 kom f. Eks. et Selskab paa 50 Familier til Lassens Ranch. Det var for en stor Del Mennesker, der kom for at søge Guld. — Turen havde været særlig drøj; der var en Anelse af Donner-Selskabets Skæbne over den. Hvor de kom i Bjergene, var Græsgangene kort forinden gnavet af, saa deres Kreaturer sultede, mange døde, Provianten slap op, Deltagerne angrebes af de Sygdomme, der nu kendes som Vitamin-Mangel-Lidelser. Voldsomt Snefald stoppede Toget. Lassens Ranch var kun 115 Kilometer borte. Tre Mænd søgte frem imod den — og traf paa Vejen en indesneet Vogn, hvori der var to Kvinder og tre Børn. Til dem gav de tre Mænd deres fattige Fødemidler. Da Mændene naaede Lassens Ranch, blev, med Major Rucker som Leder, udrustet en Statsekspedition paa 25 Mand og lige saa mange Muldyr, som naaede de 50 Familiers Emigranttog, hvis Deltagere alle reddedes, men ingen af dem bjergede mere end netop Livet — alt andet, Kreaturer, Vogne og samtlige andre Ejendele laa spredt paa Togets Rute over Sierra Nevada. Alle Familiers Medlemmer blev indkvarteret hos Peter Lassen, nogle blev der længe, fordi de var for

svage til at tage videre, andre fortsatte, saa snart de var kommen til Kræfter, Rejsen mo dde Guld-Distrikter, som var deres Maal. — Navnlig een af Selskabet bevarede dog i udpræget Grad Erindringen om Benton-Citys og Bosquejo-Ranchos store Muligheder, nemlig General Wilson, som siden — under særlige Omstændigheder — tog fast Ophold der.

Lassen har i disse Aar vaklet mellem mange Beslutninger. Han var paa flere lange Udflugter i Sierra Nevada, opdagede paa nogle af dem nye Veje og Strækninger, som forkortede hans 1848-Rute en Del. Det var her, han angav *cutoff-Ruten* — Genvejs-Ruten — med Skilte, som gav alle Oplysninger under en stor Overskrift, som lød: *Lassen's Road to guide the unwary Emigrant*, d. v. s. Lassens Vej, som fører den uforsigtige Emigrant paa rette Spor. Han viste sig paa alle Maader som en Vejfører i helt nutidig Stil, i alle Fald som en Mand, der var langt forud for den primitive Tid, som var hans egen.

Forøvrigt havde Lassen ikke altid absolut Glæde af de Bestræbelser, han gjorde sig for at hjælpe Vejfarende lettere frem. En stor Emigrantkaravane kom over Sierra Nevada i 1849, hjulpet hurtigt frem af Lassens Tilrettevisninger paa Skiltene. Alle de Rejsende naaede frem trods Indianeroverfald, Proviantnød og anden Dagens Uorden, og de tog Ophold hos Lassen, hvor der blev skaffet Husly, skønt der siden nogle Dage forud havde boet et andet stort Selskab Emigranter hos ham. Det første Hold havde skaffet sig frisk Kød, kort før det naaede Bosquejo-Rancho. Det nye Selskab blev inviteret med til Gilde paa den gode Kødmad — og bagefter opdagede Peter Lassen, at det Kød, hans mange Gæster gjorde sig tilgode med, stammede fra et af hans Kreaturer, som den første Karavane havde fanget ind og slagtet — Kreaturerne gik frit omkring og græssede. Ved andre Lejligheder viste det sig, at der blandt de Mennesker, som overfaldt hans Ranch og plyndrede hans Lagre, var adskillige, som havde lært Stedet at kende, fordi de først havde søgt og modtaget hans Hjælp og Gæstevenskab. I hvor stor Udstrækning det Gæsteri, Lassen bød paa, var betalt Herbergering, og i hvor stor Udstrækning det var Udtryk for Venlighed og Hjælpsomhed, kan ikke nu afgøres, men det er i hvert Fald givet, at mange af de ankomne naaede frem uden at eje nogen Art af Værdier, og de kan allenfals ikke havde betalt for sig. Der blev dog sørget bravt for alle.

Peter Lassen blev ogsaa en kort Tid smittet af det Guldraseri, han længe havde oplevet omkring sig. Han tog 1849 sydpaa til Feather-

River, hvortil Guldsøgerne da allerede var naaet frem. Han arbejdede en Tid ved Floderne og i de hurtigt skabte Miner, men Resultatet var smaat. Han opgav Forehavendet og tænkte atter paa sin By.

Han maa i Foraaret 1850 i en Periode have troet alvorligt paa, at der var Muligheder for Benton-Citys Fremtid som Handelsby. Det kunde udlægges til det modsatte, at han havde solgt Halvdelen af sin Ranch til en Mand ved Navn Palmer, men Lassen havde nu nye Planer, som var begyndt at tage Form, og Salget var et Led i dem. Peter Lassen samlede et stort Antal Kreaturer, satte sig paa en Oksekærre og drog med Kreaturerne sydpaa, hvor det var hans Agt at sælge Dyrene og derved skaffe Kontanter til at købe Varer, som han vilde handle med. Paa det Tidspunkt var der saa mange Mennesker i California, og saa mange nye ankom, som alle passerede Benton-City, at Lassen sagtens med god Grund kan have formodet, at der her vilde blive Tale om den betydningsfulde Handelsplads, han nu tog Sigte paa.

Ved at se, hvor rask de Varer ankom, der var bestemt til Sacramento-City, som han passerede paa Vej til San Francisco, slog det ham, at skulde han faa virkelig Fornøjelse af Benton-City som Handelsplads, maatte der tilvejebringes hurtigere Forbindelse, som baade kunde bringe Varer og Mennesker derop. Her kom Dampere med Varer i Mængde. De lossedes hastigt ud. Omsætningen var stor. Men skulde der Varer til Benton-City, kom de ofte paa Oksekærre, i hvert Fald paa Vogn. — Det maatte blive anderledes.

Peter Lassen købte et Dampskib.

Baaden hed *Lady Washington*, og Peter Lassen var selv baade Røder og Kaptajn. Købet af Skibet indbragte sidenhen Peter Lassen en ekstra Linie i Californias Historie. Han var den første Dampskibsejer ved Øvre-Sacramento og den, der aabnede Handelssejladsen i denne Egn.

Lady Washington blev købt i Sacramento-City, hvortil Skibet havde bragt Passagerer og Gods. Her traadte Lassen altsaa som en anden Phileas Fog frem og sagde: »Jeg køber Elefanten!« Lassen sejlede Skibet til San Francisco. Der købte han Varer, og da Baaden var stuvende fuld af dem — Passagerer havde ikke megen Trang til at komme helt op til Benton-City — lettede han. Men det blev en slem Sejlads. Ganske vist naaede *Lady Washington* frem til Benton-City — men efter 5 Maaneders Forløb. Hvad det er, der har voldt denne besværlige Sejlads, vides ikke. Der er gættet paa, at det var Flodens Usejlbarehed paa

Strækningen mellem Sacramento-City og Benton-City, som gjorde det. Man har ogsaa formodet, at det var Peter Lassens Ukyndighed i Navigering, som gav sig dette Udslag. Nogle har antaget, at det var umulige Maskiner, der fandtes i hans Fartøj. Det ene modsiger ikke det andet. Alle tre Aarsager kan have virket sammen, maaske flere med. I alle Tilfælde viste det sig, at denne Spekulation var totalt forfejlet. Den havde paadraget ham en mægtig Gæld, og han fik ikke noget ud af de Varer, han havde købt. Peter Lassen som Dampskibsreder er et kort Kapitel.

Men dette var lige ved ikke at være det værste. Da Peter Lassen kom tilbage til sin Ranch, opdagede han, at den Halvdel af den, han havde solgt til Palmer, allerede var solgt videre til den General Wilson, som Lassen havde hjulpet, da han med de 50 Emigranternes Karavane kom over Bjergene. Palmer havde imidlertid glemt at udrede det Beløb, han skyldte Peter Lassen, og Palmer var forlængst forsvundet, og General Wilson nægtede at vedkende sig nogen Gæld til Lassen, som derpaa maatte sydpaa for at føre Proces. Netop i disse Overgangsaaer var der mange Vanskeligheder ved den Slags Forhavender; bl. a. var Lovene endnu tildels meksikanske og Rettergangen delvis amerikansk. Yderligere synes Lassen at være bleven grundigt snydt af den Sagfører, som paa-tog sig at ordne hans Sager. Det paastaas, at Sagføreren ogsaa tog mod Betaling af Modparten, og Lassen fik i hvert Fald intet ud af sin Proces. Resultatet var, at han stod paa bar Bund. For at klare Gæld paa Damper og Varelager maatte han sælge den anden Halvdel af sin Ranch, der blev købt af *Henry Gerke*, en Mand fra San Francisco, som i mange Aar drev Ranchen med stort Udbytte.

Lassen solgte nu ogsaa af sine forskellige Virksomheder, som han ikke allerede havde afhændet, og han maatte skille sig af med næsten alle sine Kreaturer.

En skønne Dag stod han i Benton-City uden Andel i noget af alt det, han havde sat i Værk her. Men han var ikke — som Sutter, da denne blev slaaet ud af sin By — en færdig Mand. Lassen var en fri Mand, og der var stadig Fremdrift i ham.

Han saa ud for sig under de dybe Bryn, øjnede nye Muligheder, hvor ingen andre havde set dem, brød op — ud til nye Æventyr, ny Land-erobring, ny Foretagsomhed.

— — —

Her skal med faa Ord afsluttes Beretningen om, hvad der blev af Bosquejo-Rancho og Benton-City.

Byen blev mere og mere forladt, og dens ikke alt for solide Huse gik snart ind i Undergangen. Nogle Aar senere, da Deer-Creek efterhaanden flyttede sit Leje, blev Resterne af Byen oversvømmet, Husenes Tømmer blev ført bort af Floden, hele Værket udslettet. Paa det Sted, hvor Lassen fik anlagt den første Frimurerloge i California, har Storlogen i San Francisco siden ladet rejse et Monument, og i Nærheden af, hvor Benton-City laa, er nu vokset en lille By op, som hedder Vina, beliggende i Tehama-County, paa Lassens Tid et Distrikt af samme Navn.

Den Del af Bosquejo-Rancho, som Henry Gerke købte i 1851, beholdt han til 1881. Han fortsatte Dyrkningen af Jorden, som Lassen havde begyndt, og navnlig Lassens Tanke om en Vinfarm blev ført videre. Hans egne Resultater havde allerede været betydelige, hans Druerhøst havde været stor, og havde givet ham betydelig Indtægt. Druerne blev benyttet til Fremstilling af den californiske Vin *Pisco*.

1881 blev Ranchen købt af Senator Leland Stanford, som siden grundlagde et af Californias betydelige Universiteter, der bærer hans Navn. *Stanford University* fik overdraget Stanfords Ejendomme, og en væsentlig Del af Lassens Ranch ejes da nu af Universitetet, som har nogle af sine største Indtægter fra Driften af Vinplantagen, der siges at være Verdens største, og altsaa er en Fortsættelse af den Vindyrkning, Lassen satte i Værk. Californiske Druer er vidt berømte. I den Vin, der nu, efter Forbudets Ophævelse, paany fremstilles af dem, er der tømt mange Mindebægre for en sær og fjern Fortids Grundlægger af det Hele — en Mand, om hvem der paa Stedet forøvrigt ikke findes nogetsomhelst andet Minde levnet end netop Lyden af Navnet.

PIONER IGEN — OPDAGELSESREJSENDE

P eter Lassen vendte sin Høgenæse mod Øst og fulgte den. Han rejste ikke uforberedt et nyt Sted hen. Han, der aldrig havde siddet stille, som altid havde fartet, kendte Landet bedre end de fleste og fandt stadig nye Steder, hvor der var godt at være. Skønt han ikke havde lært Landvæsen, og uden for sit Fag overhovedet havde lært meget lidt, har han utvivlsomt ved Siden af sin udprægede Iagttagelsesevne haft naturligt Nemme. Nu brugte han det.

FORRAADSKAMMERET

Paa sine Ture havde Peter Lassen fundet en Dal, som han havde kaldt Cache-Valley — den hemmelige Dal. Men i Ordet *Cache* er der Dobbeltklang. Det bruges ogsaa om et Skjulested f. Eks. for Fødemidler, der er beregnet for Fremtiden, et Forraadskammer. Det Navn, Lassen gav Dalen, fortæller da, hvad den var for ham, hvad han havde set i den. Den ligger mellem nogle af Sierra Nevadas Bjerge, 125 Kilometer stik Øst for Bosquejo-Rancho. Paa nutidige Kort vil man finde Dalen og den Flod, den bærer i sit Skød, som Indian-Valley og Indian-Creek — denne Dal er et af de faa Steder, ved hvilket det Navn, Lassen gav, ikke blev hængende. Forklaringen er ligetil: Han drog snart bort igen, og saa kendte ingen Navnet, for han havde været alene der sammen med en Mand, der fulgte ham videre, og de følgende Emigranter og Guld-søgere, som kom i stort Tal, kaldte Dalen med det Navn, den har beholdt, et Navn, der hentyder til, at Dalen var et af de Steder, hvor Indianere — af Maidu-Stammen — holdt tættest til.

Indian-Creek er en Biflods Biflod til Feather-River. Dalen strækker sig Nord-Syd, og den afsluttes mod Nord af de Bjerge, hvor Flodens Kilder fandtes. I denne Dal kunde Solen bage og Vinden sjældent komme til at jage den lune Luft væk. Jorden var frugtbar, og Dalføret laa saa lavt, at det blev let vandet af og fra Floden. Her byggede Lassen Hus. Saa vidt det kan ses, kom han dog ikke saa vidt den første Sommer. Han udvalgte blot det Sted, hvor han vilde rejse Hytten, og

han gjorde Forberedelser til Byggeriet næste Aar. Han var sammen med en Polak, Isadore Meyerwitz, og de to Mænd har da Sommeren igennem kamperet i Telt, som Emigranterne og Guldsøgerne saa ofte gjorde. Hen paa Efteraaret vendte Lassen tilbage til beboede Egne, dels til Deer-Creek, hvor han hos den nye Ejer af Bosquejo-Rancho, Henry Gerke, havde sikret sig Ret til Boplads, dels til Shasta-City. Han rejste rundt og virkede paa mange Maader, og tidligt paa Foraaret 1851 sagde han saa endelig de beboede Egne Farvel. Foreløbig drog en Mand ved Navn Burton med for at tage sig af Meyerwitz' Andel af Byggearbejdet.

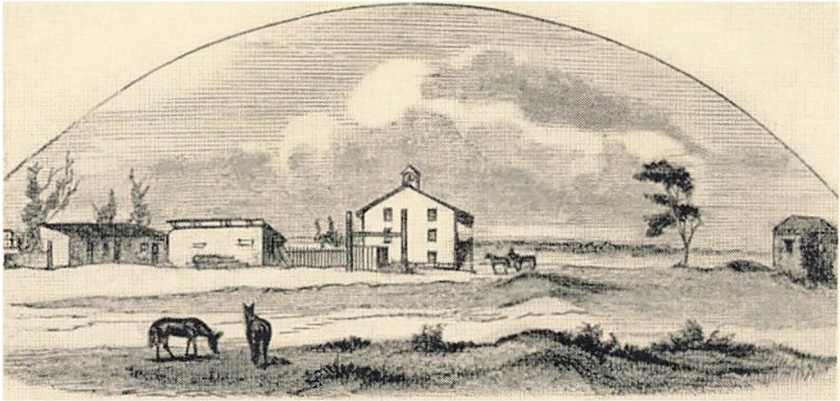
Huset var en *log cabin*, det vil sige et Blokhuis, bygget af utilhugget Tømmer, som man dengang almindeligt brugte. Det var 4,65 Meter langt og 4 m bredt, primitivt bygget op. Vinduer var der ingen af. Skulde der Lys ind i Huset, maatte Døren aabnes — og om den siges det, at den var saa lav, at man maatte bukke sig for at komme ind ad den. Har det været Lassen, der maatte bukke sig, har den jo været endog ualmindelig lav. Gulvet var stampet Ler — det var det i næsten alle Nybyggerhuse, selv de største Ranchos. Det var godt nok i tørt Vejr, men i Lassens Hus var Taget det første Aar kun dækket med Grene og Blade — et Tag af ganske samme Art, som de omkringboende Indianere anvendte. I Regntiden kunde Vandet da let skylle gennem Taget, og Gulvet blev til et haabløst Ælte. Det er formodentlig bl. a. dette Tag, der har bevirket, at Lassen i Vintertiden, da Regnen strømmede, drog bort paa Rejser, der fik Betydning baade for ham og andre.

Men Lassen havde som den virksomme Mand faaet udrettet meget andet end at bygge Hus. Han havde den foregaande Sommer set, at det, de hvide Rejsende savnede mest, naar de drog gennem Bjergene for at finde Steder, hvor de kunde grave efter Guld, var Grøntsager. Kød kunde de skaffe sig, fordi der var meget Vildt, men Grøntsager ikke, selv om de havde Lommerne fulde af Guld til at betale med, og allerede dengang havde man erfaret, at det bedste Forebyggelsesmiddel mod Skørbug var at undgaa den ensartede Kødføde ved at spise Grøntsager. Lassen havde taget Urtefrø med, og det gav ham stort Udbytte baade i Fold og Penge.

Da Huset var færdigt, kom Meyerwitz sammen med endnu en Mand, George Felix, som begge slog sig ned i Huset — der trods Lidenhed dog var beregnet til at rumme adskillige. Blandt andet var Meyerwitz gift, og næste Sommer skulde hans indianske Ægtefælle følge ham der-

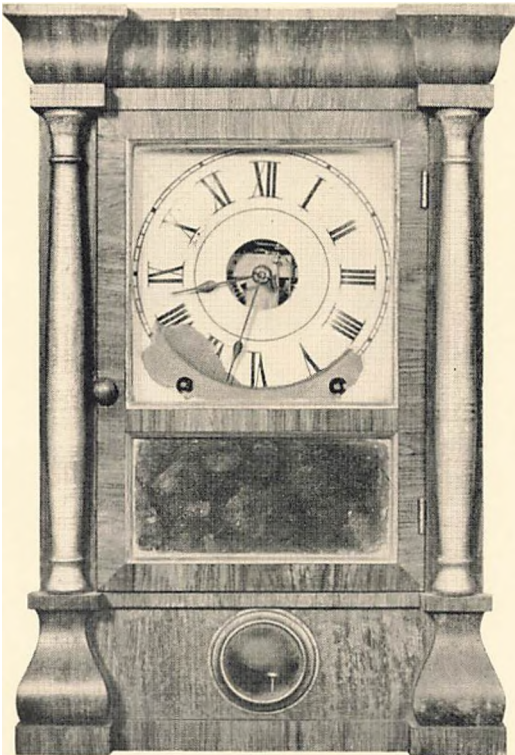

To Scener fra Guldgravernes Liv i California i Guld-Raseriets allerførste Dage. Hakker og Spader og undertiden en Skaal til at skylle Jorden i, var Guldgravernes eneste Redskaber — og den øvrige Udrustning var ofte ikke større, end at Guldgraverne kunde bære den paa sig. Dog lykkedes det undertiden at finde betydelige Guld-mængder. Paa nederste Billede viser en af Mændene en voksen Klump Guld frem. — Tegningen fra 1849, gengivet efter Colton: *Three years in California.*

SUTTER'S FORT, IN 1857.

Mere end dette var der ikke tilbage af Sutters Fort i 1857. —
Gengivet efter (Sutter): *Neu Helvetien*.

Stueur, som har tilhørt Peter Lassen, og som sammen med en gammel Pibe er de eneste Efterladenskaber, der kendes fra ham. — Uret købtes efter Lassens Død af Orman Folsom, ejedes siden af hans Søn, L. M. Folsom, der alle boede i Susanville. Da sidstnævnte for nogle Aar siden flyttede fra Susanville, skænkede han Uret til Frimurerlogen i denne By, hvor det er værdsat som Peter Lassen-Minde. Hr. L. M. Folsom har været saa elskværdig at foranledige Uret fotograferet til nærværende Bog.

Piben, som i hvert Fald endnu eksisterede 1915, ejedes da af en Søn af Peter Lassens Partner, William C. Kingsbury. Hvem der nu ejer den, vides ikke. Den var et Arvestykke, som Peter Lassen havde haft med fra Danmark — formodentlig en Arv efter Faderen eller Bedstefaderen, Skoleholder Westergaard.

op og tage sig af Husførelsen, saa Mændene i højere Grad kunde passe Grøntsagerne. De havde saa meget Held med deres Urtemarker, at andre Nybyggere hurtigt slog sig ned i Indian Valley og ogsaa gav sig til at dyrke Grøntsager. Det var navnlig Kartoffler, Rødbeder, Hvidkaal og Turnips, Lassen dyrkede, og han solgte i Pundervis. En af de senere Nybyggere i Dalen fortæller, at han betalte Lassen 15 Cents pr. Pund — og det var mange Tons, der blev handlet om — og saa skulde Køberen selv tage Rodfrugten op af Jorden. Lassen har endda efter alt at dømme ikke været dyr. Den danske Guldgraver Peter Justesen fortæller f. Eks., at han maatte betale 1½ Dollar for et Pund Løg.

HEUREKA!

Her boede Peter Lassen da saa fast, som hans urolige Temperament tillod det, indtil 1854, da han drog over de nordlige Bjerges Højderygge og slog sig ned hinsides dem, paa sit Livs sidste Boplads, Honey-Lake-Valley, hvor Peter Lassen endnu engang blev Pioneren.

Naar dette nævnes allerede nu, lidt udenfor den kronologiske Rækkefølge, er det, fordi denne sidste Bosættelse i høj Grad havde Relation til Lassens Rejser i Vinteren 1851—52.

Det har blandt flere af Californias Historikere været drøftet med Interesse, men under Uenighed, om Peter Lassen eller en amerikanskfødt Mand, Isaac Roop, var den første Nybygger i Honey-Lake-Valley. Det er givet, at Lassen først slog sig ned der i 1854, og at Roop allerede 1853 havde taget Land i Besiddelse i Dalen, og de, der giver Roop Fortrinet, synes derfor at have Sagerne i Orden. Sammenholder man imidlertid de foreliggende Kendsgerninger, vil i Virkeligheden Uenigheden svinde, idet Kendsgerningerne passer sammen som en Haand til sin Handske.

Fjernt fra Stedet kan det synes af ringe Interesse at fastslaa, hvordan Sagen forholder sig. Naturligvis er man paa Stedet — hvor der siden opstod en By, Susanville — interesseret i at vide, hvem Grundlæggeren var. Men ogsaa for den Læser, som paa mange Sider har fulgt Lassens bugtede Færd, byder Spørgsmaalet Momenter af Interesse. Det er allerede set, hvor mange af Peter Lassens Karaktertræk der umiddelbart lader sig læse ud af hans Gerning og af Kendskab til Begivenhederne, men den lille Undersøgelse viser os igen Lassen udfoldende sine typiske Egenskaber. Og var han den første i Dalen, vil det jo sige, at hans

mærkelige Evne til at øjne Muligheder, før andre saa dem, har fejret endnu en Triumf — Honey-Lake-Valley er virkelig et af de frugtbareste og bedste Steder i Nord-California. Endelig viser Oplysningerne os paany Lassen som Opdagelsesrejsende af Format — som Opdageren af den store, længe søgte Bjergvej tværs gennem Sierra Nevada, fra Øst til Vest.

— — Oplysningerne om, at Peter Lassen var den første hvide Mand, der slog sig ned i Honey-Lake-Valley, foreligger i de gamle Nybyggeres mundtlige Overleveringer, der er gentaget mange Gange. Det er allerede i det foregaaende nævnt, at Lassen i de to første Aar, han boede i Indian-Valley, forlod Dalen om Vinteren. Det vides, at han har opholdt sig ved Deer-Creek og i Shasta-City. Det er ogsaa nævnt, at Lassen i 1850 fik den Rejserute, som han 1848 førte Missouri-Emigranterne frem ad, forkortet med en *cutoff*, en Genvej, som derpaa blev brugt indtil Vinteren 1851—52, da den nye Vej blev fundet.

Et Rejseselskab under Ledelse af en Mand, der hed *Noble*, kom fra Øst og drog ind i California, og denne Karavane passerede som den første direkte fra Øst til Vest gennem Sierra Nevadas hidtil impassable Dele. Vejen er siden kaldt *Nobles Rute*, og det er omtrent den, *Western Pacific*-Banen nu følger. Det er Hovedvejen ind til California fra Øst. Dermed var altsaa det Problem, som længe havde været anset for at være i Ordets egentligste Forstand uoverstigeligt, løst simpelt og ligetil.

Nobles Rute er imidlertid slet ikke fundet af Noble, men af Peter Lassen.

Det fremgaar af *Hutchings California Magazine* for Juni 1857, at:

»De gamle Nybyggere i Indian-Valley bekræftede, at Æren for at have opdaget Nobles Pas tilkommer Peter Lassen, som har kendt den længe før, Noble opdagede den. Han var Nobles Fører paa hele Turen langs Ruten. Noble var selv fuldkommen ukendt med Ruten«.

Den, der 1857 — altsaa mens Lassen selv levede — har skrevet dette i *Hutchings California Magazine*, oplyser videre, at Peter Lassen i 1854 har bekræftet Oplysningen overfor ham.

Overhovedet kun en enkelt, nyere, Historieskriver (Fairfield) beskæftiger sig med denne Oplysning, men han gaar kort videre, og siger, at den maa være gal, for »det synes ikke rimeligt at antage at han [Lassen], hvis han kendte Nobles Pas [i 1848], skulde have taget et

stort Selskab af Emigranter op til Oregon og tilbage. Havde det været Tilfældet, burde han være straffet«.

Nej, det er logisk indlysende, at Peter Lassen har fundet den Rute, der nu kaldes Nobles, *efter* at han i 1848 var draget Vejen mod Nord om Sierra Nevada, op mod Oregons Grænse, og tillige *efter*, at han i 1850 fandt sin *cutoff*-Rute. Han blev ved med at finde bedre Ruter. Han helmede ikke, før den Opgave var løst, hvis Løsning alle i California saa hen til med Forventning.

Det oplyses videre, at Deltagerne i Nobles Emigrantselskab i 1852, da de kom fra Øst og drog ind i Honey-Lake-Valley for saa igennem den at naa til Passet gennem Sierra Nevada, i Dalen udvalgte sig Jordlodder, men det nævnes hos samme Skribent, som ovenfor er citeret, at »de glemte at vende tilbage i Løbet af faa Dage og tage dem i Besiddelse«.

Naar disse Oplysninger sammenholdes, staar det klart, at Lassen har kendt Honey-Lake-Valleys frugtbare Skønhed, før nogen af *de* Hvide besluttede sig til at bo der, som siden blev denne Dals Indbyggere, og hvis Efterkommere i stort Tal lever der den Dag i Dag. Lassen rejste ganske vist videre — han var jo Fører for Nobles Rejseselskab. Men han havde ikke glemt Dalen med det søde Navn, tilmed da den havde en speciel Tillokkelse for ham: Han havde faaet det Indtryk, at der heroppe var meget Guld; — og det var en Egn, hvor ingen andre havde søgt.

Paa sin øvrige Færden og Farten kom Peter Lassen som nævnt i disse Vintre til Bosquejo-Rancho og til Benton-City, hvis Udslettelse var nær. Da Frimurerlogens Bygning ogsaa stod i Fare for at blive ødelagt, og da Logen af sig selv var ved at smuldre hen, fordi der ikke var flere Mennesker tilbage i Byen, blev dens Ejendele bragt bort — til Shasta-City, der ligger ca. 100 Kilometer nord-nordvestligere, i det nuværende Shasta-County (*Bjerget* Mount Shasta ligger endnu nordligere, Nord for Shasta-County, i Siskiyou-County).

Her genopstod Logen. Peter Lassen var interesseret i dens Genoprettelse. Han har i Følge den californiske Frimurer-Litteratur aldrig i større Udstrækning deltaget i Logemøder eller andre af de regelmæssige Funktioner. Det er et karakteristisk Træk for denne Mand, at han alligevel ikke blot var en af dem, der i sin Tid fik Stiftelseshædet bragt til Benton-City, men han var ogsaa virksom for at faa det ført bort igen, for at faa det bragt i Sikkerhed. Han var med, saa snart der var Be-

vægelse, men den rolige Videreførelse paa Stedet overlod han til andre. Den udfarende Kraft var hans udprægede Egenskab, mens den stille Taalmodighed næppe nogensinde var hans Sag.

Den Ledende i Logen, da den var flyttet til Shasta, Postmesteren i denne By, *Isaac Roop*, som tillige var Indehaver af Byens Hotel og Købmandshandel. Juni 1853 blev Hotellet ødelagt af Ildebrand. I Bygningen havde Frimurerlogen ogsaa haft sit Hjemsted. Det lykkedes Roop at redde enkelte Stumper af sine Ejendele ud af Flammerne, som hurtigt gjorde det af med hans Træhotel. Af Frimurerlogens Papirer reddedes ogsaa enkelte og blandt dem Stiftelsesbrevet. Det opbevares siden da i et brand- og dirkefrit Aflukke, og californiske Frimurere oplyser, at de betragter deres ældste Dokument som et Klenodie.

Roop stod efter Ildebranden uden Midler. Skulde han købe Jord i Shasta, krævedes der Penge. I Stedet tog han til Honey-Lake-Valley, saa paa Grunde, der kunde udtages gratis, valgte en og byggede siden sit Hus. Det stod færdigt Juli 1854.

Lassen og Roop var nære Bekendte, bl. a. altsaa ogsaa begge Frimurere i samme Loge. Her tillader nu nærværende Forfatter sig den eneste Formodning i denne lille Udredning, der iøvrigt blot er en Sammenstilling af Fakta: Det har været Peter Lassen, som gav sin gode Bekendt Isaac Roop det Raad at drage til den rige og idylliske — men iøvrigt ukendte — Honey-Lake-Valley og slaa sig ned der, hvor Peter Lassen selv, da han var der med Noble, havde valgt en Grund, paa hvilken han havde i Sinde at bygge — og Isaac Roop fulgte hans Raad.

Der synes ikke at være noget dristigt ved denne Formodning, som i alle Henseender passer smukt og naturligt ind i Kendsgerningernes Murværk. Og sammenholdes Formodningen med, hvad der er lært om Lassens Psyke, findes der ogsaa heri Træk fra det efterhaanden kendte Portræt af Manden: Som han samlede Nybyggere til Bunke i Benton, saadan søger han nu at gøre det i den Dal, til hvilken han sætter sin Lid for Fremtiden, og som han da ogsaa skulde faa sin evige Hvile i, hvor hans Navn er uudsletteligt og af alle det, der stadig nævnes tiest, fordi hele Amtet, hvoraf Honey-Lake-Valley udgør den værdifuldeste Del, bærer hans Navn.

INDIANER-VENNER OG -FJENDER

Men Udviklingen er med denne lille Redegørelse skruet en Smule for langt frem. — Vinteren 1851—52, da Peter Lassen har overvundet Sierra Nevada, har passeret Honey-Lake-Valley og har valgt sig et Stykke Jord dér — denne Vinter er forbi, og Lassen vender saa tilbage til Indian-Valley ved den Tid, da Floden svulmer, og Græsset i Dalen grønnes. Saa hentede han sine Kreaturer, som han havde haft paa Græs andre Steder, op til sin Del, og ogsaa for ham grønnedes alt paany. Han var flittig i Smedien, virkede med sine Grøntsager, udvidede sit Landbrug, etablerede atter en lille Købmandshandel beregnet paa de Forbidragende. Han fik i Sommeren 1852 lagt Spaantag paa sin Hytte, og han genoptog sin gamle Yndlingssyssel: Gik paa Jagt og fik Indianerne til at hjælpe med at flaa de nedlagte Dyr og slæbe Huderne hjem. Overhovedet havde han vedvarende megen Forbindelse med Indianerne. Lassen gik videre end til blot at staa sig godt med dem. Han hjalp dem i deres Kamp mod Nabostammerne, som var særlig krigerske. I Sommeren 1852 udrustede han en hel Straffeekspedition mod de vilde Pit-River-Indianere, som levede væsentlig nordligere, Nord for Honey-Lake-Valley, men som ofte gjorde lange Krigstogter og paa disse bl. a. kom ind i Indian-Valley, hvor de et Par Gange havde røvet baade Kvinder og Kvæg — det var de to Former for Bytte, som interesserede mest.

Lassens Ekspedition bestod af 13 hvide Mænd og nogle Indian-Valley-Indianere, d. v. s. Maidu'er, som ikke var særlig modige, men som dog gik med. De to første Dage saa man intet til Pit-River'ne, men den tredie Dags Morgen, da Peter Lassen var kommen paa Benene og havde faaet tændt den Pibe, som var hans trofaste Følgesvend i alle Livets Forhold — den var et Arvestykke fra Danmark, saa den havde fulgt ham gennem Lande og Aar — opdagede han Indianere, som luskede om mellem Træerne, ikke langt borte. Lassen lod sig ikke anfægte. Han beholdt Piben i Munden, tog sin Riffel, sigtede paa en Indianer, skød og ramte ham, saa han styrtede død om med det samme. Peter Lassen beholdt stadig Piben i Munden og affyrede endnu to Skud — hvert af dem strakte en Indianer til Jorden. Saa kom den lille Ekspeditions øvrige Mandskab styrtende til, men da havde Peter Lassen klaret Situationen, Indianerne var paa Flugt. De blev forfulgt, indhentet og led et nyt Nederlag.

Peter Lassen blev efterhaanden berømt for sin Uforfærdethed, og

en Dag i Sommeren 1854 kom tre Guldgravere, som var paa Vej op gennem Indian-Valley paa Vej mod Honey-Lake-Valley, ind til Peter Lassen for at spørge ham, om han ikke kunde ledsage dem, da de frygtede Pit-River'ne. Men Lassen var ikke hjemme. Meyerwitz sendte saa nogle af de Indianere, som var beskæftiget paa Bedriften, med Guldgraverne, men Indian-Valley-Indianerne var saa angst for deres krigerske Frænder fra Pit-River, at de meget hurtigt forsvandt fra Synskredsen; Guldgraverne kunde saa klare sig videre alene.

Lassen var virkelig uforfærdet. Gang paa Gang red han ene af Sted, var borte i mange Dage. Han hævdede altid, at naar Indianerne blev behandlet godt, var de ikke farlige — og at det var de Hvide, der ødelagde dem og gjorde dem upaalidelige, fordi det var en almindelig Opfattelse hos de Hvide, at en Indianer kun var sikker, naar han var død.

PRÆSIDENT FOR REBUBLIKKEN NATAQUA

Honey-Lake har sit Navn af den Honning-Dug, som de første, der kom i Dalen omkring den, fandt overalt paa Græs og Blade. Hvem der gav den Navnet, vides ikke; formodentlig er det Peter Lassen, der atter har sat sit Spor. — Forklaringen paa Honning-Duggen er iøvrigt rimeligvis den simple, at der har været fuldt af Bladlus, som udskiller en sødlig Vædske, der hyppigt, naar Insekterne optræder i stor Mængde, kan drysse ned som en fin Støvregn, der lægger sig klæbrigt paa alt.

DALEN

Honey-Lake-Valley danner nu den sydligste Del af *Lassen-County*. Den strækker sig i Retning Nord-Vest til Syd-Øst og er 70—80 Kilometer lang. I dens syd-østlige Del ligger den store Honey-Lake, som faar sit Vand fra mange smaa Tilløb i Bjergene, og som atter afgiver Vandet gennem Floder. Den største Flod, der passerer Søen, er Susan-River.

Klimaet er særlig mildt. Der kan om Vinteren ligge lidt Sne, men Frost er sjælden. Overrislingen er meget let, fordi der foruden Søen og Hovedfloden er mangfoldige Vandløb, som fører Smeltevandet ned fra de altid snedækte Højder, der omgiver Dalen. Af de talrige Ranches navnlig paa Vestsiden af Honey-Lakes Bredder stammer mange fra de første Aars Nybyggere, og mange tilhører endnu Efterkommere af de første Beboere, hvis Navne paa den Maade lever videre.

Da Peter Lassen kom i Dalen, fandt han et Dyreliv og et Planteliv, som maatte faa ham til at studse, selv om han efterhaanden var forvænt. Den vilde Havre ringlede, hvide Liljer med sødt bedøvende Duft og et karmoisinrødt Hjerte dybt i hvert Kronblads Negl dækkede store Partier, Salvians hvidgraa Blade og høje, rødlilla Bomster bredte sig videnom, den vilde Rug stod frodig. — Antiloper og Elk græssede, der var Masser af store Harer, Pumaen, den amerikanske Løve, lurede paa Bytte, de store Grizzly-Bjørne luntede af, Præriehundene vimsede, og Klapperslangerne gled gennem det frodige Græs — endda i usædvan-

lig Mængde. Det var, som om hele Nordamerikas Dyreverden var samlet her — blot med Undtagelse af den vældige Bison, Indianernes *Buffalo*, — og Klimaets Mildhed gjorde, at intet af de planteædende Dyr der levede i Dalen, nogensinde blev set i mager Tilstand — der var Græsning nok Vinteren igennem!

Midt i det Hele ragede de enorme californiske Naaetræer, *Sequoja*, op, frodigere og mægtigere end noget andet Sted i California. Det er Verdens ældste Træer, utvivlsomt overhovedet de ældste nulevende Organismer i Verden, formodentlig indtil 5000 Aar. Der er to Former, *Sequoja gigantea*, Kæmpetræet, og *Sequoja sempervirens*, det evigtgrønne Træ. De bliver begge meget hyppigt indtil 100 Meter høje, og disse enorme Træer gør paa alle California-Rejsende et overvældende Indtryk og har aabenbart ogsaa gjort det paa Peter Lassen: Da han en Dag i Juni 1855 sammen med andre kom op gennem Honey-Lake-Valley, slog de Lejr under de største af disse Træer, som de hidtil havde fundet. Det var ganske tæt ved det Sted, hvor Lassen nogle Aar forinden havde valgt sig Jord, og da Lassen den Sommeraften lagde sig til Hvile og stirrede op i de enorme Kroner, udtalte han Ønsket om engang at blive begravet paa dette Sted. Han fik sit Ønske opfyldt, og hans Ben hviler nu — siger man i Amerika — under Verdens højeste Træ.

Men der skulde ske meget, fra han første til han sidste Gang hvilede under den *Sequoja gigantea*.

GULDET DRAGER

Lassen havde hidtil kun haft et lille Anfald af Guldfeber; nu fik han et nyt. I Juni 1855, da han laa under Kæmpetræet, var han netop taget bort fra sin Ranch i Indian-Valley for sammen med tre Mænd at se paa den Jord, han havde valgt deroppe og for at se, om hans Formodning om den rige Guldmængde holdt Stik. Lassen, Kenebeck, Parker og en fjerde var taget af Sted til Hest, og de havde en meget stor Udrustning med sig paa haardtjæssede Muldyr, der som Regel bar 400 Punds Last. De kom over Bjergene ned i Dalen 5—6 Kilometer Vest for det Sted, hvor Janesville nu ligger. Lassen og Kenebeck søgte i Fællesskab og fandt straks betydelige Mængder Guld, saa meget, at Lassen faa Dage efter vendte tilbage til sin Ranch for at hente flere Mænd og

større Udrustning, saa Minedriften kunde gennemføres mere systematisk. Lassen vendte tilbage med 3 Mand, William Gallagher, Samuel Knight og Joseph Lynch, af hvilke den sidste ligesom Lassen blev en af de faste Beboere i Dalen — han døde der 1885 og blev begravet ved Siden af Lassen.

For at udvinde Guld maatte de have Vand, saa de kunde kaste den udgravede Jord i en »Vugge«, det flade Metalbækken, hvorigennem rindende Vand kan løbe og skylle Jordpartiklerne bort fra Guldet, der synker til Bunds. De maatte imidlertid, for at faa Vand paa det særlig guldrige Sted, grave en godt 3 Kilometer lang Kanal, som kunde lede Vandet til fra en lille Flod. Det var for at faa dette Arbejde gjort, at Lassen havde hentet Mandskab. — Grøften blev da ogsaa gravet, og man fandt stigende Mængder Guld — men der hvilede alt i alt ikke nogen lykkelig Stjerne over Lassens Guld-Forsøg. Han var Slider, aldrig en Lykkens Pamfilius. Da man havde arbejdet en halv Snes Dage, efter at Grøften var færdig, sank Vandet i den, forsvandt derefter helt, og Arbejdet maatte indstilles. Lassen æggedes kun af Modgang. Honey-Lake-Valleys Yppighed og det rige Guldfund havde faaet ham til at bestemme sig for nu endelig at følge sin gamle Trang og flytte sine Teltpæle til Honningdalen, hvor han jo ogsaa havde genset sin gamle Ven Isaac Roop. Han tog til Indian-Valley for at afvikle sit Bo. Naar Efteraarets Regntid kom, vilde han for bestandig forlade sine Grøntsagsmarker og sin Hytte.

HUSET

I Oktober brød Lassen op. Paany skred en Karavane over Bjergene: Lassen sammen med sine Husfæller, Isadore Meyerwitz og hans Kone, desuden Joseph Lynch og Greenwood samt en Spanier, Lazier. De havde atter kraftig Udrustning paa Muldyrene, og de medførte, hvad de ejede af Kvæg.

Lassen for sin Del udtog i Honey-Lake-Valley en Kvadrat-mile Jord nær ved det Sted, hvor han havde fundet Guldet, og paa dette Sted byggede han atter Hus. Han var ufortrøden. Huset var denne Gang ovenikøbet et meget større end det, han havde forladt paa sin sidste Boplads. Det er tydeligt, at nu, da Peter Lassen var kommen op i Aarene, belavede han sig paa at slaa Rod. Huset var 16,35 Meter langt og

6,35 Meter bredt, 6 Stammer højt. Den ene Ende af det udgjordes af et kvadratisk Oplagsrum, som Lassen straks gjorde Anstalter til at faa fyldt for Vinteren med Hø til Kreaturerne. Han slog og stakkede 20 Tons Hø, men Vinteren blev for Resten saa mild, at han ikke fik Brug for dette Forraad. I hele Husets Bredde var der i den anden Ende et, ligeledes kvadratisk, Opholdsrum, hvis Møbler han forarbejdede, hvis aabne Fyrsted var sat op af Klippesten — det var saa stort, at det kunde tage Favnebrænde — hvis Gulv var af Brædder, hvis Kvadratmeter store Vinduer kunde dækkes med Sække, naar Blæsten peb, eller Sne en sjælden Gang gav sig til at fyge. Naturligvis havde Rummet ogsaa en Indgangsdør — og en Dør ind til det Rum, der laa imellem Opholdsværelset og Lagerrummet. Det var Lassens Soveværelse, hvor en ekstra Seng fortalte om hans uforandret gæstevenlige Sindelag overfor de tilfældige Vejfarende eller overfor Venner, der kom paa Drag forbi. Dette ikke helt lille Hus blev staaende til 1896, da en Mand, Peter Vogt, som vistnok var Dansker, brændte det, fordi det ikke kunde staa mere. Det var faldefærdigt af Raaddenskab.

Uden om denne Bjælkebolig blev der rejst Hegn af 5000 Pæle, som Lassen og hans Hjælpere kløvede i den første Vinter. Det var, som man ser, et stort Foretagende — men Lassens Mangel paa Interesse for *officialia* manifesterede sig ogsaa her: Skønt han et Par Aar efter var med til at bestemme, at enhver Jord-Besiddelse skulde indføres i en Art Rets-Protokol, et officielt Register, blev der aldrig nogensinde registreret noget om Lassens Ejendom.

Af Lassens Hus findes saa vidt vides intet Billede, mens der af Roops væsentlig mindre anseelige Hus findes det Fotografi, som er gengivet Side 163. Det var sammen med Lassens en Art »Regeringsbygning« paa Stedet. Hvor det gengives i Amerika, kaldes det da ogsaa, om end naturligvis halvt spøgefuldt, *Capitol*. Billedet viser et primitivt Blokhus og hjælper den nutidige Læser til Forstaaelse af, at de datidige Nybygges Levevis ikke stod paa et fra Urbeboernes meget væsensforskelligt Stade.

Lassens Hus var dog altsaa adskilligt større end Roops, og foran det fandtes yderligere en lille Bygning, som rummede en Smedie. Lassen arbejdede heroppe nu kun for sig selv, udførte ikke Kundearbejde — der kom snart en anden Smed i Bygden, som tog sig af dét. Men Lassen havde dog nok at tage Vare paa. Han dyrkede igen Grøntsager, passede sit Kvæg, sit Landbrug — tog overhovedet stadig den mindre,

sikre Fortjeneste ved Siden af de mere problematiske Indkomster, Guldet kunde skaffe ham. Kanalen, som han havde gravet Aaret i Forvejen, og som Vandet da forsvandt fra, søgte han nu at gøre bedre ved at lave et Sluseværk, hvormed han kunde stemme Vandet op. Han skar med en Klovsav Tømmer til en Slusekasse — saa kunde Vandet jo endda efter Behov anvendes til Guldudvaskning, til at drive en Mølle med eller til Overrisling af Jorden i den tørre Tid. Dernæst rejste han stadig, søgte og fandt nye Veje, hvilket i dette Tilfælde vil sige nye Forbindelseslinier, nye Bjergpas. Han hjalp stadig ofte Emigranter, som havde Vanskeligheder ved at finde frem, og saa passede han maaske endelig — naar han havde Tid — de offentlige Hverv, som nu snart meldte sig. Om de var lønnede, vides ikke.

At al hans Virksomhed gav ham gode Indkomster, er der mange Vidnesbyrd om, og at Beboerne i Honey-Lake-Valley i det Hele taget sad godt i det, faar man et Indtryk af gennem en Replik, som en Mand i en af de nærmeste Byer lod falde til en ung Fyr, som søgte en Stilling hos ham:

— Nej, er du fra Honey-Lake-Valley, kan du ikke faa Pladsen — derude bliver I jo rige blot ved at ryge jeres Pibe, mens Naturen gør Arbejdet. I lærer ikke at bestille noget.

Det er da saaledes ogsaa Naturens Gavnildhed i Honey-Lake-Valley, som har givet det Land, den ligger midt i, det ejendommelige Navn, som det ofte anføres under: *The Land of the Never Sweats* — Landet, hvor man aldrig bliver svedt.

POLITISKE VANSKELIGHEDER

Det gik i denne Dal, som det var gaet overalt, hvor Lassen hidtil havde slaet sig ned: Inden længe indsaa andre, at her var noget at gøre, og de fulgte med. De vilde gøre som han. Ogsaa de byggede Huse, og i de første Aar efter, at Lassen havde bosat sig i Honey-Lake-Valley, opstod der i Dalen en Bebyggelse, som, datidige Forhold taget i Betragtning, i høj Grad havde Præg af en By. Allerede i April 1856 var de mandlige Nybyggeres Tal mindst 20. Adskillige af dem havde Familier — store Familier endda — saa Beboernes samlede Antal var meget større.

De, der kom, udtog Jord — som Regel hver en *mile* i Kvadrat — de byggede Huse, de dyrkede Landbrug, de gravede Guld, altsammen som det passede dem — men ikke altid som det passede andre.

Det var ikke sjældent, at de Nyankomnes Gøren og Laden stred mod de første Settleres Interesser, og de oprindelige Beboere havde ingen Midler at tvinge de nye med til at opføre sig, som de ønskede, ingen Magt til at paalægge dem Hensyn til allerede erhvervede Rettigheder.

Der manglede i en overordentlig Grad Lovregler, og der savnedes Autoriteter, som kunde skaffe Retten respekteret.

Beboerne i Honey-Lake-Valley svævede i fuldkommen Uvidenhed om, hvilken Stat de egentlig tilhørte — en Tilstand, som, saa mærkeligt det end lyder, varede i flere Aar. Længe regnede de sig boende udenfor Californias Grænser. En Tid lang vidste de hverken ud eller ind, og deres officielle Skrivelser viser, at de den ene Dag troede eet, den næste et andet, den tredie igen det første. Da de endelig fik Vished for, at de laa indenfor denne Stats Omraade, opdagede de tillige, at de hørte til Plumas-County, men de fandt, at dette Amts Styrelse undlod at tage Hensyn til dem. Der gærede megen Utilfredshed, og den gav Anledning til Drøftelser, som paa et Tidspunkt, da man endnu slet ikke havde Anelse om, hvordan man var vendt, fik Udslag i Dannelsen af en særlig Stat, der i Litteraturen stadig — om end som Regel med et lille Smil — nævnes Republikken *Nataqua* — hvilket Ord er indiansk og betyder *Kvinde*.

I hele denne Bevægelse for at skaffe Lov og Orden var Peter Lassen Forgrundsfiguren. Den lille Mand har haft travlt fra Hus til Hus — Oplysningen om Resultatet foreligger i følgende ikke helt almindelige Aktstykke, som er det officielle Referat i den officielle Protokol, og som er underskrevet af den nye Republiks nyvalgte Præsident — Peter Lassen.

Han valgtes til Præsident — vi vilde kalde det Dirigent — for det konstituerende Møde, og saa vidt det kan ses, foreligger intet andet formelt Valg af ham til Republikkens Overhoved, men han var det, og han fungerede i den Egenskab til sin Død — ogsaa selv om der blev holdt officielle Møder, hvor andre var Præsidenter eller Forhandlingsledere.

Her gengives det Dokument, der er at opfatte som Republikkens Grundlov:

LOVE OG BESTEMMELSER

vedtaget 26. April A. D. 1856.

I Henhold til tidligere Kundgørelse holdt Beboerne af Honey-Lake-Valley 26. April A. D. 1856 et Fællesmøde i Roops Hus i den Hensigt at forme saadanne Love, Vedtægter og Bestemmelser, der er fundet nødvendige og hensigtsmæssige i Betragtning af Bebyggelsen af den nævnte Dal.

Efter Mødet var organiseret ved Valg af Peter Lassen til Formand og Isaac Roop til Sekretær, blev de følgende Love enstemmigt vedtaget af Beboerne:

§ 1. Da Honey-Lake-Valley ikke er beliggende inden for Grænserne af California, bliver det herved at erklære for et nyt Territorium, og dets Udstrækning skal være som følger, nemlig:

Begynder ved et Punkt, hvor 38½ nordlig Længdegrad [skal være Bredde] skærer Californias Østgrænse; derpaa Øst til den 117 vestlige Længdegrad, saa Nord til 42 nordlig Længdegrad [skal være Bredde] endelig løbende mod Vest til den 120 vestlige Længdegrad (N. Ø. Hjørne af California), derpaa sydpaa til Udgangspunktet. Det angivne Territorium skal kaldes Nataqua.

§ 2. Enhver nuværende mandlig Nybygger, der er 21 Aar gammel, skal have Ret til at udtage et Areal paa 640 *acres*.

§ 3. Enhver Person, der udtager et Areal, skal sætte en Meddelelse op om Udstrækningen, saa nøje angivet som muligt, af nævnte Areal og ogsaa foranledige, at Beskrivelsen indføres i Registeret.

§ 4. Alle udtagne Arealer skal udmaales inden 90 Dage fra den Dag, da der sættes Meddelelse op og gives Anmeldelse til Registeret, og nævnte Opmaaling sammen med Indførelsen i Protokollerne, skal foregaa i Overværelse af Ejeren.

§ 5. Alle Besiddelser, der saaledes er udtaget og opmaalt, skal tages i Brug eller tages i Besiddelse af Ejeren eller hans Stedfortræder.

§ 6. Alt Land, der ligger mellem Roops Hus og Skoven mod Vest og mellem Bakkedragene paa Nordsiden af Susan-River og 300 *yards* Vest for Emigrant-Vejen, skal Roop lade udlægge til en By, og enhver Nybygger skal være berettiget til en Byggegrund paa dette By-

areal, forudsat at han foranlediger en Bygning opført derpaa, inden 1. Maj A. D. 1857. Alle Dele af det nævnte Byomraade, der ikke er taget i Besiddelse og i Brug i Henhold til Bestemmelsen i denne Paragraf, skal tilhøre nævnte Roop.

§ 7. Enhver Besidder skal have Ret til at bosætte sig paa eller udnytte enten Byarealet eller Besiddelsen, og Byarealet skal da betragtes som en Udvidelse af hans Besiddelse paa 640 acres. [Meningen maa formentlig være, at Byarealet ikke medregnes i de 640 acres, som er Maksimum for Besiddelser.]

§ 8. Ingen Person maa lede Vandløb fra deres oprindelige Leje, naar det kan skade nogen tidligere Jordbesidder.

§ 9. Alle Vanskeligheder eller Trætter skal afgøres af en Voldgift udvalgt blandt Dalens Beboere, og Afgørelser, truffene af denne Voldgift, skal være endelige.

§ 10. Ingen Person maa sælge, bytte eller paa anden Maade udlevere nogen Art af Spirituosa til Indianerne, og enhver Person eller Personer, der misbruger, mishandler, røver eller stjæler fra Indianerne, skal betragtes som Lovovertræder, og paa Foranledning af enhver Person, der skriver til Registratoren, at saadan Lovovertrædelse har fundet Sted, skal Registratoren ufortøvet sammenkalde Borgerne. De skal danne en Ret, og efter at have hørt alle Omstændighederne, skal de bestemme og idømme saadan Straf, som de maatte finde retfærdig.

§ 11. Registratoren skal være Formand i enhver saadan Ret og skal holde en Protokol over alle Forhandlinger i denne Ret. I Registrators Fraværelse skal et Flertal af Retten vælge en Formand, og Flertallet skal bestemme Rettens Forretningsgang.

§ 12. Der vælges en Landmaaler og en Registrator, som skal varetage deres Forretninger, til Efterfølgere er valgt og udnævnt.

[§§ 13—19 omhandler Anlæg af nye Veje, der skal være 33 Meter brede. Vejenes Navne blev bestemt: Emigrant-Road, Lassen-Road, Shasta-Road, Gold-Run-Road, Honey-Lake-Road og Central-Road. Det ses, at den eneste Person, der faaet sit Navn knyttet til en Vej, er det lille Samfunds første Grundlægger og nyvalgte Præsident.]

§ 20. Isaac Roop vælges til Registrator og Peter Lassen til Landmaaler, og de skal begge fungere i deres respektive Kontorer fra i Dag.

§ 21. Vi undertegnede faste Beboere af Honey-Lake-Valley forpligter os ved Ære og en for alle til nøjagtig Efterlevelse af disse Love og Vedtægter og til at holde fast ved dem, underkaste os dem og forsvare dem ukrænkeligt.

[20 Underskrifter, af hvilke
Lassens er den første].

Paa Forslag af Peter Lassen blev det besluttet for fuldt at fastslaa disse Love at lade Sekretæren sende Afskrift af dem til Redaktøren af *Shasta Republican* med Anmodning om Offentliggørelse og med Henstilling til andre Blade i Staten [d. v. s. California] om at aftrykke dem.

Stiftelsesmødet blev derefter hævet.

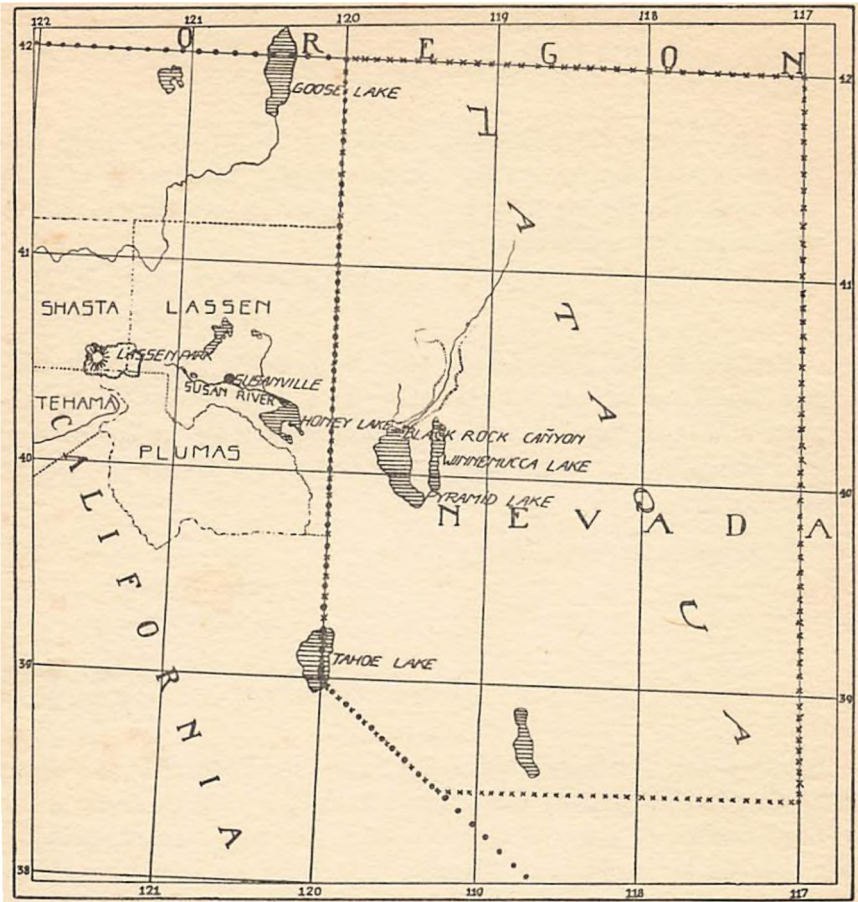
Peter Lassen,
Præsident.

Isaac Roop,
Sekretær.

Samtlige den nye Stats selvstændige, mandlige Beboere havde altsaa skrevet under. Et saadant Faatal giver unægtelig i Nutids Øjne denne »Statsdannelse« et Præg af Operette. Men det maa ikke glemmes, at alle politiske Foreteelser i de Dage og i de Egne var yderst ubehjælpssomme i deres Form — der er i det foregaaende set andre Eksempler derpaa. Undertiden mindes man ved Beskæftigelsen med Californias politiske Barndom om Vikingernes primitive men haandfaste Statsdannelser. Hele den californiske Situation bliver nogle Grader mindre komisk, end den vilde forekomme nu til Dags, fordi alle Forhold var saa flydende og primitive i denne Udkant af Verden, hvor Civilisationen endnu kun havde skudt smaa og tynde Spirer.

DEN UHELDIGE LANDMAALER

Værre var det, at den nye Republiks Eksistens beroede ikke blot paa en enkelt Fejltagelse, men paa en mærkelig Kombination af Fejltagelser og Misforstaaelser, den ene inden i den anden.

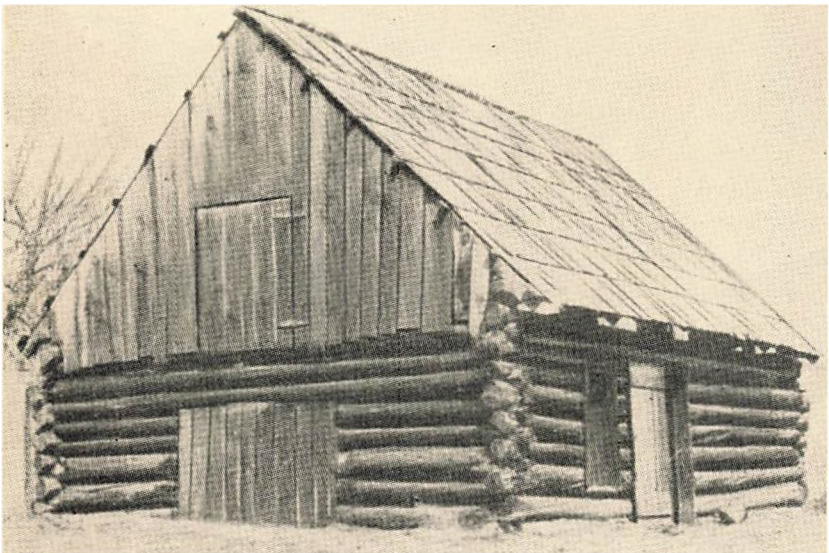

Kort, der viser Honey Lake-Valleys Omgivelser — og hvordan Dalens Beboere angav Nataquas Beliggenhed — udenfor Californias Grænser. Californias Grænse er angivet med Prikker, Nataquas Omraade er angivet med Kryds.

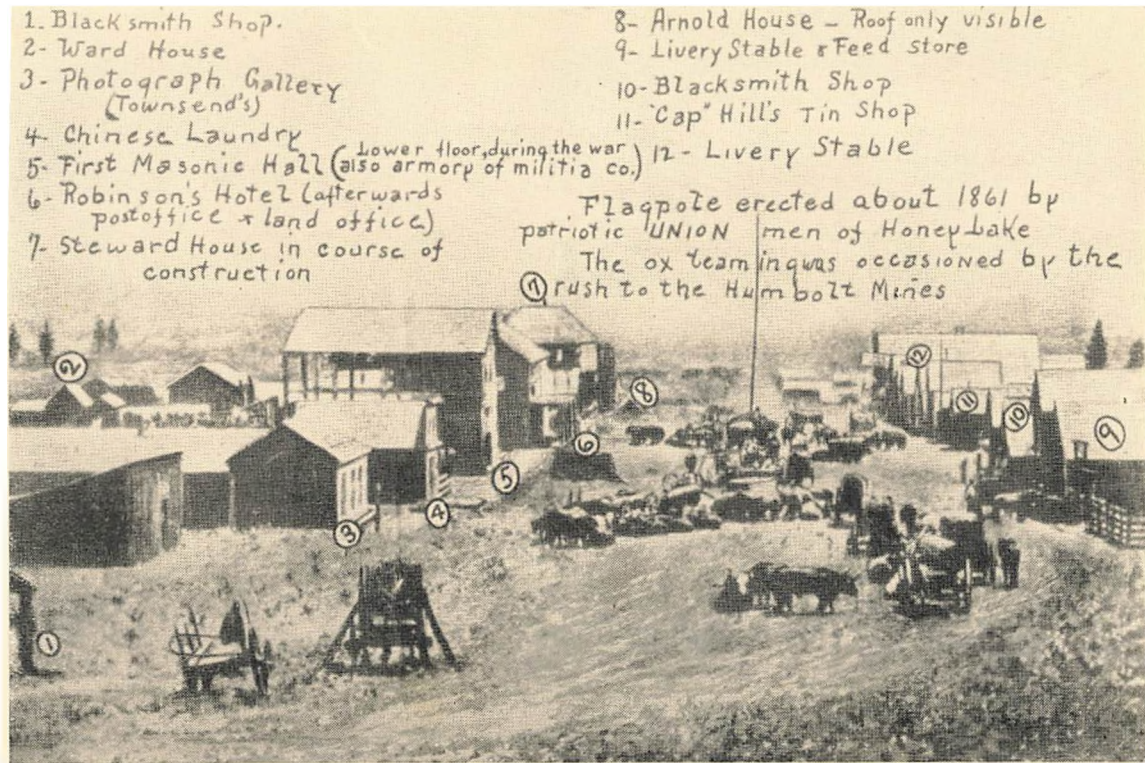
Som det ses paa hosstaaende Kortskitse over Egnen, har Statsgrundlæggernes Opfattelse været temmelig forvirret. Grænserne, der *angives* for den nye Republik, er saadan, at Beboerne ganske vist har Ret i, at dette Distrikt ligger helt uden for — Øst for — Californias Østgrænse og den nye Republiks Vestgrænse falder sammen. *Men det var slet ikke i dette angivne Land, den grundlovgivende Rigsforsamling opholdt sig.* Forsamlingen og altsaa det Land, disse Mænd boede i, hele Honey-Lake-Valley, befandt sig inden for Californias

Isaac Roop.
Gengivet efter *Fairfields
Pioneer History of Lassen-
County, California.*

Isaac Roops Hus i Honey-Lake-Valley. — Gengivet efter John Whicher:
Masonic Beginnings.

Susanville 1864, da et Tog af Guldgravere passerede Byen. Paaskrifterne paa det gamle Fotografi oplyser, at 1 er Grovsmedje, 2 Vagtbygning, 3 Fotografisk Atelier, 4 Kinesisk Vaskeri, 5 Første Frimurer-Bygning — (det nævnes, at Bygningen under Krigen blev brugt som Vaabenoplæg — der maa være Tale om den senere Borgerkrig, ikke om den her i Bogen omtalte Krig mellem U. S. A. og Mexico, som afsluttedes 1848.) 6 Hotel, tidligere bl. a. Postkontor, 7 Restaurant, 9 Leje-Stald og Foder-Oplæg, 10 Grovsmedje, 11 Blikkenslagerværksted, 12 Lejestald. — Gengivet efter

Fairfield's Pioneer History of Lassen-County, California.

Grænser. Mere rodet kunde det ikke være — og her har det formodentlig været Peter Lassens manglende Landmaaler-Kundskaber og overhovedet manglende Begreb om saadanne faktiske Forhold, som han beskæftigede sig med, der har spillet Forsamlingen et alvorligt Puds. Den nye Stat, saadan som den var angivet i »Grundloven«, var et Areal paa ca. 9700 Kvadratkilometer, som udelukkende laa i den nuværende Stat Nevada — der siden 1846 hørte til U. S. A. Men selv om Vedtagelsen saaledes uden Overdrivelse kan betragtes som Nonsens, har Dokumentet dog Interesse til Belysning af Beboernes Livsforhold og netop som et Vidnesbyrd om den almindelige Forvirring.

Naar Peter Lassen optraadte som Statens officielle Landmaaler og udstykkede Grunde, har hans Haand muligvis været heldigere — men Angivelserne i det officielle Register — *Roops Record* — er meget svage, Længdemaalene omtrentlige. Som Regel synes det blot at være Ejerens Opslag paa Grunden, der er indført i Protokollen, og Lassens Opmaalinger er vistnok i mange Tilfælde ganske udeblevet; den gode Mand har haft for travlt, eller han har kunnet for lidt af Kunsten. Her er f. Eks. en typisk komplet Tilførsel om et »Landnam«:

Jeg begynder ved denne Mærkepæl, gaar saa en *mile* mod Øst, derpaa mod Syd en *mile*, derpaa mod Nord til Udgangspunktet. Udtaget af Daniel Reed denne 2 Dag i Marts 1857.

Foruden de noget ubestemte Angivelser lægges Mærke til, at den ene Side af Firkanten ganske mangler. Skulde man rette sig efter Opgivelsen, vilde der fremkomme en Trekant med to Sider paa hver en *mile* — og hvor der til sidst tales om at gaa mod Nord, maatte man saa endda gaa mod Nordvest. Daniel Reed har, efter at være gaet mod Syd, glemt Angivelsen: »Derpaa en *mile* mod Vest« — og Registratør Roop har overset Forglemmelsen. Her tør man dog vanskeligt tro, at Landmaaleren ogsaa ude i Terrænet skulde have glemt at maale Arealets fjerde Side, snarere, at han ikke kom i Terrænet. Alt tyder paa, at Lassen sjældent var i Funktion som Landmaaler. Men der skete sikkert ingen Ulykke. Daniel Reed har nok faaet hele sin Kvadratmil og ikke blot den angivne halve.

Spørgsmaalet, som naturligt rejser sig: Hvorfra Lassen havde den Viden, der overhovedet fik ham til at paatage sig Opgaven som Landmaaler og de andre til at vælge ham — er intet Sted besvaret. Forklaringen maa dog sikkert søges i de lange Rejser, Lassen havde foretaget sammen med Frémont og hans Mænd — og saa i Lassens overordent-

lige Selvtillid. Frémont foretog jo under sine Rejser stadig Positions-beregninger, Nivellering, Triangulation, Højdemaaaling, Tachymetri m. m. m. Han og hans Folk haandterede stadig Sekstant, Theodolit og andre i slig Videnskab forekommende Apparater, den videlystne, kunne-glade og geskæftige Altmuligmand Peter Lassen har da utvivlsomt baade set og hjulpet til, og siden har han ment, at Kunsten let kunde udføres uden alt det matematiske Hokusfokus, som Frémont havde anvendt — maaske havde Lassen end ikke opdaget, at der skulde Matematik til.

Naa, det er jo endelig ogsaa i senere Tider set, at en Mand i Amerika — ogsaa andetsteds i Ødemarken, endda i mere civiliserede Egne — har været mange Ting uden altid at have netop alle Forudsætninger. En i sin Tid som *globe-trotter* berømt Dansk, Robert Watt, sagde om sig selv, at han paa sine Rejser baade i Amerika og i Australien havde været alt undtagen Amme.

SEJREN

Ældre californiske Historieskrivere har i Republikken Nataquas Grundlæggelse set en mod California fjendtlig Handling. Det synes at være Udtryk for en meget haandfast eller haardkogt Maade at opfatte Tingene paa. Hvad man vilde, var jo blot at faa Orden i Tingene, og U. S. A. havde ikke endnu under nogen Form ladet høre fra sig med Tilvejebringelse af Organisation i disse Egne. At det ikke var Ønsket om at opnaa Selvstændighed, der fik Honey-Lake-Valleys Beboere til at træde i Virksomhed, ses bl. a. af, at de hurtigt forlod Tanken om et særligt Territorium og i 1857 indlod sig i Drøftelser med en Række andre Distrikter Øst for Sierra Nevada, hvor der var bragt lige saa lidt Orden tilveje. Til at begynde med kom Honey-Lake-Folkene blot i løsere Forbindelse med Mormonerne, som paa dette Tidspunkt endnu bosatte sig i alle de vestlige Territorier. Siden fik man samlet sig til Møder, til Dannelse af en Komité og til Fællesvedtagelser sammen med andre Omraader — navnlig Vedtagelse af Henvendelser til United States Regering. En særlig Eksekutiv-Komité, som omfattede Medlemmer fra alle de interesserede Omraader, fik blandt andet fem Medlemmer fra Honey-Lake-Valley. Et af dem var Peter Lassen.

En Petition siger, at Beboerne af Dalene indenfor Great Basin (som før omtalt det store Højdeplateau mellem Sierra Nevada mod Vest og Rocky Mountains mod Øst) henvender sig til U. S. A.s Præsident og

til begge Kongressens Kamre med Anmodning om saa snart som muligt at faa dannet et nyt Territorium. Den samme Henvendelse, som er dateret 8. August 1857, gennemgaar, hvor vanskelige Forholdene paa mange Maader er, og om Honey-Lake-Valley siges det:

»Der er adskillige Dele af Great Basin, som tilhører California [paa dette Tidspunkt vidste man altsaa Besked!] hvor der bor mange Mennesker, der i Vintertiden ikke kan faa Forbindelse med California. Dette er Tilfældet med Beboerne i Honey-Lake-Valley. Denne Dal ligger Øst for Sierra Nevada, indenfor Great Basins Omraade, og af den Grund [d. v. s. fordi Bjergene paa den Aarstid er impassable] har Beboerne i fire Maaneder af hvert Aar ingen Forbindelse med de øvrige Beboere i deres egen Stat. De hører derfor naturligst sammen med Distrikterne Øst for Sierra Nevada, og de har desaaarsag sluttet sig til Bevægelsen. Hvis de stadig skal være knyttet til California, kan de i den Tid, Lovgivningsarbejdet foregaar, ikke have nogensomhelst Forbindelse med dette. Det er derfor taabeligt og værre end taabeligt at knytte Folkene i denne Dal til en Stat, hvis Beslutninger de i en Trediedel af Aaret er afskaarne fra at øve Indflydelse paa«

Den første Maade, hvorpaa U. S. A. viste sin Interesse for Honey-Lake-Valley var ved at sende Skatteopkrævere. De kom fra Plumas-County, som Honey-Lake-Valley hørte til. Men saa protesterede Beboerne i Dalen paany og med Voldsomhed. De udtrykte Harmen over en saadan Anmasselse fra Ledelsen af et Amt, som aldrig paa anden Maade havde vist at det kendte Honey-Lake-Valley. I Protesten — 29. August 1857 — siges det bl. a.:

»Eftersom vi Beboere af Honey-Lake-Valley er i høj Grad i Tvivl om, hvorvidt vi befinder os indenfor Grænserne af Staten California [tre Uger i Forvejen var man klar over det] og i hvert Fald mener, at indtil de østlige Grænser af Staten California er fastslaaet af Autoriteterne selv, har intet Amt Ret til at udstrække sin Retsudøvelse over os, er det paa et Fællesmøde besluttet, at man betragter Plumas-Countys Ledelses Optræden overfor os som et Magtovergreb«.

Paa dette Møde var Lassen kun almindelig Deltager, ikke »Præsident«. Det er iøvrigt betegnende for Dalbygdens hastige Vækst, at nu, godt et Aar efter Grundloven med de 20 Underskrifter, fik Opraabet her allerede 32 Mænds Underskrifter.

Men Lassen var stadig Præsident for Honey-Lake-Valley-Samfundet,

hvis Forhandlinger med de omliggende Distrikter og Henvendelser til U. S. A.s Regering fortsattes — foreløbig dog uden Held.

Med sejt Udholdenhed blev Dalens Beboere imidlertid ved Aar efter Aar at paavise, at de maatte have Selvstyre i den Dal, hvor de havde valgt deres Hjem. Endelig i 1864, 5 Aar efter Peter Lassens Død, blev Bestræbelserne kronet med Held.

Da blev Plumas-County delt i et nordligt og et sydligt Amt. Det sydlige beholdt Navnet. Men i Loven om Oprettelsen af et særligt Amt af den nordlige Del siges det, at det skal kaldes *Lassen-County* »til Ære for Peter Lassen, en af Californias ældste og mest ansete Pionerer og den, som først og vedvarende slog sig ned indenfor dets Grænser«.

Peter Lassen havde vundet Sejr!

KVINDER SAVNES

At denne Bog er fattig paa Kvinder, har sin naturlige Forklaring. Kvinder spillede vel en betydelig Rolle blandt Californias første Pionerer — men som Regel ved ikke at være til Stede!

Dette var ganske særlig Tilfældet i Honey-Lake-Valley. Naar Republikken fik Navnet *Nataqua*, der, som oplyst, betyder Kvinde, maa heri ses et Udtryk for en evig, nagende Længsel. — Floden og Byen havde ogsaa Kvindenavn — *Susanville*, opkaldt efter Susan Roop, Isaac Roops Datter. Er det Faderkærlighed, der spejler sig i Floden, eller har den unge Kvinde Susan som et af de faa nærværende Idoler begejstret en anden, som paa denne Maade har gjort hendes Navn udødeligt? Der var i hvert Fald næsten ingen Kvinder i Dalen — uden at man dog derfor har hørt om, at de Hvide fulgte Indianernes Eksempel og gik paa Brudrov.

Disse Navne er ikke de eneste Vidnesbyrd om Savnet. Forstaaelsen af Dybden i dem kommer først frem ved at læse de snart elegiske, snart drastiske Udbrud, som findes i en ejendommelig Dagbog, der opbevares fra disse Aar i Susanville — et Nøglehul, som iøvrigt paa mange Maader lader os kigge ind i det lille Samfunds daglige Liv, lader os opleve dets Forventninger, deltage i Skuffelserne, blive Parthavere i Begivenhederne. Gennem denne Dagbog faar Læseren et magtfuldt Indtryk af, at Savnet af Kvinder har været en Grundakkord i hele Tilværelsens Musik i Honey-Lake-Valley.

Naar Livet i den lille mærkelige Republik nu er kendt i mangfoldige Enkeltheder af den Art, som Tiden ellers sletter ud, skyldes det denne Dagbog — som endda er en officiel Statsprotokol, nok en af de mærkeligste i sin Slags.

Dagbogen er *Roops Record*, d. v. s. det Register, som det i »Grundloven« blev vedtaget at oprette, og hvori Roop skulde notere, hvad der skete paa Møder, indføre Skøder og meget andet. Det blev navnlig *meget andet*, der prentedes i Bogen — tit af mange andre end den, der skulde have ført Pennen.

BYENS LIV

Først lidt af det almindelige Stof fra denne Dagbog — dog før Dagbogen leverer Billedet, skal nogle korte Rids her give Rammen dertil:

Der findes et Fotografi, som viser, hvordan Susanville saa ud faa Aar senere, 1864. Det afbilder dog kun dens øvre, d. v. s. vestlige, Del. Af dette Billede (som er gengivet Side 164), ses det, at der er enkelte større Huse mellem mange mindre, og af Paaskrifterne fremgaar det, at der er to Grovsmedjer — Nr. 1 og Nr. 10. Det ses, at der da ogsaa her var oprettet en Frimurerloge (5), og at Kineserne, som straks efter Guldets Opdagelse indvandrede meget talrigt til California, allerede saa tidligt har slaaet sig paa den Specialitet, som de stadig med Held og Flid dyrker overalt i U. S. A.: Vaskeriet (4). Der er desuden Hotel og fotografisk Forretning — det er vel denne sidste, det gamle Billede skylder sin Eksistens. At Billedet er taget, har ogsaa sin Forklaring: Der var ankommen et stort Emigranttog, hvis Oksevogne skabte Liv paa Gaderne. Det var et Vogntog paa Vej til de da nyopdagede Humbolt-Guldminer, der nu gav *rush* gennem Byen.

Der var overhovedet mange Guldminer i Omegnen. Lassen opdagede adskilligt flere guldrige Steder end det, hvor han selv bosatte sig, og flere af de opdagede Guldfelter blev endnu bearbejdet indtil 40 Aar efter, at han var død, det vil sige omtrent til Aarhundredskiftet. Hvor rige nogle af disse Miner var, faar man Indtryk af hos en datidig Forfatter, som siger, at havde nogen fundet en Mine, hvor Guldet var ankeldybt til Stede, skulde det nok altid ske, at han forlod den kort efter, fordi han hørte om en anden, hvor det laa knædybt.

I disse Omgivelser udspillede de Scener, som Dagbogen giver Liv.

Et enkelt Citat om Daniel Reeds Beslaglæggelse af Jord er allerede givet i anden Forbindelse. Mange af den Art Antegnelser tager en allerede kendt Besiddelse som Udgangspunkt, naar Beliggenheden af den nye skal markeres. Det hedder f. Eks., at en Mand har taget Jord »Vest for Lassen« eller om en anden, at han har valgt sig »den lille Dal mellem Lassen og den vestlige Gren af Baxter-Creek«. Ofte skete det forøvrigt, at en Mand straks efter, at han havde udtaget Jord, forlod Dalen og aldrig vendte tilbage — det var som Regel, fordi han havde hørt om Guld et eller andet nyt Sted. Den sidstnævnte *claim*, som Besiddelserne betegnedes her, blev saaledes registreret fire Gange inden Udgangen af 1857 — et Vidnesbyrd om, at Peter Lassen, al sin Ustadighed til Trods, dog maaske har været en af de mere stabile.

Lassen, som aldrig fik sin Jord registreret, var ikke ene om dette. Men er hans første Besiddelse aldrig indført i Roops Register, findes der til Gengæld Oplysninger om, at han siden adskillige Gange har købt andres Grunde. Han var jo dog ikke mere nogen ung Mand, og ser man paa hans Billede, som maa stamme fra disse Aar, viser det at Livet havde slidt paa ham, men Fremdrift var der øjensynlig stadig i ham. Endnu 1857 købte han for 50 Dollars en Byggegrund af W. W. L. Lennox og en anden af Robert J. Scott. Han havde saamænd ogsaa Brug for Plads. I Dagbogen noteres blandt andet oftere om Mennesker, der boede hos ham. Han var aabenbart stadig den rare Mand, som gerne aabnede sin Dør og delte sit Brød.

Om hans Husbeboere giver Dagbogen denne Oplysning:

Isadore Meyerwitz havde sammen med en Sømand, Jack, bygget en Sejlbaad af en gammel Vognfading og nogle Brædder. Honey-Lake agerede Verdenshav, men det blev fraraadet Meyerwitz at gaa i Skuden, som havde lignet en Kasse mere end en Baad. Meyerwitz maa have troet paa Jacks Sømandsevner og vovede Forsøget en Julidag i 1856. Hustruen gik ogsaa med i Baaden, tillige flere andre. Vinden væltede imidlertid Kassen, da den var midt ude paa Søen. Meyerwitz gjorde Forsøg paa at redde sin Kone, men hun sank. Saa gav Meyerwitz ogsaa selv op. De andre fra Baaden reddede sig.

Og det er fra Dagbogen, der haves Oplysning om, at W. C. Kingsbury og hans Kone derefter slog sig ned hos Lassen og blev dennes Medhjælper, og at Francis Lanigar og hans Kone, A. G. Eppstein, Antone Storff, Joseph Lynch og flere boede hos ham, nogle af dem mange Maaneder igennem. Om det førstnævnte Ægtepar oplyses det, at det en Dag kom ridende ind i Dalen, Mand og Kone paa hver sin Hest og hver med et Barn paa Sadlen foran sig. De vilde videre for at søge Guld, men saa slog de sig ned hos Lassen for en Tid.

Brogede er Dagbogens Billeder, de skifter hastigt som Billederne paa Filmens hvide Væg — Læseren skal nu faa en Serie Citater.

For at forstaa dem, maa det vides, at mange af Notaterne blev skrevet ned, naar om Aftenen en større eller mindre Kreds samledes i Roops Hus, naar Gækken blev slaaet løs, Røgen drev fra Piberne, og Whiskyen gled ned. Det er, som allerede sagt, langt fra altid Roop, der har skrevet. Nogen Gang har han endda været bortrejst; andre har da malet løs. Meget Vrøvl er der imellem, men Citaterne giver dog et mærkeligt nærværende Billede af en fjern Tids Liv i en fjern Udmark.

Desværre faar Læseren ikke gennem Forsøget paa en Oversættelse det fulde Indtryk af Bogen — derfor gengives ogsaa et Par Steder Teksten paa Engelsk til Sammenligning. I Gengivelse paa Dansk maa Forms og Stavemaades Hjælpeleshed delvis forsvinde. Nu og da maa udelades en Sætning, som kun vilde kunne tydes, hvis man havde været paa Stedet i det givne Øjeblik. Datoer mangler ofte, flere Dage er undertiden blandet sammen, og Meningen kan ikke sjældent blive vanskelig nok at udrede: Interpunktion savnes, og Stavemaaden er saa mangelfuld, at adskillige Ord i de korte Sætninger med lige saa stor Ret kan tydes paa den ene som paa den anden Maade. Anvendelsen af en lokal Slang, som kun har været fuldt forstaaelig for de Indviede, gør heller ikke Omplantningen lettere. Et Par Steder, hvor der er skrevet Vers, søges disse oversat i en lige saa ubehjælpssom Form som Originalens.

Efter alle disse Forbehold hidsættes da Gengivelse af nogle Prøver paa *Roops Record*:

DALENS DAGBOG

17 August 1856. Kellog Orton & Heep startede Hill siger han har faaet ti Tusinde Kartofler Clay siger Dollars der vil komme Spiritus Penge. Cap spiser Middag Lassen stærkt interesseret med Gamle Stephe Morehead & Roop i fortrolig Samtale om Byggegrunde i Byen Hill faldt i Søvn.

Losson [skal være Lassen] gaaet ned for at møde Emigranterne Devol gik ned for at møde Pigerne og kom igennem og kom tilbage og sendte Breed [Personnavn].

Roops House 18 1856. Charley startede for at gaa ned uden Gasmacher og kunde ikke klare *the rifle*. [*rifle* var Betegnelsen for Sækketøj, som lagdes i Bunden af en Sluse, for at det skulde opfange Guldstøvet, naar dette skilte sig ud af Sandet i Vandet og sank til Bunds. Men om *the rifle* i dette Tilfælde betyder dette Sækketøj eller simpelt hen en Bøsse — *a rifle* — er det umuligt at skønne om. Af Stavemaaden kan, som nævnt, intet sluttes.]

August 1856. Mandag 18 1856. Dans i Aftes. Roop gik ud og bad Pigerne ind i Huset, og der var 13 Piger.

Tirsdag 19. Woods og Longs Tog [d. v. s. Emigranttog] 20 Mænd 3 Kvinder 1 Barn 15 Heste og Muldyr 420 Stykker Kvæg 5 Vogne.

Mitchum & Co.s Tog 18 Mænd 1 Kvinde 2 Jacks [d. v.s. Hanæsler] 26 Heste og Muldyr 270 Stykker Kvæg 3 Vogne.

19 Au. 56. A. T. Smiths Tog 130 Stk. Kvæg 8 Heste & Muldyr 16 Mænd 5 Kvinder 7 Børn 5 Vogne Geo W. Beers fra Grand Rapids Kent Co Michigan tidligere [Stedangivelsen skal læses: Grand Rapids, Kent-County, Michigan].

19 Aug 1856. Thos J. Bowling Fort Royal Va [Virginia].

Jeg stegte Kød og en Sage-Hane [Sage er en stor, amerikansk Hønsfugl, hvis graa Fjer lader dem falde sammen med Salviens graa Blade, som den lever imellem. Den har derfor faaet Salviens Navn — Sage = Salvie.] Forbandet varmt Dem Bænke var stopfulde af Piger Roop udkastede en Plan om at standse dem i denne Dal Tes & Cap Charley Devol og Resten af Drengene kunde ikke sige et eneste Ord til dem (Søde Ord gør det ikke.)

(I Was Frying Meat and A Sage Rooster Damed Hot They Benches was crowded with Girls Roop was Fixing Some plan to stop them in this Valley Tes and Cap Charley Devol and the Balance of the Boys could not say a Word to them nohow (Sugar no go)).

Roop House Torsdag 21. Barnes Tog 1 Vogn 20 Stykker Kvæg 6 Heste 1 Kvinde 3 Børn 3 Mænd

Elliott Tog 10 Mænd 280 Stk. Kvæg 12 Heste & Muldyr 1 Jack [Hanæsel] 1 Jenny [Hunæsel] 1 Vogn.

Fredag 22. R. H. Stuart En holder af Pigen der klæder sig smukt og en af Pigen der kysser sødt. *I. Tomkins.*

(Some for the Gall that Dresses Neat and Some For the Gall that Kisses Sweet).

August 1856. Lassen & Hill vendt tilbage fra Arbejde paa Emigrant-Road

Breeds Last-Tog ankom

Weatherlow. Grout. Sailing & Devol rejser til Humbolt River eller i det Nabolag.

Piger kommer meget sjældent i noget større Antal

Aa, jeg ku' li' at gifte mig, hvis blot jeg kunde finde den, der passede mit Sind, den nette unge Kvinde, jeg kunde lide at gifte mig, jeg ved, at jeg bedaare kan, ja, Betty, Katey, Nancy, Louisa eller Susan.

(O I should like to mary if I could find
Some handsome young Ladle Just suited to my mind
I should like to mary I know I could fancy
Say, Susan. Betty. Katey. Louisa or Nancy).

Det er ikke godt for Manden at være ene. Sandelig. Sandelig. Jeg siger til dig tag til dig en Kvinde at dine Dage maa blive mange i det Land Herren din Gud gav til dig for hvordan kan en Mand leve til en godt høj Alder hvis han ikke adlyder dette Paabud.

21 August 1856. J. W. Johnson passerede her forbi i Dag paa Vej til »Søde Amerika« via Big Meadows Deer Creek og Lassens Peak. Familien alle O. K.

John Smith, Thomas Brown *et al* [Latin: og andre] er lige bagefter med store Nyrrer og udspilede Maver.

Register August 1856. M. Carter & Abbott ankom.

Grovsmede Værktøj forbandet dyrt Gammelt Jern Vognringe etc. vanskelige at faa fat paa.

(Black smith Tools Damned high Old Iron Wagon tire &c Scarce).

*En Arkansas-Tosse, har Grovsmed-Værktøj osse,
drog over disse Sletter, skønt han for Hjerne let er
standsede' her en Da', stak saa atter a'.*

25 Aug. Hr. Long fra Arkansas rejste herfra i Morges til Big Meadows med sin Kone og to Døtre. Hvorfor i Guds Navn kan ingen af Kvinderne standse her?
Johnson.

Patty blev Grovsmed og skoede hele Dagen (Abbott & Carter rejser.)

Roop House Tirsdag 28. Major A. T. Smith rejser herfra i Dag til Meadows paa den anden Side af Bjerget. [Dette store Emigrant-Tog er det, der 19. August meldes ankommet. Det blev fulgt langt paa Vej af tre af Bygdens Beboere, Roop, Hill og Peter Lassen. — Det følgende maa opfattes som et Raad til en Mand, der ventes. Raadet noteres i Protokollen, hvor han skal læse det — hvilket viser, at Prokotkollen har været en Art Avis, tilgængelig for alle]. Vilde raade min Ven Winfield Bryant [naar han kommer] til at blive her nogle Dage og forny sin Besætning og spørge efter mig. — Hr. Roop kan sige det til dig hvis du har nogle Hesteskosøm tilbage. Hr. Roop har nok til at sko sin skøre, gamle Hest.
Smith.

August 1856. Meget sent, da jeg stod op Alt for medtaget til at staa tidligt op. Patty drager tidligt af Lejren.

Roop House 29 Aug 1856. d'Herrer Jenkins & Dobbins ankommer fra Shasta. Roop Jenkins & Dobbins rejser til Shasta.

Roop House 31 Aug. Endnu en Sabbat er fløjet paa Tidens rappe Vinger, og vi er kommen Evigheden en Uge nærmere. Faa Aar til saa har vi blidt sejlet Tidens Strøm tilende og har betalt vor Gæld til Naturen. Hvor helt anderledes vil denne fjerne, berømte, elysiske Dal se ud til sin Tid. Hvilke store og overvældende Forandringer vil da være sket! Hvor Lassens Blokhuis nu staar, vil en moderne Svinesti have rejst sig, og rundt om den Salvie-dækkede Ranch vil der være et Tremme-Gærde, væsentlig lavet af Greneværk. Hvem af denne Generation vil være i Stand til at genkende denne Dal. Ekko svarer: Ikke en Kæft!

5 Sept. *Roop House, Honey-Lake-Valley.* Cap Sailing Devol Grout forlod Smoke-Creek Tirsdag, naaede ni miles fra Mud-Creek, drog ad Johnsons Genvej, rejste 75 miles ad den tog til The Bluffs, 4 miles til Willow-Creek Cap rejste for endnu en Gang at se paa Vognen.

6 Sept. Ely, John, Charley & Sailing rejste alle til Red Bluffs via Big Medders [skal være Meadows].

4 Sept. 1856. Dans afholdt af Beboerne i Honey-Lek-Valley i Roop House. 9 Damer til Stede. Alle morede sig storartet.

9. Forberedelse til Dans og en sørgelig Skuffelse: Ikke en Dame at opdrive! Efter haardnakket Søgen blev nogle fundet men optagne, saa de ikke kunde komme. Mændene fik alle en lang Næse.

Roop House 15 Sept. 1856. d'Herrer Rogers, Scimpshir rejste i Morges til et bedre Land hvor der er flere Piger — meget sørgeligt at se dem drage bort men jeg er beroliget ved Forsikringen at jeg har gjort alt hvad jeg kunde for dem. Hvor er Roop? Stakkels Ike [Forkortelse for Isaac, Roops Fornavn] han gaar glip af en Forretning.

15 Sept. 5 Mænd fra den anden Side af Bjergene søger Ranches. Patty er syg af Ørepine.

18. Kingsbury rejst — Fjols.

19. Browns Tog 1 Mand 1 Kvinde 27 Børn 4 Stude 1 Ko.

Roop House 22 Sept. Denne store og forskrækkelige Velfærds-Komité endnu en Gang til Møde! [*Vigilance-Committees* blev efterhaanden oprettet mange Steder i California, den første i San Francisco 1851. Det var Justitskomitéer sammensat af Borgere og med Magt og Myndighed til at undersøge Forseelser og idømme Straffe. Det fremgaar ikke helt af denne Tilførsel, om den indeholder Beskyldninger mod Komitéens Medlemmer, men er det Mening at antyde, at Komitéens Medlemmer ikke selv var syndefri, har det jo ogsaa nok netop været Hensigten at svøbe Giftighederne ind.] Forretninger af alle Slags lægges til Side,

og den største Ophidselse hersker og faar hele Jorden til at skælve fra Centrum til Periferi. Den højeste Hill [Ordspil: En af Honey-Lake-Valleys Beboere hed Hill, altsaa Høj] vil blive besøgt og vé, vé den ulykkelige Synder, som falder i Hænderne paa denne Komité, der aldrig vil blive glempt, og som er *meget* frygtet. Den bestaar af Mænd, der alle har megen Erfaring i saadanne Sager, der mest er indvandret fra det store Gemmested for Hestetyve og Banditter, Carson-Valley, og de vil ikke undlade at idømme alle Forbrydere store Straffe. *Johnson.*

Roop House 27 Sept 1856. Buc Skin [Personnavn: Buckskin] rejst til American-Valley.

Roop House 30 Sept. 1856.

*I længst henfarne Dage, før nogen kendte dette de gyldne
Drømmes Land,
før det var gjort til Hjem for Mænd fra fjerne Land og Strand,
kom en fremmed til dette Vildnis, og en Ranch han sig byggede,
og Ejendomsstempel paa denne Dal og Nabodale han trykkede.*

*En Dag den Fremmede kom ved en Bæk og sank i et Hul,
hvorfra han tog nogle Korn, som viste sig at være ægte Guld.
Saa kom en Hærskare, Mænd fra mangfoldige Stationer
søgte hertil med deres Ting og Sager og spiste deres Rationer.
Saa blev Carson-Valley syg og kastede grusomt op,
udspyede Folk, der var »paa 'en«, og som gjorde i denne Dal Stop.
(Fortsættes).*

J. W. Brown.

Roop House, 9 Okto. C. C. Walden [fra] Tehama, Sylvester [fra] Shasta Ladue Vary [fra] Trinity F. Batchellor alias Piccayune A. D. Morton [aabnbart Navne paa Nyankomne] 2 Vogne 1 Indianer 3 Hunde 50 Stykker Kvæg 15 Heste 1 Muldyr Ikke saa meget som en Kvinde.

Roops Ranch 14 Okt 1856. Honey-Lake-Valley næsten »gaaet ind« Whisky lige »gaaet ud« (Honey Lake Valley about »gone in« Whiskey just »gin Eaut«). Walden rejser i Morgen til Tehama i Selskab med Vary, Pick & H med kun $\frac{1}{2}$ Gal Gin [lidt under 2 Liter] til at frelse dem over Bjergene. Hurra! Chamuc Buckskin gaar over Bjergene efter Whisky.

Roops Ranch 24 Okt 1856. Sidste Tog fra Pike-County lige ankommet.

A. D. Morton forlod Humbolt 28 Sept Ankom i Dalen 10 Okt 1 Mand 1 Hest 2 Stykker Kvæg o Kvinder o Børn.

— — — *Roops Record* gør for det følgende Aar op, at fra 2. August 1857 til 4. Oktober samme Aar drog ialt 99 Emigranttog gennem Dalen med 306 Vogne, 665 Heste og Muldyr og 16,937 Kvæghoveder. Der var 835 Mænd, 254 Kvinder og 390 Børn. De fleste Emigranttog fortsatte. De var ude paa Guld-Jagt. Nogle faa af Mændene slog sig dog ned i Honey-Lake-Valley — — men ikke en eneste Kvinde!

TAVSHED

Dagbogen, der ofte nævner Lassen, bringer intet Sted hans Navn i Forbindelse med Kvinder — udover at den fortæller om de gifte Kvinder, som sammen med deres Mænd boede i hans Hus — Fru Meyerwitz, Fru Lanigar og Fru Kingsbury, som vel, saa længe de var Husfæller, har udstrakt deres husmoderlige Omsorg m. H. t. Syning, Knapper og Mad til ogsaa at omfatte *Onkel Pete*.

Peter Lassen har selv ført en Dagbog i denne Periode, men den er sporløst forsvundet — som det meste andet, Lassen har haft med at gøre. Hvorvidt det Savn af kvindelig Omgang, som i saa høj Grad beherskede de andre, ogsaa har gnavet Peter Lassen, vides da ikke — det er jo heller ikke givet, at Lassen vilde have betroet en Dagbog hverken positive eller negative Oplysninger: Han kan synes at være af en Type, der holdt Intimiteter hos sig selv. Nogen Yngling var han jo heller ikke mere.

Iøvrigt findes i samtlige Kilder til Viden om Lassens Liv kun een eneste Linie, som — endda kun med lidt god Vilje — maaske kan udlægges som en Antydning i den Retning: Naar det er fortalt, at der, da Lassen og en Hollænder boede ved Cosumnes-River, hver Dag kom et Par indianske Kvinder til deres Hus for at holde det i Orden, saa *kan* der naturligvis bag denne Oplysning skjule sig en lille farvet Kærligheds-Idyl.

INDIANERNES VEN — FREDSTIFTEREN

Det var ikke blot det primitive og ufordærvede i Peter Lassens Natur men ogsaa en udpræget Finhed i Tankegangen, der gav ham nærmere Tilknytning til Indianerne, end de fleste andre Nybyggere havde. Han holdt af dem; de arbejdede for ham; og han praktiserede stadig den Teori, der finder sit Udtryk, naar han siger, at han anser det for de Hvides Pligt at beskytte Indianerne mod Overfald ogsaa fra andre Indianeres Side. Peter Lassen fik mere og mere Forbindelse med Indianerne, efterhaanden som hans Aars Antal steg, og hans sidste Aar stod paa forskellig Maade udpræget i Indianernes Tegn.

DE HVIDE OG DE MØRKE

Lassen har erkendt, hvad faa af de Hvide vilde indse eller i hvert Fald indrømme, at det dog var Indianernes Land, de Hvide tog, efterhaanden som de koloniserede Omraaderne. Det var de Farvedes Jagtmarker, de inddrog. Naar de Hvide jog Vildtet, var det paa de Brunnes Bekostning: Det var deres Forraad af Levemuligheder, de Hvide gjorde Indhug paa og formindskede — og det med haard Haand: Hvor Indianerne oftest blot havde faret med Bue og Pil, kom de Hvide med Kugle og Krudt. Hver Gang en frodig Eng blev taget ind til Kvæggræsning eller lagt under Plov til Kornager, fik Sturvildtet mindre Plads til at røre sig og blev derfor tvunget bort — hvis det overhovedet slap levende derfra.

Det er allerede i det foregaaende set, at Peter Lassen meget vel kunde komme i Kamp med Indianere, være med til at bekriige dem: I nogle Tilfælde var det netop et Udslag af, at han beskyttede sine Venner iblandt de Farvede, og for Resten var Lassen, hvis han først blev angrebet eller udfordret, ikke den Mand, som viste Skaansel.

Han var derimod en Modstander af den haardhændede Fremgangsmaade, som var almindelig blandt Europæere, Meksikanere og Amerikanere, naar det gjaldt de smaa, mørkhudede Medskabninger. Der var nu engang kommen Blod mellem Hvide og de saakaldte Røde, og In-

dianerne angreb til Tider den Hvide, simpelthen fordi han ejede Genstande, som Indianeren gerne vilde tilegne sig — først og fremmest Skydevaaben og Ammunition. At Indianeren ikke skelnede mellem egen og andres Ejendom, var jo blot en Følge af, at han ikke var oplært i en Etik, som lagde saadanne Skelnelinier. Ofte var Indianerens Angreb blot foranlediget af Ønsket om at holde den Indtrængende ude fra Jagtmarkerne. — De Hvide dræbte Indianerne, fordi de stjal fra dem, fordi det var sikrest at angribe først. En kendt Pelsjæger mødte engang i California en Flok Indianere og skød dem ned. Da Pelsjægerens Kammerater senere hørte derom og spurgte ham, om Indianerne havde stjålet fra hans Vildt-Fælder, svarede Manden: »Nej, men de saa ud, som om de kunde tænke at ville gøre det,« — et Svar, typisk for de Hvides almindelige Syn. Hyppigt betragtede de blot de Indfødte som en Art Dyr, der, ligesom f. Eks. Pumaen, kunde være farlige, hvis man ikke tog sig i Agt for dem. — En særlig ondartet Fortælling stammer netop fra Honey-Lake-Valley i den første Tid, Dalen var beboet: En hvid Mand mødte en Indianer, som havde en særlig god Riffel. Den Hvide vilde købe den af Indianeren, som ikke var tilbøjelig til at sælge. Den Hvide bød da en meget høj Sum for den, og saa gik Handelen i Orden. Civilisationens Herre fjernede sig med den ny erhvervede Riffel. Da han var kommen et Stykke bort fra Indianeren, vendte han sig mod denne og skød ham — hvorpaa han fra Liget tog de Penge, han nylig havde betalt for Bøssen.

Den Slags Tilfælde satte naturligvis ondt Blod: Næste Gang dræbte Indianerne en Hvid, saa snart de saa ham — — den følgende Gang igen blev det de Hvides Tur til at hævne deres døde Kammerater paa den første Indianer, de traf. Der skabtes paa den Maade en *circulus vitiosus*, et Kredsløb, som maatte brydes, hvis Tilstandene skulde ændres. Peter Lassen var en af dem, der i første Række var med til at forandre Signaler, til at skabe ny Tankegang.

STAMMERNE

Der var tre forskellige Stammer, som omgav Honey-Lake-Valley. Deres Territorier stødte sammen omkring Honey-Lake. Det var *Maidu*, som Lassen havde haft meget med at gøre i Indian-Valley, *Paiute* og *Washoe*. Men en fjerde Gruppe Indianere kom til at spille en betydelig Rolle i Dalens Liv. Det var de nordligere boende Indianere, som i

Tre californiske Indianere, tegnet ca. 1850, d. v. s. paa Peter Lassens Tid. Tilvenstre en helt civiliseret Indianer, beskæftiget hos Hvide, i Midten en halvciviliseret, tilhøjre en Indianer i Naturlilstand. — Gengivet efter Soulé m. fl.: *The Annals of San Francisco*.

Datiden betegnedes *Pit-River-Indianerne*, og som allerede ofte er nævnt. De udgjordes af navnlig to Stammer, som begge hørte til den store Shasta-Familie, der ialt rummede 16 forskellige Stammer med vidt forskellige Sprog. De to Stammer var *Achomawi* og *Atsugewi*, der netop væsentlig blot skilte sig fra hinanden i sproglig Hensende.

Den første Kender af Californias Indianere, Etnografen A. L. Kroeber, mener, at de tre Stammer stødte sammen omkring Honey-Lake-Valley. Kendsgerningerne synes dog at oplyse, at Paiute har udstrakt deres Omraade lidt mere vestlig end af Kroeber angivet. Det var for en stor Del disse sidste, og kun i anden Række Maidu, de Hvide i Honey-Lake-Valley havde med at gøre i det daglige.

Ordery Lake, Valley, Jan. 5, 1858

Treaty formed this fifth day of January,
One thousand eight hundred and fifty eight (1858)
between the chief of the smoke creek band of
P. Utahs Indians named Winnemucca and P. Lassen
Isaac Roof & Williams Sub Agents of J. J. Henley
Superintendent of Indian Affairs for California

P. Lassen Isaac Roof and Williams
agree to give to Winnemucca the chief of the smoke
band of Indians the clothing, blankets &c furnished
by J. J. Henley upon the terms and conditions
prescribed by him to us

Winnemucca the chief of the P. Utahs Indians
at Smoke creek agrees in consideration of the
Blankets clothing &c received by him to remain
at peace with the white people of Orisy State
Valley and vicinity and also to refrain from
stealing stock or other pilfering from the whites
of the aforesaid vicinity and to return all stock
stolen from the if possible for him to do so
and further agrees that all supplies from and
intercourse with the whites shall cease if he fails
to perform his part of this contract

J. Williams
P. Lassen } Sub Agents
I Roof

Winnemucca
Chief of the smoke creek
Band of the P. Utahs Ind
Winnemucca His X mark

Sidste Side af en Afskrift, formodentlig foretaget af Peter Lassen, af den Freds-
traktat, som Lassen og to andre paa U. S. A.s Regerings Vegne sluttede med
Paiute-Indianer-Høvdingen Winnemucca. — Gengivet efter et i Udvandrerarkivet
paa Sohngaardsholm eksisterende Fotograf.

Peter Lassens Grav med det første Monument, der blev rejst paa denne. Monumentet var af Lavasten og forvitrede, hvorfor der 1916 rejstes et nyt Mindesmærke af samme Formen af Granit. Stammen, der ses til venstre for Monumentet, bærer Verdens højeste Træ — et af de californiske Kæmpetræer, *Sequoja gigantea*; Stammens Omfang er ved Foden ca. 10 Meter. — Fotograf.

PAIUTE, DE ARBEJDSVILLIGE

Paiute var relativt venligt indstillet overfor Honey-Lake-Bygden. De angives i det Hele at have været jævnt fredelige overfor de Nyankomme. Deres Kampe stod med Achomawi og Atsugewi. De boede over temmelig store Distrikter længere mod Øst, men ved den her aktuelle Dal laa deres vestlige Grænse. Det er bl. a. deres Navn, man genfinder i Staten Utahs Navn. Navnet Paiute, som det nu sædvanligvis skrives, er muligvis afledet af *pah*, der betyder Vand, og *ute*, som betyder fjern eller bort, maaske af *pai*, som betyder sand(færdig) og *ute*. Etymologien er usikker. Iøvrigt anføres her som Kuriosum et lille Udvalg af de mangfoldige Former, hvori Navnet Paiute forekommer: Pahusitahs, Paiâti, Pai-ides, Paiutas, Pai-yu'tsi, Pasuchis, Pauda, Pautes, Paynutes, Payuches, Pazuchis, Peyute, Pieutes, Piuchas — saa kan Læseren selv vælge!

En Datids-Opgørelse angiver Antallet af Paiute til 6—7000.

Som før omtalt, var adskillige af Californias Indianerstammer som Helhed mindre arbejdssky end Prærie-Indianerne, og Paiute var endda nogle af de californiske, som var mest arbejdsvilige. De var solide af Karakter men ikke saa intelligente som Prærie-Indianerne. De levede mest af Smaavildt: Kaniner og lignende, som de fangede i Fælder, af Fisk, af Jordfrugter og andre Vegetabilier, hvoraf de maalede Græssorternes Frø til Mel mellem et Par Sten.

En Gruppe af Paiute var Smoke-Creek-Indianerne, der her vil blive særlig omtalt. De havde paa denne Tid den Fører, Winnemucca, hvis Navn forekommer bevaret i adskillige Stednavne. Hans Tilholdssted var omkring Pyramid-Lake, der findes østligere end Honey-Lake.

WASHOE, DE FAA OG SVAGE

Washoe, der har deres Navn af Ordet *washiu*, som i deres eget Sprog betyder *Person*, var en temmelig faatallig Stamme. En Tælling 1859 opgør deres Antal til kun 900. Det synes tillige at have været en svag Stamme, der stadig blev trængt af omboende Indianere, ikke mindst af Paiute (som Washoe kaldte Paleu — saa er der eet Navn til!), der netop paa det Tidspunkt, her er Tale om, laa i bitter Strid med dem — og efterhaanden fik saadant Overtag over dem, at de f. Eks. forbød dem at holde Heste. Allerede 1859 ejede Washoe ikke en Hest, Pony eller et Muldyr. Først 1908 sluttedes der Fred mellem Paiute og Washoe,

Kegleformet Hytte, som de fleste af de Indianere, der levede omkring Honey-Lake-Valley, byggede den. — Gengivet efter Krause: *Die Kultur der Kalifornischen Indianer*.

hvilke sidste iøvrigt hører til de mindst kendte af de californiske Stammer, rimeligvis fordi de var saa faa. I senere Aar lever kun ganske enkelte i Reservaterne.

MAIDU, DE DANSENDE KRIGERE

Maidu, hvis Navn paa deres eget Sprog betyder *Mand* eller *Indianer*, var en meget talstærk Stamme, hvis Distrikt strakte sig langt mod Syd. Nordgrænsen laa altsaa op mod Honey-Lake-Valley. Maidu befolkede en stor Del af Sacramento-Valley. De kom godt ud af det med Paiute, men ogsaa de laa paa Kant med Achomawi og Atsugewi, nu og da ogsaa med Yana, som levede vestligere. For Resten var Maidu ikke berømt for Mod.

Men naar de endelig drog paa Krigssti, satte de sig i Bevægelse tidligt paa Døgnet, og deres Anfald eller Overfald fandt næsten altid Sted ved Daggry. De kæmpede sidelæns for at frembyde mindst mulig Skudflade for Fjenden. Som Regel dansede de frem i lange Rækker, og de dansede uafbrudt under Kampene. Deres Hovedvaaben var Bue, og naar de kæmpede, gik de paa med Dødsforagt: Formodentlig har Dansen fremkaldt en Ekstase, som fik Modløsheden til at vige. Tog Maidu Fanger, blev disse øjeblikkelig dræbt og skalperet. Med de Hvide synes Maidu i de allerfleste Tilfælde at være kommet forholdsvist fredeligt ud af det.

DEN FÆLLES FJENDE

Endelig maa omtales Atsugewi og deres nære Stammefrænder Achomawi, som de stod meget venligt overfor, mens begge Stammers Hænder ellers var vendt mod alle, og alles Hænder mod dem. Navnet Acho-

mawi kommer af *adzùma* eller *achoma*, som i deres eget Sprog betyder *Flod*; Atsugewi var det Navn, Achomawi havde givet dem.

De er nogle af de mest krigerske Stammer i California, men Kroeber siger dog om Achomawi, at de havde den almindelige californiske Indianer-Opfattelse: En Fremmed skulde i Almindelighed dræbes, fordi han var fremmed — altsaa et Syn paa disse Medmennesker, som i nogen Grad skiller sig fra Peter Lassens — og en Nabo vilde blive angrebet, hvis der var Grund til at klage over ham. Men Krig blot for Fornøjelse eller for Vinding var fjern fra deres Forestillingskreds.

Som alle andre Pit-River-Indianere boede de delvis i Huler — de gravede Fordybninger i Jorden, hvorover de byggede Husene. *Pit* betyder Hule, Grav eller Fordybning, og Navnet Pit-River stammer netop fra de Grave i Jorden, som de omkringboende Indianere dannede til alle mulige Formaal — foruden til Huse ogsaa til Fælder, til Forraadskamre, Ovne og meget andet. Naar Indianerne brød op fra en Egn, hvor de havde haft Lejr, blev Fordybningerne i Jorden tilbage, og langs hele Floden traf man disse karakteristiske Huller i Grunden.

GENSIDIG JUSTITS

Mellem Honey-Lake-Valleys hvide Beboere og Paiute var der i de første Aar en lille Smule Vanskeligheder. Nu og da stjal Indianerne — men det var dog i saa faa Tilfælde, at man kender hvert enkelt, f. Eks. de Paiute i 1854 fra Roops stjal et Bordtæppe, der var syet af gamle Mel-sække, og som, da det lige var vasket og hængt til Tørre i det fri, har fristet Paiute over Evne. Engang imellem var der et Tilløb til Fjendtligheder, men det blev ikke til mere, og 1856 fik Peter Lassen tilvejebragt en Overenskomst med Paiutes store Høvding, Winnemucca — hvis Navn iøvrigt gaar igen i mange Former: Winnemorke, Winnemorha, Winnemorhas, Wonamucca m. fl.

Aftalen mellem Peter Lassen og Winnemucca gik ud paa, at hvis nogen Paiute begik en eller anden Art af Voldshadling, forøvede Plyndring eller stjal fra de Hvide, skulde Honey-Lake-Valley-Beboerne ikke tage sig selv tilrette, men henvende sig til Winnemucca, som da vilde øve Stammetugt. Og hvis nogen hvid Mand stjal Heste eller Kvæg fra Indianerne (saadan noget skete ikke helt sjældent, selv om de Hvide var oplært i kristelig Etik) eller forulempede eller levede sammen med nogen *squaw* (indiansk Kvinde), skulde Indianerne gennem Winnemucca henvende sig til de Hvide, som da skulde holde Justits i deres egne Ræk-

ker. I Tilfælde af, at der var Tale om en Forseelse overfor en *squaw*, skulde den Hvide, der havde forbrudt sig, forlade Samfundet i Honey-Lake-Valley. Kun ganske faa Gange var det nødvendigt at bringe denne Overenskomsts Bestemmelser i Kraft.

KRIGSFØRELSE

Naar Paiute holdt sig saa nær i Forbindelse med de Hvide, skyldtes dette dog i nogen Grad den Omstændighed, at de med dem havde Atsugewi til fælles Fjende — Lassen for sin Del havde baade haft Sammenstød med dem i 1845, da han var ved Klamath-Lake for at hente Frémont og i 1852, da han fra Indian-Valley udrustede en lille Straffe-Ekspedition, fordi Atsugewi havde forulempet hans Venner Maidu i Indian-Valley. Der dannedes efterhaanden et væbnet Forbund mellem Paiute og de Hvide.

Atsugewi angreb Gang paa Gang Kolonisterne i Honey-Lake-Valley. De gjorde Attentater paa Kvæghjordene, stjal Heste, ødelagde Huse og efterstræbte Mennesker paa Livet. 1857 var Tilstanden efterhaanden bleven saa broget i Honey-Lake-Valley, at det blev besluttet at gaa over til Offensiven. Der blev dannet et Korps, hvis Størrelse angives højst forskelligt — ja, endog til et i Forhold til de faa Indbyggere i Dalen saa fantastisk Tal som 2000 — men som i Virkeligheden synes at have været paa ca. 60 Mand, d. v. s. alle Mænd i Dalen, baade Ranch-Ejerne og deres Medhjælpere. En af Beboerne, »Kaptajn« Weatherlow, har i nogle Optegnelser mange Aar senere tillagt sig selv Æren af at være den, der organiserede og førte Korpsset. De øvrige Kilder nævner Peter Lassen som *primus motor*, ogsaa her. Til Friskarekorpset tilbød Winnemucca at slutte sig med sine Krigere, Tilbudet blev modtaget, og Paiute-Krigerne deltog da paa Linie med de Hvide i talrige Slag mod Atsugewi, der nu som Regel maatte vige for Overmagten. Winnemuccas Krigere roses som meget lydige Soldater under disse Felttog, da de var under hvid Kommando, og Winnemucca selv ydede udmærket Tjeneste ved at skaffe Atsugewis Skjulesteder og Lejrpladser oplyst.

9. Oktober stjal Atsugewi 5 Stykker Kvæg fra en Ranch, der laa lidt Nordøst for Susanville. Fem Hvide fulgte Indianerne, men snart var disse en Snes Stykker og det saa galt ud — da 32 Hvide og en Del af Winnemuccas farvede Krigere kom til Hjælp, og selv om Atsugewis Antal nu efterhaanden var vokset til over 70, lykkedes det dog de Hvide at slaa dem paa Flugt, ødelægge to Lejre og fange to *squaws*.

PAIUTE SVIGTER OG FORENER SIG MED FJENDEN

Da denne Træfning var tilende, og Atsugewi var slaet paa Flugt, forjaget til den anden Bred af Pit-River, og de hvide Krigskarle vendte hjem, viste det sig, at de ellers noget sagtmodige og lidet paagaende Washoe havde benyttet sig af Øjeblikket, da saa mange var borte fra Bygden, til at overfalde en Ranch, som laa noget Sydøst for Byen, nær ved den sydvestlige Bred af Honey-Lake. En lam Mand, William Morehead, ejede Ranchen. Han havde en Kartoffelmark, som Washoe havde plyndret. 5 Mand tog straks af Sted for at straffe Indianerne, dræbte tre og saarede een. Saa fik Indianerne Undsætning, og de Hvide maatte flygte og forskanse sig i et Blokhus. Kampene blev fortsat i flere Dage. Begge Parter fik Forstærkning og de Slag, der udkæmpedes, var meget bevægede. Under en af Skærmydslerne havde de Hvide forskanset sig bag nogle Granitklipper, da en Kugle fra en Indianers Bøsse ramte den forvitrede Klippesten og smældede Stensplinter ud over de Hvide, fra hvis Ansigter Blodet flød. Men disse Blessurer og et Kødkaar, som en af Deltagerne fik i Laaret, var den eneste Skade, Indianerne tilføjede de Hvide, mens mange Indianere blev liggende, hvor en Kugle havde lagt dem.

Det er aldrig opklaret, hvad der medførte, at de Hvides Vaabentæller, Paiute, i denne Krig pludselig sluttede sig til deres Fjender, Washoe, og med disse kæmpede mod deres hidtidige Venner, men det er en Kendsgerning, at et meget stort Antal af Winnemuccas Krigere deltog i Kampen mod de Hvide.

Om Peter Lassens Stilling til denne Kamp haves ingen direkte Oplysninger, men den synes at fremgaa af det følgende.

Der blev afsendt dette Brev til Californias Guvernør:

Honey-Lake-Valley, Plumas-County,
Staten California,
19. Oktober 1857.

Til

Hans Ekscellence J. Neely Johnson
og Borgerne i Staten California.

Vi Borgere i Honey-Lake-Valley vil gerne henlede Deres Opmærksomhed paa den Tingenes Tilstand, der raader hos os i Øjeblikket. Vi oplever nu alle en Indianer-Krigs Rædsler. Washoe-Indianer-Stam-

merne, hvis Tilholdssted er i den nedre Del af Honey-Lake-Valley, har paabegyndt Fjendtlighederne imod os. Lørdag 17. Oktober var vi efter en haarnakket Kamp paa 4 Timer tvungne til at trække os tilbage paa Grund af Ulighed i Antal. Siden da har vi været travlt beskæftiget med at forøge vor Styrke og med at faa vore Familier og Forraad m. m. bragt i Sikkerhed. Om Aftenen den 18. ds. blev vore Styrker angrebne ved deres Tilholdssted, og Kampen staar paa endnu. Vi har al Grund til at tro, at Paiute-Indianer-Stammer, der hidtil har været venligt indstillet overfor os, har sluttet sig til Washoe og har til Hensigt helt at udrydde den hvide Befolkning i Sierra Nevada-Omrædet. Washoe-Indianerne heromkring tæller fire eller fem Hundrede Krigere, Paiute et endnu større Antal. Vi er for faa til at kæmpe imod saa store Styrker. Der er nu i Dalen 3—4000 Stykker Kvæg foruden Huse, Korn, Hø etc. til meget betydelige Værdier. Vi paakalder derfor i almindelig Menneskekærligheds Navn Hjælp hos Borgerne i Staten California til at tilbagedrive den Fjende, som nu er i vor Midte, og til at sætte os i Stand til at bevare vor Position som et Grænse-Nybygger-Distrikt. Vi ønsker eet Hundrede bevæbnede Mænd fra Staten California til vor Beskyttelse. J. Williams fra Honey-Lake-Valley og M. Milleson fra Indian-Valley er herved bemyndiget til at overrække vor Henvendelse til Guvernøren og Borgerne i Staten California, og enhver Opmærksomhed, som ydes dem, vil med Taknemmelighed blive husket af os.

*Isaac Roop,
M. C. Lake,
John Weikel,
og 43 andre.*

Skrivelsen er i flere Henseender mærkelig. Dens Oplysninger forekommer noget — for ikke at sige meget — overdrevne, naar den sammenholdes med andre Kilder til Viden. Vel er Beretningerne meget varierende, og eet Sted angives endog, at der er mellem 20 og 30,000 Paiute inddraget i Krigen — en særlig urimelig Paastand, naar der ialt fandtes 6—7000 Paiute-Individer, der var spredt over et meget stort Terræn. Men en vis Oversigt er det dog muligt at faa. — Dernæst savnes Peter Lassens Underskrift. Han kan have været bortrejst — men var det næppe. To Dage forud var han i hvert Fald i Egenskab af Dal-Samfundets Præsident Leder af et Møde, holdt i helt anden Anledning. Man lægger

ogsaa Mærke til, at Dalens Beboere, der kort Tid forud intet havde med Plumás at skaffe, nu daterer deres Brev »Plumas County«. Det kan alt-sammen tyde paa, at Peter Lassen har staaet reserveret overfor eller ta-get Afstand fra hele »Kartoffelkrigen«, og at han har været Modstander af Henvendelsen til Californias Guvernør. Sagens Udgang støtter denne Formodning.

25. Oktober naaede de to Udsendinge Sacramento-City og fik oplyst, at Guvernøren var fraværende. De henvendte sig da til den kommande-rende General over den californiske Styrke, General Kibbe, og denne lo-vede dem 50 bevæbnede Mand. Det synes imidlertid ikke at have hastet med at faa de 50 Mand til Honey-Lake-Valley. 27. Oktober havde den ene af Udsendingene, Williams, en Samtale med Guvernør J. Neely Johnson. Den førte dog ikke til noget Resultat. Derimod kom der noget ud af en Samtale med den øverste amerikanske Myndighed i californi-ske Indianer-Spørgsmaal, Oberst J. T. Henley, i San Francisco, som straks sendte en Del Klædevarer til Honey-Lake-Valley, hvor de skulde bruges til at pacificere Indianerne med. Samtidig har Oberst Henley an-vist Udsendingene at opsoøge Peter Lassen for sammen med ham at træf-fe en Ordning med Washoe og Paiute.

Lassen har, vistnok omkring dette Tidspunkt, faaet Udnævnelse til U. S. A.s Indianer-Agent. Maaske har først de to Udsendinge bragt Pe-ter Lassen Oberstens Udnævnelse, men i alle Tilfælde viser denne Frem-hævelse af Peter Lassen i Sagen, som han hidtil havde været udenfor, at han var den, der i det givne Tilfælde maatte tage Affære. For den foreliggende Sags Vedkommende er ogsaa Isaac Roop og den ene af Udsendingene, J. Williams, delegeret som Indianer-Agenter, mens det iøvrigt i den følgende Tid — Resten af Lassens Levetid — var ham, der var U. S. A.s Indianer-Agent i sin Egn.

Indianer-Agent var et lokalt Embede, der sorterede under en *Indian-Superintendent*, en Overinspektør, i hvert større Distrikt eller Stat, og In-dianer-Agentens Opgave var baade at udglatte alle de Vanskeligheder, der kunde opstaa med den farvede Befolkning i Forholdet til den hvide, og at hjælpe Indianerne i en Mægte Situationer, hvor de kunde have Besværligheder.

Med denne Besked rejste Udsendingene altsaa hjem, og skønt Washoe i Mellemtiden ogsaa havde faaet hidset Maidu op til at svinge Toma-hawken mod de Hvide, og det saaledes maaske kan være rigtigt, hvad Brevet til Guvernøren siger, at Indianerne har søgt iværksat en komplet

Udryddelseskrig mod de Hvide i Honey-Lake-Valley, saa var Forholdene dog atter falden hen i fredelig Ro, da Udsendingene vendte hjem. Samtidig kom et Korps af velbevæbnede, ridende Jægere fra Plumas — de af Generalen lovede bevæbnede Mænd — men nu var der ikke en eneste Indianer, som Jægerne kunde bekæmpe. De var forlængst borte — Peter Lassen havde nemlig paa egen Haand sat sig i Bevægelse og havde afsluttet en Fredstraktat med Washoe. Saa megen Magt ligger der i at være en Personlighed! Nogen anden Magt ejede Peter Lassen ikke. — Men Washoe var altsaa stillet tilfreds, og de har aldrig siden fortrædiget de Hvide i Dalen eller deres Ejendom.

Fredstraktaten med Washoe eksisterer ikke. Derimod kendes den Fredstraktat, som blev Resultatet af de Forhandlinger, der nu begyndte med Paiute.

Den gengives her:

Honey-Lake-Valley 5. Januar 1858.

Traktat udfærdiget denne femte Dag i Januar Eet Tusinde otte Hundrede og femti (1858) mellem Høvdingen for Smoke-Creek-Gruppen af Paiute-Stammen, ved Navn Winnemucca, og P. Lassen, Isaac Roop, J. Williams, Underagenter under J. T. Henley, Overinspektør for indianske Sager i California.

P. Lassen, Isaac Roop og J. Williams indgaar paa at ville give Winnemucca, Høvdingen for Paiute-Indianerne, de Beklædnings-Uldtæpper, der er stillet til Raadighed af J. T. Henley, paa de Betingelser, han har foreskrevet os.

Winnemucca, Høvdingen for Paiute-Indianerne ved Smoke-Creek indgaar, i Betragtning af de Beklædnings-Uldtæpper m. m. som han har modtaget, paa at bevare Fred med hele Befolkningen i Honey-Lake-Valley og Omegn og ogsaa paa at afstaa fra at stjæle Kvæg og fra enhver anden Art af Tyveri fra de Hvide i det forannævnte Omraade samt paa at tilbagegive i den Udstrækning, han er i Stand til det, alle Kreaturer, stjaalet fra dem, og han indrømmer endvidere, at al Forsyning til ham fra de Hvides Side og al Forbindelse med disse skal ophøre, hvis han ikke er i Stand til at opfylde sin Del af Kontrakten.

J. Williams,
P. Lassen,
I. Roop,
Underagenter.

Winnemucca, Høvding for
Smoke-Creek-Sektionen
af Paiute-Indianerne.
Winnemucca X hans Mærke.

Liste over Sager, leverede som angivet til Paiute-Indianerne af Honey-Lake-Valley 11. Devenber 1857 og 5. Januar 1858, nemlig:

Overalls	90	Par
Tæpper	40	Par
Militærfrakker	2	
Brunt Bomuldstøj	25	yards
Knapper	8	Gros
Kamme	2	Dusin
Naale	500	
Brune Snore	250	yards
Bomuldstørklæder	90	
Blaamønstret	50	yards
Hørtraad	2	Nøgler
Fingerbøl	50	
Militærtrøjer	82	

Vi undertegnede uvildige Mænd attesterer herved, at vi var nærværende og overværede Overleveringen af de ovennævnte Genstande til Paiute-Indianerne.

W. C. Kingsbury
A. A. Smith.

John Winnemucca, Tolk
Hans X Mærke

Fortegnelse over Genstande, leveret som angivet til Paiute-Indianerne i Honey-Lake-Valley 16. Juli 1858.

Overalls	54	Par
Tæpper	10	Par
Brunt Bomuldstøj	7	yards
Knapper	3	Gros
Kamme	2	Dusin
Naale	500	
Bomuldstraad	4	Dusin
Brune Snore	127½	yards
Bomuldstørklæder	30	
Blaamønstret	60¾	yards
Hørtraad	1	Nøgle
Fingerbøl	54	
Militærfrakker	18	

Til Vitterlighed:

A. L. McDonald,

A. A. Smith,

W. C. Kingsbury.

Da ogsaa W. C. Kingsbury har underskrevet til Vitterlighed, er det sandsynligt, at Skuepladsen for Traktatens Udfærdigelse har været Peter Lassens Hus — hvori Kingsbury havde Bolig efter Meyerwitz' Død. Der har Winnemucca da indfundet sig i hele sit Høvdinge-Skrud. John Winnemucca, som ogsaa har underskrevet til Vitterlighed som Tolk, var Søn af den store Høvding og blev siden dennes Efterfølger som Stammens Overhoved. Til Adskillelse fra Sønnen betegnedes Høvdingen paa sine ældre Dage som *Old Winnemucca* — i hvilken Benævnelse *old* lige saa vel som gammel kan danne Udtryk for Ærværdighed og Respekt: Store Winnemucca eller Kløge Winnemucca. Paa samme Maade blev ogsaa Peter Lassen gennem mange Aar kaldt *Old Peter Lassen*, hvad man næppe heller skal opfatte blot som en Aldersangivelse.

Fredstraktaten findes gengivet i flere Skrifter. Det oplyses tillige, at Originalen befinder sig i afdøde John F. Hulsmans Families Eje i California — John F. Hulsmann blev efter Lassens Død Ejer af hans Ranch i Honey-Lake-Valley, og Dokumentet er vel fulgt med Huset. Et Fotografi af det Hulsmanske Dokument findes i Udvandrer-Arkivet paa Sohngaardsholm — den ene af de to Sider er efter dette gengivet Side 180. — Imidlertid kan der her ikke være Tale om Original-Dokumentet, men om en Afskrift. Det fremgaar bl. a. af, at hele Dokumentet og alle Underskrifterne er skrevet med samme Haand. Saa vidt det kan ses, er det imidlertid højst muligt Peter Lassens egen Underskrift, der findes paa Kopien — idet den hele Afskrift højst sandsynligt skyldes hans Haand. Og ved Sammenligning forekommer det sandsynligt, at Haandskriften er den samme, der findes paa Lassens Ansøgning til Kongen 1830 (Side 35) — helt let at sammenligne to Skriftstykker, som har 28 Aar imellem sig, og hvoraf det første skyldes en afgjort uøvet Skriver, er det dog ikke. Men ogsaa de ydre Omstændigheder understøtter Sandsynligheden: Næmlig at Lassen har taget en Afskrift og beholdt den.

— — —

Iøvrigt kan man vel ikke, naar man har set Peter Lassen optræde som Fredsstifter, lade være at minde, at en anden Dansk med en mærkelig Skæbne ude i Verden, Mads Lange til Bali, ogsaa optraadte som Fredsstifter.

DØD OG EFTERMÆLE

Peter Lassens Foretagsomhed imponerer bestandigt.

Han var paa dette Tidspunkt — i 1858 — atter en ret holden Mand. Hans Hus var stort; der var paany Gang i alt, hvad han rørte ved — som altid hos dem, der virkelig arbejder med Tingene — men alligevel fyldte han Hænderne med nye Opgaver, realiserede nye Idéer, dels til egen Gavn, dels for det Samfund, han tilhørte.

DET SIDSTE AAR

Blandt de sidste var Planer om udvidet Forbindelse med Omverdenen, og Lassen var Fyr og Flamme. Den amerikanske Regering havde drøftet Muligheden af at lægge Jernbane helt ud til California, naturligvis for at forene Stillehav med Atlanterhav. Nu skulde den bedste Vej findes, og Regeringen sendte en Ingeniør, Kaptajn E. G. Beckwith, ud paa Undersøgelse og Opmaaling, og fra Beckwiths Beretninger til Regeringen vides det, at Lassen var ivrig og utrættelig. Han rejste rundt med Ingeniøren, viste ham de forskellige Bjergpas og Veje, lærte ham Landet at kende, og Kaptajn Beckwith siger om Peter Lassen, at han var den, der kendte Lassen bedst, overhovedet den bedste Fører, han havde haft.

Det blev dog ikke dengang til noget med Jernbanen, men den paafølgende Vinter blev der i hvert Fald etableret Postrute over Land — *Overland-Stage-Route* — som det blev overdraget to af Bygdens Beboere, Fred. Hines og Tut, at lede. Den første af dem havde hidtil besørget Fragtkørsel. Hvor slet Postforbindelsen hidtil havde været, fremgaar af, hvad Sutter fortæller i sine Erindringer, at det var vanskeligt at faa et Brev til Europa. Man kunde vente paa Lejlighed i maaske et Aar — og vidste aldrig, om Brevet saa endelig kom igennem!

Efterhaanden som Kornhøsten steg i den rige Dal, var der ogsaa bleven Brug for en Mølle i større Format — som Regel malede hver Mand sit Mel. Lassen vilde nu anlægge en. Fra tidligere Tid vidste han, hvor han skulde skaffe sig Møllesten. Sammen med Alfred A. Smith — det

ene af Vitterlighedsvidnerne ved Underskrivelsen af Indianer-Trak-
ten — rejste Peter Lassen da i Oktober 1858 til sin gamle Ranch for
ved Stone-Creek at bryde Sten, der kunde slibes til Kværn. Turen havde
forøvrigt nær kostet Peter Lassen hans Liv: Paa Hjemvejen, da de to
Mænd kom med den tungt belæssede Vogn, var det vanskeligt at faa
den over en Bakke. De fik Hjælp af Fred. Hines, som kom med sin
Fragtvogn sammen med den Læge, der nu havde bosat sig i Honey-
Lake-Valley, Dr. Spalding — Hines og Spalding havde været i Red
Bluffs efter Apotekersager. Lassen gik bag Vognen med Møllestenene,
for, hvis den tunge Vogn skulde tage Magten fra Hestene og rutche til-
bage, at lægge en Sten under et af Hjulene. Saa sprang en Kæde, og
Vognen begyndte at rulle baglæns. Lassen snublede og tabte Stenen —
til alt Held faldt den saadan, at den stoppede Vognen. Ellers vilde Las-
sen i næste Øjeblik være bleven kørt over af de tunge Hjul.

AFSLUTNINGEN

Men slap Peter Lassen ved den Lejlighed, da Vognens Hjul forveks-
lede sig med Tidens, saa indhentede de sidste ham dog snart efter.

Vinteren gik, og i Løbet af den kom der Meddelelser frem, som paa-
ny satte Lassens Fantasi og Virkelyst i Sving: Der var funden Sølv i be-
tydelig Mængde 225 Kilometer fra Honey-Lake, omtrent direkte øst-
ligt, hvor en Flod gennemskar Bjergene for at bane sig Vej til den store
Pyramid-Lake. Stedet hed Black-Rock-Canyon — Sortebjergs-Kløften:
En Canyon er specielt en Flodkløft.

Der blev i Lassens Dal dannet et Selskab, som skulde udnytte disse
Sølv-Muligheder, før Fundet endnu blev alt for almindelig kendt. 7
Mænd skulde tage af Sted til Pyramide-Lakes Vestbred for at tage fat
paa Undersøgelse og Arbejde, og 17. April 1859 brød det første Hold
op: Weatherlow, Latorp, Kitte og Jameson. 19. April fulgte det andet
Hold: Peter Lassen, Wyatt og Clapper. De havde regnet med at være
længe borte. Ved Siden af deres Rideheste travede Lastdyr med en stor
Oppakning baade af Arbejdsredskaber og af Proviant.

Men her bør Ordet vist gives til den førnævnte Dr. Spalding, der om
de følgende Begivenheder skrev en Artikel til et af de mange smaa Uge-
blade, som udkom i California, *The Mountain Messenger*, der udgik i
Downieville i Sierra-County.

Artiklen lyder:

Honey-Lake-Valley 30. April 1859.

Dalen her blev bragt i stor Ophidselse, da Tirsdag Morgen [skal være Torsdag] Mr. Wyatt, en af Black-Rock-Sølv-Jægerne ankom efter med Nød og Næppe at være undsluppet en af Indianerne anstiftet Massakre.

Omstændighederne er følgende:

Der har Vinteren igennem af et Selskab af Mænd, der havde gjort Ophold her i Dalen, været gjort Forberedelser til til, saa snart Foraaret kom, at drage til Black-Rock-Canyon for at undersøge en formodet Sølvmine. Denne Kløft og Vandløbet er ca. 124 miles fra Dalen, i Retning af Humbolt, paa Køre-Ruten. D'Herrer Jameson, Weatherlow, Lathopp og Kitts begav sig paa Vej Søndag den 17. ds.; Peter Lassen og d'Herrer Wyatt og Clapper fulgte to Dage senere og skulde mødes ved Black-Rock-Kilderne, hvor Undersøgelsen skulde begyndes. Lassen, Wyatt og Clapper ankom til det aftalte Sted Søndag den 24. ds., og de besluttede, da de ikke fandt det forudgaaende Selskab, at afvente dettes Ankomst.

Mandag red Hr. Clapper til Mud-Lake, 8 miles derfra, for at se efter det andet Selskab, men da han ikke fandt de andre, vendte han tilbage. I Løbet af Dagen opdagede han imidlertid Spor af to hvide Mænd i Omegnen af hans, Wyatts og Lassens Lejrplads. Han antog, at det var Spor af Kaptajn Weatherlow og Hr. Jameson — det ene Fodspor var stort og det andet lille, og det passede paa de to. Han saa ogsaa Spor af en skoet Hest, som Indianerne ikke havde. Han naaede da til den Slutning, at det første Selskab var draget over Bjergene til en anden Lejrplads og besluttede at drage derhen næste Morgen for at finde dem. Han og hans Fæller slog Lejr ved Munden af Flodkløften i et Hundrede yards Afstand fra nogle fremspringende Klipper. Om Aftenen saa de en Indianer til Hest. Han red rundt om deres Lejr og forsvandt. Efter en Stunds Forløb kom han til Syne i en anden Retning og steg af Hesten. Med megen Vanskelighed blev han formaaet til at komme ind i Lejren. Han kunde ikke tale Engelsk, men Peter Lassen sagde, han kunde tale Paiute. Mens han var i Lejren, hørte de Skud af en Bøsse, og Indianeren sagde øjeblikkelig »Paiute« og meddelte de Hvide, at de var seks.

Indianeren forlod dem da, og de gik til Ro, da de ansaa sig for at være sikre, hvorsomhelst de opholdt sig i Paiutes Land. — Men ved Daggry blev der skudt paa dem fra de nærliggende Klipper, og Hr. Clapper blev dræbt paa sit Leje. Lassen og Wyatt sprang op og begyndte at samle deres Ting — de vidste ikke, at Clapper var dræbt. Da de

saa, han blev liggende, troede de, at han sov. Wyatt lagde sin Haand paa hans Ansigt for at vække ham, men fik Haanden sølet til med Blod. Da han vendte ham, saa han, at han var skudt gennem Hovedet. Lassen sagde:

— Jeg vil holde Øje med Indianerne, mens du samler Tingene sammen.

Mens dette skete, skød Indianerne igen paa dem, og Lassen faldt og blev liggende. Han talte kun een Gang:

— De har dræbt mig, sagde han.

Derefter faldt Lassen helt sammen med Ansigtet mod Jorden og gav kun et enkelt Gisp fra sig.

Saadan døde den gamle Pioner, hvis hele Historie og Liv er nær knyttet til det nervepirrende og vilde Liv i Vesten, og naar denne og følgende Generationer er døde, vil den Rejsende skue ud over de sneklædte Højder og over de frugtbare Enge [Lassen-Meadows], der bærer hans Navn og de vil med Ærefrygt mindes den ærværdige *voyageur*.

Da Wyatt saa Lassen falde, lod han alt ligge undtagen sin Riffel, fangede sin Hest og flygtede i Hast. Han kom hertil Torsdag Morgen uden at have faaet Mad eller Hvile. Et Selskab paa tyve Mand drog i Morges [Lørdag 30. Okt.] af Sted for at prøve at fange de to andre Heste og at finde de øvrige Ejendele og for at forvise sig om, hvor det første Selskab befinder sig. Der hersker stor Frygt for disse Menneskers Sikkerhed. Endnu et Selskab vil straks begive sig paa Vej med en Vogn, som skal føre Lassens og Clappers Lig hertil. Den første af de to sidste Ekspeditioner vil fortsætte med at forfølge Indianerne til deres Skjul og tugte dem.

Z. N. Spalding.

Mange Aar senere fremkom i *San Francisco Chronicle* om Lassens Død følgende mere detaljerede Skildring, der, som det vil ses, er bygget paa Wyatts Meddelelser:

»Den, der indestaar for Rigtigheden af den følgende Beretning om Drabet paa Peter Lassen, er Ephraim V. Spencer, som har levet i Lassen-County i fem og tredive Aar. Tildragelsen er igen og igen berettet ham af en Mand, der hed Lemerius Wyatt, som var ansat hos Spencer i to Aar, i Virkeligheden lige til han døde. Skønt Wyatt var en udannet Mand, var hans Skildring vel værd at skænke Tiltro. Han var kendt for

at være baade sandfærdig og hæderlig. Aarsagen til hans Kendskab til Omtændighederne, der knyttede sig til Peter Lassens Drab, fremgaar fuldt af selve Beretningen:

Tidlig i Foraaret 1859 rejste *Onkel Pete* sammen med Lemicus Wyatt og en Mand ved Navn Clapper, hvis Fornavn Wyatt aldrig har kendt, af Sted paa en Opdagerfærd efter Sølv. De rejste til det Sted, der er kendt som Black-Rock i nordvestlige Del af Nevada og omtrent 140 miles Nordøst for Susanville. De havde tre Heste, to Pak-Mulæsler og et fuldstændigt Mineudstyr samt Rifler. Ved Black-Rock slog de en Aften Lejr ved en smal Flod, der siden er kendt som Clapper-Creek. Lejren laa i en Krog af den dybe Flodseng, paa tre Sider overskygget af høje Klipper. Der var en lille Smule Græsning for Hestene og Stedet var meget behageligt, om end i de Tider et farligt Sted til en Lejr.

Mens de tre Mænd spiste deres Aftensmad, kom en Indianer til Lejren. Han bar en god Forlade-Riffel. Han havde hverken Krudt, Patronhylste eller Kugler, og med Fagter viste han uden Ord, hvad han ønskede. Wyatt og Clapper protesterede ihærdigt mod at give Rødhuden Ammunition, men Lassen, der, som sædvanlig, var venlig overfor Indianeren, sagde, at der ikke var noget at risikere ved at efterkomme hans Ønske, at alle Indianerne kendte *Onkel Pete* og aldrig vilde fortrædige ham, især ikke denne Indianer, da han var en Paiute. Lassens Ledsagere beklagede i høj Grad, at Pioneren gav Indianeren en betydelig Forsyning af alt, hvad han bad om, og derefter stak den Besøgende øjeblikkelig af.

De tøjrede deres Dyr for Natten et kort Stykke Vej borte, og saa lavede de et almindeligt Leje til sig selv paa Pladsen. Clapper laa i Midten. Netop da Dagen brød frem, blev Wyatt vækket af et Riffelskud. Han sprang op og kaldte paa sine Ledsagere. Han rev Tæppet af Clapper og greb ham i Skulderen. Idet han gjorde det, kom han til at vende Clapper om, og i det samme styrtede Blodet ud fra Clappers Tinding, og det var tydeligt, at han var skudt tværs gennem Hovedet. Wyatt begyndte at løbe og kaldte paa Lassen, for at han skulde gøre det samme. *Onkel Pete* blev imidlertid staaende ved sit Leje. Han havde sin Riffel i den ene Haand, og han skyggede for Øjnene med den anden for at se, hvorfra Skuddet var kommet. Mens han endnu stirrede over mod Klipperne, lød der endnu et Skud, og Lassen faldt. Wyatt løb bagfra hen til Lassen og løftede ham delvis op fra Jorden, men Livet ebbede hurtigt ud, og der var intet at gøre. Wyatt saa sig omkring efter et Skjulested,

da han var klar over, at han nu skulde være Skive for den samme Morder. Han løb hen til Hestene, men før han naaede Stedet, hvor de var tøjrede, saa han, at de havde revet deres Tøjr op og var paa vild Flugt. Han styrtede efter dem, løb for sit Liv henimod Mundingen af den dybe Flodseng og den aabne Plads bagved. En indtrængende Paamindelse om, at han skulde skynde sig, kom i Form af en Kugle, der gik gennem Flygtningens ene Bukseben, men den kostede ham ikke een eneste Draabe Blod.

Wyatt var da omtrent 60 Aar, vejede næsten 200 Pund og var baade klodset og langsom til Fods. Da han naaede Indgangen til Flodkløften, faldt hans Mod. Fra Bjergenes Fod og langt ud over den hvide Alkali-Slette hang en Støvsky, som hindrede ham i at øjne den eneste Mulighed, han havde for Frelse — Hestene, der var løbet bort!

Da han uden Haab stirrede mod den drivende Støvsky, saa han noget, som fik Hjertet til at stige op i Halsen paa ham. Ud af Skyen kom et eller andet, som efterhaanden antog Form af hans egen fine, sorte Væddeløbshest. Dyret var vendt om, øjensynlig slaaet af en eller anden pludselig Indskydelse. I Løbet af et Sekund eller to syntes den at tage sin Beslutning, og i en vanvittig Galop styrtede den lige hen imod Wyatt, der stadig løb fremad, og saa tydeligt som den med Bevægelser var i Stand til det, gjorde Hesten den gamle Mand forstaaeligt, at han skulde sætte sig op.

Wyatt red den hele Vej tilbage til Susanville paa den usadlede Hest — i en halsbrækkende Fart, uden at faa en Mundfuld Mad og uden andet end et Tøjrebb til at styre sit trofaste Dyr med:

— — Om denne andenhaands, men øjensynlig meget nøgterne Beretning om Lassens Død og navnlig om Wyatts Flugt, siger en Forfatter:

»Det maa have været et frygteligt Ridt. Man kan forestille sig den Tilstand, en Mand paa Wyatts Alder og af hans Vægt befandt sig i, efter at han havde redet en saadan Distance. Føj saa til de fysiske Lidelser, Sult og Tørst og Frygten for at blive forfulgt af Indianerne eller for at møde et andet Hold af Stammen, og man vil faa et Begreb om denne Turs Rædsler. Den Kendsgerning, at Wyatts Ridehest lod sig fange, er en af de mærkeligste Hændelser i den hele Affære. Wyatt sagde, at Hesten altid var sky og vanskelig at indfange, og det var den af Hestene, han mindst havde haabet at faa fat paa. Hvad der skete, syntes ham et Mirakel.

Weatherlow og hans Selskab var kommen til Black-Rock to Dage før

Fire Billeder fra Lassen Volcanic National Park. Til venstre Mount Lassens Udbrud 1914 og ved Siden deraf Mount Lassens Kegle efter det første Udbrud 1915, da Lavaen har dannet brede Striber ned over Bjergsiden, hvor Lavaen ogsaa har smeltet Sneen. Foroven: To Kratere af hede Kilder, det nærmeste forsænket, det fjernere i Plan med Jordoverfladen. Nederst en Udsigt over et Landskab i det enorme Parkterræn, der er paa Størrelse med $\frac{4}{5}$ af Bornholm. Sæen i Forgrunden hedder Lake Helen, Bjerget til venstre Mount Diller, Høiden til højre er Pilot Pinnacle.

Mindesmærke for Peter Lassen, rejst af California-Frimurere ved Lassen-County's Grænse. Det omliggende Areal, der er bevokset med Fyr, købes af Frimurerne og udlægges som fredet Terræn, helliget Peter Lassens Minde. — Fotografi.

Lassen og hans to Ledsagere, og de slog Lejr paa et Bjerg syv *miles* fra Mud-Lake. Lassen og Clapper blev dræbt kun en *mile* fra deres Lejr. Weatherlow og hans Mænd søgte efter Sølv, indtil deres Forraad var næsten opbrugt, og saa tiltraadte de Hjemturen, da de troede, at Lassen havde valgt en anden Vej og ikke kunde finde dem. Paa den anden Dag under Hjemturen mødte de Folkene fra Honey-Lake, som kom for at lede efter dem, og af dem hørte de om Mordet paa Lassen og Clapper.

Hjælpeekspeditionen naaede tilbage til Honey-Lake 11. Maj. De to Myrdedes Lig havde været i stærk Opløsning og var bleven begravet, hvor de var bleven fundet. Alt, hvad der kunde konstateres, tjente iøvrigt til paa alle Punkter at bekræfte Rigtigheden af Wyatts Beretning. Indianerne, som udførte Mordet, blev ikke forfulgt, da de havde 11 Dages Forspring«.

Weatherlow har i sine Erindringer ogsaa nogle Bemærkninger om Lassens Død:

»Mordet paa Peter Lassen og hans Ledsager voldte den stærkeste Ophidselse i hele Nybygger-Kolonien og et hæftigt Raseri mod Indianerne. Mange af Nybyggerne var overbevist om, at det var Paiute, der havde forøvet Mordet, men ud fra mit Kendskab til de venlige Forbindelser mellem Høvdingen Winnemucca og Peter Lassen og i Betragtning af, at Indianerne værdsatte Peter Lassen saa højt, samt naar man tager Hensyn til, at der ikke i Paiutes Opførsel indtraf nogen Forandring, men at de blev ved med under venskabelige Former at besøge vore Huse, væg-
rer jeg mig ved at tro, at Paiute har forøvet Mordet, eller at de havde noget Kendskab til det. Jeg henfører Mordet til Pit-River-Indianerne, som var blevet bekæmpet af de Hvide, og af hvilke smaa Flokke gennemstrejfede Black-Rock-Egnen paa Jagtture. Der havde ikke været nogen Art af Vanskeligheder mellem Honey-Lake-Beboerne og Paiute, som kunde have foranlediget disse sidste til en saa tøjlesløs Hævnmagt, navnlig ikke overfor Peter Lassen, som altid havde været deres trofaste Ven. Men Pit-Riverne, mod hvem vi havde kæmpet, vilde sikkert have hoveret over at kunne overraske og dræbe smaa Hold af de hvide Mænd — jeg er ikke i Tvivl om, at Mordet udelukkende skyldes dem«.

Semi-Weekly-Observer, der udgik i Placerville, indeholdt følgende Brev:

Genoa 20. Maj 1859.

Vor Indianer-Agent, Major F. Dodge, er vendt hjem fra Honey-Lake og Pyramid-Lake, hvor han har været for at holde Forhør i An-

ledning af de seneste Indianer-Plyndringer i den nordlige Del af Honey-Lake. Majoren kan ikke anerkende den Opfattelse, at kun Indianerne kan være de Skyldige, idet der i de Myrdedes Lejr er fundet to Sække Mel, noget tørret Kød, Tæpper og Resten af en Dunk Whisky — og noget saadant er aldrig før konstateret, naar Indianerne har anrettet Ødelæggelser. Peter Lassen og Edward Clapper blev dræbt paa Stedet. Lemarkus Wyatt, den overlevende af det paagældende Selskab, var vendt tilbage til Honey-Lake, og Majoren havde en Samtale med ham. De fire andre, der straks blev meldt dræbt, er ligeledes vendt tilbage i god Behold, og det samme er Tilfældet med det Selskab paa tyve, som, efter hvad der blev meddelt, var draget ud for at begrave de Døde. Majoren havde ved Pyramid-Lake en Raadslagning med den ansete Paiute-Høvding Winnemucca og med omtrent 3000 af hans Folk.

Bladet *Grizzly Bear* siger: »Senere kom Winnemucca til Genoa og meldte Major Dodge, at han ikke kunde skaffe nogensomhelst Oplysning fra Indianerne med Hensyn til Sagen. Dette faar en til at tro, at det var Dodges Mening, at Lassen og Clapper blev dræbt af den anden Mand«, [d. v. s. Wyatt].

Rygtet om, at det kunde være Hvide — maaske Wyatt eller en af de andre fire, hvis Lejr skal have ligget blot en *mile* fra Lassens, — der havde begaaet Mordene, vakte megen Ophidselse i Dalen. En af de fire, Weatherlow, har siden protesteret voldsomt mod Major Dodges Insinuationer, som straks fandt en vis Tiltro, men som siden helt blev afvist. Det blev ved denne Lejlighed navnlig fremhævet, at ingen Hvid nogensinde havde haft noget udestaaende med Peter Lassen — bortset fra den momentane Vrede, som i 1848 næredes imod ham af de Emigranter, som han i nogle Dage førte vild, da de kom fra Missouri. I Blade og senere i Erindringer er stadig fremhævet, hvor elsket og agtet Peter Lassen var af alle Hvide, og selv om Ophavsmændene til Mordet eller selve Morderne aldrig blev fundet, tvivlede vistnok ingen for Alvor paa, at det var Lassens Fjender gennem mange Aar, Pit-River-Indianerne — d. v. s. Atsugewi — der havde myrdet ham. Selv om Weatherlows Oplysninger om Dalens Liv undertiden kan lide under Erindringsforskydninger hos ham, har han i dette Tilfælde sikkert helt Ret i sine Formodninger.

Den lyse og blaaøjede Nordbo, i hvem saa meget af Nordbosindet levede og luede, fik en Død, som helt harmonerede med hans Liv. Det blev ikke en Død paa Sotteseng.

— — Efter Lassens Død vrirmede det med Tilkendegivelser, som udtrykte Højagtelse, Kærlighed, Beundring for ham. Blandt andet vedtog mangfoldige af de californiske Frimurerloger Udtalelser, som blev offentliggjort. Honey-Lake-Valley-Logen vedtog 22. Maj følgende Beslutning:

»Ved Peter Lassens Død har Broderskabet lidt Tab af en foretagsom Borger, en varmhjertet Ven, en sand og tro Broder og et af de mest ivrige Medlemmer af Frimurerens Broderskab i Staten California«.

Men Frimurerne gjorde mere end dette.

LASSENS SIDSTE HVILESTED

Peter Lassen var altsaa bleven begravet paa det Sted, hvor han var bleven dræbt. Men der var i Dalen saa megen Hengivenhed for ham, Grundlæggeren af Samfundet, Føreren gennem de første, vanskelige Aar, at Dalboerne ikke kunde tænke sig, at han ikke skulde hvile iblandt dem og hans Ønske om det sidste Hvilested ikke skulde opfyldes. Man ønskede, at han skulde lægges under de store Træer, gennem hvis Kroner han hin Sommernat havde stirret op i den mørke, californiske Nats Stjernehimmel.

Et halvt Aar efter Peter Lassens Død drog nogle Mænd fra Dalen, Johnson, Tutt og maaske Antone Storff og Joe Kitts, til Black-Rock, hvor de hentede Lassens jordiske Levninger og bragte dem til Honey-Lake-Valley 27. November 1859 blev han da under Frimurer-Æresbevisninger begravet under det store Træ.

Der siges i nogle af de californiske Beretninger, at det er det største af alle de mægtige *Sequoja gigantea* i California, at det overhovedet er det højeste Træ i Verden, Peter Lassen nu er begravet under, og i hvis Naale Vinden siden har spillet sine Koraler over den gamle Pioner.

En dansk-amerikansk Forfatter røber sit danske Sind i denne Bemærkning: »I Skyggen af et af Verdens største Juletræer — dets Stamme er over 30 Fod i Omkreds nede ved Jorden — ligger Peter Lassen begravet«.

Iøvrigt ligger Lassens Grav paa den Jord, han selv ejede.

Frimurerne rejste paa hans Grav et Mindesmærke af Lavasten — det første Frimurermonument, som blev rejst i California — med denne Sten forvitrede efterhaanden, og 1916 rejste californiske Frimurerbrødre da paa Peter Lassens Grav en ny Mindesten af Form som den første, men denne Gang udført i et uforgængeligere Stof, i Granit. Paa Stenen læses:

*PETER LASSEN,
A Native of Denmark,
Age Sixty-Six,
Killed February 26th, 1859.*

Som allerede nævnt i Kapitlet om Peter Lassens Barndom og Ungdom, kan det nu med Sikkerhed fastslaaes, at Aldersangivelsen er urigtig. Han var endnu ikke fyldt 59 Aar, da han blev dræbt. Men som det vil ses, er ogsaa Dødsdagen galt angivet paa Stenen: Det var Tirsdag 26. April 1859, Lassen blev dræbt. Naar den i Tid saa nære Dato er bleven galt angivet paa Stenen, forbavser det saa meget mindre, at Fødselsaaret, som kun var kendt gennem Overlevering, har kunnet forvanskes. Enhver Genealog vil ogsaa herhjemme fra kunne oplyse om Tilfælde, hvor baade mundtlig og skriftlig Meddelelse af denne Art har differeret mange Aar fra Virkeligheden.

Da det nye Gravminde var blevet rejst 20. September 1916, skete ogsaa Afsløringen under Udfoldelse af Frimurer-Ceremoniel, og med hvor stor Iver man har søgt at fremhæve Peter Lassens Minde, fremgaar af den lille rørende Omstændighed, at man fandt en Lassen i New York, Hr. Alexander Charles Lassen, hvis Ægtefælle Fru Mary C. Lassen Frimurerne i California inviterede til at overvære Højtideligheden, selvfølgelig ud fra den Forudsætning, at Hr. Lassen som værende af dansk Oprindelse og som Bærer af det i California sjældne Navn, der har saa god en Klang derude, maatte være en Slægting. Hr. Lassen vidste lige saa lidt som nogen anden, at Formodningen var urigtig*).

Afsløringsfesten i 1916 var meget storstilet. Monumentet var paa Foranledning af *Native Sons Grand Parlor* i San Francisco dækket med Flag. Befolkningen i Susanville anbragte paa Graven en saadan storstilet Blomsterdekoration, som i Amerika anvendes ved den Slags Lejligheder: En knækket Søjle. Fru Mary C. Lassen behængte Monumentet med en meget stor Krans af californiske Laurbær. Ingen har faaet dem i rigere Maal end Peter Lassen.

*) Hr. Alexander Charles Lassen er Søn af Niels P. Lassen, der atter var Søn af Niels Frederik Lassen. Denne sidste, der udvandrede til Amerika, hvor han var Købmand, og hvor han døde, var født i Ondløse 10. Juli 1798. Han, der her hjemme var Lærer i Melby, var Søn af Kammerraad Niels Lassen til Kongsdal, som tilhører en af de store Slægter Lassen med mange kendte Navne, og der er intet Slægtskab med Peter Lassen.

Der blev holdt Taler af Hr. Julius Alexander fra Susanville, som var Leder af Cereemonierne og af Fru Frederick H. Colburn, San Francisco, der talte om Peter Lassens Liv og fremhævede, hvor rig Andel han havde i Staten Californias Kolonisering. Paa Frimurernes Vegne talte Hr. J. A. Pardee, som bl. a. nævnte den Kendsgerning, at ikke nogen anden Mands Minde paa Pacifikkysten er hædret som Peter Lassens.

Frimurerne har imidlertid endda ikke indskrænket sig til alle disse Hædersbevisninger overfor Peter Lassens Minde: Nær ved Stedet, hvor Bosquejo-Rancho laa, og hvor Californias første Frimurerloge havde haft sin Plads i Benton-City, mindes Peter Lassen ogsaa ved en Indskrift paa det før omtalte Monument for den første Loge, og endelig har Frimurerne paa Grænsen af Lassen-County rejst det meget anselige Mindesmærke i sort Granit, som er gengivet Side 200, og som foruden Frimurer-Insignier og et meget stort LASSEN paa Fodstykket ogsaa bærer Inskriptionen:

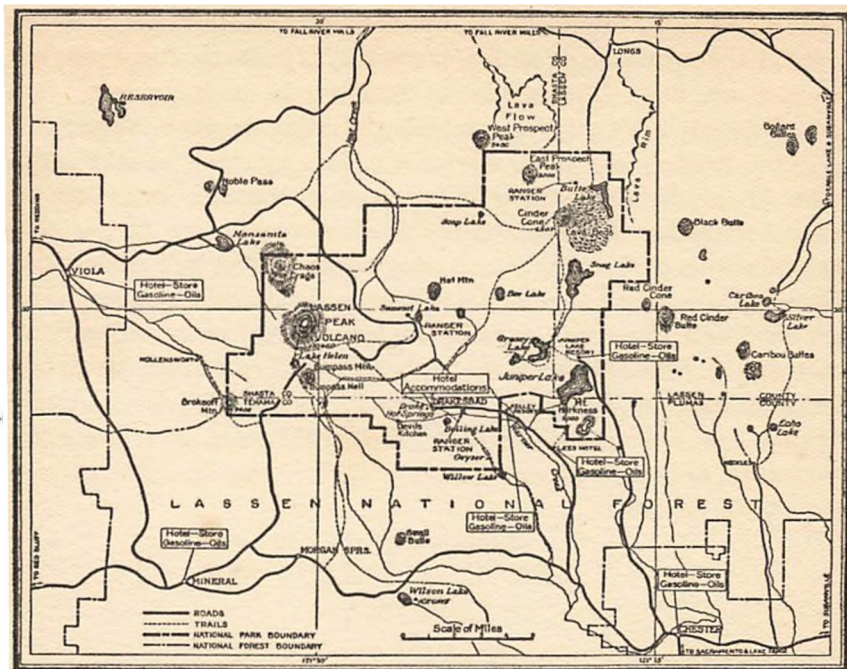
In Memory of
PETER LASSEN
the Pioneer Who
was killed by
the Indians
April 28 1859
ages 66 years.

Man bemærker, at ogsaa her er Datoen unøjagtig: 28. i Stedet for 26. April.

Storsekretæren for de californiske Frimurerloger, John Whicher, har i et Brev til nærværende Bogs Forfatter meddelt, at den californiske Storloge yderligere har i Sinde at erhverve hele det Areal — i en Udstrækning af to *acres*, — hvorpaa Monumentet staar, saaledes at Landskabet, som ogsaa omfatter Sø og Flod, og som for en stor Del er dækket med gul Fyr, vil blive bevaret i Naturtilstand som en Lassen-Minde-Park.

LASSEN VOLCANIC NATIONAL PARK

Hvad der allerede er nævnt af Udtalelser, danner kun et Udsnit af, hvad der ved Lassens Død og siden er sagt til Fremhævelse af ham som en af de Store. Der er allerede i Indledningen citeret Udtalelser, som gør Peter Lassen til den af danske Udvandrere til Amerika, der har sat sig de betydeligste Spor — og der har dog været ikke helt ringe Mænd mel-

Kort over Lassen Volcanic National Park og Omgivelser. Syd for Parken er angivet det meget store Skovterræn, der hedder Lassen National Forests. — Gengivet efter U. S. A.s Indenrigsministeriums officielle *Circular of General Information Regarding Lassen Volcanic National Park*.

lem disse Udvandrere! Den ovennævnte Minde-Park er heller ikke den eneste Jord, som skal henligge i Naturtilstand for at minde Verden om den lille Mand.

Det officielle Amerika understregede allerede i 1864, da det opkaldte et Amt efter Peter Lassen, at han var en Mand af udpræget Format, men Fremhævelsen blev gjort endnu stærkere i 1916, da Kongressen i Washington 9. August yderligere vedtog en Lov om at udlægge et stort Areal i California som Nationalpark og at opkalde denne efter Peter Lassen.

Nationalparkerne i Amerika er særlig ejendommelige Stykker Natur, der sikres mod Ødelæggelse — nogle foretrækker at kalde det: Forandring. Bjergterrænet, hvori Mount Lassen findes, ligger, hvor tre Amter mødes, nemlig Shasta-County, hvor Lassen kæmpede med Indianerne, Lassen-County, hvor han boede tilsidst, og Tehama County, hvor

Bosquejo-Rancho laa. Det er et i mange Henseender særlig egenartet Landskab: En meget vild Bjergegn med en ofte storslaaet Bevoksning, et udpræget Højland, hvor intet Punkt ligger lavere end 2000 Meter over Havet, et Terræn fuldt af Naturmærkværdigheder.

Allerede tidligere var der af Præsident Taft udstedt Deklaration om, at Mount Lassen og det nærliggende *Cinder Cone* (glødende Kegle) skulde være *National Monuments*, d. v. s. fredede. Nu blev disse to Højder indbefattet i Nationalparken, som sidenhen igen, ved en ny Lov, vedtaget 29. Januar 1929, blev udvidet og derefter omfatter 163 Kvadrat-miles, det er ca. 410 Kvadratkilometer — et Omraade som fire Femtedele af Bornholm. Nationalparken sorterer under Staternes fælles Indenrigsministerium.

Parkens officielle Navn er *Lassen Volcanic National Park*. Det Punkt i Terrænet, som nødvendigvis gør sig mest gældende, er *Mount Lassen* eller *Lassen Peak*, der jo allerede ofte er omtalt.

MOUNT LASSEN

Gennem 200 Aar havde Vulkanen Mount Lassen været uvirksom, da den i 1914 paany lod høre fra sig. Man havde da regnet med, at den var helt uddød, som de øvrige nordamerikanske Vulkaner er det, — flere af dem ligger iøvrigt i California, adskillige i *Lassen Volcanic Park*. Den, der sidst havde givet Ild, var *Brokeoff Mountain*, som ligger lidt Sydvest for Mount Lassen. Der er 3133 Meter høj, og den har to Kratere. En anden Vulkan i Lassen-Park er *Chaos Crags* (Kaos-Klipperne), hvis meget uregelmæssige Formationer netop skyldes Eruptioner — aarhundredgamle Hændelser; man formoder, den sidste fandt Sted i 1771.

Men i 1914 tog det største af alle Kratrene, Mount Lassens, altsaa fat med en Virksomhed, som faldt i to Afsnit, hvoraf den første var eksplosiv, den anden eruptiv. Foruden Ild, Damp og Stenmasser, der slyngedes ud, flød ogsaa en Mængde Lava fra Krateret. Den danner nu en stivnet Mark paa hele Bjergets Vestside. Ved Udbruddet var der, som det ofte sker med Vulkaner, dannet et nyt Krater, og samtidig havde Lavamassen fyldt den gamle Aabning. Men i 1915 brød det gamle Krater op igen, og det nye fortsatte Virksomheden — tilsammen indtraf der ca. 150 Udbrud. De sidste af dem fandt Sted i Marts og da naaede Damp- og Ild-Søjlen over Vulkanen en Højde af 335 Meter, og lige saa højt slyngedes Lavasten og Lavagrus i Vejret. Saa var Mount Lassen delvis rolig til 19. Maj samme Aar; om Eftermiddagen 22. Maj tog den

særlig voldsomt paa Vej og havde sine hidtil stærkeste Eruptioner, der gav en meget betydelig Udslyngning af Lava. Landskabet, hvori Vulkanen ligger, er i vid Omkreds ubeboet, og har altid været det. Nogen materiel Skade anrettede Udbruddet da ikke, men der strømmede ud fra Krateret saa kolossale Masser Gas eller andre giftige Luftarter, at al Plantevækst og andet Liv paa et mange Kvadratkilometer stort Omraade Nordøst for Vulkanen — omkring Hat-Creeks Kilder — blev fuldkommen kvalt. Under dette Udbrud stod Paddehat-Dampsøjlen 4 miles op af Krateret, og navnlig om Natten var det et storslaaet Syn, der kunde iagttages meget langt bort, da Dampskyen belystes af Flammerne nede fra Krateret.

Lavamasserne, som strømmede ud, væltede Træer paa indtil en Meter i Tværnsnit. Træerne brækkede over eller rykkedes op med Rod, og flere Kilometer fra Lavamassen var alle Fyrretræers Naale svedet brune af den voldsomme Hede. Af særlig storslaaet Virkning skal Lavaens Møde med det tykke Snedække paa Toppen af Vulkanen have været — Elementarkræfterne rasede da ikke blot inde i Bjerget men ogsaa udvendigt. Forøvrigt blev der paa flere Steder op af Keglen indefra brudt Røghuller, som var i Aktivitet lang Tid efter, at det egentlige Udbrud var standset. Fra Røghullerne slyngedes Damp og flydende Svovl ud under eksplosionsagtige Røg-Prust.

RESTEN AF PARKEN

Der findes foruden de nævnte endnu to ældre Vulkaner paa Nationalparkens Terræn, nemlig *Prospect Peak*, som angives til 3133 Meter og *Harkness Peak* paa 3000 Meter. Omkring de fleste af Vulkanerne findes meget store Lava-Marker, og Lavaen har her en lyserød Tone. I Forvejen kan en Lavamark antage saa mærkeligt Udseende, at den, der vandrer over den, maa tro sig hensat til et af de Steder, man ellers kun har Held til at opleve i Feberdrømme, men den lyserøde Farve forlener yderligere disse Vulkaners Omgivelser med et Uvirkelighedens Præg, som gør Indtryk paa alle, der ser dem.

Videre rummer *Lassen Volcanic National Park* imidlertid hede Kilder og kogende Søer — hvoraf en hedder *Devils Kitchen*, Djævelens Køkken — Floder med Vandfald, Grotter, som strækker sig dybt ind i Bjergene, og Svovlsøer, som bestaar af kogende Svovlmasse. I den østlige Del af Terrænet ligger en Mængde meget smukke Søer, som spejler de

snart vilde, snart jævnt rundede Bjerger, som former den yderste Synsline. Søernes Vand er paafaldende klart, og fra Bjergenes Top kan man ofte øjne de vegetationsløse Søers Bund, hvor der, trods Mangelen paa Planteliv i Søerne, ses store opretstaaende Træstammer — det er de Træer, som voksede paa Stedet, før vulkanske Eruptioner helt vendte op og ned paa Landskabet. Søernes Bund og Bredder udgøres hyppigt af vulkansk Græs og Lapilli — de oftest omtrent ærtstore Pimpsten, der undertiden ved vulkanske Udbrud falder som hæftig Regn fra Krateret.

Og endnu videre, udenom hele *Lassen Volcanic National Parks* Sydside strækker Lassen-Navnet sig, idet de vældige Skove hernede hedder *Lassen National Forests*, og baade i dem og i Vulkan-Parken findes en Vegetation af megen Sjældenhed, hyppigt af stor Skønhed.

Gennem denne Landstrækning, som næppe nogen hvid Mand har be-
traadt før Peter Lassen, blev, da Loven om Nationalparkens Oprettelse var vedtaget, lagt adskillige bekvemme Automobilveje, der danner ironisk Kontrast til Peter Lassens møjsommelige Fremtrængen i vejløst Vildnis, og hvorefter der fandt en storstilet Indvielse Sted. Den varede i tre Dage, 25., 25. og 26. Juli 1931. De Forenede Staters Indenrigsminister, Wilbur, holdt Indvielsestalen, hvori han hyldede den gamle Pioner, hvis Navn Nationalparken bærer, som Manden med den ukuelige Vilje til at kolonisere Vesten og som det straalende Eksempel paa en Mand, der banede Civilisationen Vej.

Da Ministeren var færdig med sin Tale, lød et øredøvende Brag, efterfulgt af en lang og rullende Torden — op af Vulkanen rejste sig en mægtig Røgsøjle. Det var *Mount Lassen*, der deltog i Hyldesten til Peter Lassens Minde. Men Udbruddet var denne Gang kunstigt. En meget stor Krudtladning var bleven anbragt i Kraterets Indre og antændtes elektrisk i det rigtige Øjeblik. Arrangementet gjorde en voldsom Virkning paa de Tusinder og atter Tusinder, som intet vidste derom, og som overværede Festen.

Om Aftenen stod paany Røg op af Vulkanen, men denne Gang ogsaa Ild — et enormt Fyrværkeri med Masser af Raketter sendtes fra Kraterranden op i den mørke Sommernat, og kunstige Flammer tændtes og blafrede og gav Signal til, at Mængder af Baal blev tændt over hele det store Bjerglandskab og langt ud i de tre Amter, hvor Peter Lassen direkte havde øvet sin Indsats.

Saadan hyldedes han, i hvem det altid brændte, med sit eget Element.

— — —

Festen for den lille Mand fra Farum fandt forøvrigt Sted paa 91-Aarsdagen for Lassens Ankomst til California — — var denne Dato mon et Tilfælde eller en Tanke?

Men paa samme Dato — 25. eller 26. Juli — vil der sikkert om tre Aar, 1940, paany blive festet i *Lassen Volcanic National Park*, og der vil blive holdt Mindehøjtid ved Lassens Grav under Kæmpetræet i Susanville. Da vil det være 100 Aar siden, Peter Lassen satte Foden paa Californias Jord.

Den Dag bør der paa Graven ved Siden af Kæmpetræet gro en dansk Bøg, hentet derfra,

*hvor Farumsøens blanke, dybe Vande,
med Krat og Skovhegn om den høje Bred
med større Nabosø sig kjærligt blande . . .*

fra den udpræget idyllisk-danske Egn, hvor Peter Lassen er født.

Og paa den Dag bør Farum Kommune paa Graven i California lade plante Blomster fra Farum Bys Haver, saa Blomsterne da og ud i Tiden med deres danske Flor kan dække den Jord, hvor en stor Dansker hviler.

EFTERSLET OG TILLÆG

EFTERSLET

Da Peter Lassen var død, tog tre Mand fra Honey-Lake-Valley, *John S. Ward*, *John H. Neale* og *Albert A. Smith* sig af hans Efterladenskaber, formodentlig som en Art Eksekutorer. De forskellige Ejendomme, som han havde ejet i Honey-Lake-Valley, blev solgt. Hvad der blev af den Ejendom i San Francisco, som Peter Lassen 1846 fik i Mageskifte, foreligger intet Steds oplyst. Formodentlig har han kun beholdt den kort Tid; muligvis er ogsaa den afhændet, da han maatte realisere alt for at klare sig ud af den Gæld, Damperen satte ham i.

Hovedejendommen i Honey-Lake-Valley blev købt af *John F. Hulsman*, i hvis Slægts Besiddelse den siden har været. Med nogle af Salgene var der Vanskeligheder; det viste sig f. Eks., at *Thomas H. Fairchilds*, der købte en af Ejendommene, havde faaet Skøde paa en helt anden Ranch end den, han vilde have — Traditionerne fra Susanvilles første Dage holdtes øjensynlig i Ære!

Hvem der fik Udbyttet af Salget og overhovedet blev Peter Lassens Arvinger, vides ikke. Højest sandsynligt har det Hele ikke beløbet sig til store Sager, da Værdierne blev realiseret. Men Beløbene, der kom ind, maa være bleven i Amerika. De er ikke kommen til Danmark, hvortil hans Død ikke heller er bleven meddelt ad officiel Vej — Udenrigsministeriets Arkiv, Konsulatsarkiver etc. viser, at ingen Indberetning eller Meddelelse af nogen Art vedrørende Peter Lassens Død er indgaaet. Da han, der oprindelig var blevet mexikansk Borger, ved Californias Overgang til U. S. A. automatisk har faaet amerikansk Statsborgerret, vilde der imidlertid heller ikke være Aarsag til, at Dødsfaldet skulde blive indberettet til Fødelandet, hvis det ikke netop var, fordi der var Arv.

•

Om Peter Lassen overhovedet har haft nære Paarørende levende i Danmark, da han døde, har ikke kunnet oplyses. Moderen døde, som nævnt, 30. Juli 1857 (Hillerød Kirkebog, Slotsognet; — Fortegnelse over Hospitalslemmer i Hillerød Hospital 1838—62, Nr. 9. — — Sjællands Landsarkiv), 81 Aar gammel — født 1776 i Herløv, døbt 24. Juni. Men efter hende findes intet tilført Skrifteprotokollen, der ellers ofte kan oplyse Efterkommeres Navne. I amerikanske Kilder er det hyppigt meddelt, at Peter Lassen havde en Broder — et enkelt Sted siges: Onkel — der var ansat ved det danske Hof. Der findes mange Versioner af Beretningen om denne Slægtning. Snart er han Kongens Privatsekretær; et Sted kaldes han Forelæser, et andet Skatmester; en Forfatter siger, at han var ansat i Sølvkammeret, en anden giver ham blot i Almindelighed en høj Stilling ved Hoffet. Der har været flere Lassen'er ansat i Hofstaten, bl. a. en ret bekendt Sølvpop *Chr. Lassen* (der bl. a. ejede Ratzenborg, det senere Sommerlyst, i Frederiksberg Allé). Mangfoldige datidige Hoffunktionærers og andres Oprindelse er undersøgt, men for alles Vedkommende er det konstateret, at de ikke var i Slægt med Peter Lassen. En dansk-amerikansk Forfatter formoder, at Forfatteren af Børsens Historie, Kammeraad, Økonomiinspektør ved Det kgl. Teater, senere Sekretær ved Det kgl. Bibliotek *Gotthilf Ferdinand Lassen* (1803—60) er identisk med den eftersøgte Broder, hvad han imidlertid ikke er. Der er overhovedet intet Slægtskab.

•

Det er tidligere nævnt, at Peter Lassens ældre Broder, *Johan*, døde ca. 12 Aar gammel. I en Lægdsrulle fra 1810 (Frederiksberg Amt, 53. Lægd, F. 167, nyt Nr. 129) siger en senere Tilføjelse om ham: »Død 1811 i 6. Lægd, d. v. s. i Herløv Sogn, Frbg. Amt, hvis Kirkebog dog ikke har Dødsfaldet noteret, men den Art For-

glemmelser er ikke sjældne. Foruden disse to Børn og foruden flere andre, der døde spæde, har Forældrene imidlertid haft i hvert Fald to Børn: 22. Marts 1811 fik de i Hillerød Sønnen *Christian*, døbt 12. April; og 15. December 1812 fødtes Datteren *Karen Marie*, døbt 11. April 1813. Datterens Konfirmation i Hillerød ved Paasketid 1827 er fundet. Derudover har disse to Børns senere Skæbne ikke kunnet konstateres.

Heller ikke om Faderens Død findes noget Notat i Skifteprotokollen. Det vides fra Angivelser i Kirkebog m. m. ved Moderens Død, at Faderen døde i Nyhuse ved Hillerød, der hørte til Slotsognet. Naar det Side 14 er nævnt, at Faderen formodentlig er den »Arbejdsmand og Almisselem i Hillerød Lars Nielsen«, som er død i Hillerød 14. Juni 1827, begravet 18. Juni, er det ud fra følgende Kendsgerninger:

Ved Datteren Karen Maries Konfirmation Paasken 1827 siges hun at være Datter af Arbejdsmand Lars Nielsen og Hustru Johanne Sophie Westergaard. Da maa Faderen altsaa have levet. 1829 er Moderen Enke, og mellem disse to Tidspunkter findes kun een Lars Nielsen at være død i Hillerød, nemlig den angivne, som derfor maa formodes at være Faderen. Alderen, der er opgivet, passer ganske vist ikke helt. Lars Nielsen var født i Farum 17. November 1776 og var altsaa i Juni 1827 nærved 51 Aar. I Kirkebogen staar enten 38 eller 58 Aar — det første Tal er med Omhu tydeligt skrevet, saa det kan læses baade som 3 og 5. Men saadanne Fejl i Aldersangivelserne er ikke ualmindelige i Datidens Kirkebøger. I Lægdsrulle og Folketælling er hans Alder korrekt angivet.

*

Naar eventuelle Slægtninge af Peter Lassen saa vidt gørligt er søgt eftersporet, har det i første Række været i Haab om hos mulige Efterkommere af Paarørende at kunne finde skriftlige Efterladenskaber fra Peter Lassen. Vel var Sandsynligheden for saadannes Eksistens ikke stor: Postforbindelsen med Amerika var i Datiden meget svag, og var der endelig kommen Breve, taler al Rimelighed for, at de siden er tilintetgjort eller forsvundet. Men Muligheden kunde ikke afvises — og skulde der eksistere Breve eller andre Efterladenskaber, og en Læser af nærværende Bog maaske gennem denne skulde blive klar over, hvem Brevenes eventuelt hidtil ukendte Ophavsmand er, vil Bogens Forfatter selvsagt være taknemmelig for enhver Meddelelse — der i saa Fald bedes givet ham under Forlagets Adresse.

*

Foruden de Stednavne, direkte opkaldt efter Peter Lassen, der allerede er nævnt, er de kendteste: *Lassen-View*, ogsaa kaldet *Lassen-Butte*, en Højde omtrent paa Grænsen mellem Lassen- og Plumas-County, *Lassen-Meadows* (Lassen-Engene), der har spillet nogen Rolle i Datiden, men hvis Beliggenhed angives forskelligt, nemlig baade ved Deer-Creeks Kilder og ved Humbolt-River; desuden hedder en lille nordlig Biflod til Susan-River *Pete-Creek*, og Dalen, den løber igennem, hedder *Pete-Creek-Valley* — det vil maaske erindres, at Peter Lassen i daglig Tale kaldtes *Onkel Pete*. Endelig blev for nogle Aar siden Byen Janesville Sydvest for Honey-Lake omdøbt til *Lassen*. Paa de største, officielle Kort over California findes den dog endnu i 1936-Udgaven nævnt med sit gamle Navn.

*

Som et Kuriosum, der understreger Lassens Fjernhed fra alt, hvad der var officielt, nævnes, at et i 1849 i San Francisco stiftet *Californian Pioneer-Society* aldrig havde Peter Lassen som Medlem. Senere blev hans Minde højt hædret i dette og i andre californiske Pioner-Sammenslutninger.

*

Om *Isaac Roof* bør den Oplysning medtages, at han kort efter Peter Lassens Død blev Guvernør i Staten Nevada — den Stat, hvor man i Fantasierne anbragte

Republiken Nataqua. Roop, der var født 1822, døde i Susanville 1869. 1914 rejste californiske Frimurere et Mindesmærke paa hans Grav.

TILLÆG

Her bringes nogle supplerende Oplysninger om enkelte af de Mænd, specielt et Par danske California-Pionerer, der er nævnt paa Bogens foregaaende Sider:

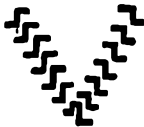
KIT CARSON er en amerikansk Folkehelt, om hvem der fortælles talrige Anekdoter, som illustrerer hans Vovemod, Forslagenhed og andre Tordenskjold-Egenskaber. — *Christopher Carson*, som han døbttes, var født 1809 i Kentucky; 9 Aar gammel blev han faderløs. 1825 blev han sat i Sadelmagerlære i Franklin, men næste Aar løb han af Lære og kom med en Ekspedition til Santa Fé. Med denne Ekspedition, der varede til 1831, kom han for første Gang til California. Derefter levede han i forskellige Egne i Rocky Mountains en Jægers frie og farefulde Liv, ofte i Kamp med Indianere, som han tit overvandt i modig Kamp men endnu tiere narrede ved dristigt og vel udtænkte Paafund, som han udførte med stor Behændighed. Hans Snarraadighed blev et Ordsprog. 1836 giftede han sig med en Indianerpige og drog med hende til Missouri. Paa Vejen mødte han Frémont, der kendte Kit Carsons Ry, og som ikke var sen til at skaffe sig den forovne og aldrig raadløse Mand som Stifter. Carson deltog derefter i alle Frémonts Ekspeditioner og var Chefen en fremragende Hjælper i mange vanskelige Situationer. Frémont karakteriserer ham: »Saa ligetil som et Barn, saa uforfærdet som en Løve.« Carson deltog som Soldat i California-Krigen mellem U. S. A. og Mexico. Ved Erobringen af Los Angeles tildelte Frémont ham Løjtnants-Rang, og, som allerede omtalt, gav Præsident Polk derefter paa Frémonts Indstilling Carson Udnævnelse til Løjtnant i den amerikanske Hær. Da Carson ved denne Lejlighed var i Washington, hyldedes han overalt, hvor han viste sig, af Folkemængden; han var hele Amerikas Yndling. Kit Carson vendte tilbage til California, slog sig bl. a. paa en saa fredelig og uromantisk Syssel som Faareavl, oplevede dog ind imellem endnu Eventyr, der stod Gny af. Han blev Indianeragent og udnævntes 1865 — skønt han stadig var en meget jævn Mand uden nogen Form for Kundskab — til Brigade-General. Han døde 1868. — Kit Carsons Liv er skildret i talrige, tildels meget store, Biografier, og Skildringer af Episoder af hans Liv, navnlig hans Kampe med *Sortfadderne*, har været den populæreste Folkelæsning i U. S. A. 1935 udkom hans Selvbibliografi, der flere Gange er citeret i de foregaaende Siders Skildringer.

WILLIAM A. LEIDESDORFF var oprindelig dansk Undersaat. Han skal være født 1810 paa St. Croix og døbt i dennes katolske Kapel — *William Alexander Leidesdorff* lyder hans fulde Navn — men Kirkebøgerne eksisterer ikke. Faderen siges at have været Københavner, Moderen en Mulat. Som Dreng kom Leidesdorff til U. S. A., uddannedes som Sømand, sejlede som Koffardikaptajn, kom 1843 til San Francisco, saa de store Muligheder, slog sig ned der, fik Aaret efter mexikansk Borgerret samtidig med, at han fik tildelt *grant* paa et stort Stykke Land ved American-River. Denne Besiddelse blev siden kendt som *Rio de los Americanos Rancho*. 1844—45 byggede Leidesdorff et Varehus paa Hjørnet af California-Street og den Gade, som siden fik Navnet Leidesdorff-Street. 1845 blev han af Konsul Larkin i Monterey udnævnt til amerikansk Vicekonsul i San Francisco, og Korrespondancen mellem Larkin og Leidesdorff, som er opbevaret, har givet Eftertiden betydningsfulde historiske Oplysninger om de bevægede Gærings- og Overgangsår i California. Meget hurtigt blev Leidesdorff en formuende Mand. Han købte store Grunde op i San Francisco, byggede mange og anselige Ejendomme, 1847 bl. a. et Hotel, som han drev. Han valgtes af *Alcaldes*, d. v. s. Kommunalembetsmænd, ind

i San Franciscos Byraad, og han indlagde sig stor Fortjeneste som Organisator under Byens paddehat-hastige Vækst. Han tog sig i Bystyret særlig af Skolevæsenet — betegnes forøvrigt selv ikke blot som en intelligent men som en kundskabsrig Mand — og gjorde ogsaa meget Arbejde for de katolske Missionsstationer. Leidesdorff købte den første Dampet, der havde Hjemsted i California, men det gik ham paa dette Omraade, ligesom det sidenhen gik Peter Lassen: Han satte mange Penge til paa dette Køb, og derefter fulgte den ene økonomiske Katastrofe ham efter den anden, saa han tilsidst var ruineret; han vedblev dog at sætte i Værk, blev stadig en Foregangsmand paa forskellige Omraader. For Resten skildres han som saa temperamentsfuld, at han skal have været meget vanskelig at samarbejde med. — Leidesdorff oplevede ikke *gold-rush*-Perioden, idet han døde af Hjernebetændelse 18. Maj 1848, faa Dage før det første Guldfund blev gjort. Hans Begravelse formede sig som en lokal Sørgedag: Butikkerne i San Francisco lukkede, og ved Jordfæstelsen lød Kanonsalut. — Da Guldtiden oprandt, steg hans mange og store Grunde til Millionværdier, men hans Familie, der imidlertid var rejst til St. Croix, fik kun forholdsvis ringe Glæde deraf. En smart Mand, C. J. Folsom, rejste til St. Croix og foreslog Familien at sælge ham alle Ejendommene for en Sum af 90,000 Dollars, og Familien slog henrykt til — uden at ane noget om de kolossale Værdistigninger, som var Baggrunden for Folsoms Tilbud, og som gjorde ham til Millionær.

PETER SKJÆRBÆK var dansk, af sønderjysk Slægt, udvandret fra Skjærbæk og vistnok hørende til den nu kendte Slægt, som bærer Bynavnet, og af hvis Medlemmer flere rejste til U. S. A. i forrige Aarhundredes første Halvdel. Skjærbæk — hvis Navn i Amerika som Regel blev skrevet *Sherrebak* eller *Scherrebach* — kom 1840 til California ad Søvejen. Han var Skibstømrer, men forlod Skibet og nedsatte sig i San Francisco, først som Tømrer, siden med mangeartede Forretninger. Han konverterede 1842 til Katolicismen og spillede siden nogen Rolle indenfor Menigheden, blev ogsaa 1842 naturaliseret som mexikansk Borger, fik adskillige Tillidshverv i den unge By og giftede sig 1844. Næste Aar købte han ret store Arealer i San Francisco, og siden tjente han som alle andre, der havde Grunde, betydeligt paa dem; 1846—47 var han Skatteopkræver, fra sidstnævnte Aar Medlem af Byraadet, og han deltog som Frivillig paa amerikansk Side i Krigen mod Mexico. Peter Skjærbæk blev en gammel Mand og var til sin Død meget anset i San Francisco.

PETER STORM var Nordmand og kom 1833 paa et norsk Skib til California, hvor han 1844 bosatte sig i San Francisco, købte siden en Ranch i Nord-California, var en urolig Sjæl, som vilde være med i enhver Chance, der meldte sig. 1848 under det store *gold-rush* startede han Købmandshandler i Mineegnene. En Tid var han Sagfører i Napa, han gik over til Mormonismen og var en kortere Periode en Forgrundsfigur blandt Mormoner i California, senere grundlagde han Byen New Hope i San Joaquin-Valley i Syd-California. Han døde 1877 i New York; da blev hans Alder angivet til 69 Aar.

KILDESTEDER

ARKIVALSKE

Kirkebøger angivet i Teksten. - L. A. S. (Landsarkivet, Sjælland.)

346 B. - L. A. S.

Skifteprotokol ang. Bedstefaderen: Frederiksborg Distrikt 1808-30. Side 304 B, 345 og Folketælling 1801. Frederiksborg Amt, Ølstykke Herred, Farum Sogn, Familie 76. -

R.A. (Rigsarkivet.)

Fødselsangivelse:

Lægdsrulle, Frederiksborg Amt, 1800: 27 Lægd, H. 177 og 1802: 6 Lægd, K. 364. - R.A. Iøvrigt Lægdsrulle: Frederiksborg Amt 1806: 6 Lægd, gl. 295, ny 250. - 1810: 53 Lægd, gl. F 168, ny 130. - 1813: 53 Lægd, gl. 130, ny 121. - Holbæk Amt 1820: 49 Lægd, gl. 325, ny 275. - 1823: 49 Lægd, gl. 275, ny 244. - 1826: 49 Lægd, gl. 244, ny 210. - R.A.

Smedelaugets Protokoller og Borgerskabsprotokol angivet i Teksten. - Københavns Stadsarkiv.

Veterinærskolens Erkløring:

Veterinærskolens Arkiv, Forstanderens Korrespondance, 1827, Nr. 163. - L. A. S.

Ansejninger:

Borgerlige Artilleris Journal 1821-27. Marts 1827, Nr. 35, Nr. 37. Samme 1828-32. Sept. 1830, Nr. 71, Nr. 73. - H. A. (Hærens Arkiv.)

Paroljournal for Det Borgerlige Artilleri 1829-31. Nr. 161. - H. A.

Generaladjutantens Bureau; Indkomne Sager, Række 2, 1827 Nr. 593; 1830 Nr. 1949. - R. A.

Fasregnskaber, Kbh. 1830. Sept. Side 212, Nr. 6145. - R. A.

LITTERATUR

Foruden almindelige Haandbøger (f. Eks. *Encyclopædia Britannica*, *Dictionary of American Biography*, forskellige *Forfatters History of the United States* etc.) er under Udarbejdelsen benyttet følgende:

Hubert Bancroft: *The Native Races of the Pacific States of North America*. 1-5 New York 1875-76.

Hubert Hove Bancroft: *The History of the Pacific States*, 1-34, San Francisco 1880-90. (Specielt Bindene 4-9 Mexico, 13-19 California, og 24-25 Oregon.)

Hubert Hove Bancroft: *California Inter Pucula* San Francisco 1888.

I. Tyrwhitt Brooks (Pseudonym for Henry Vizetelly): *Four Months Among the Gold-Finders in Alta-California*. London 1849.

California, its Past History its Present Position, its Future Prospects. London 1850.

The Californian Illustrated Magazine. San Francisco 1891-93.

Elit Carsons Autobiography, edited by Melo Milton Qualfe, Chicago 1935.

C. E. Chapman: *A History of California - the Spanish Period*. New York 1923.

Robert Glass Cleland: *A History of California - the American Period*. New York 1923.

Walter Colton: *Three Years in California*, New York 1850.

Danske i Amerika. Minneapolis & Chicago 1908-09.

A. Delano: *Life on the Plains and Among the Diggings*. New York 1857.

George A. Dorsey: *Indians of the Southwest*. 1903.

Eugène Duflot de Mofras: *Exploration du territoire de l'Oregon, des Californies etc*. 1-2. Paris 1844.

Zoeth Skinner Eldridge: *History of California*, 1-5. u. A.

Asa Merrill Fairfield: *Fairfields Pioneer History of Lassen County, California*. San Francisco 1916.

John Charles Frémont: *Report of the Exploring Expedition to the Rocky Mountains in the Year 1842 and to Oregon and North California in the Years 1843-44*. Washington 1845.

- John Charles Frémont: *Geographical Memoir upon Upper California*. (Addressed to the Senate of the United States.). Washington 1848.
- J. C. Frémont & Emory: *Notes of the Travel in California*. New York 1849.
- John Charles Frémont: *Memoirs of my Life*. Chicago 1887.
- [Greeley-McElrath]: *Life of Charles Frémont*. New York 1856.
- Frederick S. Dellenbauch: *Frémont and '49*. New York & London 1914.
- Allan Nevins: *Frémont, the West's Greatest Adventurer*. 1-2. New York & London 1928.
- C. B. Glasscock: *A Golden Highway*. Indianapolis 1934.
- Cardinal Goodwin: *The Trans-Mississippi West 1803-1853*. A History of its acquisition and settlement. New York & London 1922.
- T. H. Hiltell: *History of California*. 1-4. San Francisco 1885-97.
- Frederick Webb Hodge: *Handbook of American Indians North of Mexico*. 1-2. (Smithsonian Inst. Bureau of American Ethnology, Bulletin 30). Washington 1907-10.
- J. Hoppe & A. Erman: *Californien, dets Nutid og Fremtid*. Oversat af J. C. Schytte. Kbh. 1850.
- [H. V. Huntley]: *California, its Gold and Inhabitants*. 1-2. London 1856.
- Peter Justesen: *En dansk Mands Hændelser i Californien og en sandfærdig Beskrivelse om hans toaarige Ophold i Månerne*. Kbh. 1863.
- Nicolai Bøgh: *H. V. Kaalund*. Kbh. 1906.
- Fritz Krause: *Die Kultur der kalifornischen Indianer*. Leipzig 1921.
- A. L. Kroeber: *Handbook of the Indians of California*. (Smithsonian Inst. Bureau of American Ethnology, Bulletin 78.) Washington 1925.
- Dr. Heinrich Künzel: *Obercalifornien*. Darmstadt 1848.
- Alfred G. Andersen: *Peter Lassens Liv og Eftermæle*. Julehæftet Misteltenen, Omaha, Nebraska 1916.
- Circular of General Information Regarding *Lassen Volcanic National Park*. Edited by United States Department of the Interior, Washington 1929.
- Carl Thordahl Nielsen: *Peter Lassen*. Ugebladet *Bien*, San Francisco 1933-34.
- Robert Nutt McElroy: *The Winning of the Far West*. New York & London 1914.
- C. F. McGlashan: *History of the Donner Party*. A Tragedy of the Sierra. San Francisco 1880.
- Baldwin Möllhausen: *Vandringer giennem det vestlige Nordamericas Prairier og Udkanter*. Oversat af M. Roving. Kbh. 1862.
- Joel Palmer: *Journal of the Travels over Rocky Mountains*. Cleveland, Ohio, 1906.
- Francis Parkman jr.: *The Californian and Oregon Trail*. New York & London 1849.
- Glenn Chesney Qulett: *Pay Dirt*. A Panorama of American Gold-Rushes. New York & London 1936.
- (Robinson): *Life in California*. New York 1846.
- William Redmond Ryan: *Personal Adventures in Upper and Lower California*. 1-2. London 1850.
- Frank Soulé, John H. Gihon and James Nisbet: *The Annals of San Francisco*, Containing a Summary of the History of the First Discovery . . . of California. New York 1855.
- Neu Helvetien*. Lebenserinnerungen des Generals Johann August Sutter. Nach der Handschriften erzählt von Erwin Gustav Gudde. Frauenfeld & Leipzig 1934.
- Julian Dana: *Sutter of California*. New York 1934.
- Bayard Taylor: *Eldorado or Adventures in the Path of Empire*. 1-2. London 1850.
- J. Quinn Thornton: *Oregon and California in 1848*. New York 1849.
- John Whicher: *Masonic Beginnings in California and Hawaii*. San Francisco 1931.
- P. S. Vig: *Danske i Kamp i og for Amerika*. Omaha, Nebraska 1917.